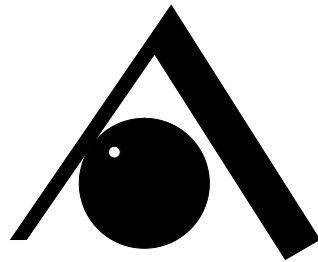


KÉZIKÖNYV

a szociális intézményekben dolgozók számára

2008. évi szám



Menhely Alapítvány

Az Összefogás a Budapesti Lakástalanokért és a Hajléktalan Emberekért Közalapítvány pályázati támogatásával, valamint a Complex Wolters Kluwer Csoport tárgyi adományának felhasználásával készítették a Menhely Alapítvány munkatársai

© Szerkesztették

Fialla Marianna

Gaál Mária

Guba Ildikó

Kártyás Irén

Naszvadi Tibor

Vajdovics Viktória

A kézirat lezárva: 2008. július 31.

ISSN 1419-1512

A kiadványt, vagy annak részleteit tilos reprodukálni;
sokszorosítása, terjesztése kizárólag a szerkesztők engedélyével történhet.

Kiadja a Menhely Alapítvány

1475 Budapest Pf. 291.

Letölthető: www.menhely.hu, www.diszpecserportal.hu

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	7
A KÖZIGAZGATÁSI HATÓSÁGI ELJÁRÁS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI	9
Szerkesztette: Kártyás Irén	
A Ket. hatálya.....	9
Eljárási alapelvek.....	10
Hatáskör és illetékesség.....	10
A hatósági eljárás megindítása.....	12
A hatósági eljárás lefolytatása.....	14
Eljárási költség, költségmentesség.....	15
Ügyintézési határidő.....	18
Határozat és végzés.....	19
Hatósági szerződés.....	21
Fellebbezés.....	21
A döntés módosítása vagy visszavonása.....	23
Bírósági felülvizsgálat.....	24
Újrafelvételi eljárás.....	24
Méltányossági eljárás.....	25
NYUGELLÁTÁSOK ÉS NYUGDÍJSZERŰ ELLÁTÁSOK	26
Szerkesztette: Gaál Mária - Naszvadi Tibor	
I. Saját jogú ellátások.....	26
Öregségi nyugdíj (Az 1997. december 31. - 2009. január 1. között megállapított öregségi nyugdíjak esetében.).....	26
Korkezdvezmény.....	29
Korkezdvezményre jogosultság 2007 január 1-je előtt.....	30
Előrehozott öregségi nyugdíj.....	32
Csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíj.....	32
Kedvezmények az előrehozott és a csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjnál.....	33
Rokkantsági nyugdíj.....	34
Rokkantsági nyugdíj 2008. január 1-jétől.....	38
Rehabilitációs járadék.....	42
A megváltozott munkaképességű dolgozók rendszeres pénzbeli ellátásai.....	46
Átmeneti járadék.....	46
Rendszeres szociális járadék.....	47
Az átmeneti járadék, a rendszeres szociális járadéokra vonatkozó közös szabályok.....	49
Baleseti ellátások.....	52
Baleseti járadék.....	53

Baleseti rokkantsági nyugdíj.....	53
Baleseti rokkantsági nyugdíj 2008. január 1-jétől.....	55
Rokkantsági járadék.....	55
II. Hozzá tartozói ellátások.....	56
Özvegyi nyugdíj.....	56
Árvaellátás.....	59
Szülői nyugdíj.....	60
Baleseti hozzátartozói nyugellátások.....	60
III. Szolgálati idő.....	61
Az 1997. december 31-ét követően szerzett szolgálati idő.....	61
Az 1998. január 1-jét megelőzően szerzett szolgálati idő.....	61
A szolgálati időre vonatkozó közös szabályok.....	64
IV. Az igény érvényesítése és a jogorvoslati lehetőségek.....	67
Méltányossági jogkörben megállapítható kivételes nyugellátások.....	72
Tizenharmadik havi nyugdíj.....	76
A MUNKANÉLKÜLIEK ELLÁTÁSAI.....	77
Szerkesztette: Fialla Marianna - Guba Ildikó	
I. A munkaügyi központ által nyújtott ellátások és támogatások.....	77
Álláskeresők támogatása.....	81
Álláskeresési járadék.....	82
Álláskeresési segély.....	86
„Munkaviszonnal rendelkezők álláskeresési segélye”.....	86
„Álláskeresési járadékban részesültek álláskeresési segélye”.....	87
„Öregségi nyugdíj előtt állók álláskeresési segélye”.....	87
Az álláskeresési segélyek közös szabályai.....	88
Költségtérítés.....	89
Vállalkozói járadék.....	90
Az álláskeresési támogatások és a vállalkozói járadék közös szabályai.....	92
Foglalkoztatást elősegítő támogatások.....	93
Az álláskereső klub.....	93
A munkaadóknak nyújtott, a foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatások.....	93
Az álláskeresőnek nyújtott foglalkoztatást elősegítő támogatások.....	96
Képzések elősegítése.....	96
A foglalkoztatást elősegítő támogatások közös szabályai.....	99
A munkaügyi központ által nyújtott ellátások és támogatások eljárási szabályai.....	100
II. Az önkormányzat által nyújtott szociális ellátás.....	101
Aktív korú nem foglalkoztatott személyek és a támogatott álláskeresők rendszeres szociális segélye.....	101

CSALÁDTÁMOGATÁSI RENDSZEREK ÉS ANYASÁGI ELLÁTÁSOK	110
Szerkesztette: Fialla Marianna - Guba Ildikó	
I. Jövedelmi helyzettől független családtámogatási ellátások	110
Családi pótlék.....	111
Gyermekgondozási támogatások.....	117
Gyermekgondozási segély	117
Gyermekeknevelési támogatás	119
A gyermekgondozási támogatások közös szabályai.....	120
Anyasági támogatás.....	122
Jövedelmi helyzettől független családtámogatási ellátások közös szabályai	123
II. Biztosítási jogviszonytól függő családtámogatási ellátások	128
Terhességi-gyermekágyi segély	128
Gyermekgondozási díj	129
A biztosítási jogviszonytól függő családtámogatási ellátások közös szabályai	130
III. Szociális rászorultságtól függő ellátások	132
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	132
Kiegészítő gyermekvédelmi támogatás	136
Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás	137
Gyermektartásdíj megelőlegezése.....	137
Otthonteremtési támogatás.....	140
IV. Normatív kedvezmények	142
Ingyenes tankönyvellátás	142
Intézményi és étkeztetési térítési díj kedvezménye.....	143
ÖNKORMÁNYZATI SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOK	144
Szerkesztette: Kártyás Irén - Vajdovics Viktória	
I. A szociális igazgatási eljárások speciális illetékességi szabályai.....	144
II. A SZOCIÁLIS IGAZGATÁSI ELJÁRÁSOK SPECIÁLIS ELJÁRÁSI SZABÁLYAI	147
III. ÖNKORMÁNYZATOK ÁLTAL FOLYÓSÍTOTT SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOK	153
Szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások.....	153
Időskorúak járadéka	153
Rendszeres szociális segély	154
Lakásfenntartási támogatás	156
Ápolási díj	159
Átmeneti segély	161
Temetési segély.....	162
Természetben nyújtott szociális ellátások.....	163
Köztemetés.....	163
Közgyógyellátás.....	164

Egészségügyi ellátásokra való jogosultság	169
Adósságkezelési szolgáltatás	172
Adósságkezelési tanácsadás	174
Adósságcsökkentési támogatás	174
IV. A fővárosi szociális rendelet	175
Az ellátások megállapításának általános szabályai	176
Rendszeres szociális ellátások	176
Rendszeres szociális segély	177
Időskorúak járadéka	178
Átmeneti szociális segélyek	178
Munkaképtelen hajléktalanok átmeneti segélyezése	178
Rendszeres ellátást kérelmező hajléktalanok átmeneti segélye	179
Munkába álló hajléktalanok átmeneti segélyezése	180
Jövedelemnélküli hajléktalanok átmeneti segélyezése	180
Hajléktalanok lakhatáshoz jutását támogató átmeneti segély	181
Átmeneti (krízis) segély	182
A FOGYATÉKKAL ÉLŐ EMBEREKET MEGILLETŐ TÁMOGATÁSOK	183
Szerkesztette: Vajdovics Viktória	
I. Fogyatékosági támogatás	183
II. Vakok személyi járadéka	188
III. Fogyatékkal élő emberek közlekedési támogatása	189
IV. Súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési támogatása	190
ILLETÉK, IGAZGATÁSI SZOLGÁLTATÁSI DÍJ, ÉS AZ EZEK ALÓLI MENTESSÉG	192
Illetékek és illetékmentesség az államigazgatási eljárásban	192
Az iskolai bizonyítvány kiállításának igazgatási díja	200
Az adóazonosító jelet és társadalombiztosítási azonosító jelet igazoló hatósági igazolvány igazgatási szolgáltatási díja	201
A tulajdonilap-másolat igazgatási szolgáltatási díja	201
Az ingatlan-nyilvántartási eljárás igazgatási szolgáltatási díja	203

ELŐSZÓ

Nem kis nehézségek ellenére, ismételten sikerült megjelentetni Kézikönyvünk 2008. évi aktualizált kiadását; különösen hajléktalan, vagy nehéz szociális helyzetben lévő klienseiken segíteni akaró szociális munkás kollégáinknak szánva azt. Problémáink nagy része abból eredt, hogy - amint arról minden bizonnyal értesültetek - a monoki polgármester tavaszi kezdeményezése, helyi jogszabály-módosítása nyomán heves társadalmi vita bontakozott ki a szociális segélyezés egész rendszerének, de különösképpen az aktív korúak rendszeres szociális segélye jogosultsági feltételeinek az átalakításáról. Mivel kormányzati oldalról is támogatásra talált ez az elképzelés, úgy tűnt, hogy a folyamat gyorsan egy átfogó jogszabály módosítási végkifejlethez vezet, azaz úgy látszott, hogy az őszi parlamenti ülészak első felében az egész segélyezési rendszert rapid módon át fogják alakítani. Mivel ez igen nagy horderejű változtatást jelentett volna, úgy döntöttünk, hogy Kézikönyvünk megjelentetését ősze halasztjuk, hogy a változásokat is fel tudjuk dolgozni abban.

Azonban az újraszabályozásban érdekelt, illetve azt ambicionáló hatalmi-politikai erők e tárgykörben kifejtett intenzitása ősze jelentősen csökkent, s noha a kormány őszi törvényalkotási programjában szerepel a szociális tárgyú törvények komplex módosításáról szóló jogszabály tervezet, jelenleg teljesen kiszámíthatatlanná vált e jogszabály elfogadásának időpontja, nem kevésbé pedig leendő tartalma. Mivel a megjelentetést nem halaszthattuk tovább, ezért kénytelenek voltunk a jelenleg hatályos joganyagra támaszkodva megjelentetni Kiadványunkat, - ezúton szeretnénk felhívni a figyelmet arra, hogy a segélyezés egész rendszere nagy valószínűséggel meg fog változni a jövő évre vonatkozólag.

Kézikönyvünk tematikája nem sokat változott az előző évihez képest, a nagy ellátó rendszerek keretein belül mutatja be a különböző ellátásokat, rendszerezi azokat a felhasználó szempontjai szerint, és áttekinti az egyes ügyek intézésének speciális szabályait is. Kiadványunk célja továbbra is az egyes ellátási típusokhoz kapcsolódó jogosultsági feltételek részletes bemutatása, melyek ismeretében szociális munkás kollégáink talán könnyebben képesek lesznek ellátásokat igényelni, kezdeményezni hajléktalan, vagy nehéz szociális helyzetben levő klienseik részére. A szociális segélyezés említett problematikájától eltekintve, összességében elmondható, hogy az egyes területeken az elmúlt évben nem születtek átfogó, koncepcionális-stratégiai változtatások. Azonban a nyugdíjrendszeren belül a 2013-ig fokozatosan hatályossá váló változások miatt - melyek következtében évről-évre jelentősen módosulnak a jogosultsági feltételek-, kollégáinknak mindenképpen nagyobb körültekintéssel kell eljárniuk ügyfeleik igényeinek érvényesítése során.

Budapest, 2008. szeptember

a szerkesztők

A KÖZIGAZGATÁSI HATÓSÁGI ELJÁRÁS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

(A hatályos 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól (a továbbiakban: Ket.) valamint a 180/2005. (IX. 9.) Kormányrendelet a közigazgatási hatósági eljárásban a személyes költségmentesség megállapításáról (a továbbiakban: Korm. R.) alapján)

Az 1957. évi IV. törvény az államigazgatási eljárás általános szabályairól 2005. október 31-étől hatályát veszítette, 2005. november 1-jétől lépett hatályba a 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól.

A Ket. hatálya

A közigazgatási hatóság eljárása során a Ket. rendelkezéseit kell alkalmazni. Közigazgatási **hatósági ügy** (a továbbiakban: hatósági ügy) minden olyan ügy, amelyben a közigazgatási hatóság az ügyfelet érintő jogot vagy köteleességet állapít meg, adatot, tényt vagy jogosultságot igazol, hatósági nyilvántartást vezet vagy hatósági ellenőrzést végez.

A Ket. alkalmazása szempontjából **közigazgatási hatóság** (a továbbiakban: hatóság) a hatósági ügy intézésére hatáskörrel rendelkező:

- államigazgatási szerv,
- helyi önkormányzat képviselő-testülete és átruházott hatáskörben annak szervei,
- főjegyző, jegyző (körjegyző), a képviselő-testület hivatalának ügyintézője, a megyei jogú város kerületi hivatalának vezetője, a hatósági igazgatási társulás,
- nem közigazgatási feladat ellátására létrehozott egyéb szervezet, köztestület vagy személy, amelyet (akit) törvény vagy törvény felhatalmazása alapján kormányrendelet jogosít fel közigazgatási hatósági jogkör gyakorlására. (Ket. 12. § 1-3. bekezdés)

A **Ket. hatálya nem terjed ki** a szabálysértési eljárásra, a választási eljárásra, a népszavazás előkészítésére és lebonyolítására, a területszervezési eljárásra és - az állampolgársági bizonyítvány kiadásának kivételével - az állampolgársági eljárásra.

A Ket. rendelkezéseit:

- az iparjogvédelmi eljárásokban,
- az államháztartás javára teljesítendő, törvényben meghatározott, illetve az Európai Közösség költségvetésével megosztásra kerülő kötelező befizetésekkel és a központi költségvetés, valamint az elkülönített állami pénzalap terhére jogszabály alapján juttatott támogatással összefüggő eljárásokban,
- a külföldiek beutazásával és magyarországi tartózkodásával kapcsolatos eljárásokban, valamint a menedékjogi eljárásban,
- a piac felügyeleti és a piac szabályozásával kapcsolatos eljárásokban,
- a pénz- és tőkepiaci, a biztosítási, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztári és a magánnyugdíjpénztári tevékenység felügyeletével kapcsolatos eljárásban,

- a közbeszerzésekkel kapcsolatos jogorvoslati eljárásban

csak akkor kell alkalmazni, ha az ügyfajta vonatkozó törvény eltérő szabályokat nem állapít meg.

Az előzőekben nem említett közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozó jogszabályok a Ket. rendelkezéseitől kizárólag **abban az esetben térhetnek el**, ha azt a Ket. kifejezetten megengedi, illetve ha az az Unió jogi aktusának vagy nemzetközi szerződésnek a végrehajtásához szükséges.

Az egyes eljárásfajtákra vonatkozó eljárási jogszabályok a Ket.-ben **nem szabályozott**, de szabályaival összhangban álló **kiegészítő jellegű rendelkezéseket** állapíthatnak meg. (Ket. 13. §)

Törvény a társadalombiztosítás pénzbeli ellátásaival kapcsolatos eljárásokban a **Ket. rendelkezéseitől eltérő szabályokat állapíthat meg** a joghatóságra, a hatáskörre, az illetékességre, a hatóság döntéseire, a jogorvoslatokra és a végrehajtásra (Ket. 14. § 1. bekezdés c. pont).

Amennyiben a **Kézikönyvünkben szereplő ellátások** megállapítására a Ket.-től **eltérő szabályok vonatkoznak**, ezt minden esetben feltüntetjük.

Eljárási alapelvek

A közigazgatási hatóság az eljárása során köteles **megtartani** és másokkal is megtartatni a **jogszabályok rendelkezéseit**. Hatáskörének gyakorlásával nem élhet vissza, hatásköre gyakorlása során a szakszerűség, az egyszerűség és az ügyféllel való együttműködés követelményeinek megfelelően köteles eljárni. (Ket. 1. § 1-2. bekezdés)

Az ügyfeleket a hatósági eljárásban megilleti a **törvény előtti egyenlőség**, ügyeiket indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül kell elintézni. Tilos minden olyan különbségtétel, kizárás vagy korlátozás, amelynek célja vagy következménye a törvény előtti **egyenlő bánásmód** megsértése, az ügyfél törvényben biztosított jogának csorbítása. Az eljárás során az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. (Ket. 2. § 1-2. bekezdés)

Az ügyfeleket megilleti a tisztességes ügyintézéshez, a **jogszabályokban meghatározott határidőben hozott döntéshez való jog** és az eljárás során az anyanyelv használatának joga. A közigazgatási hatóság a nem jogszabályszerű eljárással **az ügyfélnek okozott kárt** a polgári jog szabályai szerint **megtéríti**. (Ket. 4. § 1-2. bekezdés)

A közigazgatási hatóság az ügyfél számára biztosítja, hogy jogaikról és kötelezettségeikről tudomást szerezzenek, és előmozdítja az ügyféli jogok gyakorlását. A jogi képviselő nélkül eljáró ügyfelet **tájékoztatja** az ügyre irányadó **jogszabály rendelkezéseiről**, az őt megillető jogokról és az őt terhelő kötelezettségekről, illetve a kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményeiről, továbbá a jogi segítségnyújtás igénybevételének feltételeiről. (Ket. 5. § 1-2. bekezdés)

Hatáskör és illetékesség

A hatóság **hatáskörét** a hatósági eljárás körébe tartozó ügyfajta meghatározásával jogszabály állapítja meg. Ebben meg kell jelölni az első fokon eljáró, és a fellebbezést elbíráló hatóságot is. Önkormányzati hatósági ügyben első fokon a képviselő-testület jár el. Ezt a hatáskörét önkormányzati

rendeletben a közgyűlés elnökére, a polgármesterre, a főpolgármesterre, a részönkormányzat testületére, a képviselő-testület bizottságára, illetve törvényben meghatározottak szerint létrehozott társulásra ruházhatja át. A hatóság a hatáskörét vagy annak gyakorlását - törvényben meghatározott kivétellel - más hatóságra nem ruházhatja át. (Ket. 19. § 1-3. bekezdés)

Ha jogszabály másként nem rendelkezik, az azonos hatáskörű hatóságok közül az eljárásra az a hatóság az **illetékes**, amelynek területén az ügyfél lakó- vagy tartózkodási helye, ennek hiányában szálláshelye (a továbbiakban: lakcíme), illetve székhelye (telephelye, fióktelepe) van (Ket. 21. § 1. bekezdés a. pont).

Ha az ügyfél tartósan, három hónapot meghaladó ideig **külföldön tartózkodik**, illetve lakcíme ismeretlen, akkor az illetékességet az ügyfél utolsó ismert hazai lakcíme alapján kell megállapítani. Ennek hiányában - ha az Unió jogi aktusa vagy jogszabály másként nem rendelkezik - az eljárásra, az adott ügyfajtában, a fővárosban eljárásra jogosult hatóság, jegyző hatáskörébe tartozó ügyben a fővárosi főjegyző az illetékes. (Ket. 21. § 4. bekezdés)

Több illetékes hatóság közül az jár el, amelynél az eljárás előbb indult meg (megelőzés). Ha a hatóság megállapítja, hogy az ügyben más hatóság a megelőzés alapján már eljár, vagy más hatóság előtt eljárás van folyamatban, saját eljárását végzéssel megszünteti, illetve szükség esetén a döntést visszavonja, és erről a korábban, illetve a folyamatban lévő ügyben eljáró hatóságot és az ügyfelet értesíti. (Ket. 21. § 5-6. bekezdés)

A természetes személy ügyfél az elsőfokú eljárás megindítására irányuló kérelmét az eljárásra hatáskörrel rendelkező illetékes hatóságnál, vagy ha jogszabály azt nem zárja ki, lakcíme, illetve a foglalkoztatójának székhelye, telephelye szerinti székhelyű, azonos hatáskörű hatóságnál, ennek hiányában, pedig a lakcíme vagy munkahelye szerint illetékes jegyzőnél is előterjesztheti, aki azt öt napon belül továbbítja a hatáskörrel rendelkező illetékes hatósághoz. Törvény vagy kormányrendelet ettől eltérően is kijelölheti azt a hatóságot, amelynél a kérelem előterjeszthető. (Ket. 38. § 1-2. bekezdés)

A hatóság a **hatáskörébe tartozó ügyben illetékességi területén köteles eljárni**. Ha e köteletségének a rá irányadó ügyintézési határidőn belül nem tesz eleget, a felügyeleti szerv - kérelemre vagy hivatalból - soron kívül, de legkésőbb a tudomásszerzéstől számított öt napon belül vizsgálja a mulasztás okát. Mulasztás esetén a felügyeleti szerv újabb határidő kitzúzásával a mulasztó hatóságot három napon belül az eljárás lefolytatására utasítja. Ha a megállapított újabb határidő eredménytelenül telt el, a felügyeleti szerv az eljárásra haladéktalanul azonos hatáskörű másik hatóságot jelöl ki, egyidejűleg a mulasztó hatóság vezetője ellen fegyelmi eljárást kezdeményez. A kezdeményezés alapján a fegyelmi eljárás megindítása kötelező. A kijelölt hatóság az ügyben irányadó ügyintézési határidőn belül köteles érdemi határozatot hozni. Ezeket a szabályokat a szakhatósági eljárásra és a fellebbezési eljárásra is alkalmazni kell, és akkor is irányadók, ha - a határozat megsemmisítése vagy hatályon kívül helyezése folytán - a hatóság az ügyintézési határidőn belül nem tesz eleget az új eljárás lefolytatására irányuló kötelezettségének. (Ket. 20. § 1-3, 7. bekezdés)

Ha a képviselő-testület, a főpolgármester, a polgármester, a közgyűlés elnöke, a bizottság, a részönkormányzat testülete, a társulás (a továbbiakban: önkormányzati hatóság) **határozathozatali**

kötelezettségét elmulasztotta, az ügyfél kérelmére vagy hivatalból a közigazgatási hivatal vezetője felhívja a mulasztó tisztségviselőt vagy testületet, hogy soron kívül, illetve a testület legközelebbi ülésén, de legkésőbb harminc napon belül határozzon. Az önkormányzati hatóság a döntés várható időpontjáról a közigazgatási hivatal vezetőjének felhívásától számított öt napon belül értesíti az ügyfelet. Az önkormányzati hatósághoz intézett **felhívás eredménytelensége esetén** az ügyfél vagy a közigazgatási hivatal vezetője, továbbá ha az adott ügyben nincs felügyeleti szerv, vagy a felügyeleti szerv az intézkedési, eljárási kötelezettségének nem tesz eleget, az ügyfél kérelmére a megyei, illetve a fővárosi közigazgatási ügyekben eljáró bíróság kötelezi a hatóságot az eljárás lefolytatására. (Ket. 20. § 5-6. bekezdés)

A hatóság a joghatóságát - ezzel összefüggésben az alkalmazandó jogot -, valamint **hatáskörét** és **illetékességét** az eljárás minden szakaszában hivatalból köteles vizsgálni. Hatáskör vagy illetékesség hiányában a hatóság a kérelmet és az ügyben keletkezett iratokat - az ügyfél egyidejű értesítése mellett - haladéktalanul, de legkésőbb a kérelem megérkezésétől, folyamatban levő ügyben a hatáskör és illetékesség hiányának megállapításától számított öt napon belül átteszi a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz. (Ket. 22. § 1-2. bekezdés)

Ha ugyanabban az ügyben **több hatóság állapította meg hatáskörének vagy illetékességének hiányát**, és emiatt az eljárás nem indulhat meg vagy nincs folyamatban, az érdekelt hatóságok kötelesek egymás között haladéktalanul, de legkésőbb az eljárás megindítására irányuló kérelem érkezésétől, illetve a tudomásszerzéstől számított nyolc napon belül megkísérelni a vita eldöntését. Ha ez nem vezet eredményre, az eljáró hatóságot illetékességi kérdésekben a legközelebbi közös felügyeleti szerv, ennek hiányában a vita eldöntését kérő hatóság működési területe szerint illetékes közigazgatási hivatal, hatásköri kérdésekben a Fővárosi Ítéltábla jelöli ki. Ha a Fővárosi Ítéltábla a hatásköri vitában az eljárást kezdeményező ügyfél vagy a hatóság kérelmére dönt, határozata ellen fellebbezésnek nincs helye. (Ket. 23-24. §)

A hatósági eljárás megindítása

A hatósági eljárás az **ügyfél kérelmére**, bejelentésére, nyilatkozatára, más hatóság kezdeményezésére, külön jogszabályban meghatározott panaszra (a továbbiakban együtt: kérelem) vagy hivatalból **indul meg** (Ket. 29. § 1. bekezdés).

A **kérelmeket szóban vagy írásban lehet benyújtani**. Jogszabály előírhatja, hogy az ügyfél kérelmét erre a célra rendszeresített nyomtatványon nyújtsa be. (Ket. 34. § 1, 3. bekezdés)

Az **ügyfél** az eljárás megindítására irányuló **kérelmét** a határozat jogerőre emelkedéséig **visszavonhatja**. (Ket. 34. § 4. bekezdés)

A **kérelemhez csatolni kell** a jogszabályban előírt mellékleteket. Mellékletként nem lehet az ügyféltől szakhatósági állásfoglalás csatolását kérni. Az ügyfél-azonosításhoz szükséges adatok kivételével az ügyféltől **nem kérhető olyan adat igazolása**, amelyet valamely hatóság jogszabállyal rendszeresített nyilvántartásának tartalmaznia kell, és a személyes adatok tekintetében az adat továbbítását az adott ügy elbírálásához szükséges célból törvény lehetővé teszi, vagy az ügyfél saját személyes adat tekintetében ezt kéri. Ha az ügyfél kéri az eljáró hatóságtól, hogy az más hatóságtól

szerezze be az általa megjelölt adatra vonatkozó igazolást, ezt írásba kell foglalnia. A kérelemnek ez a része az ügyfél személyes adata tekintetében adat kezeléséhez, illetve továbbításához való hozzájárulásnak minősül. Ha a szükséges adatokat a az eljáró hatóság szerzi be, az ehhez szükséges illeték vagy igazgatási szolgáltatási díj fizetési kötelezettségét az ügyfél az eljáró hatóságnál teljesíti. Az igazgatási szolgáltatási díj a megkeresett hatóság bevétele. (Ket. 36. §)

Ha az ügyfél a kérelmet hiányosan nyújtotta be, az eljáró hatóság a kérelem beérkezésétől számított nyolc napon belül - megfelelő határidő megjelölése és a mulasztás jogkövetkezményeire történő figyelmeztetés mellett - **hiánypótlásra** hívja fel. Törvény vagy kormányrendelet a hiánypótlási felhívás kibocsátására nyolc napnál hosszabb határidőt is megállapíthat. (Ket. 37. § 2-3. bekezdés)

A kérelmeket minden esetben **tartalmuk alapján** kell elbírálni, a kérelem elintézését nem lehet megtagadni azért, mert elnevezése nem egyezik a tartalmával (Ket. 34. § 5. bekezdés).

A szóbeli kérelmekről jegyzőkönyvet vagy **feljegyzést kell készíteni**, kivéve, ha a hatóság a kérést azonnal teljesíti, vagy az érdemi vizsgálat nélküli elutasítását tartalmazó döntését azonnal meghozza. Nem kell jegyzőkönyvet, illetve hivatalos feljegyzést készíteni abban az esetben, amikor a hatóság az ügymenetre vonatkozó általános vagy az adott ügy állásáról szóló tájékoztatást nyújt az ügyfél részére. (Ket. 39. § 1, 5, 7. bekezdés)

A hatóság a kérelmet nyolc napon belül **érdemi vizsgálat nélkül akkor utasíthatja el** végzéssel, ha:

- az eljárásra magyar hatóságnak nincs joghatósága, vagy
- a hatóságnak nincs hatásköre vagy nem illetékes, és a kérelem áttételének nincs helye, továbbá, ha a kérelem áttételéhez szükséges adatok a kérelemből hiányoznak, és azok hivatalból sem állapíthatóak meg, vagy
- a kérelem nyilvánvalóan lehetetlen célra irányul, vagy
- jogszabály az igény érvényesítésére határidőt állapít meg, és a kérelem elkésett, vagy
- a hatóság az ügyet érdemben már elbírált, és változatlan tényállás mellett újabb kérelmet nyújtottak be, és újrafelvételnek nincs helye, feltéve, hogy az érdemi vizsgálat nélküli elutasítást jogszabály nem zárja ki, vagy
- a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet késedelmesen terjesztették elő, vagy
- a kérelem tartalmából megállapítható, hogy az ügy nem hatósági ügy (Ket. 30. §).

A hatóság az eljárást **végzéssel megszünteti**, ha a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasításának lett volna helye, az elutasítási ok azonban az eljárás megindítását követően jutott a hatóság tudomására, vagy az ügyfél halála következtében okafogyottá vált, vagy jogszabályváltozás miatt az ügy elbírálása a továbbiakban már nem hatósági hatáskörbe tartozik. Akkor is meg lehet szüntetni az eljárást, ha az ügyfél a kérelmére indult eljárásban a hiánypótlásra való felhívásnak nem tett eleget, és az erre megállapított határidő meghosszabbítását sem kérte, illetve nyilatkozattételének elmaradása megakadályozta a tényállás tisztázását. Ugyancsak meg lehet szüntetni az eljárást, abban az esetben is, ha a hatósági eljárásért illetéket vagy igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni, és az ügyfél a fizetési kötelezettségének a hatóság erre irányuló felhívása ellenére nem tesz eleget, és költségmentességben sem részesül. (Ket. 31. § 1-3. bekezdés)

A hatósági eljárás lefolytatása

A közigazgatási szerv **illetékességi területén kívül** akkor végezhet eljárási cselekményt (pl. környezettanulmány, szemle), ha ezt jogszabály lehetővé teszi. Fővárosi kerületi közigazgatási szerv a főváros egész területén végezhet eljárási cselekményt. (Ket. 25. §)

Jogsegélyt lehet kérni, ha a megkereső hatóság:

- illetékességi területén kívül kell valamely eljárási cselekményt elvégezni, illetve azt az ügyfél jogos érdeke vagy a költségtakarékosság indokoltta teszi, vagy
- feladatának ellátásához olyan adat vagy ténybeli ismeret szükséges, amely a megkeresett hatóság nyilvántartásából, illetve irataiból szerezhető meg, vagy
- feladatának ellátásához olyan irat vagy más bizonyíték szükséges, amely a megkeresett hatóságnál (állami, önkormányzati szervnél) van, vagy onnan szerezhető meg.

A megkeresést az ügy jellegétől függően a megkereső hatósággal azonos hatáskörű illetékes szervhez, ennek hiányában az illetékes települési önkormányzat jegyzőjéhez kell intézni. Meg kell jelölni az adat, irat, más bizonyíték felhasználásának célját, valamint azt, hogy a személyes adat beszerzésére törvény alapján vagy az ügyfél kérelmére és írásbeli hozzájárulásával kerül sor. A megkeresett hatóság csak akkor tagadhatja meg a megkeresésben foglaltak teljesítését, ha az jogszabályba ütközik. Ha jogszabály ennél rövidebb határidőt nem állapít meg, a jogsegély iránti kérelmet iratok, adatok, bizonyítékok beszerzésének esetében nyolc napon belül, illetékességi területen kívüli eljárás esetében (pl. környezettanulmány) pedig tizenöt napon belül kell teljesíteni. (Ket. 26. § 1-5. bekezdés)

Ha a Magyar Köztársaságnak valamely állammal közigazgatási jogsegélyegyezménye van, vagy az államok között viszonzossági gyakorlat áll fenn, vagy többoldalú nemzetközi szerződés ezt lehetővé teszi, **nemzetközi jogsegély** érdekében külföldi hatósághoz fordulhat, illetve - ha ez nem ütközik magyar jogszabályba - köteles teljesíteni a külföldről érkező jogsegélykérelmet. A viszonzosság fennállása tekintetében a külügyekért felelős miniszter állásfoglalása az irányadó, amelyet az érintett minisztériummal egyetértésben alakít ki. Ha jogszabály vagy nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik, a nemzetközi jogsegélyügyben érintett magyar és külföldi (nemzetközi) hatóság közvetlenül érintkezik egymással. Ha a magyar hatóság előtt nem ismert, hogy a jogsegélykérelem teljesítése az érintett külföldi állam melyik hatóságának hatáskörébe tartozik, a kérelmet a külügyekért felelős miniszterhez juttatja el. (Ket. 27. § 1-3. bekezdés)

A hatóság a tényállás megállapítása céljából felhívhatja az ügyfelet **okirat** vagy más irat **bemutatására**, vagy ezek beszerzése érdekében más szervet is megkereshet. A külföldön kiállított közokirat, illetőleg a külföldi bíróság, közigazgatási szerv, közjegyző vagy egyéb közhitelességgel felruházott személy által hitelesített magánokirat - hacsak az ügyfajtára vonatkozó jogszabályból, nemzetközi szerződésből, illetve viszonzossági gyakorlatból más nem következik - a magyar törvény szerinti bizonyító erővel csak akkor rendelkezik, ha azt a kiállítás helye szerinti államban működő magyar külképviseleti hatóság diplomáciai felülhitelesítéssel látta el. A nem magyar nyelven kiállított okirat - ha az ügyfajtára vonatkozó jogszabály másként nem rendelkezik - csak hiteles magyar fordítással ellátva fogadható el. (Ket. 52. § 1-2. bekezdés)

Az aránytalanul nehezen beszerezhető irat helyett, ha jogszabály másként nem rendelkezik, az ügyfél **nyilatkozatot** tehet (Ket. 52. § 3. bekezdés).

Az ügyre vonatkozó tény tanúval is bizonyítható (Ket. 53. § 1. bekezdés).

Az ügyfél és képviselője az iratokba **betekinthet**, azokról másolatot készíthet (Ket. 68. § 1. bekezdés).

Aki az eljárás során valamely határnapot, határidőt önhibáján kívül elmulasztott, igazolási kérelmet terjeszthet elő. Az **igazolási kérelemről** az a hatóság dönt, amelynek eljárása során a mulasztás történt. A keresetindításra megállapított határidő elmulasztásával kapcsolatos igazolási kérelmet azonban akkor is a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság bírálja el, ha az ügyfél a keresetet a hatóságnál nyújtotta be. Az igazolási kérelmet az elmulasztott határnaptól, illetve az elmulasztott határidő utolsó napjától számított nyolc napon belül lehet előterjeszteni. Ha a mulasztás az érintettnek később jutott tudomására, a határidő a tudomásra jutáskor, akadályoztatás esetén az akadály megszűnésének napjától kezdődik. Igazolási kérelmet nem lehet előterjeszteni az elmulasztott határnaptól, illetve az elmulasztott határidő utolsó napjától számított hat hónapon túl. A határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelemmel egyidejűleg pótolni kell az elmulasztott cselekményt is, amennyiben ennek feltételei fennállnak. (Ket. 66. §)

Ha a hatóság az **igazolási kérelemnek helyt ad**, az ügyfelet eljárásjogi szempontból olyan helyzetbe kell hozni, mintha nem mulasztott volna. Ennek érdekében a hatóság a döntését módosítja vagy visszavonja, az eljárást megszüntető döntésének visszavonása esetén az eljárást folytatja, illetve egyes eljárási cselekményeket megismétel. (Ket. 67. § 1. bekezdés)

Ha az ügy érdemi eldöntése olyan kérdés előzetes elbírálásától függ, amelyben az eljárás más szerv hatáskörébe tartozik, vagy ugyanannak a hatóságnak az adott ügygel szorosan összefüggő más hatósági döntése nélkül megalapozottan nem dönthető el, továbbá ha a döntéshez külföldi hatóság vagy más szerv álláspontját is be kell szerezni, a hatóság **az eljárást felfüggeszti**. Amennyiben a más szerv előtti eljárás megindítására az ügyfél jogosult, erre őt megfelelő határidő kitűzése mellett fel kell hívni. Ha az ügyfél a felhívásnak nem tesz eleget, a hatóság az eljárást megszünteti, vagy a rendelkezésre álló adatok alapján dönt. Ha a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság a hatóságot új eljárásra kötelezi, és ezzel a bírósági döntéssel szemben perújítási vagy felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő, a hatóság az eljárást felfüggesztheti. Az eljárás felfüggesztését indokolt esetben egy alkalommal az ügyfél is kérheti. Az eljárás az ügyfél kérelmére akkor függeszthető fel, ha azt jogszabály nem zárja ki. Az eljárás felfüggesztéséről a hatóság végzéssel dönt. Az eljárás felfüggesztésekor minden határidő megszakad, és az eljárás felfüggesztésének megszűnésekor az ügyintézési határidő kivételével újra kezdődik. A hatóság az eljárás felfüggesztése esetén is dönthet úgy, hogy a folyamatban lévő eljárási cselekményeket és az azok teljesítésére megállapított határidőket az eljárás felfüggesztése nem érinti. (Ket. 32. § 1-3, 7-9. bekezdés)

Eljárási költség, költségmentesség

Eljárási költségnek minősül a közigazgatási hatósági eljárás során felmerülő költség, amelyet a kérelemre induló eljárásban az ügyfél a hatóság részére az eljárás lefolytatásáért fizet, valamint az a

költség, amit az ügyfél, valamint az eljárásban közreműködő más személy a közigazgatási eljárással összefüggésben fizet meg (Ket. 153. § 1. bekezdés).

A **kérelemre indult eljárásban** az egyéb eljárási költséget - ha törvény másként nem rendelkezik - a kérelmező ügyfél előlegezi meg, illetve viseli. Több azonos érdekű ügyfél esetén az egyéb eljárási költséget az ügyfelek - eltérő megállapodásuk hiányában - egymás között egyenlő arányban előlegezik meg, illetve viselik. (Ket. 156. § 1. bekezdés)

A **belföldi jogsegély** keretében a megkeresett hatóság eljárása során felmerült egyéb **eljárási költséget** a megkereső hatóság megtéríti (Ket. 157. § 4. bekezdés).

A költség viselésével kapcsolatos döntés ellen **fellebbezésnek van helye**, amelynek nincs halasztó hatálya a döntés többi - fellebbezéssel meg nem támadott - rendelkezése tekintetében, és nem akadályozza meg azok jogerőre emelkedését (Ket. 158. § 3. bekezdés).

A hatóság annak a természetes személy ügyfélnek, aki kereseti, jövedelmi és vagyoni viszonyai miatt az eljárási költséget vagy egy részét nem képes viselni, jogai érvényesítésének megkönnyítésére az ügyfél kérelme alapján **költségmentességet** engedélyezhet (Ket. 159. § 1. bekezdés, Korm. R. 1. § 1. bekezdés).

Az ügyfél a költségmentesség iránti kérelmét az első és másodfokú hatósági eljárásban, valamint a végrehajtási eljárás során terjesztheti elő (Korm. R. 2. § 1. bekezdés).

Az ügyfélnek a költségmentesség engedélyezésére irányuló **kérelméhez csatolnia kell** a saját és a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozónak 30 napnál nem régebbi munkáltatói jövedelemigazolását, illetve nyugdíjas esetén a munkáltatói jövedelemigazolás helyett vagy mellett az utolsó havi nyugdíjszelvényt (postai szelvényt) vagy a nyugdíj folyószámlára történő utalása esetén az utolsó havi bankszámlakivonatot. Ha az ügyfélnek, valamint a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozónak más jövedelme van (pl. ösztöndíj, szakképzéssel összefüggő juttatás, társadalombiztosítás alapján járó ellátás, munkanélküli járadék, egyéb rendszeres pénzbeli juttatás, stb.), akkor köteles ezen jövedelmekről szóló postai szelvényt, bankszámlakivonatot, kiadási pénztárbizonylatot, vagy egyéb, a jövedelem igazolására alkalmas dokumentumot csatolni. Ha az ügyfélnek **nincs jövedelme**, akkor **nyilatkoznia kell** e tényről.

Az ügyfél a kérelmében a jövedelemigazoláson túl további olyan körülményeket tárhat fel, melyek alapján az eljáró hatóság költségmentességben részesítheti.

Az ügyfélnek a kérelmében nyilatkoznia kell ingatlantulajdonáról. (Korm. R. 3. §)

Ha az ügyfél a költségmentesség iránti kérelmet hiányosan nyújtotta be, az eljáró hatóság a kérelem beérkezésétől számított nyolc napon belül - megfelelő határidő megjelölésével - hiánypótlásra hívja fel. A felhívásban figyelmeztetni kell az ügyfelet arra, hogy a hiánypótlás elmaradása a költségmentesség iránti kérelem elutasítását vonja maga után. Ha az ügyfél a felhívásnak nem tesz eleget, az eljáró hatóság a költségmentesség iránti kérelmet elutasítja. (Korm. R. 2. § 2. bekezdés)

Költségmentességet akkor lehet engedélyezni, ha az ügyfél és a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozók egy főre jutó havi nettó jövedelme (nyugdíja) nem éri el az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét, és ingatlantulajdonnal nem, vagy kizárólag a lakhelyéül szolgáló ingatlan tulajdonával rendelkezik. A költségmentesség engedélyezése szempontjából figyelmen kívül kell hagyni az ötven százalékos tulajdoni hányadot el nem érő, és kétmillió forint becsült forgalmi

értéket meg nem haladó egyéb tulajdoni részesedést, legfeljebb egy ingatlan tekintetében. (Korm. R. 4. § 1, 3. bekezdés)

Különösen indokolt esetben költségmentesség engedélyezhető, illetve részleges költségmentességet lehet engedélyezni akkor is, ha az ügyfél és a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozók egy főre jutó havi nettó jövedelme (nyugdíja) nem éri el az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 150%-át, és ingatlantulajdonnal nem, vagy kizárólag a lakhelyül szolgáló ingatlan tulajdonával rendelkezik.

A részleges költségmentesség engedélyezése szempontjából a az ügyfél lakhelyeként szolgáló ingatlanon kívül figyelmen kívül kell hagyni a hárommillió forint becsült forgalmi értéket meg nem haladó egyéb tulajdoni részesedést, legfeljebb egy ingatlan tekintetében. (Korm. R. 5. § 1-2. bekezdés)

Kivételes esetben költségmentesség engedélyezhető akkor is, ha a fenti feltételek nem, vagy csak részben állnak fenn, de az eljáró hatóság az ügyfél egyéb, különös méltánylást érdemlő körülményeinek (katasztrófa helyzet, betegség, egyéb vis maior események stb.) figyelembevételével megállapítja, hogy az ügyfél és az általa eltartottak létfenntartása veszélyeztetett (Korm. R. 6. §).

Alanyi jogon - **jövedelmi és vagyoni helyzetének vizsgálata nélkül** - költségmentességben lehet részesíteni azt a felet is, aki a kérelem benyújtásakor:

- rendszeres szociális segélyben, időskorúak járadékában, ápolási díjban, vakok személyi járadékában, fogyatékossági támogatásban részesül, valamint, aki rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermeket nevel vagy saját jogán rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül,
- pénzellátásban részesülő hadigondozott és nemzeti gondozott,
- hajléktalan személy,¹
- menekült, menedékes, illetve menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerését kérő vagy menedékeskénti elismerését kérő személy számára biztosított ellátásra és támogatásra jogosult (Korm. R. 4. § 2. bekezdés).

Törvény költségmentességet gazdálkodó szervezet, **jogi személy** és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet részére is megállapíthat (Ket. 159. § 6. bekezdés).

Nem engedélyezhető költségmentesség azon ügyfél számára, aki bármely magyar hatóság eljárása során - a kérelem benyújtását megelőző 30 napon belül - igazolta, hogy magyarországi megélhetése biztosított (Korm. R. 7. §).

A költségmentesség engedélyezése tárgyában a hatóság a kérelem beérkezését, illetőleg a hiánypótlás teljesítését vagy a hiánypótlási határidő lejártát követő **nyolc napon belül** végzéssel, illetve az eljárást lezáró határozatában **dönt** (Korm. R. 2. § 3. bekezdés).

¹ A Belügyminisztérium 2005. december 16-án kelt állásfoglalása szerint hajléktalan a bejelentett lakóhellyel nem rendelkező személy, kivéve, akinek bejelentett lakóhelye hajléktalanszállás, és az a személy is, aki éjszakáit közterületen vagy nem lakás céljára szolgáló helyiségben tölti. Amennyiben az ügyfélnek van bejelentett lakóhelye, ennek ellenére hajléktalannak vallja magát, ilyen tartamú nyilatkozat megtétele elegendőnek bizonyulhat ahhoz, hogy az ügyfelet a hatósági eljárásban hajléktalan személynek tekintsék.

A költségmentesség iránti kérelem elutasításáról, továbbá a költségmentesség módosításáról és visszavonásáról szóló végzés ellen **fellebbezésnek** van helye (Ket. 159. § 5. bekezdés).

A költségmentesség az eljárási illeték, az igazgatási szolgáltatási díj és az egyéb eljárási költség viselése alóli teljes vagy részleges mentességet jelenti. A költségmentesség a kérelem előterjesztésétől kezdve az eljárás egész tartamára és a végrehajtási eljárásra terjed ki. (Ket. 159. § 2-3. bekezdés)

A költségmentesség az első és a másodfokú közigazgatási hatósági eljárásban (a továbbiakban: hatósági eljárás), illetve a külön jogszabályban meghatározott felügyeleti eljárásban, valamint a végrehajtási eljárásban felmerülő valamennyi eljárási költségre kiterjed. A részleges költségmentesség - a hatóság döntésétől függően - az ügyfelet vagy valamely eljárási költségfajta vagy az eljárási költségek meghatározott százalékának viselése alól mentesíti. (Korm. R. 1. § 2-3. bekezdés)

A költségmentességhez alapul szolgáló feltételeknek az eljárás folyamán történő bekövetkezése, illetve megváltozása esetén költségmentesség engedélyezhető, illetve az módosítható vagy visszavonható (Ket. 159. § 4. bekezdés).

A költségmentességben részesülő ügyfél köteles a költségmentesség alapjául szolgáló **feltételekben beálló változást** annak bekövetkezésétől számított öt napon belül a hatóságnak **bejelenteni**. Ha a hatóság a bejelentés alapján azt állapítja meg, hogy az ügyfél jövedelmi és vagyoni helyzetében változás állt be, a költségmentességet engedélyező végzését ennek megfelelően módosítja vagy visszavonja, és az ügyfelet az eljárás során felmerült eljárási költségek megtérítésére, valamint a várható költségek megelőlegezésére kötelezi. A **bejelentési kötelezettségét nem teljesítő ügyfél** - ha a változás alapján a végzés módosításáról vagy visszavonásáról kell döntenie - az eljárásban felmerült, az eljáró hatóság részére fizetendő eljárási költséget köteles megtéríteni. Ha a hatóság tudomására jut, hogy az **ügyfél** a költségmentesség iránti kérelem benyújtásakor **valótlan adatot szolgáltatott**, vagy a hatóságot egyéb módon megtévesztette, és ez az eljáró hatóság döntését számára kedvező irányba befolyásolta, akkor a hatóság döntése alapján az ügyfelet az eljárás során felmerült költségek megfizetésére, illetve a várható költségek megelőlegezésére kötelezi. (Korm. R. 8. §)

Ügyintézési határidő

Az érdemi határozatot harminc napon belül kell meghozni. Ennél rövidebb **határidőt** bármely jogszabály, hosszabbat pedig törvény vagy kormányrendelet állapíthat meg (Ket. 33. § 1. bekezdés).

Kiskorú ügyfél esetében, továbbá ha életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet elhárítása indokolja, vagy ha a közbiztonság érdekében egyébként szükséges, az érdemi határozatot soron kívül kell meghozni (Ket. 33. § 2. bekezdés). Kivételt képez, ha az ellátás megállapításáról az önkormányzat képviselő-testülete dönt, ez esetben a kérelmet a benyújtást követő testületi ülésen, legkésőbb azonban hatvan napon belül kell elbírálni (Ket. 33. § 4. bekezdés).

Az ügyintézési határidőbe nem számít be a hatásköri vagy illetékességi vita egyeztetésének, illetve az eljáró hatóság kijelölésének időtartama, a nemzetközi jogsegélyeljárás időtartama, a

hiánypótlásra irányuló felhívástól az annak teljesítéséig terjedő idő, a szakhatóság eljárásának időtartama és az eljárás felfüggesztésének időtartama (Ket. 33. § 3. bekezdés).

Az ügyintézési határidő a kérelemnek az eljárásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz történő megérkezése napján, illetve az eljárás hivatalból történő megindításának napján kezdődik (Ket. 33. § 5. bekezdés).

Az eljáró hatóság vezetője - ha azt törvény nem zárja ki - az ügyintézési határidőt indokolt esetben egy alkalommal, legfeljebb harminc - kiskorú ügyében legfeljebb tizenöt - nappal **meghosszabbíthatja**, erről értesíteni kell az ügyfelet (Ket. 33. § 7. bekezdés).

A postán küldött kérelem előterjesztési ideje a **postára adás napja**, de az ügyintézési határidő ilyen esetben is azon a napon kezdődik, amely napon a beadvány megérkezik a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz. A napokban megállapított határidőbe nem számít bele a közlésnek, a kézbesítésnek, a hirdetmény kifüggesztésének és levételének a napja. Ha a határidő utolsó napja olyan nap, amelyen a hatóságnál a munka szünetel, a határidő a legközelebbi munkanapon jár le. A határidőt kétség esetén megtartottnak kell tekinteni. (Ket. 65. § 1-4, 6. bekezdés)

Határozat és végzés

Az önkormányzat az ügy érdemében **határozatot** hoz, az eljárás során eldöntendő egyéb kérdésekben pedig **végzést bocsát ki** (a továbbiakban együtt: döntés). Egyszerűsített határozat hozható, ha a hatóság a kérelemnek helyt ad, és az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél. Jogszabály lehetővé teheti, hogy a hatóság mellőzze a határozathozatalt, ha az eljárás pénzbeli ellátás jogszabályban meghatározott mértékre történő emelésére irányul. (Ket. 71. § 1, 3, 5. bekezdés)

A határozatnak tartalmaznia kell: az eljáró hatóság megnevezését, az ügy számát és ügyintézőjének nevét, a jogosult vagy kötelezett ügyfél nevét és lakóhelyét vagy tartózkodási helyét (szálláshelyét), az ügy tárgyának megjelölését. A határozatnak a rendelkező részben tartalmaznia kell a hatóság döntését, továbbá a fellebbezés (keresetindítás) benyújtásának lehetőségéről való tájékoztatást, a kötelezettség teljesítésének határnapját vagy határidejét és az önkéntes teljesítés elmaradásának jogkövetkezményeit. Az indokolásban fel kell tüntetni a megállapított tényállást és az annak alapjául elfogadott bizonyítékokat, az ügyfél által felajánlott, de mellőzött bizonyítást és a mellőzés indokait, a mérlegelési, méltányossági jogkörben hozott határozat esetén a mérlegelésben, a méltányossági jogkör gyakorlásában szerepet játszó szempontokat és tényeket, azokat a jogszabályhelyeket, amelyek alapján a hatóság a határozatot hozta, a hatóság hatáskörét és illetékességét megállapító jogszabályra történő utalást. A határozat ezen kívül tartalmazza a döntéshozatal helyét és idejét, a döntés kiadmányozójának a nevét, hivatali beosztását, a döntés kiadmányozójának aláírását és a hatóság bélyegzőlenyomatát. (Ket. 72. § 1. bekezdés)

A végzésnek tartalmaznia kell az eljáró hatóság megnevezését, az ügy számát és ügyintézőjének nevét, a jogosult vagy kötelezett ügyfél nevét és lakóhelyét vagy tartózkodási helyét (szálláshelyét), az ügy tárgyának megjelölését, a hatóság döntését, továbbá a fellebbezés (keresetindítás) benyújtásának lehetőségéről való tájékoztatást, a döntéshozatal helyét és idejét, a

döntés kiadmányozójának a nevét, hivatali beosztását, a döntés kiadmányozójának aláírását és a hatóság bélyegzőlenyomatát (Ket. 72. § 2. bekezdés).

A kérelemnek teljes egészében helyt adó elsőfokú döntés esetén, ellenérdekű ügyfél hiányában **mellőzhető** a döntésből az indokolás és a jogorvoslatról szóló tájékoztatás (Ket. 72. § 4. bekezdés).

A **hatóság döntését közölni lehet** postai úton, személyesen írásban vagy szóban, elektronikus dokumentum formájában, illetve távközlési eszköz útján, hirdetményi úton, kézbesítési meghatalmazott vagy ügygondnok útján, a hatóság kézbesítője útján. A döntés közlésének napja az a nap, amelyen azt kézbesítették, szóban vagy távközlési eszköz útján, illetve elektronikus úton közölték. A hirdetmény útján közölt döntést a hirdetmény kifüggesztését követő tizenötödik napon kell közölni tekinteni. Postai úton történő kézbesítés esetén a döntést hivatalos iratként kell feladni és kézbesíteni. (Ket. 78. § 5-7. bekezdés)

A postai úton megküldött iratokat a kézbesítés megkísérlésének napján **kézbesítettnek** kell tekinteni, ha a címzett az átvételt megtagadta. Ha a kézbesítés azért volt eredménytelen, mert a címzett az iratot nem vette át (az „nem kereste” jelzéssel érkezik vissza), azt - az ellenkező bizonyításáig - a postai kézbesítés második megkísérlésének napját követő ötödik munkanapon kézbesítettnek kell tekinteni. (Ket. 79. § 1-2. bekezdés)

Az eljárást megindító irat, illetve az eljárást befejező érdemi határozat kézbesítése esetében a hatóság a **kézbesítési vélelem** beállításáról az ügyfelet - kivéve, ha az ügyfél a hivatalos irat átvételét megtagadta - nyolc napon belül értesíti (Ket. 79. § 3. bekezdés).

Az ügyfél vagy az eljárásban részt vevő egyéb érdekelt akkor terjeszthet elő **kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet**, ha a kézbesítés a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó jogszabályok megsértésével vagy más okból nem szabályszerűen folyt le, vagy más, önhibáján kívüli okból nem vehette át a hivatalos iratot. Kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet a címzett a kézbesítési vélelem beállításáról történő tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül, de legkésőbb hat hónapos jogvesztő határidőn belül terjeszthet elő. Ha a kézbesítési vélelem következtében jogerőssé vált határozat alapján végrehajtási eljárás indul, a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelem a végrehajtási eljárásról történő tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül akkor is előterjeszthető, ha a kézbesítési vélelem beállításától számított hat hónap eltelt. A kérelemben elő kell adni azokat a tényeket, illetve körülményeket, amelyek a kézbesítés szabálytalanságát igazolják, vagy az önhiba hiányát valószínűsítik. A kérelmet az a hatóság bírálja el, amely a kézbesítés tárgyát képező iratot kiadmányozta. (Ket. 79. § 4-7. bekezdés)

Ha a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet késedelmesen terjesztették elő, azt érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani. A kérelmet elutasító határozat ellen fellebbezésnek van helye. (Ket. 30. § f. pont, 98. § 3. bekezdés)

A hatóság a megindított végrehajtási eljárást kérelemre vagy hivatalból a vélelem megdöntésére irányuló kérelem jogerős elbírálásáig felfüggesztheti, ha a kérelemben előadott tények, körülmények a kérelem elfogadását valószínűsítik. Ha a kérelemnek a hatóság helyt ad, a kérelmező által kifogásolt kézbesítést, a megtett intézkedéseket, illetve az eljárást a szükséges mértékben meg kell ismételni. (Ket. 148. § 4. bekezdés d. pont, 79. § 6. bekezdés)

Hatósági szerződés

Ha jogszabály lehetővé teszi, az első fokon eljáró hatóság a hatáskörébe tartozó ügynek a közérdek és az ügyfél szempontjából is előnyös rendezése érdekében határozathozatal helyett az ügyféllel hatósági szerződést köthet. Hatósági szerződés csak írásban köthető. Törvény, kormányrendelet és önkormányzati rendelet a szerződés megkötéséhez további feltételeket is meghatározhat. Ha az ügyfél olyan kötelezettséget vállal, amelynek teljesítésére hatósági határozattal egyébként nem lenne kötelezhető, szerződéskötésre csak akkor kerülhet sor, ha az ügyfél a saját szerződésszegése esetére a többletkötelezettség tekintetében a hatósági szerződésben vállalja, hogy ha a szerződésben foglaltakat megszegi, a szerződés jogerős és végrehajtható határozatnak minősüljön, és a hatóság - az addigi teljesítések figyelembevételével - hivatalból intézkedjen a végrehajtás elrendeléséről. (Ket. 76. § 1-3, 7. bekezdés)

A hatósági ügynek szerződéssel való lezárására alkalmazni kell a Ket. ügyintézési határidőre vonatkozó általános szabályait.²

Az ügy szempontjából jelentős új tény felmerülése, továbbá a szerződéskötéskor fennálló körülmények lényeges megváltozása esetén a szerződés módosítását bármelyik fél kezdeményezheti. Ha a módosításhoz a másik fél nem járul hozzá, vagy a felek között vita van a módosítás törvényi feltételei tekintetében, akkor a közigazgatási ügyekben eljáró bíróságtól kérhető a szerződés módosítása vagy megszüntetése.

Ha az ügyfél a szerződésben foglaltakat megszegi, a szerződés jogerős és végrehajtható határozatnak minősül, és a hatóság - az addigi teljesítések figyelembevételével - hivatalból intézkedik a végrehajtás elrendeléséről. Ha a hatósági szerződésben foglaltakat a hatóság nem teljesíti, az ügyfél a teljesítésre irányuló felhívás eredménytelensége esetén - a szerződésszegés tudomására jutásától számított harminc napon belül - a közigazgatási ügyekben eljáró bírósághoz fordulhat.

A Ket.-ben nem szabályozott kérdésekben a hatósági szerződésre a Polgári Törvénykönyvnek a szerződésekre vonatkozó általános szabályait kell megfelelően alkalmazni. (Ket. 76. § 1-3, 7. bekezdés, 77. §)

Fellebbezés

Az ügyfél az elsőfokú **határozat ellen fellebbezhet**. A fellebbezési jog nincs meghatározott jogcímhez kötve, fellebbezni bármely okból lehet, amelyre tekintettel az érintett a döntést sérelmesnek tartja. (Ket. 98. § 1. bekezdés)

Végzés csak a határozat elleni fellebbezésben **támadható meg**, kivéve az első fokon hozott eljárást felfüggesztő, az eljárást megszüntető, a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasító, az eljárási bírságot kiszabó, valamint az eljárási költség viselésének kérdésében hozott végzéseket, melyek

² Részletesen lásd a 18-19. oldalon.

esetében önálló fellebbezésnek van helye. Törvény az önálló fellebbezést egyéb esetekben is lehetővé teheti. (Ket. 98. § 2-3. bekezdés)

A fellebbezést - ha törvény vagy kormányrendelet eltérően nem rendelkezik - a döntés közlésétől számított tizenöt napon belül lehet **előterjeszteni**. A fellebbezésre jogosult e fellebbezési határidőn belül a fellebbezési jogáról szóban vagy írásban lemondhat. A szóban történő lemondást jegyzőkönyvbe kell foglalni. A fellebbezési jogról történő lemondó nyilatkozat nem vonható vissza. (Ket. 99. §)

Nincs helye fellebbezésnek, ha azt törvény kizárja,³ az ügyfelek részéről, a közöttük létrejött egyezséget jóváhagyó határozat ellen, valamint a méltányossági kérelem tárgyában hozott határozat ellen. Amennyiben a fellebbezést törvény, vagy kormányrendelet zárja ki, az elsőfokú közigazgatási döntés bírósági felülvizsgálatának van helye. (Ket. 100. §)

A **határozatban foglaltakat** a fellebbezési jogra tekintet nélkül **teljesíteni kell**, ha az az ügyfél javára megállapított egyszeri vagy rendszeres pénzkifizetést, pénzbeli ellátást (szociális segély, nyugdíj stb.) tartalmaz, és az ügyfél fellebbezése csak a megállapított összegben felüli többletigényre vonatkozik (Ket. 101. § 2. bekezdés).

A fellebbezést annál a hatóságnál kell **előterjeszteni**, amely a megtámadott döntést hozta. Elkésettség okán a fellebbezés nem utasítható el, ha az ügyfél a fellebbezési határidőben a fellebbezést az elbírálására jogosult hatóságnál terjeszti elő. A fellebbezésben új tények és bizonyítékok is felhozhatók. A fellebbezést az ügy összes iratával a fellebbezési határidő leteltétől számított nyolc napon belül fel kell terjeszteni a fellebbezés elbírálására jogosult szervhez, kivéve, ha a hatóság a megtámadott döntést a fellebbezésben foglaltaknak megfelelően kijavítja, kiegészíti, módosítja vagy visszavonja. A felterjesztés során az első fokon eljáró hatóság a fellebbezésről kialakított álláspontjáról is nyilatkozhat. (Ket. 102. §)

Ha az ügyfél fellebbezési kérelme alapján a hatóság megállapítja, hogy döntése jogszabályt sért, a **döntést módosítja**, vagy **visszavonja**. A hatóság az ügyfél fellebbezési kérelme esetén a nem jogszabálysértő döntést akkor is visszavonhatja, illetve a fellebbezésben foglaltaknak megfelelően módosíthatja, ha a kérelemben foglaltakkal egyetért, feltéve, hogy az ügyben nincs ellenérdekű fél. (Ket. 103. § 1-2. bekezdés)

Ha az első fokon eljáró hatóság nem módosította, vagy vonta vissza döntését, a **fellebbezésről** az annak elbírálására jogosult szerv **dönt** (Ket. 104. § 1. bekezdés).

Az önkormányzati hatósági ügyben átruházott hatáskörben hozott elsőfokú döntéssel szembeni fellebbezés elbírálása a képviselő-testület hatáskörébe tartozik. Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a közigazgatási hivatal jogosult a fellebbezés elbírálására, ha első fokon nem átruházott hatáskörben a polgármester, a főpolgármester, a közgyűlés elnöke, a jegyző, a főjegyző, a hatósági igazgatási társulás, a képviselő-testület hivatalának ügyintézője, a megyei jogú város kerületi hivatalának vezetője, vagy nem közigazgatási feladat ellátására létrehozott egyéb szervezet, illetve nem hatósági jogkört gyakorló személy járt el. A köztisztviselő hatáskörébe utalt ügyben a fellebbezést

³ Korábban a fellebbezés lehetőségét kormányrendelet is kizárhatta, de ezt a rendelkezést az Alkotmánybíróság 90/2007. (XI. 14.) határozatának 3. pontja megsemmisítette.

törvényben vagy a köztisztviselői alapszabályában, szervezeti szabályzatában meghatározott köztisztviselői szerv bírálja el, ilyen szerv hiányában az első fokon eljáró szerv határozatával szemben bírósági felülvizsgálatnak van helye. (Ket. 107. § 1-3. bekezdés)

Az előzőekben nem említett, első fokon eljáró hatóság döntése ellen irányuló fellebbezést a közvetlen felettes szerv bírálja el. Felettes szerv hiányában a hatóság határozata, továbbá azon végzése ellen, mellyel szemben önálló fellebbezésnek lenne helye,⁴ bírósági felülvizsgálatnak van helye. (Ket. 108. § 1. bekezdés)

A **határidőn túl benyújtott fellebbezést** - ha az ügyfél igazolási kérelmet nem terjesztett elő - az elbírálásra jogosult szerv érdemi vizsgálat nélkül végzéssel elutasítja. A határozat egésze ellen irányuló fellebbezés alapján a fellebbezés elbírálására jogosult szerv a sérelmezett döntést, valamint az azt megelőző eljárást megvizsgálja; ennek során nincs kötve a fellebbezésben foglaltakhoz. (Ket. 104. § 2-3. bekezdés)

A **másodfokon eljáró szerv** a döntést helybenhagyja, megváltoztatja vagy megsemmisíti. Jogszabályban meghatározott esetben a másodfokon eljáró szerv a mérlegelési jogkörben hozott elsőfokú döntésben meghatározott kötelezettségnél súlyosabb kötelezettséget nem állapíthat meg. Ha a döntés meghozatalához nincs elég adat, vagy a tényállás további tisztázása szükséges, a fellebbezés elbírálására jogosult szerv a döntés megsemmisítése mellett az ügyben első fokon eljáró hatóságot új eljárásra utasíthatja, vagy a kiegészítő bizonyítási eljárás lefolytatását maga végzi el. A megismételt eljárásban az első fokon eljáró hatóságot a másodfokon hozott határozat rendelkező része és indokolása köti. A határozat ellen irányuló fellebbezést határozattal, a végzés ellen irányuló fellebbezést végzéssel kell elbírálni. A másodfokon eljáró szerv a fellebbezés elbírálása érdekében megküldött iratokat a döntés meghozatalát követően három napon belül visszaküldi a döntéssel együtt az első fokon eljáró szervhez, amely haladéktalanul intézkedik a döntés kézbesítése iránt. (Ket. 105. § 1-2, 4, 6-7. bekezdés)

A döntés módosítása vagy visszavonása

Ha a hatóság megállapítja, hogy a fellebbezés elbírálására jogosult szerv vagy a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság által el nem bírált döntése jogszabályt sért, a döntését módosíthatja vagy visszavonhatja. A döntés módosítására vonatkozó eljárás lefolytatására - az Alkotmánybíróság határozata vagy ügyészi óvás alapján indított eljárás kivételével - a hatóság csak egy ízben, és ha törvény eltérően nem rendelkezik, a határozat közlésétől számított egy éven belül jogosult. A döntést a hatósági nyilvántartásba, illetve a hatósági igazolványba felvett téves bejegyzés, valamint az állampolgársági bizonyítvány ténymegállapítása kivételével nem lehet módosítani vagy visszavonni, ha az jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogot sértene. A határozat módosítását vagy visszavonását jogszabály kizárhatja vagy feltételhez kötheti. (Ket. 114. § 1-4. bekezdés)

⁴ Az első fokon hozott, eljárást felfüggesztő, az eljárást megszüntető, a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasító végzés, az eljárási bírságot kiszabó végzés, valamint az eljárási költség viselésének tárgyában hozott végzés ellen (Ket. 98. § 3. bekezdés).

Bírósági felülvizsgálat

Az ügyfél a hatóság **jogerős határozatának felülvizsgálatát** a határozat közlésétől számított harminc napon belül jogszabálysértésre hivatkozással kérheti a közigazgatási ügyekben eljáró illetékes bíróságtól. A keresetindítás határidejét törvény eltérően is meghatározhatja. (Ket. 109. § 1. bekezdés)

Ha törvény alapján a végzés ellen önálló fellebbezésnek van helye,⁵ az ügyfél jogszabálysértésre hivatkozással kezdeményezheti a **jogerős végzés bírósági felülvizsgálatát**. Az elsőfokú végzés **közvetlenül a bíróság előtt támadható meg**, ha a végzést olyan hatóság hozta, amelynek nincs felügyeleti szerve, továbbá akkor, ha törvény az ügyben az elsőfokú határozattal szemben is kizárja a fellebbezést, és a határozat bírósági felülvizsgálatát teszi lehetővé. A bíróság a végzést nemperes eljárásban vizsgálja felül. (Ket. 109. § 2. bekezdés)

A bírósági felülvizsgálatra **csak akkor kerülhet sor**, ha a hatósági eljárásban az ügyfél a fellebbezési jogát kimerítette, vagy a fellebbezés e törvény rendelkezései szerint kizárt (Ket. 109. § 3. bekezdés).

A keresetlevél benyújtásának a döntés végrehajtására **nincs halasztó hatálya**, az ügyfél azonban a keresetlevélben a döntés végrehajtásának felfüggesztését kérheti. A végrehajtás a kérelemnek a végrehajtást fogantatosító szerv tudomására jutásától annak elbírálásáig nem fogantatosítható. A **végrehajtás felfüggesztésének** hatálya kiterjed a határozaton alapuló jogok gyakorlására is. (Ket. 110. § 1-2. bekezdés)

A közigazgatási ügyekben eljáró bíróság - az ügy érdemére ki nem ható eljárási szabály megsértésének kivételével - jogszabálysértés megállapítása esetén a **közigazgatási döntést hatályon kívül helyezi**, és szükség esetén a hatóságot új eljárásra kötelezi. Törvény rendelkezhet úgy is, hogy meghatározott közigazgatási hatósági ügyben a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság a közigazgatási döntést **megváltoztathatja**. Ha a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság az ügy érdemében határozott, a hatóságnál ugyanabban az ügyben azonos tényállás mellett - a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság által elrendelt új eljárás kivételével - **nincs helye új eljárásnak**. A hatóságot a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság határozatának **rendelkező része és indokolása köti**, a megismételt eljárás és a határozathozatal során annak megfelelően köteles eljárni. (Ket. 111. §)

Újrafelvételi eljárás

Ha az ügyfélnek a jogerős határozattal lezárt ügyben a határozat jogerőre emelkedését követően jutott tudomására a határozat meghozatala előtt már meglévő, az eljárásban még el nem bírált és az ügy elbírálása szempontjából lényeges tény, adat vagy más bizonyíték, a tudomásszerzéstől számított

⁵ Lásd a 3. lábjegyzetet.

tizenöt napon belül **újrafelvételi kérelmet** nyújthat be, feltéve, hogy elbírálása esetén az ügyfélre kedvezőbb határozatot eredményezett volna (Ket. 112. § 1. bekezdés).

Nem nyújtható be újrafelvételi kérelem a jogerős határozat meghozatala után bekövetkezett tényre, illetve a jogi szabályozásban bekövetkezett változásra alapozva, ha az ügyben bírósági felülvizsgálat van folyamatban, vagy a bírósági felülvizsgálat során a bíróság határozatot hozott, ha a közigazgatási határozat jogerőre emelkedésétől számítva hat hónap eltelt, és ha azt jogszabály kizárja. Törvény kivételesen, az ügyfél különös méltánylást érdemlő érdekére tekintettel a hosszabb, de három évet meg nem haladó jogvesztő határidőt is meghatározhat az újrafelvételi kérelem benyújtására, feltéve, hogy az újrafelvételi eljárásban hozott döntés mások jogát, jogos érdekét vagy jogi helyzetét nem érinti. (Ket. 112. § 2-3. bekezdés)

Az újrafelvételi kérelmet az első fokon eljáró hatóság **bírálja el**. Az újrafelvételi kérelmet a hatóság **elutasítja**, ha nem megfelelő okból nyújtották be, vagy az ügyfél által az újrafelvétel alapjául megjelölt ok nem teszi indokolttá a határozat módosítását vagy visszavonását. Az újrafelvételi eljárásban a hatóság a jogerős határozatát **módosíthatja, visszavonhatja**, vagy az utóbb ismertté vált tényállásnak megfelelő **új döntést hozhat**. E döntés ellen jogorvoslatnak az általános szabályok szerint van helye. Ha az újrafelvételi eljárásban a kötelezettséget megállapító jogerős határozat megváltoztatása vagy visszavonása várható, a hatóság hivatalból intézkedik a folyamatban lévő **végrehajtás felfüggesztéséről**. Ha az újonnan ismertté vált tények alapján a jogerős határozatban megállapított kötelezettség elrendelésének nem lett volna helye, az újrafelvételi eljárásban intézkedni kell a kérelem benyújtásáig, illetve a végrehajtás felfüggesztéséig történt teljesítéssel (végrehajtással) kialakult helyzet rendezéséről, a kötelezettnek alaptalanul okozott joghátrány megszüntetéséről, valamint az okozott kár és eljárási költség megtérítéséről. (Ket. 112. § 4-6, 8-9. bekezdés)

Méltányossági eljárás

Az ügyfél a jogerős határozatot hozó hatóságtól a nem jogszabálysértő határozat módosítását vagy visszavonását kérheti, ha annak végrehajtása számára a határozat meghozatala után bekövetkezett okból méltánytalanul súlyos hátrányt okoz, és a végrehajtási eljárásban méltányosság nem gyakorolható. A határozat méltányosságból való módosítására vagy visszavonására csak kivételesen, és abban az esetben kerülhet sor, ha az eljáró hatóság hatáskörét megállapító jogszabály ezt nem zárja ki, és a módosítás vagy visszavonás nem sért közérdeket, és a határozat jogerőre emelkedése óta egy év, vagy ha a jogerős határozatban megállapított teljesítési határidő egy évnél hosszabb, a teljesítési határidő még nem telt el. A jogi szabályozásnak a határozat meghozatala utáni megváltozása nem ad alapot méltányossági kérelem benyújtására. A méltányossági kérelem tárgyában a hatóság jogorvoslattal nem támadható határozattal dönt. (Ket. 113. §)

NYUGELLÁTÁSOK ÉS NYUGDÍJSZERŰ ELLÁTÁSOK⁶

(A hatályos 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról (a továbbiakban: Tny.), valamint a végrehajtására kiadott 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. R.) alapján.⁷ A 2009. január 1-je után hatályos változásokat dőlt betűvel szedjük)

A kötelező társadalombiztosítási nyugdíjrendszer működtetése és fejlesztése az állam feladata. A társadalombiztosítási nyugdíjrendszer öregség, megrokkánás, megrokkánással járó baleset esetén a biztosított részére, elhalálozása esetén a hozzátartozója részére egységes elvek alapján nyugellátást biztosít. A szociális biztonsági tárgyú nemzetközi szerződés, illetve szociálpolitikai egyezmény hatálya alá tartozó személyre e törvény rendelkezéseit az adott nemzetközi szerződés (egyezmény) szabályai szerint kell alkalmazni. A fegyveres erők és rendvédelmi szervek, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjainak nyugellátásával kapcsolatos eltérő szabályokról külön törvény rendelkezik. A nyugdíjbiztosítás szervezetéről külön törvény rendelkezik. (Tny. 1. §)

Az, aki szolgálati idejének legalább egy részében a magánnyugdíjrendszer keretében is fizetett tagdíjat, és ennek alapján szolgáltatásra jogosultságot szerzett, a kizárólag társadalombiztosítási nyugellátásra (a továbbiakban: nyugellátás) jogosultakhoz képest eltérő mértékű társadalombiztosítási nyugdíjra jogosult (Tny. 2. § 4. bekezdés).

I. SAJÁT JOGÚ ELLÁTÁSOK

Öregségi nyugdíj (Az 1997. december 31. - 2009. január 1. között megállapított öregségi nyugdíjak esetében.)

Öregségi **teljes nyugdíjra jogosult** az, aki a születése évének, illetve az életkorának megfelelő (a továbbiakban: a reá irányadó) öregségi nyugdíjkorhatárt elérte és legalább 20 évi szolgálati időt szerzett. Az igényérvényesítés időpontjától függetlenül öregségi teljes nyugdíjra jogosult továbbá az 1991. január 1-je előtt az 55. életévét betöltött nő, illetőleg a 60. életévét betöltött férfi, ha az említett időpontig legalább 10 évi szolgálati időt szerzett. (Tny. 7. § 1-2. bekezdés)

⁶ E fejezetben az 1997. évi LXXXI. törvényt a társadalombiztosítási nyugellátásról, és a végrehajtására kiadott 168/1997. Kormányrendeletet dolgozzuk fel, ahol ettől eltérő jogszabály rendelkezik az egyes ellátások jogosultsági feltételeiről, azt külön tüntetjük fel.

⁷ Az 1975. évi II. törvény a társadalombiztosításról, valamint a végrehajtásáról szóló 89/1990. Kormányrendelet 1998. január 1-jén hatályát veszítette, helyette az alábbi jogszabályok léptek életbe: Az 1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira, és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről, és a 195/1997. Kormányrendelet e törvény végrehajtásáról; a fent említett 1997. évi LXXXI. törvény és a 168/1997. Kormányrendelet; az 1997. évi LXXXII. törvény a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról, és az ehhez kapcsolódó 169-174/1997. Kormányrendeletek; az 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól, és a végrehajtásáról szóló 217/1997. Kormányrendelet.

2008. december 31-ét követően társadalombiztosítási öregségi nyugdíjra a hatvankettedik életéve betöltésétől az jogosult, aki legalább húsz év szolgálati idővel rendelkezik (Tny. 18. § 1. bekezdés).

Öregségi **résznyugdíjra jogosult** az, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt 1993. június 30-át követően és 2009. január 1-jét megelőzően eléri, és legalább 15 évi szolgálati időt szerzett. Az igényérvényesítés időpontjától függetlenül öregségi résznyugdíjra jogosult továbbá az 1990. december 31-ét követő és 1993. július 1-jét megelőző időszakban az 55. életévét betöltött nő, illetőleg a 60. életévét betöltött férfi, ha az említett időszakban legalább 10 évi szolgálati idővel rendelkezett. (Tny. 7. § 3. bekezdés)

A 2008. december 31-ét követő időponttól öregségi résznyugdíjra az jogosult, aki legalább tizenöt év szolgálati időt szerzett, és a rá irányadó nyugdíjkorhatárt betöltötte (Tny. 18. § 2. bekezdés).

Az öregségi nyugdíjra jogosultság azon a napon nyílik meg, amelyen a feltételek mindegyike teljesül (Tny. 14. §).

Öregségi nyugdíjkorhatár

Az öregségi nyugdíjkorhatár - az e törvényben foglalt kivételekkel - a betöltött 62. életév, ennek értelmében a **nő öregségi nyugdíjkorhatára**, ha

- 1940. január 1-je előtt született, az 55,
- 1940-ben született, az 56,
- 1941-ben született, az 57,
- 1942-ben született, az 57,
- 1943-ban született, az 58,
- 1944-ben született, az 59,
- 1945-ben született, a 60,
- 1946-ban született, a 61. betöltött életév (Tny. 7. § 4. bekezdés).

A **férfi öregségi nyugdíjkorhatára**, ha

- 1938. január 1-je előtt született, a 60,
- 1938-ban született, a 61. betöltött életév (Tny. 7. § 5. bekezdés).

Az **öregségi nyugdíj összege** az elismert szolgálati időtől és a figyelembe vehető havi átlagkereset összegétől függ (Tny. 12. § 1. bekezdés). A 2007. december 31-ét követő, de 2009. január 1-jét megelőző időponttól megállapításra kerülő öregségi teljes nyugdíj legkisebb összege havi **28500** forint (Korm. R. 11. §). Az öregségi teljes nyugdíj nem lehet kevesebb ennél a legkisebb összegnél. Ha az öregségi teljes nyugdíj alapját képező havi átlagkereset ezt az összeget nem éri el, az öregségi teljes nyugdíj összege azonos a nyugdíj alapját képező havi átlagkereset összegével. (Tny. 12. § 2. bekezdés) Az 1997. december 31-ét követő időponttól megállapításra kerülő öregségi teljes nyugdíj legkisebb összege évenként egyszer a nyugdíjemelés januári mértékének megfelelően emelkedik (Tny. 12. § 3. bekezdés). A 10-19 évi szolgálati idő alapján megállapított öregségi résznyugdíjat akkor is a nyugdíj alapját képező havi átlagkeresetnek a szolgálati időtől függő

százalékában kell megállapítani, ha ez nem éri el az öregségi nyugdíj legkisebb összegét (Tny. 12. § 5. bekezdés).

Az öregségi nyugdíjra jogosult magán-nyugdíjpénztári tag társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe történő visszalépése esetén öregségi nyugdíjat akkor kell megállapítani, ha a magánnyugdíjpénztár továbbítja a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnek a magán-nyugdíjpénztári tag visszalépési kérelmét, és a magánnyugdíjpénztár igazolását arról, hogy a kérelmező a visszalépés feltételeinek megfelel (Korm. R. 10. §).

Az öregségi nyugdíj összege az annak alapját képező havi átlagkeresetnél több nem lehet. Aki az öregségi teljes nyugdíjra jogosultsághoz előírt szolgálati idővel rendelkezik és a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatár betöltése után a nyugdíj megállapítása nélkül legalább 30 naptári napra szolgálati időt szerez, nyugdíjnövelésben részesül. A nyugdíjnövelés mértéke minden 30 nap után az öregségi nyugdíj, baleseti rokkantsági nyugdíj 0,5 százaléka. A nyugdíjnöveléssel az öregségi nyugdíj, baleseti rokkantsági nyugdíj a megállapítása alapjául szolgáló havi átlagkeresetet meghaladhatja. (Tny. 21. §)

Ha az átmeneti járadékban vagy rendszeres szociális járadékban részesülő személy öregségi nyugdíjra válik jogosulttá, az öregségi teljes vagy résznyugdíjának havi összege **nem lehet kevesebb** annál az összegnél, mint amely az öregségi teljes vagy résznyugdíj megállapítása kezdő időpontjának hónapjában átmeneti járadék, illetve rendszeres szociális járadék címén megillette, vagy megillette volna (Korm. R. 10/A. §).

Azokat, akiknek a munkaviszonya szénbányászati, tőzegkitermelési, uránérc-bányászati, bauxitbányászati tevékenységet folytató, valamint fémtartalmú ércek és nemfémes ásványok bányászatával, mélységi vizek bányászati technológiával történő felszínre hozatalával foglalkozó gazdálkodó szervezetnél (a továbbiakban: bányászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezet) a bányászati szerkezetátalakítás, korszerűsítés miatt vagy a bányaüzem bezárása következtében szűnik meg, és munkaviszonyának megszűnéséig 10 év föld alatti, illetve 15 év, nem a mellékletben szereplő külszíni munkakörben eltöltött bányaüzemi szolgálati időt szerzett és más munkaterületen helyezkedett el, az öregségi, illetőleg rokkantsági nyugdíj igénybevételekor kérheti, hogy a nyugdíj alapját képező havi átlagkeresetét bányászati munkaviszonyának megszűnését megelőzően elért havi átlagkeresete, vagy annak a havi átlagkeresetnek a figyelembevételével állapítsák meg, amit az utolsó bányaüzemi munkakörének megfelelő munkakörben a gazdálkodó szervezetnél (megszűnése esetén azonos bányászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetnél, ennek hiányában a bányászat ágazati irányítását ellátó miniszter által - az illetékes érdekképviseleti szervezetek véleményének meghallgatásával - meghatározott gazdálkodó szervezetnél) foglalkoztatottak a nyugdíjazás évében átlagosan elértek. Ez az **átlagkereset számítási kedvezmény** a bányászt szolgálati időtől függetlenül megilleti. (23/1991. (II. 28.) Kormányrendelet egyes bányászati dolgozók társadalombiztosítási kedvezményeiről (a továbbiakban: 23/1991. Korm. R.) 1, 5. §)

Korkedvezmény

Aki a szervezet fokozott igénybevételével járó, továbbá az egészségre különösen ártalmas munkát végez, **korkedvezményben** részesül. Az igénylőre irányadó öregségi nyugdíjkorhatárhoz képest kétévi korkedvezményben részesül az a **férfi**, aki legalább tíz és az a **nő**, aki legalább nyolc éven át korkedvezményre jogosító munkakörben, továbbá az, aki legalább hat éven át 100 kPa-nál nagyobb nyomású légtérben dolgozott. A korkedvezmény további egy-egy év a korkedvezményre jogosító munkakörben végzett minden újabb öt-, nőnél négyévi, illetőleg a 100 kPa-nál nagyobb nyomású légtérben végzett minden újabb háromévi munka után. A korkedvezményre jogosító különböző munkakörökben (munkahelyeken) eltöltött időket egybe kell számítani. A 100 kPa-nál nagyobb nyomású légtérben végzett munka alapján figyelembe vehető idő minden harminc napját ötven nappal kell a korkedvezményre jogosító egyéb munkakörben (munkahelyen) eltöltött időhöz hozzászámítani. A táppénzes állományban (betegszabadságon) eltöltött időt abban az esetben lehet korkedvezményre jogosító időként figyelembe venni, ha az igénylő keresőképtelenségének bekövetkezésekor korkedvezményre jogosító munkakörben (munkahelyen) dolgozott. (Tny. 8. §).

A korkedvezményre jogosultság szempontjából figyelembe kell venni a fegyveres szerveknél a hivatásos szolgálatban ténylegesen eltöltött szolgálati időt, a nem hivatásos szolgálatban vagy más állam hadseregében eltöltött és a hivatásos szolgálatba beszámított időt, a fegyveres szerveknél továbbszolgáló állományban 1960. december 17-e után eltöltött időt is. Továbbszolgáló állományban 1960. december 18-a előtt eltöltött időt, valamint a katonai szolgálatban eltöltött időt abban az esetben lehet a korkedvezményre jogosultság szempontjából számításba venni, ha az igénylő e szolgálatát megelőző és követő harminc napon belül korkedvezményre jogosító munkakörben (munkahelyen) dolgozott. (Tny. 8/A. §)

A korkedvezményre - **2010. december 31-éig** - a **2006. december 31-én hatályos rendelkezések szerinti munkakörök** (munkahelyek) jogosítanak azzal, hogy a munkaköri jegyzékben szereplő, menetrendszerű tömegközlekedésben (személyszállításban) járművezetői munkakörben 2008. május 1-jétől végzett munka a jármű típusától függetlenül korkedvezményre jogosít. 2010. december 31-éig a 2006. december 31-én hatályos rendelkezéseket kell alkalmazni az egyes munkakörökre (munkahelyekre) vonatkozó különös számítási szabályokra is. A Nyugdíjbiztosítási Alap kezeléséért felelős nyugdíjbiztosítási szerv - a munkabiztonságért felelős miniszter által vezetett minisztérium véleményére is figyelemmel - engedélyezheti a korkedvezményre jogosító munkakörök (munkahelyek) jegyzékében felsorolt munkakörben 2008. január 1-je előtt eltöltött idő korkedvezményre jogosító időként történő figyelembevételét akkor is, ha a jegyzék szerint a korkedvezmény ágazati hatálya az adott munkahelyre nem terjed ki. Ha a munkakör azonosítása tekintetében vita merül fel, a munkakör (munkahely) szerint illetékes ágazati minisztérium és a szakmai, ágazati érdekképviselő, szakszervezet központi szerve véleményének a kikérése után a Nyugdíjbiztosítási Alap kezeléséért felelős nyugdíjbiztosítási szerv dönt. (Tny. 8/B. § 1-3. bekezdés)

A foglalkoztató a külön jogszabályban meghatározott korkedvezményre jogosító munkakörben foglalkoztatott után a társadalombiztosítási járulék alapjának alapulvételével - a társadalombiztosítási

járadékon felül - karkedvezmény-biztosítási járadékot fizet. (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről (a továbbiakban: Tbj.) 20/A. § 1. bekezdés)

A foglalkoztató és az egyéni vállalkozó által fizetendő karkedvezmény-biztosítási járadék mértéke 13 százalék (Tbj. 19. § 6. bekezdés). Ha a hatóság külön törvényben foglaltak szerint a foglalkoztatót, egyéni vállalkozót a kérelmében megjelölt munkahelyen az adott munkakör tekintetében a karkedvezmény-biztosítási járadék megfizetési kötelezettsége alól mentesíti, az adott munkakör a mentesítés időpontjától annak visszavonásáig karkedvezményre nem jogosít (Tny. 8/B. § 4. bekezdés).

A 2011. január 1-jétől a karkedvezményre jogosító feltételek meghatározásáról külön törvény rendelkezik (Tny. 8/C. §).

A **vájártanulók** tanulóidejének karkedvezményes tartama, ha a ténylegesen föld alatt töltött időszakról igazolással nem rendelkezik, az Országos Társadalombiztosítási Főigazgatóság 2-2993/1988. számú állásfoglalása szerint, egy éves képzés esetén a teljes képzési idő, két éves képzés esetén 500 nap (évi 250 nap), három éves képzés esetén 700 nap (évi 233 nap).

A **bányászati** tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetnél föld alatt legalább tizenöt éven át karkedvezményre jogosító munkakörben dolgozó öregségi nyugdíját, kérelemre, annak a keresetnek az alapulvételével kell megállapítani, amit a vele azonos munkakörben foglalkoztatottak a nyugdíj megállapítását megelőző naptári évben átlagosan elértek annál a munkáltatónál, ahol az igénylő ebben a munkakörben utoljára dolgozott (Korm. R. 15. § 3. bekezdés).

Karkedvezményre jogosultság 2007 január 1-je előtt⁸

A **karkedvezményre jogosító munkakörök** leírása megtalálható a rendelet **2006 december 31-éig hatályos** 1. sz. mellékletében, ilyenek például: föld alatt végzett munka (pl. vájár, csillés, bányatechnikus stb.), fúrótoronynál végzett munka, sűrített levegőben végzett munka, zárt csatorna-karbantartásnál végzett munka, melegüzemben végzett munka (pl. olvasztár, kohómunkás, csapoló, meleghengerész, kovács), villamosenergia-iparban végzett munka (pl. kazánkőműves), textiliparban végzett munka (pl. fonó), sütőiparban végzett munka (pl. pék), hűtőházban végzett munka, ionizációs sugárzásban végzett munka, közlekedésnél végzett munka (pl. mozdonykísérő, vonatkísérő, járművezető, tengeri hajós) stb., természetesen csak a meghatározott munkakörökben.

Az igénylőre irányadó öregségi nyugdíjkorhatárhoz képest kétévi karkedvezményben részesül az a **férfi**, aki legalább tíz és az a **nő**, aki legalább nyolc éven át karkedvezményre jogosító munkakörben, továbbá az, aki legalább hat éven át egy légköri nyomásnál nagyobb nyomású légtérben dolgozott. A karkedvezmény további egy-egy év a karkedvezményre jogosító munkakörben végzett minden újabb

⁸ Az alábbi fejezetben közölt rendelkezések 2007 január 1. óta nem hatályosak. Megtartásukat a Tny. 8/B. § 1-3. bekezdése indokolta, vagyis, hogy „a karkedvezményre - 2010. december 31-éig - a 2006. december 31-én hatályos rendelkezések szerinti munkakörök (munkahelyek) jogosítanak. 2010. december 31-éig a 2006. december 31-én hatályos rendelkezéseket kell alkalmazni az egyes munkakörökre (munkahelyekre) vonatkozó különös számítási szabályokra vonatkozólag is.

öt-, nőnél négyévi, illetőleg az egy légköri nyomásnál nagyobb nyomású légtérben végzett minden újabb háromévi munka után. Az, aki 1997. január 1-je előtt az akkor hatályos rendelkezések szerint karkedvezményes öregségi nyugdíjra jogosultságot szerzett, erre az ellátásra - függetlenül az igényérvényesítés időpontjától - nő az 55., férfi a 60. életévének betöltését alapul véve jogosult. (Korm. R. 1. §)

A felsorolt munkakörökben eltöltött időt karkedvezményre jogosultság szempontjából akkor is számításba kell venni, ha ezt az időt szolgálati időként figyelembe venni nem lehet. A karkedvezményre jogosultság szempontjából a külföldön eltöltött időnek csak azt a tartamát lehet figyelembe venni, amelynek során az igénylő bányában föld alatt dolgozott a jegyzékben felsorolt munkakörben, továbbá ha a munkáltató a munkavállalóját külföldi kiküldetés keretében - az 1. számú melléklet szerinti jegyzékben felsorolt munkakörben (munkahelyen) - foglalkoztatta. (Korm. R. 2. § 2. bekezdés)

A karkedvezményre jogosító munkakörök (munkahelyek) jegyzékében felsorolt munkaköri meghatározásokat kiterjesztően értelmezni nem lehet. Az abban használt meghatározástól eltérő megjelölésű munkakört csak akkor lehet karkedvezményre jogosító munkakörnek tekinteni, ha az eltérő megjelölés a jegyzékben felsorolt munkakörnek szűkített meghatározása, vagy az eltérés csak az elnevezésben mutatkozik, maga a munkakör - a munkaköri leírásból megállapíthatóan - a jegyzékben felsorolt munkakörrel azonos. (Korm. R. 2. § 5. bekezdés)

A karkedvezményre jogosító különböző munkakörökben eltöltött időket **egybe kell számítani**. Az egy légköri nyomásnál nagyobb nyomású légtérben végzett munka alapján figyelembe vehető idő minden harminc napját ötven nappal kell a karkedvezményre jogosító egyéb munkakörben eltöltött időhöz hozzászámítani. (Korm. R. 2. § 3. bekezdés)

A **táppénzes** állományban (betegszabadságon) eltöltött időt abban az esetben lehet karkedvezményre jogosító időként figyelembe venni, ha az igénylő keresőképtelenségének bekövetkezésekor karkedvezményre jogosító munkakörben (munkahelyen) dolgozott (Korm. R. 2. § 4. bekezdés).

Azokat, akiknek a munkaviszonya **bányászati tevékenységet** folytató gazdálkodó szervezetnél bányászati szerkezetátalakítás, korszerűsítés miatt vagy bányüzem bezárása következtében szűnik meg, egy év karkedvezmény akkor is megilleti, ha karkedvezményre jogosító munkakörben csak 5 évet töltött el (23/1991. Korm. R. 1-2. §).

Karkedvezményre jogosító munkakörök (munkahelyek) jegyzékében szereplő és a menetrendszerű tömegközlekedésben (személyszállításban) **járművezetői** munkakörben eltöltött időt akkor kell karkedvezményre jogosító időként figyelembe venni, ha a járművezető bármely munkáltatónál vagy vállalkozóként 1992. március 1-je előtt forgalomba állított járműtípust vezetett, illetőleg ezen oktató. Azokat, akik 1992. március 1-je előtt egyéb utazó és forgalmi munkakörben tengelyen eltöltött idővel karkedvezményre jogot szereztek, az továbbra is megilleti, de az említett időpont után ezen munkakörökben további karkedvezményt nem szerezhetnek. (Korm. R. 3. § 1-2. bekezdés)

A fegyveres erők és rendvédelmi szervek, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjainak nyugellátásával kapcsolatos eltérő szabályokról külön törvény (1996.

évi XLIII. törvény a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról) rendelkezik.

Előrehozott öregségi nyugdíj

A 62. életév betöltését megelőzően előrehozott öregségi nyugdíjra **jogosult** az a nő, aki az 57. életévét betöltötte, az a férfi, aki a 60. életévét betöltötte, feltéve, hogy legalább 38 év szolgálati időt szerzett, és biztosítással járó munkaviszonyban, szövetkezeti tagsági viszonyban, egyéni vállalkozói, vagy egyéb jogviszonyban⁹ nem áll (Tny. 9. §).

2012. december 31-éig a 62. életév betöltését megelőzően előrehozott öregségi nyugdíjra jogosult az a férfi, aki 60. életévét betöltötte, illetve az a nő, aki 59. életévét betöltötte, és legalább 40 év szolgálati időt szerzett, valamint biztosítással járó jogviszonyban nem áll (Tny. 18/A. § 1. bekezdés).

2013. január 1-jétől a 62. életév betöltését megelőzően előrehozott öregségi nyugdíjra jogosult, aki a 60. életévét betöltötte, és legalább 37 év szolgálati időt szerzett, valamint biztosítással járó jogviszonyban nem áll. Az előrehozott öregségi nyugdíj összegét úgy kell megállapítani, hogy, ha a jogosult a 61. életévét betöltötte az öregségi nyugdíj összegét annyiszor 0,3 százalékkal kell csökkenteni, ahányszor 30 naptári nap hiányzik a 62. életév betöltéséhez, illetve, ha a jogosult a 61. életévét nem töltötte be, 3,6 százalékkal, továbbá annyiszor 0,4 százalékkal kell csökkenteni, ahányszor 30 naptári nap hiányzik a 61. életév betöltéséhez. Az öregségi nyugdíjkorhatár betöltése a csökkentést nem érinti. (Tny. 18/B. §)

Csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíj

Csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjra **jogosult** - ideértve az öregségi nyugdíj legkisebb összege szerinti ellátást is - az a személy, aki 33 év szolgálati időt szerzett, és 57. évét betöltött nő, vagy 60. évét betöltött férfi.

Az öregségi nyugdíj összegét annak, aki a 38 év szolgálati időnél

- 1-365 nappal rövidebb szolgálati idővel rendelkezik, annyiszor 0,1 százalékkal,
- 366-730 nappal rövidebb szolgálati idővel rendelkezik, annyiszor 0,2 százalékkal,
- 731-1095 nappal rövidebb szolgálati idővel rendelkezik, annyiszor 0,3 százalékkal,
- 1096-1460 nappal rövidebb szolgálati idővel rendelkezik, annyiszor 0,4 százalékkal,
- 1461-1825 nappal rövidebb szolgálati idővel rendelkezik, annyiszor 0,5 százalékkal,

kell csökkenteni, ahányszor 30 naptári nap hiányzik az öregségi nyugdíjra jogosító korhatár betöltéséhez. (Tny. 10. § 1-2. bekezdés)

⁹ Lásd a 1997 évi LXXX. törvény, a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről 5. § 1. bekezdésének a-b. és e-g. pontjait.

Az öregségi teljes nyugdíjra vonatkozó életkorok (lásd az öregségi nyugdíjkorhatárt) betöltése a csökkentést nem érinti, tehát a nyugdíjat ezt követően is **csökkentett összegben kell folyósítani** (Tny. 10. § 3. bekezdés).

2012. december 31-éig csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjra jogosult, az a biztosítással járó jogviszonyban nem álló férfi, aki 60. életévét betöltötte, illetve az a nő, aki 59. életévét betöltötte, aki legalább 37 év szolgálati időt szerzett. A csökkentés mértéke a nyugdíj megállapításának időpontjától a 62. életév betöltéséig terjedő időszak minden 30 napjára az előírt szolgálati időnél

- 1-365 nappal rövidebb szolgálati idővel rendelkező esetében havi 0,1 százalék,
- 366-730 nappal rövidebb szolgálati idővel rendelkező esetében havi 0,2 százalék,
- 731-1095 nappal rövidebb szolgálati idővel rendelkező esetében havi 0,3 százalék.

Az öregségi nyugdíjkorhatár betöltése a csökkentést nem érinti. (Tny. 18/A. § 2-4. bekezdés)

Kedvezmények az előrehozott és a csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjnál

A **korkedvezményt** szerzett személynek, a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárhoz képest az előrehozott, illetve a csökkentett előrehozott öregségi nyugdíj annyi évvel alacsonyabb életkorban jár, ahány évvel korábban őt a korkedvezményre jogosultság nélkül az előrehozott öregségi nyugdíj megilletné, tehát a korkedvezményre jogot szerzett személy részére az előrehozott és a csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíj az öregségi nyugdíjkorhatárt megelőző időponttól is jár (Tny. 11. § 1, 3. bekezdés).

A korkedvezményt szerzett személy előrehozott öregségi nyugdíjra való jogosultságánál, valamint a csökkentett előrehozott nyugdíj esetében a csökkentés mértékének megállapításakor a tényleges szolgálati időt a megszerzett korkedvezmény időtartamával növelve kell figyelembe venni (Tny. 11. § 2. bekezdés). Ez a plusz szolgálati idő csak a jogosultság megállapítása szempontjából számít, a nyugdíj kiszámításakor nem veszik figyelembe.¹⁰

Mind az előrehozott, mind a csökkentett előrehozott öregségi nyugdíjra való jogosultsághoz előírt szolgálati idő számításánál **gyermekenként** egy évet, tartósan beteg, illetve fogyatékosnak minősülő gyermekenként másfél évet - egy év 183 napot - szolgálati időként kell elismerni annál a személynél, aki gyermeket szült, vagy saját háztartásában legalább tíz éven át nevelt. A kedvezmény legfeljebb három gyermek után vehető igénybe, tartósan beteg, illetőleg fogyatékos gyermek utáni kedvezményre a számbeli korlátozás nem vonatkozik. (Tny. 11/A. § 1-2. bekezdés, Korm. R. 9/A. § 4-5. bekezdés)

A kedvezmény azt a nőt illeti meg, aki gyermeket szült, továbbá azt a nyugdíjigénylőt, aki kiskorú gyermeket legalább tíz éven át - folyamatosan vagy megszakításokkal - saját háztartásában nevelt. A

¹⁰ Például az a nő, akire az irányadó korhatár 62 év, és 33 év szolgálati időt szerzett, de ebből 20 évet korkedvezményes munkakörben töltött - amely további 5 év szolgálati időt jelent, és így rendelkezik az előírt 38 év szolgálati idővel -, az 5 évvel korábban, vagyis 57 éves korában mehet csökkentés nélküli előrehozott nyugdíjba. Azonban a 20 év korkedvezményes munkakör további 5 év korkedvezményre teszi jogosulttá, ezért 52 éves korában mehet előrehozott korkedvezményes öregségi nyugdíjba.

nyugdíjigénylő háztartásában nevelt gyermekeként kell figyelembe venni azt a gyermeket is, aki - iskolai tanulmányai folytatása vagy gyógykezelése stb. miatt - átmenetileg tartózkodik háztartáson kívül. A kedvezmény az örökbefogadott és a nevelt gyermek után is jár, ide nem értve a hivatásos nevelőszülő gondozásában lévő gyermeket. (Korm. R. 9/A. § 1. bekezdés)

A kedvezmény külön-külön megilleti a gyermeket szülő nőt és a gyermeket felnevelő személyt is. A kedvezményt azonban ugyanazon gyermek után ugyanazon személy csak egy jogcímen veheti igénybe. (Korm. R. 9/A. § 2. bekezdés) A gyermek születésének tényét anyakönyvi kivonattal, a tartós betegségét, illetőleg fogyatékoságát pedig a családi pótlék igénylésére vonatkozó rendelkezések szerinti módon, orvosi igazolással, a gyermek tíz éven át saját háztartásában történő nevelésének tényét a nyugdíjigénylő nyilatkozatával kell bizonyítani (Korm. R. 9/A. § 3. bekezdés).

Az előrehozott öregségi nyugdíjra és a csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjra jogosultság szempontjából szolgálati időként kell figyelembe venni a rokkantsági, illetőleg a baleseti rokkantsági **nyugdíj folyósításának** időtartamát (Tny. 11/A. § 3. bekezdés).

Rokkantsági nyugdíj¹¹

Jogosult, aki egészségromlás, illetőleg testi vagy szellemi fogyatkozás következtében munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, és állapotában 1 évig javulás nem várható, rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a megrokkánás előtti kereseténél, illetve megrokkánása időpontjában betöltött életkora szerint szükséges szolgálati időt megszerezte (Tny. 23. § 1. bekezdés).

Az öregségi - ideértve az előrehozott öregségi nyugdíjat is - és a baleseti rokkantsági nyugdíjas rokkantsági nyugdíjra nem jogosult. Rokkantsági nyugdíj **nem állapítható meg** annak, aki saját rokkantságát szándékosan okozta, továbbá annak sem, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt elérte, kivéve, ha öregségi nyugdíjra karkedvezmény címén jogosult, vagy rokkantsági nyugdíjat a jogosultság feléledése címén igényel. (Tny. 23. § 2. bekezdés)

A rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő

- 22 éves életkor betöltése előtt 2 év,
- 22-24 éves korban 4 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 3 év,
- 25-29 éves korban 6 év, karkedvezményes munkakörben 4 év,
- 30-34 éves korban 8 év, karkedvezményes munkakörben 6 év,

¹¹ 2008. évben csak azoknak van lehetőségük a 2007. évi szabályok szerint kérni nyugdíjuk megállapítását, akik a 2007. évben a jogosultságot már megszerezték, de igényt nem érvényesítettek. Esetükben választási lehetőség is fennáll abban az értelemben, hogy nyugdíjuk megállapítását a jogosultság bekövetkezése napjától vagy valamilyen későbbi időponttól kérik. Az igényt visszamenőleg legfeljebb hat hónappal lehet érvényesíteni. Azon igénylők esetében, akik nyugellátásra 2007. december 31. napjáig jogosultságot szereztek és legkésőbb 2008. június 30. napjáig az ellátás megállapítása iránti igényüket benyújtják, nyugdíjuk megállapítására a 2007. évben hatályos szabályok alapján is sor kerülhet, amennyiben nyugdíjuk megállapítását visszamenőleg, az igényérvényesítés legkorábbi napjára kérik. A nyugdíjtörvény ugyanis az igény érvényesítésének időpontjához képest - a jogosultsági feltételek korábbi fennállása esetén - lehetőséget biztosít a nyugellátás legfeljebb hat hónappal történő visszamenőleges megállapítására.

- 35-44 éves korban 10 év, kordedvezményes munkakörben 8 év,
- 45-54 éves korban 15 év, kordedvezményes munkakörben 12 év,
- 55 éves kor betöltésétől 20 év, kordedvezményes munkakörben 16 év.

Aki **22 éves életkora előtt** megrokkann, és az iskola befejezését követő 180 napon belül szolgálati időt szerzett, szolgálati idejének tartamára való tekintet nélkül jogosult rokkantsági nyugdíjra. (Tny. 24. § 1-2. bekezdés)

Rokkantsági résznyugdíjra jogosult az, aki 45. életévét betöltötte, vagy ha 1993. július 1-je előtt az 55. életévét is betöltötte, és legalább 10, illetve ha 1993. június 30-a után tölti be az 55. életévét, legalább 15 év szolgálati idővel rendelkezik (Tny. 24. § 3. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő megállapításánál a **megrokkánás időpontjában** betöltött életkort kell figyelembe venni (Tny. 25. § 1. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíjra a jogosultság **azzal a nappal nyílik meg**, amelytől a rokkantság a rehabilitációs szakértői szerv véleménye szerint fennáll. Ha a rehabilitációs szakértői szerv a megrokkánás időpontjáról nem nyilatkozott, a megrokkánás időpontjának az igénybejelentés napját kell tekinteni. Ha az igénylőnek a megrokkánás időpontjáig nincs meg a jogosultsághoz szükséges szolgálati ideje, a rokkantsági nyugdíjra jogosultság a szükséges szolgálati idő megszerzését követő nappal nyílik meg. (Tny. 26. § 1-2. bekezdés)

Ha az igénylő megrokkánásának időpontjában munkaviszonyban áll, a rokkantsági nyugdíjra való jogosultság azon a napon nyílik meg, amelytől munkaviszonyban már nem áll, és táppénzben, baleseti táppénzben nem részesül; vagy munkát rendszeresen nem végez, és táppénzben, baleseti táppénzben nem részesül; vagy lényegesen kisebb keresetet biztosító munkakörben dolgozik (Tny. 27. §).

Az, aki a megrokkánáskor betöltött életkora szerint szükséges szolgálati időt nem szerezte meg, rokkantsági nyugdíjra akkor jogosult, ha az alacsonyabb korcsoportban az előírt szolgálati időt megszerezte, és ezt követően szolgálati idejében a megrokkánásig harminc napnál hosszabb megszakítás nincs; ez a lehetőség az úgynevezett **korcsoportkedvezmény**. E harminc napba nem lehet beszámítani a keresőképtelenség idejét. (Tny. 25. § 2. bekezdés) Az alacsonyabb korcsoportban előírt szolgálati idő megszerzése esetén a szolgálati idő folyamatosságának az e korcsoporthoz tartozó legmagasabb életkor betöltésének napja és a megrokkánás időpontja között kell fennállnia (Korm. R. 18/B. §).

Abban az esetben, ha az igénylő **kordedvezményre jogosító és egyéb szolgálati időt** is szerzett, a rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időnek nem kizárólag kordedvezményre jogosító idő alapján történő számításánál a kordedvezményre jogosító munkakörben eltöltött minden évet egy és negyedévként kell számításba venni (Tny. 25. § 3. bekezdés).

Az, aki **szolgálati idejének a kezdetét megelőző időponttól** rokkant, rokkantsági nyugdíjra akkor jogosult, ha az igénybejelentés időpontjában betöltött életkora szerint szükséges szolgálati időt megszerezte, és rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a nyugdíj igénylését megelőző kereseténél (Tny. 25. § 4. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíj **mértéke** a megrokkánás időpontjában betöltött életkortól, a nyugdíj megállapításáig szerzett szolgálati idő tartamától és a rokkantság fokától függ. A rokkantság fokának

megfelelően, a III. rokkantsági csoportba (67%) tartozik az, aki rokkant, de nem teljesen munkaképtelen, a II. rokkantsági csoportba (100%) tartozik az, aki teljesen munkaképtelen, de mások gondozására nem szorul, az I. rokkantsági csoportba (100%) tartozik az, aki teljesen munkaképtelen, és mások gondozására szorul. A rokkantsági nyugdíj összege az ennek alapját képező havi átlagkeresetnél több nem lehet. A rokkantsági nyugdíj összege a II. rokkantsági csoportban a havi átlagkereset öt, az I. rokkantsági csoportban pedig tíz százalékkal több, mint a III. rokkantsági csoportban. A rokkantsági nyugdíj mértéke huszonöt évet meghaladó szolgálati idő után a III. rokkantsági csoportban az öregségi nyugdíj mértékével azonos. (Tny. 29. § 1, 3-5. bekezdés)

A 2007. december 31-ét követő, de 2009. január 1-jét megelőző időponttól megállapításra kerülő rokkantsági nyugdíj **legkisebb összege** a III. rokkantsági csoportban havi 28500 forint, a II. rokkantsági csoportban havi 29800 forint, az I. rokkantsági csoportban havi 30850 forint. Ha az átmeneti járadékban vagy rendszeres szociális járadékban részesülő személy öregségi nyugdíjra válik jogosulttá, az öregségi teljes vagy résznyugdíjának havi összege nem lehet kevesebb annál az összegnél, mint amely az öregségi teljes vagy résznyugdíj megállapítása kezdő időpontjának hónapjában átmeneti járadék, illetve rendszeres szociális járadék címén megillette, vagy megillette volna. (Korm. R. 23, 10/A. §)

A rokkantsági nyugdíjas öregségi nyugdíjra **nem jogosult** (Tny. 15. § 1. bekezdés).

Ha a rokkantsági nyugdíjas **állapotváltozás** miatt más rokkantsági csoportba kerül, rokkantsági nyugdíja mértékét ennek megfelelően módosítani kell. Az öregségi nyugdíjra jogosító életkor betöltése után azonban a rokkantsági nyugdíj mértékét állapotváltozás miatt módosítani nem lehet. A rokkantsági nyugdíjat az öregségi nyugdíjra jogosító életkor betöltése után csak a III. rokkantsági csoportnak megfelelő összegben lehet újból megállapítani. A rokkantsági nyugdíjat és a baleseti rokkantsági nyugdíjat állapotváltozás esetén rokkantsági csoportonként annak a rokkantsági nyugdíjnak az öt százalékkal kell emelni, illetőleg csökkenteni, amely a rokkantat az állapotváltozás időpontjában megilleti. Az állapotváltozás időpontja az állapotváltozásnak a jogszabályban meghatározott orvosszakértői szervek által megállapított napja, ennek hiányában az orvosi vizsgálat - állapotrosszabbodás esetén azonban legkorábban az állapotrosszabbodás bejelentésének - napja. (Tny. 31. § 1-3. bekezdés, Korm. R. 23/A. §)

A rokkantsági nyugdíjra **jogosultság megszűnik**, ha a nyugdíjas már nem rokkant, vagy rendszeresen dolgozik, és keresete négy hónap óta lényegesen nem kevesebb annál a keresetnél, amelyet a megrokkánás előtti munkakörében rokkantság nélkül elérhetne. A rokkantsági nyugdíjra jogosultság a szolgálati idő tartamától függetlenül **feléled**, ha a jogosultság egyéb feltételei a nyugdíj megszüntetése után öt éven belül újra bekövetkeznek. A jogosultat a nyugdíj megszüntetését követő emelések, kiegészítések is megilletik. Az, aki az öregségi nyugdíjra jogosító életkort - ide nem értve a karkedvezményre jogosultat - még nem töltötte be, feléledés helyett kérheti rokkantsági nyugdíjra jogosultságának új igényként történő elbírálását. (Tny. 30. §) A rokkantsági nyugdíjra jogosultság új igényként történő elbírálásánál a korábbi nyugdíjazásnál figyelembe vett és a nyugdíjasként szerzett szolgálati időt kell figyelembe venni (Korm. R. 24. § 4. bekezdés).

Ha a felülvizsgálat szerint a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjas rehabilitációja javasolt, vagy egészségkárosodása már nem éri el a jogosultsághoz szükséges mértéket, a nyugellátást a

regionális nyugdíjbiztosítási igazgatóság a **megszüntető határozat keltét** követő második hónap első napjától szünteti meg, kivéve, ha a nyugdíjas részére ezt megelőző időponttól kezdődően olyan ellátást állapít meg, amelynek jogosultsági feltételei a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra való egyidejű jogosultságot kizárják. Ha a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjat a nyugdíjasként elért kereset összegére tekintettel kell megszüntetni, a megszüntetésről e tény megállapítását követő hónap első napjától a nyugdíjfolyósító szerv határozatban intézkedik. (Korm. R. 24. § 1-2. bekezdés)

A rokkantsági nyugdíj orvosi vizsgálat alapján állapotjavulás miatt történő csökkentéséről az orvosi vizsgálat napját követő második hónap első napjától kell gondoskodni. Ha pedig az orvosi vizsgálat **állapotrosszabbodást** állapított meg, a felemelt összegű rokkantsági nyugdíjat a vizsgálat napját követő hónap első napjától kell megállapítani. (Korm. R. 25. §)

Azokat, akiknek a munkaviszonya bányászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetnél bányászati szerkezetátalakítás, korszerűsítés miatt vagy bányüzem bezárása következtében szűnik meg, a következő társadalombiztosítási **kedvezmények** illetik meg:

Az a bányász, aki bányászati szolgálata során munkaképességét legalább 50%-os mértékben elvesztette - amennyiben tíz évet földalatti, illetve 15 éve nem a mellékletben szereplő külszíni munkakörben töltött el - a III. rokkantsági csoport szerint járó nyugdíjra jogosult. Ez a kedvezmény azt a bányászt is megilleti, aki a bányászati munkaviszony megszűnése után, de a bányászati tevékenysége következtében vált 50%-os mértékben csökkent munkaképességűvé. (23/1991. Korm. R. 1. §1. bekezdés, 3. §. 1, 4. bekezdés)

Az a vájár, vagy vájár tanfolyamot végzett bányász, aki üzemi baleset vagy szilikózis következtében vájár munkára véglegesen vagy átmenetileg alkalmatlanná vált, munkaképességét 50%-os mértékben elvesztette, a szolgálati időre tekintet nélkül jogosult **rokkantsági nyugdíjkedvezményre** (23/1991. Korm. R. 3. § 2. bekezdés).

Baleseti rokkantsági nyugdíj e rendelet alapján nem állapítható meg (23/1991. Korm. R. 3. § 3. bekezdés).

Aki nyugdíjban részesült, az öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt betöltötte, nyugdíjának újbóli megállapítása során a III. csoportbeli rokkantságát orvosi vizsgálat lefolytatása nélkül vélelmezni kell (23/1991. Korm. R. 3. § 5. bekezdés).

Az e rendelet alapján megállapított nyugdíj állapotjavulás címén csak az 50%-ot el nem érő munkaképesség-csökkenés esetén szüntethető meg. Ez a rendelkezés vonatkozik arra a nyugdíjasra is, akinek rokkantsági nyugdíját nem e rendelet alapján állapították meg, de - nyugdíjazása előtt - bányászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetnél állt munkaviszonyban. (23/1991. Korm. R. 3. § 6. bekezdés)

A bányász a lakóhelye szerint illetékes társadalombiztosítási igazgatóságtól (kirendeltségtől) kérheti annak megállapítását, hogy mennyi szolgálati időt szerzett, mennyi a karkedvezményre jogosító munkakörben eltöltött ideje és hány éves korában veheti igénybe az öregségi nyugdíjat (23/1991. Korm. R. 4. §).

Rokkantsági nyugdíj 2008. január 1-jétől

Rokkantsági nyugdíjra az **jogosult**, akinek **egészségkárosodása** 79 százalékot meghaladó mértékű, vagy 50-79 százalékos mértékű, de ezzel összefüggésben a jelenlegi vagy az egészségkárosodását megelőző munkakörében, illetve a képzettségének megfelelő más munkakörben való foglalkoztatásra rehabilitáció nélkül nem alkalmas, azonban a rehabilitációs szakértői szerv szakvéleménye alapján rehabilitációja nem javasolt (továbbiakban rokkant). Továbbá, aki az életkorára előírt szolgálati idővel rendelkezik, és az egészségkárosodás következtében kereső tevékenységet nem folytat, vagy keresete, jövedelme legalább 30 százalékkal alacsonyabb az egészségkárosodást megelőző négy naptári hónapra vonatkozó keresete, jövedelme havi átlagánál, és táppénzben, baleseti táppénzben nem részesül. (Tny. 36/A. § 1. bekezdés)

A rokkantsági nyugdíjra a jogosultság **azzal a nappal nyílik meg**, amelytől a rokkantság a rehabilitációs szakértői szerv véleménye szerint fennáll. Ha a rehabilitációs szakértői szerv a megrokkánás időpontjáról nem nyilatkozott, a megrokkánás időpontjának az igénybejelentés napját kell tekinteni. Ha az igénylőnek nincs meg a jogosultsághoz szükséges szolgálati ideje, a rokkantsági nyugdíjra jogosultság a szükséges szolgálati idő megszerzését követő nappal nyílik meg. (Tny. 26. §)

A rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő

- 22 éves életkor betöltése előtt 2 év,
- 22-24 éves életkorban 4 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 3 év,
- 25-29 éves életkorban 6 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 4 év,
- 30-34 éves életkorban 8 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 6 év,
- 35-44 éves életkorban 10 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 8 év,
- 45-54 éves életkorban 15 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 12 év,
- 55 éves életkor betöltésétől 20 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 16 év (Tny. 36/B. §, 24. § 1. bekezdés).

Az, aki az iskolai tanulmányai megszűnését követő 180 napon belül szolgálati időt szerzett és **huszonkét éves kora előtt** megrokkán, szolgálati idejének tartamára tekintet nélkül jogosult rokkantsági nyugdíjra (Tny. 36/B. §, 24. § 2. bekezdés).

Az a rokkant, aki a negyvenötödik életévét, illetőleg 1993. július 1-je előtt az ötvenötödik életévét már betöltötte és legalább tízévi, 1993. június 30-át követően az ötvenötödik életévét betölti és legalább tizenöt évi szolgálati idővel rendelkezik, **rokkantsági résznyugdíjra** jogosult (Tny. 36/B. §, 24. § 3. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő megállapításánál a megrokkánás időpontjában betöltött életkort kell figyelembe venni. Az, aki a megrokkánáskor betöltött életkora szerint szükséges szolgálati időt nem szerezte meg, rokkantsági nyugdíjra akkor jogosult, ha az alacsonyabb korcsoportban az előírt szolgálati időt megszerezte és ezt követően szolgálati idejében a megrokkánásig harminc napnál hosszabb megszakítás nincs, ez a lehetőség az úgynevezett **korcsoportkedvezmény**. E harminc napba nem lehet beszámítani a keresőképtelenség idejét. (Tny. 36/B. §, 25. § 1-2. bekezdés)

Abban az esetben, ha az igénylő **korkedvezményre jogosító és egyéb szolgálati időt** is szerzett, a rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időnek nem kizárólag korkedvezményre jogosító idő alapján történő számításánál a korkedvezményre jogosító munkakörben eltöltött minden évet egy és negyedévként kell számításba venni (Tny. 36/B. §, 25. § 3. bekezdés).

Az, aki **szolgálati idejének a kezdetét megelőző időponttól rokkant**, rokkantsági nyugdíjra akkor jogosult, ha az igénybejelentés időpontjában betöltött életkora szerint szükséges szolgálati időt megszerezte, és rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a nyugdíj igénylését megelőző kereseténél (Tny. 36/B. §, 25. § 4. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíj **mértékét** a 79%-ot meghaladó mértékű egészségkárosodás esetén - attól függően, hogy a jogosult mások gondozására szorul-e - az I. vagy II. rokkantsági csoportnak, az 50-79 százalékos mértékű egészségkárosodás esetén pedig a III. rokkantsági csoportnak megfelelően kell meghatározni (Tny. 36/C. §). A rokkantsági nyugdíj mértéke a megrokkánás időpontjában betöltött életkortól, a nyugdíj megállapításáig szerzett szolgálati idő tartamától és a rokkantság fokától függ. A rokkantság fokának megfelelően, a III. rokkantsági csoportba (50-79%-os egészségkárosodás) tartozik az, aki rokkant, a II. rokkantsági csoportba (79 %-ot meghaladó egészségkárosodás) tartozik az, aki mások gondozására nem szorul, az I. rokkantsági csoportba (79 %-ot meghaladó egészségkárosodás) tartozik az, aki mások gondozására szorul. A rokkantsági nyugdíj összege az ennek alapját képező havi átlagkeresetnél több nem lehet. A rokkantsági nyugdíj összege a II. rokkantsági csoportban a havi átlagkereset öt, az I. rokkantsági csoportban pedig tíz százalékával több, mint a III. rokkantsági csoportban. A rokkantsági nyugdíj mértéke huszonöt évet meghaladó szolgálati idő után a III. rokkantsági csoportban az öregségi nyugdíj mértékével azonos. (Tny. 36/C. §, 29. § 1, 3-5. bekezdés)

A 2007. december 31-ét követő, de 2009. január 1-jét megelőző időponttól megállapításra kerülő rokkantsági nyugdíj **legkisebb összege** a III. rokkantsági csoportban havi 28500 forint, a II. rokkantsági csoportban havi 29800 forint, az I. rokkantsági csoportban havi 30850 forint. Ha az átmeneti járadékban vagy rendszeres szociális járadékban részesülő személy öregségi nyugdíjra válik jogosulttá, az öregségi teljes vagy résznyugdíjának havi összege nem lehet kevesebb annál az összegnél, mint amely az öregségi teljes vagy résznyugdíj megállapítása kezdő időpontjának hónapjában átmeneti járadék, illetve rendszeres szociális járadék címén megillette, vagy megillette volna. (Korm. R. 23. §, 10/A. §)

A rokkantsági nyugdíjas öregségi nyugdíjra **nem jogosult** (Tny. 15. § 1. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíjra jogosultság **megszűnik**, ha a nyugdíjas már nem rokkant, vagy 50-79 százalékos mértékű egészségkárosodás esetén a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt el nem érő nyugdíjas hat egymást követő hónapra vonatkozó nettó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a rokkantsági nyugdíj alapját képező havi átlagkereset összegének kilencven százalékát, illetve annak a megállapítást követően a rendszeres nyugdíjemelések mértékével növelt összegét, de legalább a mindenkori kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) összegét (Tny. 36/D. § 1. bekezdés).

Ha a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjat a nyugdíjasként elért kereset összegére tekintettel kell megszüntetni, a megszüntetésről e tény megállapítását követő hónap első napjától a nyugdíjfolyósító szerv határozatban intézkedik (Korm. R. 24. § 2. bekezdés).

Amennyiben a rokkantsági nyugdíjas foglalkoztatása jogszabályt sért, a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv soron kívüli felülvizsgálatot rendel el, melynek keretében el kell végezni az érintett személy komplex minősítését. A felülvizsgálat, illetve a komplex minősítés időtartamára a rokkantsági nyugdíj folyósítását **fel kell függeszteni**. Amennyiben a felülvizsgálat során megállapítható, hogy a jogosultsági feltételek továbbra is fennállnak, a rokkantsági nyugdíjat a felfüggesztés időpontjától kezdődően folyósítani kell. A jogosultsági feltételek hiányában a rokkantsági nyugdíjat meg kell szüntetni. (Tny. 36/D. § 2. bekezdés) Ha az előírt felülvizsgálat a jogosultsági feltételek hiányát állapítja meg, a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjat az ellátás folyósítása felfüggesztésének kezdő időpontjától kell megszüntetni (Korm. R. 24. § 3. bekezdés).

Ha a **felülvizsgálat** szerint a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjas rehabilitációja javasolt, vagy egészségkárosodása már nem éri el a jogosultsághoz szükséges mértéket, a nyugellátást a regionális nyugdíjbiztosítási igazgatóság a megszüntető határozat keltét követő második hónap első napjától szünteti meg, kivéve, ha a nyugdíjas részére ezt megelőző időponttól kezdődően olyan ellátást állapít meg, amelynek jogosultsági feltételei a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra való egyidejű jogosultságot kizárják (Korm. R. 24. § 1. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíjra jogosultság a szolgálati idő tartamától függetlenül **feléled**, ha a jogosultság egyéb feltételei a nyugdíj megszüntetése után öt éven belül újra bekövetkeznek. A jogosultat a nyugdíj megszüntetését követő emelések, kiegészítések is megilletik. Aki az öregségi nyugdíjra jogosító életkort - ide nem értve a karkedvezményre jogosult személyre irányadó életkort - a jogosultság egyéb feltételeinek ismételt bekövetkezésekor még nem töltötte be, feléledés helyett kérheti rokkantsági nyugdíjra való jogosultságának új igényként történő elbírálását. (Tny. 36/D. § 4. bekezdés)

A rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosultság új igényként történő elbírálásánál a korábbi nyugdíjazásnál figyelembe vett és a nyugdíjasként szerzett szolgálati időt kell figyelembe venni (Korm. R. 24. § 4. bekezdés).

Ha a rokkantsági nyugdíjas egészségkárosodásának mértéke változik, rokkantsági nyugdíja mértékét ennek megfelelően **módosítani** kell. Az öregségi nyugdíjra jogosító életkor betöltése után azonban a rokkantsági nyugdíj mértékét az egészségkárosodás változása miatt módosítani nem lehet. (Tny. 36/D. § 5. bekezdés) Az **állapotváltozás** időpontja az állapotváltozásnak a jogszabályban meghatározott orvosszakértői szerv által megállapított napja, ennek hiányában az orvosi vizsgálat - állapotrosszabbodás esetén azonban legkorábban az állapotrosszabbodás bejelentésének - napja (Korm. R. 23/A. §).

A rokkantsági nyugdíj - orvosi vizsgálat alapján **állapotjavulás** miatt történő - csökkentéséről (leszállításáról) az állapotváltozás időpontját követő második hónap első napjától kell intézkedni. **Állapotrosszabbodás** esetén a felemelt összegű rokkantsági nyugdíjat az állapotváltozás időpontját követő hónap első napjától kell megállapítani (Korm. R. 25. §).

Az irányadó **korhatár betöltése után** a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjat állapotváltozás, vagy kereső tevékenység folytatása miatt megszüntetni nem lehet (Korm. R. 24. § 5. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíjat és a baleseti rokkantsági nyugdíjat állapotváltozás esetén rokkantsági csoportonként annak a rokkantsági nyugdíjnak az öt százalékával kell emelni, illetőleg csökkenteni, amely a rokkantat az állapotváltozás időpontjában megilleti (Korm. R. 24. § 6. bekezdés, Tny 31. § 3. bekezdés).

Azokat, akiknek a munkaviszonya bányászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetnél bányászati szerkezetátalakítás, korszerűsítés miatt vagy bányüzem bezárása következtében szűnik meg, a következő társadalombiztosítási **kedvezmények** illetik meg:

Az a bányász, aki bányászati szolgálata során munkaképességét legalább 50%-os mértékben elvesztette, illetve egészségkárosodása legalább 40%-os mértékű - amennyiben tíz évet földalatti, illetve 15 éve nem a mellékletben szereplő külszíni munkakörben töltött el - a III. rokkantsági csoport szerint járó nyugdíjra jogosult. Ez a kedvezmény azt a bányászt is megilleti, aki a bányászati munkaviszony megszűnése után, de a bányászati tevékenysége következtében vált 50%-os mértékben csökkent munkaképességűvé, illetve legalább 40%-os mértékben egészségkárosodottá. (23/1991. Korm. R. 1. § 1. bekezdés, 3. § 1, 4. bekezdés)

Az a vájár, vagy vájár tanfolyamot végzett bányász, aki üzemi baleset vagy szilikózis következtében vájár munkára véglegesen vagy átmenetileg alkalmatlanná vált, munkaképességét 50%-os mértékben elvesztette, illetve egészségkárosodása legalább 40%-os mértékű, a szolgálati időre tekintet nélkül jogosult **rokkantsági nyugdíjkedvezményre** (23/1991. Korm. R. 3. § 2. bekezdés).

Baleseti rokkantsági nyugdíj e rendelet alapján nem állapítható meg (23/1991. Korm. R. 3. § 3. bekezdés).

Aki nyugdíjban részesült, az öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt betöltötte, nyugdíjának újbóli megállapítása során a III. csoportbeli rokkantságát orvosi vizsgálat lefolytatása nélkül vélelmezni kell (23/1991. Korm. R. 3. § 5. bekezdés).

Az e rendelet alapján megállapított nyugdíj állapotjavulás címén csak az 50%-ot el nem érő munkaképesség-csökkenés, illetve 40%-ot el nem érő egészségkárosodás esetén szüntethető meg. Ez a rendelkezés vonatkozik arra a nyugdíjasra is, akinek rokkantsági nyugdíját nem e rendelet alapján állapították meg, de - nyugdíjazása előtt - bányászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetnél állt munkaviszonyban. (23/1991. Korm. R. 3. § 6. bekezdés)

A bányász a lakóhelye szerint illetékes társadalombiztosítási igazgatóságtól (kirendeltségtől) kérheti annak megállapítását, hogy mennyi szolgálati időt szerzett, mennyi a korekedvezményre jogosító munkakörben eltöltött ideje és hány éves korában veheti igénybe az öregségi nyugdíjat (23/1991. Korm. R. 4. §).

Rehabilitációs járadék (A 2007. évi LXXXIV. törvény a rehabilitációs járadékról (a továbbiakban: Rjt.) alapján)

Rehabilitációs járadékra az **jogosult**, aki

- 50-79 százalékos egészségkárosodást szenvedett, és ezzel összefüggésben a jelenlegi vagy az egészségkárosodását megelőző munkakörében, illetve a képzettségének megfelelő más munkakörben való foglalkoztatásra rehabilitáció nélkül nem alkalmas,
- kereső tevékenységet nem folytat, vagy a keresete, jövedelme legalább 30 százalékkal alacsonyabb az egészségkárosodást megelőző négy naptári hónapra vonatkozó keresete jövedelme havi átlagánál,
- továbbá rehabilitálható, és az életkora szerint szükséges szolgálati időt megszerezte (Rjt. 3. § 1. bekezdés).

A jogosultsághoz szükséges **szolgálati időre**, megállapítására és igazolására a rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időre vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy a jogosultsághoz szükséges szolgálati időbe be kell számítani a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíj időtartamát is (Rjt. 3. § 2. bekezdés).

Rehabilitációs járadékra **nem jogosult** az, aki öregségi nyugdíjban, előrehozott és csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjban, karkedvezményes nyugdíjban, rokkantsági nyugdíjban, baleseti rokkantsági nyugdíjban, öregségi járadékban, munkaképtelenségi járadékban, özvegyi járadékban, növelt összegű öregségi, munkaképtelenségi és özvegyi járadékban, korbetöltés címén járó özvegyi nyugdíjban, rokkantság címén járó özvegyi nyugdíjban, bányásznyugdíjban, korengedményes nyugdíjban, egyes művészeti tevékenységet folytatók öregségi nyugdíjában, szolgálati nyugdíjban, polgármester öregségi nyugdíjában vagy közszolgálati járadékában, terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, táppénzben, baleseti táppénzben, átmeneti járadékban, rendszeres szociális járadékban, bányász dolgozók egészségkárosodási járadékában, rokkantsági járadékban, a hadigondozottak és nemzeti gondozottak pénzbeli ellátásaiban, a nemzeti helytállásért elnevezésű pótlékban részesül (Rjt. 3. § 3. bekezdés).

A rehabilitációs járadék **összege, illetve legkisebb összege** - a magánnyugdíj-pénztári tagságtól függetlenül - megegyezik a rokkantsági nyugdíj (III. rokkantsági csoport) összegének 120%-ával (Rjt. 4. § 1. bekezdés).

Összegét 50%-kal csökkenteni kell, ha kereső tevékenység folytatása esetén a rehabilitációs járadékban részesülő 3 egymást követő hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a rokkantsági nyugdíj alapját képező havi átlagkereset összegének 90 százalékát, illetve annak a megállapítást követően a rendszeres nyugdíjmelés(ek) mértékével növelt összegét, de legalább a minimálbér összegét (Rjt. 4. § 2. bekezdés).

Összegének meghatározása során a rokkantsági nyugdíj összegének meghatározására vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy a jogosultsághoz szükséges szolgálati időbe beszámított rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíj időtartamát figyelmen kívül kell hagyni (Rjt. 4. § 3. bekezdés).

Évenkénti rendszeres emeléséről a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnek nem kell határozatot hoznia (Rjt. 4. § 4. bekezdés)¹²

A jogosultság, a járadékban részesülőt érintő jog és kötelezettség megállapítására a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) rendelkezéseit kell alkalmazni. Az **igény érvényesítésére**, a **jogorvoslatra**, a jogalap nélkül felvett ellátás visszafizetésére és megtérítésére, valamint a járadékból történő levonásra - ha e törvény eltérően nem rendelkezik - a Tny. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni. (Rjt. 5. § 1. bekezdés)

A rehabilitációs járadékot rendszeresített nyomtatványon (a továbbiakban: igénybejelentő lap) írásban, valamint elektronikus úton lehet **igényelni**. A jogosultság elbírálásához az igénylő köteles a keresetéről, jövedelméről nyilatkozni, azt igazolni. A rehabilitációs járadékkal kapcsolatos eljárás költség- és illetékmentes. A bíróság az érdemi határozat felülvizsgálata során a határozatot megváltoztathatja. (Rjt. 2-5. §)

Az igény elbírálásához a rehabilitációs szakértői szerv a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv megkeresésére a megkereséstől számított 60 napon belül **komplex minősítést** végez, és szakvéleményt ad az egészségkárosodás mértékéről, a szakmai munkaképességről, a rehabilitálhatóságról, a rehabilitáció lehetséges irányáról, valamint a rehabilitációs szükségletekről, továbbá a rehabilitációhoz szükséges időtartamról (Rjt. 6. § 1. bekezdés).

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv eljárása során a rehabilitációs szakértői szerv szakvéleményéhez kötve van. A rehabilitációs szakértői szerv szakvéleményének megérkezéséig a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv az eljárását felfüggeszti. (Rjt. 6. § 2-3. bekezdés)

Az elutasító határozat, illetve a megszüntető végzés jogerőre emelkedését követő 12 hónapon belül előterjesztett **újabb igénybejelentést** csak akkor kell elbírálni, ha azt a szakvéleményben foglaltak alapján a szükséges egészségkárosodás fennállásának hiánya miatt utasították el, és a rendelkezésre álló egészségügyi dokumentáció alapján megállapítható, hogy az igénylő egészségi állapotában az elutasítást követően tartós rosszabbodás következett be. Az elutasításról a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv határozatot hoz. (Rjt. 6. § 4. bekezdés)

A rehabilitációs járadékra jogosult a rehabilitáció sikeres megvalósulása érdekében az állami foglalkoztatási szervvel történő **együttműködésre** köteles, amelynek keretében az állami foglalkoztatási szervvel írásbeli rehabilitációs megállapodást köt, továbbá teljesíti a rehabilitációs megállapodás mellékleteként meghatározott rehabilitációs tervben foglaltakat (Rjt. 7. § 1. bekezdés).

A **rehabilitációs megállapodás** tartalmazza: a rehabilitációs járadékban részesülő nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy vállalja az együttműködési kötelezettség teljesítését, elfogadja a számára felajánlott megfelelő munkahelyet, valamint a térítési kötelezettséggel nem járó képzési lehetőséget; önálló munkahelykeresésének formáit; az állami foglalkoztatási szerv által nyújtandó, rehabilitációs szolgáltatásokat; valamint az állami foglalkoztatási szervnél történő jelentkezései gyakoriságát, a kapcsolattartás módját (Rjt. 7. § 2. bekezdés).

¹² A rehabilitációs járadékból - a szolgálati időbe történő beszámítás érdekében - nyugdíjjárulékot kell fizetni. A rehabilitációs járadékban részesülőt 13. havi ellátás nem illeti meg.

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv határozatában felhívja a járadékban részesülőt az együttműködési kötelezettség teljesítésére, egyben tájékoztatja az együttműködési kötelezettség megszegésének jogkövetkezményeiről. A rehabilitációs járadékban részesülő - a határozat és az alapjául szolgáló szakvélemény bemutatásával - a határozat kézbesítésétől számított 10 munkanapon belül megkeresi az állami foglalkoztatási szervet a rehabilitációs megállapodás megkötése érdekében. (Rjt. 7. § 3. bekezdés)

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv a határozat meghozataláról és annak jogerőre emelkedéséről haladéktalanul értesíti az állami foglalkoztatási szervet. Az állami foglalkoztatási szerv legkésőbb a jogerőre emelkedésről szóló értesítést követő 30 napon belül elkészíti, és a jogosulttal ismerteti a rehabilitációs megállapodásra tett javaslatát. (Rjt. 7. § 4. bekezdés)

Amennyiben a rehabilitációs járadékban részesülő **kereső tevékenységet** folytat, akkor rehabilitációját elsősorban ennek keretében kell megkísérelni. Ennek érdekében az állami foglalkoztatási szerv megkeresi a foglalkoztatót. A foglalkoztató a megkeresést követő 10 munkanapon belül köteles konzultációt folytatni a rehabilitációs intézkedések lehetőségéről. Ha a foglalkoztató a szükséges rehabilitációs intézkedéseket vállalja, akkor a rehabilitációs megállapodást ennek alapulvételével kell megkötni. (Rjt. 7. § 6. bekezdés)

A rehabilitációs megállapodás megkötését követően az állami foglalkoztatási szerv 3 munkanapon belül értesíti a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervet (Rjt. 7. § 7. bekezdés).

Amennyiben a rehabilitációs megállapodás 30 napon belül nem kerül megkötésre, az állami foglalkoztatási szerv kezdeményezi a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv felé a járadék megszüntetését. A határidők elmulasztása esetén igazolási kérelem előterjeszhető. Ebben az esetben a Ket. igazolási kérelemre vonatkozó rendelkezéseit (66-67. §) kell megfelelően alkalmazni. (Rjt. 7. § 8-9. bekezdés)

A rehabilitációs járadékban részesülő 10 munkanapon belül köteles értesíteni az állami foglalkoztatási szervet, ha az egészségi állapotában tartós rosszabbodás következett be, illetve kereső tevékenységet folytat, vagy keresete, jövedelme megváltozott, illetve a rehabilitációs megállapodás alapjául szolgáló körülményeiben egyéb lényeges változás következett be (Rjt. 8. § 1. bekezdés).

Az ellátás a jogosultsági feltételek bekövetkezésének napjától, de legkorábban az **igénybejelentés napjától** állapítható meg. Amennyiben az igénylő e napon terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, táppénzben, baleseti táppénzben részesül, a rehabilitációs járadék az ellátás megszüntetésének napjától állapítható meg. (Rjt. 9. §)

A rehabilitációs járadék a rehabilitációhoz szükséges időtartamra, de **legfeljebb 3 évre** állapítható meg (Rjt. 10. § 1. bekezdés).

Amennyiben az ellátás 3 évnél rövidebb időtartama eltelt, de a rehabilitáció még nem fejeződött be, a rehabilitáció sikeres megvalósulásának érdekében az időtartam legfeljebb egy alkalommal meghosszabbítható, de a teljes időtartam ebben az esetben sem haladhatja meg a 3 évet (Rjt. 10. § 2. bekezdés).

A jogosultság a megszüntetés utáni 24 hónapon belül **feléled**, a kereseti korlátra vonatkozó megszüntetés esetében, ha az érintett személy kereső tevékenysége megszűnt, illetve az egészségi

állapotban történő, a rehabilitációt lehetetlenné tevő tartós rosszabbodás esetén, ha az érintett személy egészségi állapotában a rehabilitációt ismét lehetővé tevő javulás következett be (Rjt. 10. § 3. bekezdés).

Az ellátásra jogosultság nem éled fel, ha a keresőtevékenység megszűnése a munkavállaló rendes felmondása, a köztisztviselő, a közalkalmazott, valamint a fegyveres erők, a fegyveres testületek és rendészeti szervek hivatásos állományú tagjának lemondása, továbbá a munkaadó rendkívüli felmondása, a közszolgálati jogviszony hivatalvesztéssel, a közalkalmazotti jogviszony elbocsátással, valamint a hivatásos és szerződéses állományú jogviszonynak a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvényben meghatározott ok miatt következett be (Rjt. 10. § 4. bekezdés).

Az ellátás teljes időtartama feléledés esetén sem haladhatja meg a 3 évet. A jogosultat a megszüntetést követő emelések, kiegészítések is megilletik. (Rjt. 10. § 6. bekezdés)

A megszűnést, megszüntetést követően **ismételten megállapítható**, ha a jogosultsági feltételek fennállnak, kizáró feltétel nem áll fenn, és az igénylő egészségi állapotában a rehabilitálhatóságot is befolyásoló lényeges változás következett be (Rjt. 10. § 7. bekezdés).

A folyósítására a nyugellátások és a baleseti nyugellátások folyósítására vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni (Rjt. 11. § 1. bekezdés).

A járadék folyósítását 3 hónap időtartamra **szüneteltetni** kell, amennyiben a rehabilitációs járadékban részesülő foglalkoztatására jogszabálysértő módon került sor (Rjt. 11. § 2. bekezdés).

A rehabilitációs járadékban részesülő egészségi állapotában történt tartós rosszabbodás esetén az állami foglalkoztatási szerv a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnél **felülvizsgálatot** kezdeményez (Rjt. 12. § 1. bekezdés).

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv vezetője a járadékban részesülőt felülvizsgálat céljából történő személyes megjelenésre kötelezheti akkor, ha olyan tény vagy körülmény jut a tudomására, amely valószínűsíti, hogy a korábban megállapított egészségkárosodás a megállapítás időpontjában nem állt fenn vagy az a megállapítottnál kisebb mértékű volt. A felülvizsgálat során megkeresi a rehabilitációs szakértői szervezet komplex minősítés elvégzése céljából. (Rjt. 12. § 2-3. bekezdés)

Az ellátás **megszűnik**, illetve azt meg kell szüntetni, ha a rehabilitációs járadékban részesülő meghalt, ha az ellátás megszüntetését kérte, ha az ellátás időtartama letelt, ha három naptári hónapot meghaladóan, egybefüggően külföldön tartózkodik. Kereső tevékenység folytatása esetén, ha 6 egymást követő hónapra vonatkozó, járulékokkal csökkentett keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a rokkantsági nyugdíj alapját képező havi átlagkereset összegének 90 százalékát, illetve annak a megállapítást követően a rendszeres nyugdíjemelések mértékével növelt összegét, de legalább a minimálbér összegét. Ha egészségi állapotában olyan tartós rosszabbodás következett be, amely a rehabilitációt lehetetlenné teszi. Ha az együttműködési kötelezettségét, illetve a rehabilitációs megállapodásban foglalt kötelezettségeit neki felróható okból nem teljesíti, vagy a foglalkoztatására ismételten jogszabálysértő módon kerül sor. (Rjt. 13. § 1. bekezdés)

A rehabilitációs járadékot az igénylő kérésére, három hónapot meghaladó külföldi tartózkodás, az együttműködési kötelezettség megszegése, vagy jogszabálysértő foglalkoztatás esetén a megszüntetési ok megállapítását követő hónap első napjától kell megszüntetni. Az előírt kereseti

korlát illetve az egészségi állapotban bekövetkezett tartós rosszabbodás esetén a megszüntetési ok megállapítását követő második hónap első napjától kell megszüntetni. (Rjt 13. § 5, 6. bekezdés)

E törvény rendelkezéseit a **2007. december 31-ét követően** benyújtott igénybejelentés - ideértve az állapotrosszabbodás miatti igénybejelentést is - esetén kell alkalmazni. Annak az egészségkárosodást szenvedett személynek, aki 2011. december 31-éig a rá irányadó nyugdíjkorhatárt **10 éven belül eléri**, és a rehabilitációs járadékra megállapított jogosultsági feltételeknek megfelel 2007. december 31-ét követően benyújtott igénybejelentés esetén, valamint 2007. december 31-én rokkantsági nyugdíjban részesülő személy esedékes felülvizsgálata során kérelmére **rokkantsági nyugdíjat** kell megállapítani. A 2007. december 31-én rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban részesülő személynek a 2008. évben esedékes soron következő felülvizsgálata keretében csak az egészségkárosodás mértékét kell vizsgálni. Ennek során amennyiben az egészségkárosodás mértéke a 79%-ot meghaladja - attól függően, hogy mások gondozására szorul-e -, az I, illetve II. csoport szerinti rokkantsági nyugdíjra, amennyiben az egészségkárosodás mértéke 50-79%-os, a III. csoport szerinti rokkantsági nyugdíjra jogosult. A 2007. december 31-én rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban részesülő személy kérelmére a 2008. évben esedékes soron következő első felülvizsgálata keretében komplex minősítést kell végezni, ebben az esetben a minősítésben foglaltaknak megfelelő ellátásra jogosult. (Rjt 30. § 2-4. bekezdés)

A megváltozott munkaképességű dolgozók rendszeres pénzbeli ellátásai (a 387/2007. (XII. 23.) Korm. Rendelet (a továbbiakban Korm. R. az egészségkárosodott személyek szociális járadékairól alapján)

Átmeneti járadék

Jogosult, akinek legalább 40%-os mértékű egészségkárosodása a keresőtevékenység folytatásának időtartama alatt - ideértve a keresőtevékenység megszűnését követően folyósított táppénz, baleseti táppénz és az álláskeresők ellátásai időtartamát is - keletkezett, és ezzel összefüggésben a jelenlegi vagy az egészségkárosodását megelőző munkakörében, illetve a képzettségének megfelelő más munkakörben való foglalkoztatásra rehabilitáció nélkül nem alkalmas, és

- a rá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt öt éven belül eléri,
- rendelkezik az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel,
- saját jogú nyugellátásra nem jogosult,

- nem részesül rendszeres pénzellátásban¹³ keresetkiegészítésben, átmeneti keresetkiegészítésben, jövedelemkiegészítésben, átmeneti jövedelemkiegészítésben, rendszeres szociális járadékban, bányász dolgozók egészségkárosodási járadékában,
- keresőtevékenységet nem folytat, vagy az átmeneti járadékra való igény benyújtását megelőző négy naptári hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga nem haladja meg a mindenkor kötelező legkisebb munkabér összegének 80%-át (Korm. R. 3. §).

Az átmeneti járadék havi **összege** a jogosultnak az átmeneti járadékra való jogosultság időpontjáig megszerzett nyugdíjalapot képező jövedelem és szolgálati idő alapján kiszámított öregségi nyugdíjának - tekintet nélkül a magánnyugdíj-pénztári tagságra - 75%-a, de nem lehet kevesebb a rendszeres szociális járadék havi összegénél (Korm. R. 4. §).

2008 január 1-jétől 5 százalékkal kell felemelni az átmeneti járadék összegét (351/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet 1. § 2. bekezdés).

Az igény elbírálásához a szakértői bizottság az egészségkárosodás mértékéről és a szakmai munkaképességről ad szakvéleményt azon személy esetén, aki átmeneti járadék iránt nyújtott be igényt (Korm. R. 11. § 1. bekezdés).

Az átmeneti járadékra való jogosultság **megszűnik**, ha a jogosult eléri a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt (Korm. R. 17 § 2. bekezdés).

Rendszeres szociális járadék

Jogosult, akinek legalább 40%-os mértékű egészségkárosodása a keresőtevékenység folytatásának időtartama alatt - ideértve a keresőtevékenység megszűnését követően folyósított táppénz, baleseti táppénz és az álláskereső ellátásai időtartamát is - keletkezett, és ezzel összefüggésben a jelenlegi vagy az egészségkárosodását megelőző munkakörében, illetve a képzettségének megfelelő más munkakörben való foglalkoztatásra rehabilitáció nélkül nem alkalmas, és a rendszeres szociális járadék megállapításának időpontjában

- a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt még nem töltötte be,
- rendelkezik a rokkantsági nyugdíjhoz életkora szerint szükséges szolgálati idő felével,
- saját jogú nyugellátásra nem jogosult,

¹³ Az átmeneti és a rendszeres szociális járadék megállapításánál rendszeres pénzellátás: a gyermekgondozási díj; a terhességi-gyermekágyi segély; a gyermeknevelési támogatás; a rokkantsági járadék; az Ft. (1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról) szerinti pénzbeli ellátások, ideértve a foglalkoztatást elősegítő támogatások közül a keresetkiegészítést, a keresetpótló juttatást, az önfoglalkoztatás támogatását és a munkaerő-piaci programok kapcsán nyújtott egységes támogatást is; a táppénz, a baleseti táppénz, kivéve a jogosultat az e rendelet szerinti ellátások folyósítása mellett végzett keresőtevékenység alapján megillető táppénzt, baleseti táppénzt; a szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló közösségi rendeletek és a szociális biztonsági tárgyú nemzetközi egyezmények alapján folyósított egyéb azonos típusú ellátás (Korm. R. 2. § f. pont).

- nem részesül rendszeres pénzellátásban,¹⁴ keresetkiegészítésben, átmeneti keresetkiegészítésben, jövedelemkiegészítésben, átmeneti jövedelemkiegészítésben, átmeneti járadékban, bányász dolgozók egészségkárosodási járadékában,
- keresőtevékenységet nem folytat, vagy a rendszeres szociális járadékra való igény benyújtását megelőző négy naptári hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga nem haladja meg a mindenkor kötelező legkisebb munkabér összegének 80%-át (Korm. R. 5. § 1. bekezdés).

Aki az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézetnek illetékes szakértői bizottsága (a továbbiakban: szakértői bizottság) szakvéleménye alapján **rehabilitálható**, a rendszeres szociális járadék megállapításának feltétele, hogy a regionális munkaügyi központ illetékes kirendeltsége (a továbbiakban: munkaügyi központ) a kérelmezőt álláskeresőként nyilvántartásba vegye (Korm. R. 5. § 2. bekezdés).

A nyilvántartásba vétel alól mentesül az, aki **keresőtevékenységet** folytat, vagy oktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytat, vagy a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt tíz éven belül eléri (Korm. R. 5. § 3. bekezdés).

Az igény elbírálásához a szakértői bizottság a nyugdíjbiztosítási igazgatóság megkeresésére **komplex minősítés** alapján ad szakvéleményt azon személy esetén, aki rendszeres szociális járadék iránt nyújtott be igényt, és több mint tíz év múlva tölti be a reá irányadó nyugdíjkorhatárt. Az **egészségkárosodás mértékéről** és a szakmai munkaképességről ad szakvéleményt azon személy esetén, aki rendszeres szociális járadék iránt nyújtott be igényt és tíz éven belül eléri a reá irányadó nyugdíjkorhatárt. (Korm. R. 11. § 1. bekezdés)

Ha a rendszeres szociális járadék iránt igényt benyújtó személy a szakértői bizottság szakvéleménye alapján **rehabilitálhatónak** minősül, a nyugdíjbiztosítási igazgatóság - határidő kitérésével - felhívja, hogy kezdeményezze álláskeresőként történő nyilvántartásba vételét, kivéve, ha az erről szóló igazolást már a járadék igénylésekor csatolta, illetve keresőtevékenység, tanulmányi jogviszony, vagy életkor alapján mentesül az álláskeresőként történő nyilvántartásba vétel alól (Korm. R. 11 § 3. bekezdés).

A rendszeres szociális járadék havi **összegét** külön jogszabály határozza meg (Korm. R. 6. §).

A 2007. december 31-ét követő időponttól megállapításra kerülő rendszeres szociális járadék összege havi 26420 forint (351/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet 4. §).

A korábban megállapított rendszeres szociális járadék összegét 2008 január 1-jétől a 62. életévüket 2008. december 31-éig betöltő személyek esetében havi 1460 forinttal, egyéb esetekben havi 1260 forinttal kell emelni (351/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet 1. § 4. bekezdés).

A **bányász dolgozók egészségkárosodási járadékára** vonatkozó jogszabályokat lásd e rendelet 7-8. §-ai alatt.

¹⁴ Lásd a 13. lábjegyzetet, a rendszeres pénzellátásról.

Az átmeneti járadék, a rendszeres szociális járadékra vonatkozó közös szabályok

Akinek valamely járadékra és **özvegyi nyugdíjra** - ide nem értve az ideiglenes özvegyi nyugdíjat - való jogosultságát egyaránt megállapították, azt a járadék 50%-kal csökkentett összegben illeti meg (Korm. R. 9. § 1. bekezdés).

Ha az özvegyi nyugdíj - ide nem értve az ideiglenes özvegyi nyugdíjat - és a járadék 50%-kal csökkentett összege együttesen nem éri el a járadék teljes összegét, a jogosultat a járadék olyan összegben illeti meg, hogy az az özvegyi nyugdíj - ide nem értve az ideiglenes özvegyi nyugdíjat - összegével együtt elérje a járadék öt megillető teljes összegét (Korm. R. 9. § 2. bekezdés).

A járadék iránti **igény érvényesítésére**, a jogorvoslatra, az ellátás megtérítésére, a jogalap nélkül felvett ellátás visszafizetésére, megtérítésére, a járadékból történő levonásra, a járadék folyósítására, rendszeres emelésére, a járadékkal kapcsolatos eljárás költség- és illetékmentességére a társadalombiztosítási nyugellátásra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni (Korm. R. 10. § 1. bekezdés).

A járadék iránti igényt az illetékes regionális nyugdíjbiztosítási igazgatósághoz (a továbbiakban: nyugdíjbiztosítási igazgatóság) az erre rendszeresített nyomtatványon írásban, valamint elektronikus úton lehet benyújtani annak a keresőtevékenységnek az időtartama alatt vagy a megszűnésétől számított **24 hónapon belül**, amelynek során az egészségkárosodás bekövetkezett. A határidő elmulasztása jogvesztő. A határidőbe nem számít bele a táppénz, baleseti táppénz folyósításának időtartama, az álláskereső ellátás folyósításának időtartama, a rehabilitációs járadék és a rokkantsági nyugdíj iránti igény bejelentésétől az elbírálásáig tartó időszak, a rehabilitációs járadékra és a rokkantsági nyugdíjra való jogosultság időtartama. Továbbá az átmeneti járadékra való jogosultság megállapításánál e határidőbe nem számít bele a rendszeres szociális járadék folyósításának időtartama. (Korm. R. 10. § 2-4. bekezdés)

A nyugdíjbiztosítási igazgatóság eljárása során a szakértői bizottság **szakvéleményéhez** kötve van. A nyugdíjbiztosítási igazgatóságnak nem kell megkeresnie a szakértői bizottságot, ha a kérelmező érvényes szakvéleménnyel rendelkezik. (Korm. R. 11. § 2, 4. bekezdés)

A járadék a jogosultsági feltételek - ide nem értve az álláskeresőként való nyilvántartásba vételi feltételt - bekövetkeztének napjától, de legkorábban az **igénybejelentés napjától** esedékes (Korm. R. 12. §).

A járadékra jogosult tíz munkanapon belül köteles értesíteni a nyugdíjbiztosítási igazgatóságot a jogosultsági feltételekben bekövetkezett változásról, valamint arról, ha keresőtevékenység folytatása esetén hat egymást követő hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a mindenkor kötelező legkisebb munkabér 80%-át (Korm. R. 13. §).

Rehabilitálhatónak minősülő járadékos a munkaügyi központtal **együttműködni** köteles (a továbbiakban: együttműködésre kötelezett járadékos) (Korm. R. 14. § 1. bekezdés).

Az együttműködésre kötelezett járadékos a munkaügyi központ álláskeresői megállapodást köt. Ha megállapították a rendszeres szociális járadékot, a megállapító nyugdíjbiztosítási igazgatóság a határozat meghozataláról és annak jogerőre emelkedéséről haladéktalanul értesíti a munkaügyi központot. (Korm. R. 14. § 1. bekezdés)

A munkaügyi központ az együttműködésre kötelezett járadékosnak az álláskeresői nyilvántartásból való törléséről a törléstől számított tíz munkanapon belül értesíti a nyugdíjbiztosítási igazgatóságot, ha a törlésre az együttműködési kötelezettség megszegése miatt került sor (Korm. R. 15. §).

Az egészségkárosodás fennállását a szakértői bizottság szakvéleményében meghatározott időpontban kell **felülvizsgálni** (rendszeres felülvizsgálat), kivéve, ha a szakvélemény alapján a járadékra jogosult állapota véglegesnek tekinthető (Korm. R. 16. § 1. bekezdés).

A nyugdíjbiztosítási igazgatóság vezetője a rendszeres felülvizsgálaton kívül a járadékra jogosultat felülvizsgálat céljából történő személyes megjelenésre kötelezheti akkor, ha olyan tény vagy körülmény jut a tudomására, amely valószínűsíti, hogy a korábban megállapított egészségkárosodás a megállapítás időpontjában nem állt fenn vagy az a megállapítottnál kisebb mértékű volt, vagy az egészségkárosodás mértéke a járadék folyósítása alatt kisebb mértékűvé vált (rendkívüli felülvizsgálat) (Korm. R. 16. § 2. bekezdés).

A nyugdíjbiztosítási igazgatóság a rendszeres és a rendkívüli felülvizsgálat során megkeresi a szakértői bizottságot, hogy adjon szakvéleményt az egészségkárosodás mértékéről és a szakmai munkaképességről azon személy esetén, aki rendszeres szociális járadékra jogosult és több, mint tíz év múlva tölti be a reá irányadó nyugdíjkorhatárt, az egészségkárosodás mértékéről egyéb esetben (Korm. R. 16. § 3. bekezdés).

A járadékra való jogosultság megszűnik, illetve azt meg kell szüntetni, ha

- a járadékra jogosult meghalt,
- a járadék folyósításának megszüntetését kéri,
- három naptári hónapot meghaladóan, egybefüggően külföldön tartózkodik,
- egészségkárosodásának mértéke nem éri el az e rendeletben meghatározott mértéket,
- keresőtevékenységet folytat és 6 egymást követő hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a mindenkor kötelező legkisebb munkabér összegének 80%-át,
- saját jogú nyugellátásra való jogosultságát megállapították, vagy részére rendszeres pénzellátást¹⁵ állapítanak meg,
- a munkaügyi központtal együttműködésre kötelezett és az álláskeresői nyilvántartásból való törlésére - a járadék megállapításától számított 24 hónapon belül - az együttműködési kötelezettség megszegése miatt került sor,
- foglalkoztatására a foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítéséhez szükséges jognyilatkozat hiányában került sor,
- neki felróható okból nem működik együtt a rendszeres és rendkívüli felülvizsgálatban (Korm. R. 17. § 1. bekezdés).

¹⁵ Lásd a 13. lábjegyzetet a rendszeres pénzellátásról.

A munkaügyi központ az (együtműködési kötelezettség megszegése esetén, valamint ha a járadékra jogosultnak álláskeresőnek járó pénzbeli ellátást állapítanak meg, tíz munkanapon belül értesíti a járadékot megállapító nyugdíjbiztosítási igazgatóságot (Korm. R. 17. § 3. bekezdés).

A járadékot a nyugellátás, illetve a rendszeres pénzellátás¹⁶ megállapításának napját megelőző naptól kell megszüntetni (Korm. R. 17. § 5. bekezdés).

A járadékot egyéb esetben a megszüntetési ok megállapítását követő hónap első napjától kell megszüntetni (Korm. R. 17. § 1. bekezdés).

A járadékra való jogosultság **újból megállapítható**, ha a jogosultsági feltételek ismételten fennállnak. A járadék újbóli megállapítása iránti igényt a jogosultsági feltételek ismételt fennállásától számított 24 hónapon belül lehet benyújtani. A határidő elmulasztása jogvesztő. (Korm. R. 18. § 1. bekezdés)

Ha a járadékra való jogosultság megszüntetésére a munkaügyi központtal történő együtműködés megszegése, vagy jogszabálysértő foglalkoztatás, vagy felülvizsgálat mulasztása alapján került sor, a járadékra való jogosultság legkorábban a megszüntetést követő 13. hónap első napjától állapítható meg újból (Korm. R. 18. § 2. bekezdés).

A jogosultat a járadék újbóli megállapítása esetén az időközbeni emelések, kiegészítések is megilletik (Korm. R. 18. § 3. bekezdés).

A járadékra való jogosultság újbóli megállapítása esetén a járadék megállapítására vonatkozó eljárási szabályok és az együtműködési kötelezettségre előírt rendelkezések megfelelően irányadók, azzal, hogy a keresőtevékenység megszűnését követő 24 hónapos időkorlátra vonatkozó rendelkezést nem kell alkalmazni (Korm. R. 18. § 4. bekezdés).

E rendelet rendelkezéseit a **2007. december 31-ét követően** benyújtott igénybejelentés esetén kell alkalmazni (Korm. R. 22. § 3. bekezdés).

Azon személy esetében, akinek jogosultságát a 2008. január 1-jét megelőzően hatályos rendelkezések szerint állapították meg, vagy járadéka iránti igényét 2007. december 31-éig benyújtotta, az ellátást a 2007. december 31-én hatályos szabályok szerint kell megállapítani, illetve tovább folyósítani. A 2007. december 31-ét követő valamennyi felülvizsgálata keretében csak az egészségkárosodás mértékét kell vizsgálni. Ha az egészségkárosodás mértéke eléri a 40%-os mértéket, a járadékot tovább kell folyósítani. A járadék megszüntetésére e rendelet rendelkezéseit kell alkalmazni. Ezen személyek járadékra való jogosultságának a keresőtevékenységből származó kereset, jövedelem mértéke miatti megszüntetésére 2009. december 31-éig a 2007. december 31-én hatályos rendelkezéseket, azt követően e rendelet rendelkezéseit kell alkalmazni. (Korm. R. 22. § 4-7. bekezdés)

A munkaügyi központnak azzal az együtműködésre köteles járadékossal kell álláskeresősi megállapodást kötnie, akinek rendszeres szociális járadékra való jogosultságát 2008. december 31-ét követően állapítják meg (Korm. R. 22. § 8. bekezdés).

¹⁶ Lásd a 13. lábjegyzetet a rendszeres pénzellátásról.

Akinek átmeneti járadékra, rendszeres szociális járadékra vagy a bányász dolgozók egészségkárosodási járadékára való jogosultságát a 2008. január 1-jét megelőzően hatályos rendelkezések szerint megállapították és **özvegyi nyugdíjra** - ide nem értve az ideiglenes özvegyi nyugdíjat - 2007. december 31-ét követően válik jogosulttá, azt 50%-al csökkentett összegű járadék illeti meg (Korm. R. 22. § 9. bekezdés).

A rendszeres szociális járadékra jogosult hozzátartozója utáni növelést a 2007. december 31-én hatályos rendelkezések szerint kell felülvizsgálni és folyósítani (Korm. R. 22. § 11. bekezdés).

A 2008. március 31-éig átmeneti járadékra, rendszeres szociális járadékra, bányász dolgozók egészségkárosodási járadékára igényt benyújtó, a megváltozott munkaképességű dolgozók foglalkoztatásáról és szociális ellátásáról szóló 8/1983. (VI. 29.) EüM-PM együttes rendelet 2007. december 31-én hatályos rendelkezései szerint megváltozott munkaképességű dolgozónak minősülő személyek esetén az e rendeletben foglalt 24 hónapos jogvesztő időkorlátra vonatkozó rendelkezést nem kell alkalmazni (Korm. R. 22. § 12. bekezdés).

Baleseti ellátások (az 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól (a továbbiakban: Ebtv.), valamint a végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Ebr.), illetve az 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról (a továbbiakban: Tny.) valamint a végrehajtásáról szóló 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. R.) alapján)

Baleseti ellátás üzemi baleset vagy foglalkozási betegség esetén jár (Ebtv. 51. §).

Üzemi baleset az a baleset, amely a biztosítottat a foglalkozása körében végzett munka közben vagy azzal összefüggésben, illetőleg munkába vagy onnan lakására (szállására) menet közben éri. Üzemi baleset az is, amely a biztosítottat közcélú munka végzése vagy egyes társadalombiztosítási ellátások igénybevétele során éri. A társadalombiztosítási ellátás igénybevétele során bekövetkezett balesetek közül üzeminek az számít, amely a biztosítottat keresőképtelenségének vagy rokkantságának, továbbá az egészségkárosodásának mértékének, rehabilitálhatóságának az elbírálása céljából elrendelt, illetőleg a keresőképesé váláshoz szükséges egyéb orvosi vizsgálaton vagy kezelésen történt megjelenésével összefüggésben érte. Üzemi baleseten a foglalkozási betegséget, üzemi baleseti sérültön a foglalkozási betegségben megbetegedettet is érteni kell. (Ebtv. 52. § 1-2, 4. bekezdés)

Nem üzemi baleset az a baleset, amely kizárólag a sérült ittassága miatt, vagy a munkahelyi feladatokhoz nem tartozó, engedély nélkül végzett munka, engedély nélküli járműhasználat, munkahelyi rendbontás során, vagy a lakásról (szállásról) munkába, illetőleg a munkából lakásra (szállásra) menet közben, indokolatlanul nem a legrövidebb útvonalon közlekedve, vagy az utazás indokolatlan megszakítása során történt. Az, aki sérülését szándékosan okozta, vagy az orvosi segítség igénybevételel, illetőleg a baleset bejelentésével szándékosan késlekedett, az egészségbiztosítás baleseti ellátásaira nem jogosult. (Ebtv. 53. §)

Baleseti járadék

Jogosult, akinek üzemi baleset következtében tizenhárom százalékot meghaladó egészségkárosodása keletkezett, de baleseti rokkantsági nyugdíj, rehabilitációs járadék nem illeti meg. Ha az egészségkárosodás mértéke a húsz százalékot nem haladja meg, a baleseti járadék legfeljebb két éven át, ha meghaladja, az egészségkárosodás tartamára időbeli korlátozás nélkül jár. A szilikózisból és aszbesztózisból eredő és húsz százalékot meg nem haladó egészségkárosodás fennállása alatt viszont időbeli korlátozás nélkül jár. (Ebtv. 57. § 1.3 bekezdés)

A jogosultság azzal a nappal nyílik meg, amelytől az igénylő tizenhárom százalékot meghaladó egészségkárosodását megállapították. Ha az igénylő ezen a napon baleseti táppénzben részesül, a jogosultság a táppénz megszűnését követő nappal nyílik meg. A két évet attól a naptól kell számítani, amelytől a baleseti járadékot megállapították. (Ebtv. 57. § 4. bekezdés)

A baleseti járadék **mértéke** az üzemi baleset okozta egészségkárosodás fokától függ. Az egészségkárosodás fokának megfelelően az 1. baleseti fokozatba tartozik az, akinek a egészségkárosodása 14-20%; a 2. baleseti fokozatba tartozik az, akinek 21-28%; a 3. baleseti fokozatba tartozik az, akinek 29-39%; a 4. baleseti fokozatba tartozik az, akinek 39 %-ot meghaladó mértékű (Ebtv. 58. § 1. bekezdés).

A baleseti járadék **összege** fokozatok sorrendjében a havi átlagkereset nyolc, tíz, tizenöt, illetőleg harminc százaléka (Ebtv. 58. § 2. bekezdés).

A baleseti járadékot a balesetet közvetlenül megelőző egy éven belül elért kereset havi átlaga alapján kell megállapítani (Ebtv. 59. § 1. bekezdés).

A **baleseti fokozat változása** esetén a baleseti járadék összegét az új fokozatnak megfelelően módosítani kell. A baleseti járadékra jogosultság megszűnik, ha az egészségkárosodás mértéke a tizenhárom százalékot már nem haladja meg. Ha az egészségkárosodás a tizenhárom százalékot újból meghaladja, a baleseti járadékra jogosultság feléled. Az 1. fokozatú baleseti járadék két éven át történt folyósítása után a járadékra jogosultság akkor éled fel, ha az egészségkárosodás utóbb három hónapon át a húsz százalékot meghaladja. Ha az egészségkárosodás ismét huszonegy százalék alá csökken, a tizenhárom százalékot azonban meghaladja, a baleseti járadék ennek az állapotnak a tartamára - legfeljebb két éven át - újból jár. (Ebtv. 60. § 1-3. bekezdés)

A baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosultság megszűnése esetén a munkaképesség-csökkenés mértékének megfelelő baleseti járadékot kell megállapítani (Ebr. 34. §).

Baleseti rokkantsági nyugdíj

Baleseti rokkantsági nyugdíjra az **jogosult**, aki munkaképességét 67%-ban túlnyomóan üzemi baleset, vagy 50%-ban szilikózis, vagy aszbesztózis következtében veszítette el, és rendszeresen nem

dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a megrokkánás előtti kereseténél (Tny. 33. §, Korm. R. 26. §).¹⁷

Az, aki sérülését szándékosan okozta, vagy az orvosi segítség igénybevételével, illetőleg a baleset bejelentésével szándékosan késlekedett, sérülése alapján baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult (Tny. 32. § 3. bekezdés).

Ha az öregségi nyugdíjas baleseti rokkantsági nyugdíjra is jogosult, baleseti rokkantsági nyugdíjának megállapítása napjától az öregségi nyugdíját szüneteltetni kell, vagy az öregségi nyugdíj mellett a baleseti eredetű munkaképesség-csökkenés mértékének megfelelő baleseti járadékot kell megállapítani (Korm. R. 11/A. § 1. bekezdés).

A baleseti rokkantsági nyugdíj összegét a rokkantsági nyugdíj megállapítására vonatkozó rendelkezések szerint, vagy ha az kedvezőbb, az igénylő kérelmére a balesetet megelőző egyévi, nyugdíjjáradék alapját képező kereset alapján kell meghatározni. A baleseti rokkantsági nyugdíj **mértéke** a rokkantság fokától és a szolgálati idő tartamától függ. A baleseti rokkantsági nyugdíj összege a csoportok¹⁸ sorrendjében a havi átlagkereset hatvan, hatvanöt, illetőleg hetven százaléka. A baleseti rokkantsági nyugdíj összege a szolgálati idő minden éve után a havi átlagkereset egy százalékaival emelkedik, az átlagkeresetnél azonban több nem lehet. (Tny. 34. §)

A 2007 december 31-ét követő és 2009 január 1-je előtti időponttól a baleseti rokkantsági nyugdíj legkisebb **összege** az I. rokkantsági csoportban havi 31000 forint, a II. rokkantsági csoportban havi 30000 forint, a III. rokkantsági csoportban havi 28600 forint. Ha az átmeneti járadékban vagy rendszeres szociális járadékban részesülő személy baleseti rokkantsági nyugdíjra válik jogosulttá, a teljes vagy résznyugdíjának havi összege nem lehet kevesebb annál az összegnél, mint amely a teljes vagy résznyugdíj megállapítása kezdő időpontjának hónapjában átmeneti járadék, illetve rendszeres szociális járadék címén megillette, vagy megillette volna. (Korm. R. 28. §, 10/A. §)

A baleseti rokkantsági nyugdíjra **jogosultság megszűnik**, ha a nyugdíjas munkaképesség-csökkenése a hatvanhét - szilikózis miatt az ötven - százalékot már nem éri el. Állapotjavulás nélkül is megszűnik a baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosultság akkor, ha a nyugdíjas rendszeresen dolgozik és keresete négy hónap óta lényegesen nem kevesebb annál a keresetnél, amelyet a megrokkánás előtti munkakörében rokkantság nélkül elérhetne. A baleseti sérült részére ebben az esetben - a baleseti rokkantsági nyugdíj helyett - az Ebtv-ben szabályozott 4. fokozatú baleseti járadékot kell megállapítani. Az öregségi nyugdíjkorhatár betöltését követően a baleseti rokkantsági nyugdíjat egészségromlás miatt módosítani kell. (Tny. 35. §)

¹⁷ Vagyis a szolgálati idő tartamára tekintet nélkül jár!

¹⁸ Lásd a rokkantsági nyugdíjnál leírtakat a 36. oldalon.

Baleseti rokkantsági nyugdíj 2008. január 1-jétől

Jogosult, aki túlnyomóan üzemi baleset vagy foglalkozási betegség következtében rokkant, és az egészségkárosodás következtében kereső tevékenységet nem folytat, vagy keresete, jövedelme legalább 30 százalékkal alacsonyabb az egészségkárosodást megelőző négy naptári hónapra vonatkozó keresete, jövedelme havi átlagánál, és táppénzben, baleseti táppénzben nem részesül. Jogosult az is, akinek az egészségkárosodása szilikózis vagy aszbesztózis miatt következett be, és az egészségkárosodás mértéke eléri a 40 százalékot, továbbá a jogosultsági feltételeknek megfelel. (Tny. 36/E. § 1, 3. bekezdés, Tny. 26. §, 32. § 1-2. bekezdés, 36. §)

A baleseti rokkantsági nyugdíj **mértékét** a 79 %-ot meghaladó mértékű egészségkárosodás esetén attól függően, hogy a jogosult mások gondozására szorul-e az I. vagy II. rokkantsági csoportnak megfelelően, az 50-79 %-os mértékű, vagy szilikózis vagy aszbesztózisból eredő 40 %-os mértékű egészségkárosodás esetén pedig a III. rokkantsági csoportnak megfelelően kell meghatározni (Tny. 36/F. §).

A baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosultság **megszűnik**, ha a nyugdíjas már nem minősül rokkantnak, vagy kereső tevékenység folytatása esetén a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt el nem érő nyugdíjas, hat egymást követő hónapra vonatkozó nettó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a rokkantsági nyugdíj alapját képező havi átlagkereset összegének kilencven százalékát, illetve annak a megállapítást követően a rendszeres nyugdíjemelés(ek) mértékével növelt összegét, de legalább a minimálbér összegét. Ha a baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosultság a kereseti korlátra való tekintettel szűnik meg, - a baleseti rokkantsági nyugdíj helyett - az Ebtv.-ben szabályozott 4. fokozatú baleseti járadékot kell megállapítani. (Tny. 36/G. § 1. bekezdés).

Amennyiben a baleseti rokkantsági nyugdíjas foglalkoztatása jogszabályt sért, a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv soron kívüli felülvizsgálatot rendel el, amelynek keretében el kell végezni az érintett személy komplex minősítését. A felülvizsgálat, illetve a komplex minősítés időtartamára a baleseti rokkantsági nyugdíj folyósítását **fel kell függeszteni**. Amennyiben a felülvizsgálat során megállapítható, hogy a jogosultsági feltételek továbbra is fennállnak, a baleseti rokkantsági nyugdíjat a felfüggesztés időpontjától kezdődően folyósítani kell. A jogosultsági feltételek hiányában a baleseti rokkantsági nyugdíjat meg kell szüntetni. (Tny. 36/G. § 2. bekezdés)

A baleseti rokkantsági nyugdíj **állapotváltozás** miatti módosítására és feléledésére a rokkantsági nyugdíjra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy mértékét egészségromlás miatt az öregségi nyugdíjkorhatár betöltése után is módosítani kell (Tny. 36/G. § 4. bekezdés).

Rokkantsági járadék (83/1987. (XII. 27.) MT rendelet a rokkantsági járadékról)

Jogosult, aki az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézet illetékes szakértői bizottságának szakvéleménye szerint a 25. életéve betöltése előtt teljesen munkaképtelenné vált,

illetve 80 %-os vagy azt meghaladó mértékű egészségkárosodást szenvedett és nyugellátást, baleseti nyugellátást részére nem állapítottak meg (R. 1. § 1. bekezdés).

A 25. életév betöltése után is igényelhető, de kérni kell a megrokkánás időpontjának megállapítását (pl. értelmi fogyatékosok, stb.). Az ellátás attól a hónaptól folyósítható, melyben az igénylő 18. életévét betölti. Az ellátás megállapításához szolgálati idő nem szükséges. Nem kaphatja, aki térítésmentesen van intézetben elhelyezve. (R. 1. § 2. bekezdés, 2. § 1. bekezdés)

Összege 2007. december 31-ét követő időponttól havi 32610 forint (351/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet 4. §). A korábban megállapított járadék összegét havi 1550 forinttal kell megemelni (351/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet 1. § 4. bekezdés).

II. HOZZÁTARTOZÓI ELLÁTÁSOK

Özvegyi nyugdíj

Jogosult a házastárs (a férj is!), az elvált házastárs, és az élettárs.¹⁹ Élettárs esetében az, akivel a jogosultságot szerző annak haláláig egy év óta megszakítás nélkül együtt élt, és gyermekük született, vagy megszakítás nélkül 10 évig együtt élt. Nem jogosult özvegyi nyugdíjra élettársa jogán az, aki az együttélés időtartama alatt özvegyi nyugdíjban, vagy baleseti özvegyi nyugdíjban részesült. (Tny. 45. §) Az együttélést az élettársak nemétől függetlenül kell figyelembe venni. Ha a kérelmező hatósági igazolvánnyal vagy bizonyítvánnyal igazolja, hogy a meghatározott ideig a jogszerzővel azonos lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkezett, az együttélést bizonyítottan kell tekinteni, amennyiben az ellenkezőjére utaló tény vagy körülmény az eljárás során nem merült fel. Ennek hiányában az együttélést egyéb hitelt érdemlő módon igazolni kell. Ha az élettársak korábban házasságban éltek, és a házasságot jogerős bírói ítélet felbontotta, a házasság felbontását követő együttélési idő vehető figyelembe. (Korm. R. 60. §)

Özvegyi nyugdíjra az jogosult, akinek házastársa az öregségi, illetve rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időt megszerezte, vagy öregségi, illetve rokkantsági nyugdíjasként halt meg (Tny. 46. §).

Az **ideiglenes özvegyi nyugdíj** a házastárs halálától legalább egy évig, továbbá az elhunyt jogán árvaellátásra jogosult, másfél évesnél fiatalabb gyermeket eltartó özvegynek az árva 18 hónapos életkorának betöltéséig jár. Fogyatékos vagy tartósan beteg gyermek esetén az ideiglenes özvegyi nyugdíj azonos feltétellel a gyermek harmadik születésnapjáig folyósítható. (Tny. 47. § 1. bekezdés)

Az ideiglenes özvegyi nyugdíj folyósításának időtartamához a gyermek fogyatékoságát, a fogyatékosági támogatásra vonatkozó rendelkezések alkalmazásával az orvosszakértői szerv szakvéleményével, illetve a gyermek tartósan fennálló betegségét a családi pótlékra irányadó szabályok alkalmazásával, szakorvosi igazolással kell igazolni (Korm. R. 61. §).

¹⁹ Az élettársak két, házasságkötés nélkül közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben együtt élő személy (1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről 685/A. §).

Az ideiglenes özvegyi nyugdíj megszűnését követően **özvegyi nyugdíjra** az **jogosult**, aki házastársa halálakor a reá irányadó öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt betöltötte, vagy rokkant, vagy házastársa jogán árvaellátásra jogosult fogyatékkal élő, illetve tartósan beteg, vagy legalább két árvaellátásra jogosult gyermek eltartásáról gondoskodik. Özvegyi nyugdíj jár akkor is, ha az erre jogosító feltételek valamelyike házastárs 1993. március 1-je előtt bekövetkezett halála esetén az elhalálozástól számított tizenöt éven belül, a házastárs 1993. február 28-a után bekövetkezett halála esetén az elhalálozástól számított tíz éven belül következik be. (Tny. 47. § 2-3. bekezdés)

Az özvegyre irányadó **öregségi nyugdíjkorhatár** alatt a karkedvezmény és egyéb kedvezmények nélkül számított - az öregségi nyugdíjkorhatárnál részletesen leírt - életkort kell érteni (Korm. R. 60/A. §).

Az, akinek **házastársa** a házasság megkötésekor a reá irányadó **öregségi nyugdíjra jogosító életkort már betöltötte**, özvegyi nyugdíjra csak abban az esetben jogosult, ha a házasságból (a korábbi együttélésből) gyermek származott, vagy a házastársak a házasság megkötésétől öt éven át megszakítás nélkül együtt éltek, kivéve, ha az irányadó öregségi nyugdíjkorhatár betöltése előtt kötött házasságot felbontották és - bármelyikük irányadó korhatárának betöltése után - ismét házasságot kötöttek. (Tny. 48. §)

Az **elvált**, továbbá házastársától egy évnél hosszabb ideje külön élő személynek ideiglenes özvegyi nyugdíj csak akkor jár, ha házastársától ennek haláláig tartásdíjban részesült, vagy részére a bíróság tartásdíjat állapított meg (Tny. 49. § 1. bekezdés).

Az elvált, továbbá házastársától egy évnél hosszabb ideje külön élő személynek özvegyi nyugdíj csak abban az esetben jár, ha a jogosultság feltételei a különéléstől számított tíz éven belül bekövetkeztek, és a házastársától annak haláláig tartásdíjban részesült, vagy részére a bíróság tartásdíjat állapított meg. Ha az elvált személy a házastársától már a házasság megszűnése előtt is külön élt, a tíz évet a tényleges különélés kezdő időpontjától kell számítani. (Tny. 49. § 2-3. bekezdés)

Az elvált, továbbá az egy évnél hosszabb ideje külön élő személy ideiglenes özvegyi nyugdíjra és özvegyi nyugdíjra való jogosultságához a tartásdíjban történő részesülés feltételét, a tartásdíj fizetésére kötött egyezséget jóváhagyó vagy a tartásdíj fizetésére kötelező jogerős bírósági határozattal, illetőleg közjegyző által hitelesített kötelezettségvállaló nyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 61/A. § 2. bekezdés).

Az özvegyi nyugdíjra **jogosultság megszűnik**, ha az özvegy a reá irányadó nyugdíjkorhatár betöltése előtt házasságot köt, a rokkantság címén megállapított özvegyi nyugdíjra jogosultság megszűnik, ha az özvegyi nyugdíjas már nem rokkant, az árvaellátásra jogosult gyermekek tartása címén megállapított özvegyi nyugdíjra jogosultság megszűnik, ha már egyik gyermeket sem illeti meg árvaellátás (Tny. 52. §).

Feléled az özvegyi nyugdíjra jogosultsága annak, akinek az özvegyi nyugdíja nem házasságkötés miatt szűnt meg, ha az özvegyi nyugdíjra jogosító feltételek valamelyike a házastárs 1993. március 1-je előtt bekövetkezett halála esetén az özvegyi nyugdíj megszűnésétől számított tizenöt éven belül, vagy a házastárs 1993. február 28-a után bekövetkezett halála esetén az özvegyi nyugdíj megszűnésétől számított tíz éven belül bekövetkezik (Tny. 53. § 1. bekezdés).

A **házasságkötés miatt megszüntetett** özvegyi nyugdíjra való jogosultság a házasság megszűnése után feléled, ha az igénylő a házasságkötéskor az 1998. január 1-jét megelőzően hatályos rendelkezések alapján végkielégítést nem vett fel, és az igénylőt a házasság létrejötte nélkül az özvegyi nyugdíj egyébként megilletné. Az özvegyi nyugdíj felélése esetén a jogosultat az özvegyi nyugdíj megszűnését követő emelések, kiegészítések megilletik. (Tny. 53. § 3-4. bekezdés)

Ha az özvegyi nyugdíjat 1997. január 1-je előtti időponttól állapították meg, az özvegyi nyugdíjra jogosultság akkor éled fel, ha a férfi a 60, nő az 55. életévét eléri (Tny. 53. § 6. bekezdés).

Az özvegyi nyugdíj mértéke

Megözvegyülés esetén az **ideiglenes özvegyi nyugdíj hatvan százaléka** annak az öregségi, rokkantsági vagy baleseti rokkantsági nyugdíjnak, amely az elhunytat halála időpontjában megillette, vagy megillette volna (Tny. 50. § 1. bekezdés).

Az **özvegyi nyugdíj** a nyugdíjkorhatárt már betöltött, vagy rokkant, de saját jogú nyugellátásban nem részesülő özvegy esetében **hatvan százaléka** annak az öregségi, rokkantsági vagy baleseti rokkantsági nyugdíjnak, amely az elhunytat halála időpontjában megillette, vagy megillette volna (Tny. 50. § 2. bekezdés a. pont).

Az **özvegyi nyugdíj** a nyugdíjkorhatárt már betöltött, vagy rokkant, és egyidejűleg saját jogú nyugellátásban részesülő, továbbá a házastársa jogán legalább két árvaellátásra jogosult gyermek eltartásáról gondoskodó özvegy esetében **harminc százaléka** annak az öregségi, rokkantsági vagy baleseti rokkantsági nyugdíjnak, amely az elhunytat halála időpontjában megillette, vagy megillette volna (Tny. 50. § 2. bekezdés b. pont).

A hatvan százalékos mértékben megállapított özvegyi nyugdíj helyett harmincszázalékos mértékű özvegyi nyugdíjat kell megállapítani attól az időponttól, amelytől az özvegy saját jogú nyugellátásban részesül. A harminc százalékos mértékű özvegyi nyugdíj az özvegy saját jogú nyugdíjának összegére tekintet nélkül jár. Elvált, vagy házastársától egy évnél hosszabb ideje külön élő személy özvegyi nyugdíja a tartásdíj összegénél több nem lehet. (Tny. 50. § 3, 5. bekezdés)

A házastárs 1998. január 1-je előtti halála esetén a saját jogú nyugellátást az özvegyi nyugellátással - a megállapításuk időpontjára tekintet nélkül - a Kormány rendeletében meghatározott összeghatárig kell **együtt folyósítani**. Az özvegy kérelmére azonban a saját jogú nyugellátást az özvegyi nyugellátással kiegészítve kell folyósítani, ha ez számára kedvezőbb. Az összeget abból a saját jogú nyugellátási összegből kell meghatározni, amely a jogszerzőt 1997. december 31-én megillette, vagy megillette volna. Ha az özvegyi nyugdíjra az igény 1998. december 31-ét követően nyílik meg, olyan összegű saját jogú nyugdíjból kell az özvegyi nyugdíjat megállapítani, amely a jogszerzőt az özvegyi nyugdíj megállapításának időpontját megelőző naptári év december 31-én megillette volna. (Tny. 50. § 6. bekezdés)

A saját jogú nyugellátás és az özvegyi nyugdíj, baleseti özvegyi nyugdíj 2008. január 1-jétől havi 64260 forint összeghatárig **folyósítható együtt** (Korm. R. 62. § 7. bekezdés).

Ha a jogszerző nem nyugdíjasként halt meg, az özvegyi nyugdíj alapját képező rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjat olyan összegben kell megállapítani, mint ami az elhunytat halála

időpontjában a III. csoportos rokkantságra tekintettel megillette volna, illetőleg az I. vagy II. csoportos rokkantságra tekintettel megillette volna, ha az elhunyt I. vagy II. csoportos rokkantsága a jogszabályban meghatározott orvosszakértői szerv által a halált megelőzően kiadott orvosszakértői véleménnyel igazolt (Korm. R. 62. § 1. bekezdés).

Több jogosult esetén az özvegyi nyugdíjat egyenlő arányban meg kell osztani (Tny. 51. § 1. bekezdés).

Árvaellátás

Jogosult az a gyermek - ideértve a házasságban, vagy élettársi közösségben együtt élők egy háztartásban közösen nevelt, korábbi házasságból, élettársi együttélésből származó gyermekét is -, akinek szülője haláláig az öregségi-rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időt megszerezte, vagy nyugdíjasként halt meg (Tny. 54. § 1. bekezdés).

Az örökbe fogadott gyermeknek vér szerinti szülője jogán árvaellátás nem jár, kivéve, ha a gyermeket a vér szerinti szülő házastársa fogadta örökbe (Tny. 54. § 2. bekezdés).

Árvaellátás jár a testvérnek és az unokának is, ha őt az elhunyt saját háztartásában eltartotta, és a gyermeknek tartásra köteles és képes hozzátartozója nincs (Tny. 54. § 3. bekezdés).

Árvaellátás a jogszerző halála napjától kezdődően az árva **16. életévének betöltéséig** jár, ha nappali tagozaton tanul, akkor a tanulmányok időtartamára, de legfeljebb a 25. életévének betöltéséig. Nem érinti az árvaellátásra jogosultságot, ha a gyermek vagy életben maradt szülője házasságot köt, vagy örökbe fogadják. Iskolai tanulmányok címén azt a gyermeket is megilleti az árvaellátás, aki 25 évesnél fiatalabb és felnőttoktatás keretében folytat tanulmányokat. Iskolai tanulmányok címén az árvaellátás a tanulmányok befejezése hónapjának végéig, a nyári tanulmányi szünet tartamára is jár. A tanulmányok folytatását az oktatási intézmény által kiállított igazolással, középiskolai tanulmányok esetén évente, felsőfokú tanulmányok esetén félévente, a tanulmányok megkezdésétől számított három hónapon belül kell igazolni. Az árvaellátásra való jogosultságot nem érinti, ha a középiskola tanulójának a tanulói jogviszonya, illetőleg a felsőoktatási intézmény hallgatójának a hallgatói jogviszonya az oktatási intézmény igazolása szerint a tanuló, illetőleg hallgató betegsége vagy szünete miatt szünetel. (Tny. 55. §)

Ha a jogosultság megszűnése előtt az **árva megrokkant**, a rokkantság tartamára az árvaellátás életkorra tekintet nélkül megilleti (Tny. 55. § 1. bekezdés). Ebben az esetben a 16, illetőleg a 25. életévének betöltése előtt rokkanttá vált gyermek rokkantsága tartamára akkor jogosult az árvaellátásra, ha a szülő halála a gyermek említett életkora betöltése előtt következik be (Korm. R. 64. § 2. bekezdés).

Az árvaellátás gyermekenként annak az **összegnek** a 30%-a, ami az elhunytat nyugdíjasként halálakor megillette, vagy megillette volna. Az árvaellátás összege akkor lehet gyermekenként ezen összeg 60%-a, ha mindkét szülője elhunyt, vagy életben lévő szülője rokkant. Ha a gyermek teljes árva, annak a szülőnek a nyugdíja alapján kell az árvaellátást folyósítani, amely a gyermek számára kedvezőbb. (Tny. 56. §)

A 2007. december 31-ét követő, de 2009. január 1-jét megelőző időponttól megállapításra kerülő árvaellátás **legkisebb összege** havi 24250 forint (Korm. R. 64/D. §).

Szülői nyugdíj

Szülői nyugdíjra az a szülő (nagyszülő) **jogosult**, akinek a gyermeke (unokája) az öregségi (rokkantsági) nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő megszerzése után vagy öregségi (rokkantsági) nyugdíjasként halt meg, ha a szülő (nagyszülő) gyermekének (unokájának) a halálakor már rokkant volt, vagy a 65. életévét betöltötte, és a szülőt (nagyszülőt) gyermeke (unokája) a halálát megelőző egy éven át túlnyomó részben eltartotta. A szülői nyugdíjra jogosultság szempontjából a szülő (nagyszülő) akkor minősül túlnyomó részben eltartottnak, ha nyugellátása, hozzátartozói nyugellátása gyermeke (unokája) elhalálkozásának időpontjában nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét. Jogosult a meghaltak az a nevelőszülője is, aki a nevelt gyermeket tíz éven át eltartotta. (Tny. 58. § 1-2, 5. bekezdés, Korm. R. 65. § 1. bekezdés)

A szülői nyugdíj a rokkantság tartamára jár, vagy végleg, ha a szülő (nagyszülő) 65. életévét betöltötte. Az esetben is jár, ha a szülő (nagyszülő), a gyermeke (unokája) halála utáni tíz éven belül megrokkann, illetve 65. életévét betölti, és tartásra köteles és képes hozzátartozója nincs. **Összege** az özvegyi nyugdíj összegével azonos. A szülői nyugdíjat több jogosult esetén köztük egyenlő arányban meg kell osztani. (Tny. 58. § 3-4. bekezdés, Tny. 59. §)

Baleseti hozzátartozói nyugellátások

A hozzátartozók részére baleseti nyugellátás akkor jár, ha a sérült az üzemi baleset következtében meghalt. A baleseti rokkantsági nyugdíjas hozzátartozóit megilleti a baleseti nyugellátás akkor is, ha a nyugdíjas nem az üzemi baleset következtében halt meg. A baleseti sérült hozzátartozóit a baleseti nyugellátás akkor is megilleti, ha a sérült a baleseti táppénz folyósításának tartama alatt nem üzemi balesetben halt meg, de vélelmezhető, hogy életben maradása esetén baleseti rokkantsági nyugdíjra lett volna jogosult. (Tny. 60. §)

A baleseti sérült hozzátartozói ideiglenes özvegyi nyugdíjra és ennek megszűnését követően özvegyi nyugdíjra, árvaellátásra és szülői nyugdíjra a hozzátartozói nyugellátásra vonatkozó rendelkezések szerint azzal az eltéréssel jogosultak, hogy a hozzátartozót a baleseti nyugellátás a jogszerző szolgálati idejére tekintet nélkül megilleti (Tny. 61. §).

III. SZOLGÁLATI IDŐ

Az 1997. december 31-ét követően szerzett szolgálati idő

1997. december 31. után szolgálati időnek számít minden olyan, **biztosítással járó jogviszonyban** eltöltött idő, amelyre az előírt nyugdíjjárulékot megfizették. Szolgálati idő a biztosításnak az a tartama is, amelyre a munkáltató a biztosított keresetéből, jövedelméből a járulékot levonta, de annak befizetését elmulasztotta, függetlenül attól, hogy az elmaradt járulékot sikerült-e behajtani. Ha a nyugdíjjárulék befizetésének ténye a rendelkezésekre álló nyilvántartásokból nem bizonyítható, akkor a nyugdíjjárulék levonását (befizetését) vélelmezni kell. (Tny. 37. § 1-3. bekezdés)

Az 1997. december 31-ig hatályos rendelkezések alapján **megszerzett jogosultságot nem lehet megszüntetni**, illetve korlátozni, így a biztosítási jogviszony 1998. január 1-jét megelőző időtartamát az 1997. december 31-ig hatályos jogszabályok alapján kell szolgálati időként figyelembe venni (Tny. 3. § 1. bekezdés, 37. § 4. bekezdés).

Az 1998. január 1-jét megelőzően szerzett szolgálati idő

Szolgálati időnek számít a **munkaviszony**, a **közszolgálati jogviszony**, a **közalkalmazotti jogviszony**, a szolgálati viszony, a **szakmunkástanuló** viszony alapján (akkor is, ha szakmunkás-bizonyítványt nem szerzett), valamint a tanulószerveződés alapján szakképző iskolai tanulóként, a bedolgozóként, a **megbízás alapján**, a választott tisztségviselőként, a vállalkozás jellegű jogviszonyban, **egyéni vagy társas vállalkozóként**, **az alkalmi fizikai munkát végzőként**, az ösztöndíjas aspiránsként és ösztöndíjas doktorjelöltként, továbbá a **szövetkezeti tagként** - ipari és mezőgazdasági szövetkezeti tagként - biztosításban töltött idő, valamint az az idő, amelyre nézve az igénylő szolgálati idő megszerzésére megállapodást kötött, és az erre előírt mértékű járulékot megfizette. Szolgálati időnek számít a **katonai** szolgálatban és polgári szolgálatban eltöltött idő. (Korm. R. 29. § 1-2. bekezdés)

Szolgálati időként kell figyelembe venni a szakérettségire előkészítő **tanfolyamon**, a kiemelt minősítésű szakérettségis kollégiumban töltött időt - a kapott ösztöndíjra tekintet nélkül - akkor is, ha az akkor hatályos rendelkezésekkel ellentétben a munkáltató a dolgozó munkaviszonyát erre az időszakra megszüntette (Korm. R. 29. § 4. bekezdés).

Szolgálati időként **nem lehet figyelembe venni** a biztosításban töltött időnek azt a harminc napot meghaladó tartalmát, amely alatt a biztosított munkabérben (díjazásban) nem részesült; vagy biztosítása szünetelt (Korm. R. 29. § 3. bekezdés).

A **fizetés nélküli szabadság** harminc napot meghaladó tartama szolgálati időnek számít, ha a biztosítottat háromévesnél - tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos gyermek esetén tizenkét évesnél - fiatalabb gyermek gondozása vagy tízévesnél fiatalabb gyermek ápolása címén illette meg; ha a biztosított a szabadságot 1992. március 1-jét megelőzően azért kapta, hogy tartós külföldi szolgálatot teljesítő nemzetközi szervhez tagként vagy munkatársként kiküldött, külföldön munkát

vállaló, illetőleg külföldi ösztöndíjas tanulmányúton részt vevő házastársával külföldön tartózkodjék, feltéve, hogy erre az időre a nyugdíjjárulékot megfizette; ha a biztosított a fizetés nélküli szabadságot közeli hozzátartozója otthoni ápolása, illetőleg gondozása vagy saját lakás magánerőből történő építése céljából kapta, feltéve, hogy erre az időre a nyugdíjjárulékot megfizette - ez utóbbi két esetben szolgálati idő azonban legfeljebb 1992. december 31-ig vehető figyelembe. (Korm. R. 29. § 5. bekezdés)

Szolgálati időnek számít az az idő, amely alatt a biztosított **javító-nevelő munkát** vagy szigorított javító-nevelő munkát végzett (Korm. R. 29. § 6. bekezdés).

Szolgálati időnek számít az az idő, amely alatt a biztosított szerződéses üzemeltetésű üzlet vezetője volt; a **kisiparos**, a **magánkereskedő**, az **egyéni vállalkozó**, a gazdasági munkaközösségi tag segítő családtagja, a szerződéses üzemeltetésű üzlet vezetője közeli hozzátartozója, a gazdasági társaság tagjának segítő családtagja biztosított volt, feltéve, hogy erre az időre utána járulékot fizettek (Korm. R. 29. § 8. bekezdés).

Az 1991. január 28-át követően megállapításra kerülő ellátások esetében az anya ténylegesen megszerzett szolgálati idejét - az egyszeres számításra tekintet nélkül (Tny. 43. § 1. bekezdés) - annyiszor 365 nappal növelni kell, ahány **gyermeke született 1968. január 1-je előtt**. Amennyiben az 1968. január 1-je előtt született gyermeke (gyermekei) tartósan betegnek, illetve fogyatékosnak minősültek (minősülnek), a növelés gyermekenként 550 naptári nap. Az 550 napi növelésre az az anya jogosult, akinek a gyermeke a 18. életévét megelőző időponttól tartósan beteg vagy fogyatékos (volt). A tartós betegséget, illetőleg a fogyatékoságot a családi pótlékról szóló jogszabályok rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával orvosi igazolással kell bizonyítani. (Korm. R. 29. § 10. bekezdés)

Szolgálati időként kell figyelembe venni a **táppénz** (betegszabadság idejére folyósított juttatás), a baleseti táppénz, illetőleg a kártalanítási segély, a **terhességi-gyermekágyi segély**, a gyógykezelési járadék, az ideiglenes rokkantsági nyugdíj és az időleges rokkantsági járadék folyósításának, a szülési szabadságnak, és a **gyermekgondozási díj**, illetve a **gyermekgondozási segély** folyósításának időtartamát (Korm. R. 32. § 1. bekezdés).

Szolgálati időként kell figyelembe venni a biztosítás megszűnését, illetőleg az egyéb címen szerzett szolgálati idő alatt vagy az ezt követő harminc napon belül kezdődött **kórházi ápolás** idejét is. A szolgálati időt követő kórházi ápolás alapján összesen egy évet - gümőkóros megbetegedés esetén két évet - lehet szolgálati időként figyelembe venni. (Korm. R. 32. § 2. bekezdés)

A **munkaterápiás intézetben** kezelt alkoholista intézeti kezelésének idejét, ha annak kezdetekor biztosított volt, szolgálati időként kell figyelembe venni (Korm. R. 32. § 6. bekezdés).

Az **egységes anyasági segélyben** részesült nőnél szülési szabadság címén 1962. december 24-e előtti szülés esetén nyolcvannégy napot, 1962. december 23-át követő szülés esetén száznegyven napot kell figyelembe venni (Korm. R. 32. § 5. bekezdés).

Szolgálati időként kell figyelembe venni a mezőgazdasági szövetkezet tagjának, a mezőgazdasági szakcsoport tagjának, az egyéni gazdálkodónak, a kisiparosnak, a magánkereskedőnek, az egyéni vállalkozónak, az ügyvédi, jogtanácsosi, gazdasági munkaközösség, az ipari szakcsoport tagjának, a munkaviszonyban nem álló előadóművészeknek, illetőleg kisiparos, a magánkereskedő, az egyéni

vállalkozó, a gazdasági munkaközösségi tag és a szerződéses üzemeltetésű üzlet vezetője **házastársának** szülése esetén a szülése napját magában foglaló hónap első napjától a szülést követő negyedik hónap utolsó napjáig, halála esetén a hónap első napjától az elhalálozás napjáig eltelt időt, ha ezt megelőző naptári hónapban szolgálati időt szerzett, illetőleg ezt megelőzően társadalombiztosítási járulékot fizetett vagy a házastárs után társadalombiztosítási járulékot fizettek (Korm. R. 32. § 3. bekezdés).

Szolgálati időként kell figyelembe venni az **átképzési támogatás**, a **munkanélküli segély** és az **átmeneti munkanélküli járadék** folyósításának idejét, továbbá azt az időt, amely alatt a nyugdíjigénylő **ápolási díjban** részesült, illetőleg **gyermeknevelési támogatást** kapott, feltéve, hogy a díj vagy támogatás után nyugdíjjárulékot fizetett. 1991. március 1-jétől szolgálati időnek számít a **munkanélküli járadék**, a **képzési támogatás** és **pályakezdők munkanélküli segélye** folyósításának ideje, valamint az az időtartam is, amelyre a Szolidaritási Alapból, illetőleg a Munkaerőpiaci Alapból nyugdíjjárulékot fizettek (Korm. R. 32. § 4. bekezdés).

Szolgálati időként kell figyelembe venni a **kisiparosként**, **magánkereskedőként** kötelező biztosításban, valamint az **egyéni vállalkozóként** eltöltött időnek azt a tartamát, amelyre a kisiparos 1962. január 1-jétől, illetve a magánkereskedő 1970. január 1-jétől az előírt nyugdíjjárulékot, 1975. július 1-jétől 1988. december 31-éig a társadalombiztosítási járulékot, 1989. január 1-jétől 1991. március 31-jéig a társadalombiztosítási és nyugdíjjárulékot, illetőleg az egyéni vállalkozó 1991. április 1-jétől 1995. december 31-éig a társadalombiztosítási és nyugdíjjárulékot, 1996. január 1-jétől kezdődően pedig a nyugdíjbiztosítási és nyugdíjjárulékot megfizette. Szolgálati időként kell figyelembe venni a **gazdasági munkaközösség**, az **ipari és szolgáltató szövetkezeti szakcsoport** (a továbbiakban: ipari szakcsoport) **tagjaként** eltöltött időnek azt a tartamát, amelyre a társadalombiztosítási járulék, 1996. január 1-jétől a nyugdíjbiztosítási járulék és a nyugdíjjárulék fizetése megtörtént. Szolgálati időként kell figyelembe venni a gazdasági munkaközösség, az ipari szakcsoport tagjaként, továbbá gazdasági társaság tagjaként 1988. december 31-ét követően eltöltött időnek azt a tartamát, amelyre a tag nyugdíjjárulékot, és amelyre utána társadalombiztosítási járulékot, 1996. január 1-jétől nyugdíjbiztosítási járulékot fizettek. (Korm. R. 35. § 1-3. bekezdés)

Szolgálati időként kell figyelembe venni a kisiparos, a magánkereskedő, az egyéni vállalkozó, a gazdasági munkaközösség tagja és a szerződéses üzemeltetésű üzlet vezetője **házastársának**, továbbá 1988. december 31-ét követően a gazdasági társaság természetes személy tagja házastársának azt az idejét, amelyre utána társadalombiztosítási járulékot fizettek (Korm. R. 36. §).

A szolgálati idő számításánál figyelembe kell venni a **fegyveres erők** és a **fegyveres testületek**, valamint a honvédség (folyamórség) sorozott állományú tagja első tényleges és tartalékos szolgálatának az idejét, a **honvédelmi munkaszolgálatban**, továbbá a **hadifogságban**, a **deportálásban** töltött időt (Korm. R. 38. §). Szolgálati időként figyelembe kell venni ezen szervek hivatásos vagy továbbszolgáló állományában töltött időt, ha a szolgálat nem nyugállományba helyezéssel szűnt meg, kivéve, ha rokkantsági nyugdíjat állapítottak meg, és azt megszüntették (Korm. R. 39. §).

Ipari szövetkezet **bedolgozó** tagjaként 1968. június 1-je előtt eltöltött idő akkor vehető szolgálati időként figyelembe, ha a bedolgozó keresete a havi 220 forintot meghaladta, illetőleg a napi 9 forintot

elérte. A bedolgozói jogviszonyban eltöltött időt egykorú okirati bizonyíték alapján lehet szolgálati időként figyelembe venni. (Korm. R. 30. §)

A rendszeres és személyes munkavégzésre irányuló **megbízásos jogviszony** alapján biztosítottként munkában töltött időt legkorábban 1963. június 1-jétől lehet - egykorú okirati bizonyíték alapján - szolgálati időként figyelembe venni (Korm. R. 31. §).

A **gépjárművezető-képző munkaközösség** tagjaként eltöltött időt legkorábban 1975. július 1-jétől lehet szolgálati időként figyelembe venni. Az 1988. december 31-ét követően eltöltött időnek az a tartama szolgálati idő, amelyre a gépjárművezető-képző munkaközösség tagja a reá irányadó járulékfizetési kötelezettségnek eleget tett. (Korm. R. 33. §)

Szolgálati időként kell figyelembe venni azt az időt, amelyre a munkaviszonyban nem álló **előadóművész** 1975. június 30-a után társadalombiztosítási járulékot fizetett (Korm. R. 34. §).

Szolgálati időként kell figyelembe venni azt az időtartamot, amelynek **utólagos járulékfizetés** mellett történő beszámítását a mezőgazdasági szövetkezet tagjának a közös munkában részt vett családtagja, a mezőgazdasági szakcsoport tagja, az egyéni gazdálkodó, a szakszövetkezet tagja, illetőleg a kisiparosnak, a magánkereskedőnek, az egyéni vállalkozónak a házastársa 1992. március 1-jét megelőzően a lakóhelye (telephelye) szerint illetékes társadalombiztosítási igazgatási szervtől kérte, és az előírt társadalombiztosítási járulékot legkésőbb 1992. december 31-ig megfizette. Ha a szolgálati idő utólagos beszámításának feltételei több jogcímen is fennállnak, összesen legfeljebb öt év számítható be. (Korm. R. 37. §)

A **mezőgazdasági** termelőszövetkezetnél, a mezőgazdasági szakcsoportnál, valamint szakszövetkezetnél tagság alapján szerzett szolgálati időre vonatkozó részletes szabályokat lásd a rendelet 40-48. §-aiban.

A magyar állampolgárok **külföldi munkavállalására** vonatkozó szolgálati idő szabályokat lásd a rendelet 50-51. §-aiban.

Az **ügyvédek** és jogtanácsosok, közjegyzők, önálló bírósági végrehajtók, valamint az ügyvédi és jogtanácsosi munkaközösségek tagjainak szolgálati idejére vonatkozó szabályokat lásd a rendelet 52. §-ában.

A **külföldi felsőfokú oktatási intézmény** nappali tagozatán folytatott tanulmányok szolgálati idejére vonatkozó szabályairól lásd a rendelet 53. §-át.

A szolgálati időre vonatkozó közös szabályok

Szolgálati időként kell továbbá figyelembe venni az 1997. évi LXXX. törvényben (a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről), és a végrehajtásáról szóló 195/1997. (XI. 5.) Korm. rendeletben meghatározott, nyugellátás szerzése céljából megállapodást kötött személy esetében azt az időszakot, amelyre az **előírt nyugdíjjárulékot megfizették**; az egyházi szervek által kiállított igazolás alapján az **egyházi személyként** és szerzetesrendi tagként ilyen minőségben eltöltött, az 1997. december 31-ét követően pedig azt az időtartamot, amelyre az előírt nyugdíjbiztosítási és nyugdíjjárulékot az egyházi szervek megfizették; a **gyermeknevelési támogatás**, az **ápolási díj**, valamint a **gyermekgondozási segély**

folyósításának időtartamát, amennyiben az előírt nyugdíjjárulékot megfizették; a **katonai** (polgári) szolgálatban eltöltött időt; a **táppénz** (betegszabadság), a baleseti táppénz, a **terhességi-gyermekágyi segély** valamint a **gyermekgondozási díj** 2000. január 1-jét megelőző folyósításának időtartamát, illetőleg az 1999. december 31-ét követő gyermekgondozási díj folyósításának azt az időtartamát, amelyre az előírt nyugdíjjárulékot megfizették; a **munkanélküli-járadék**, a **vállalkozói járadék** a **nyugdíj előtti munkanélküli segély**, az **álláskereső ösztönző juttatás**, a mezőgazdasági termelő, annak segítő családtagja, alkalmazottja részére megállapított nyugdíj előtti támogatás,²⁰ a **keresetpótló juttatás** folyósításának időtartama, ha az előírt nyugdíjjárulékot megfizették; azt az időt, amely az 1997. december 31-én hatályos rendelkezések szerint szolgálati időnek minősült; a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény szerinti munka-rehabilitáció keretében foglalkoztatott személy tekintetében a munka-rehabilitációs díj folyósításának időtartamát, ha az előírt nyugdíjjárulékot megfizették, a **rehabilitációs járadék** folyósításának időtartamát, ha az előírt nyugdíjjárulékot megfizették (Tny. 38. § 1. bekezdés).

Ha a biztosított nyugdíjjárulék-alapot képező keresete, jövedelme a külön jogszabályban meghatározott minimálbérnél kevesebb, akkor 1996. december 31-ét követően a biztosítási időnek is csak az **arányos időtartama** vehető szolgálati időként figyelembe. Ebben az esetben a szolgálati idő és a biztosítási idő aránya azonos a nyugdíjjárulék alapját képező kereset, jövedelem és a mindenkor érvényes minimálbér arányával. (Tny. 39. §)

Szolgálati időként kell figyelembe venni azt az időt is, amely a **munkaviszony jogellenes megszüntetésétől**, annak visszaállításáig, vagy az utóbbi mellőzése esetén a jogviszony jogellenes megszüntetésének megállapításáig telt el (Tny. 40. §).

Szolgálati időként kell figyelembe venni, az öregségi nyugdíjra jogosultság szempontjából az 1998. január 1-je előtt, a rokkantsági nyugdíjra jogosultság szempontjából időpontra tekintet nélkül a **felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán** folytatott - legfeljebb azonban a képesítés megszerzéséhez a tanulmányok folytatása idején szükséges - tanulmányok idejét. A felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán folytatott tanulmányok címén a tanulmányi időszak kezdetét magában foglaló hónap első napjától a végét magában foglaló hónap utolsó napjáig eltelt idő számít szolgálati időnek. Szolgálati időként kell figyelembe venni a két egymást követő tanulmányi időszak közötti tanulmányi szünet idejét is. Több képesítés megszerzésére irányuló tanulmányok folytatása esetén legfeljebb az egyik képesítés megszerzéséhez szükséges idő vehető figyelembe. Külföldi felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán folytatott tanulmányok idejét szolgálati időként akkor lehet figyelembe venni, ha a külföldön szerzett képesítést honosították, illetőleg a tanulmányok idejét a hazai felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán folytatott tanulmányi időbe beszámították. (Tny. 41. §)

Szolgálati időként **nem lehet figyelembe venni** az egyéni vállalkozó, a társas vállalkozás tagja, vagy segítő családtag esetében fennállt biztosítási kötelezettség alá tartozó jogviszonynak azt az időtartamát, amelyre vonatkozóan a vállalkozásnak a biztosítottnak minősülő akkori tagjai után nyugdíjbiztosítási járulék vagy nyugdíjjárulék tartozása van. A tartozás utólag történő - a nyugdíj

²⁰ Lásd az 1994. évi LV. törvény a termőföldről 3. §. u. pontját.

megállapítása utáni - megfizetése esetén az így meghosszabbodott szolgálati időt legkorábban a befizetés napját magában foglaló naptári hónap első napjától lehet figyelembe venni. (Tny. 38. § 2. bekezdés)

Szolgálati időként **nem lehet figyelembe venni a fizetés nélküli szabadság**, vagy a munkavégzés alóli mentesítés időtartamát, ha erre az időre nyugdíjjárulék alapjául szolgáló kereset, jövedelem kifizetés nem történt (Tny. 42. § 1. bekezdés).

A szolgálati idő számításánál **nem lehet figyelembe venni az előzetes letartóztatás, a szabadságvesztés** tartamát. E rendelkezéstől eltérően **szolgálati időként** kell figyelembe venni az előzetes letartóztatás idejét, ha a letartóztatottat az ellene emelt vád alól **jogerősen felmentették**, vagy a **büntetőeljárást megszüntették**, a szabadságvesztés idejét, ha az elítéltet a bíróság utóbb jogerősen felmentette. (Tny. 42. § 2. bekezdés)

A **semmisnek tekintett elítélés** (politikai okokból elítéltek esetében, például tiltott határátlépés) alapján a szabadságvesztés tényleges időtartamát, továbbá azt az időt, amely alatt az érintett személy személyes szabadságát korlátozták (pl: deportálás, hadifogság, stb.), a nyugellátás, baleseti nyugellátás megállapításánál szolgálati időként kell számításba venni (93/1990. (XI. 21.) Korm. rendelet 6. § 1. bekezdés).²¹

A szolgálati időt naptári naponként kell számításba venni és 365 naptári napot kell egy évnek tekinteni. **Ugyanazt az időtartamot csak egyszer lehet számításba venni.** A szolgálati időt a társadalombiztosítási igazgatási szervek nyilvántartásai alapján kell számításba venni. Az így nem igazolt szolgálati időket - ha jogszabály másként nem rendelkezik - abban az esetben kell figyelembe venni, ha azokat az igénylő a foglalkoztató által kiállított egykorú eredeti okirattal, a foglalkoztató eredeti nyilvántartásai alapján kiállított igazolással, vagy egyéb hitelt érdemlő módon, vagyis leginkább tanúkkal igazolja. Ha a társadalombiztosítási igazgatási szervek nyilvántartásában szereplő adatok és a rendelkezésre álló egyéb bizonyítékok eltérnek egymástól, a számításba vehető szolgálati időt az adott bizonyítékok egyenkénti és összességükben történő értékelésével kell megállapítani. (Tny. 43. §)

²¹ Annak a személynek a nyugellátását, baleseti nyugellátását, továbbá nyugdíjszerű rendszeres szociális ellátását, aki az 1992. évi XXXII. törvény (Az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról) hatálya alá esik (kárpótlott, vagy erre jogosult), a szabadságkorlátozás tényleges tartamától függően fel kell emelni. Az emelés összege egy évet meg nem haladó időtartam esetén havi 500Ft, a második évtől kezdve minden év után havi 250Ft, a hatodik évtől kezdődően havi 300Ft (lásd még a 93/1990. (XI. 21.) Korm. rendelet az 1945 és 1963 között törvénysértő módon elítéltek, az 1956-os forradalommal és szabadságharcral összefüggésben elítéltek, valamint a korábbi nyugdíjcsökkentés megszüntetéséről, továbbá az egyes személyes szabadságot korlátozó intézkedések hatálya alatt állt személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről (a továbbiakban: 93/1990. Korm. R.) 2. §). A tényleges időtartamot és az emelés összegét a Központi Igazságügyi Hivatal Kárpótlási Főosztálya (1116 Budapest, Hauszmann Alajos utca 1.) határozatban (hatósági bizonyítványban) állapítja meg. (lásd még a 93/1990. Korm. R. 10. § 3. bekezdés, 174/1992. (XII. 29.) Korm. rendelet az 1951 és 1956 közötti időszakban politikai okból hátrányos megkülönböztetéssel járó katonai munkaszolgálatot teljesített személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről, 51/1992. (III. 18.) Korm. rendelet a volt nyugati hadifoglyok hitelutalványaival kapcsolatos pénzkövetelésekről és nyugdíjuk kiegészítéséről, 74/1991. (VI. 10.) Korm. rendelet az 1938-1945 közötti időszakban faji vagy nemzetiségi hovatartozás, illetőleg a nácizmus elleni magatartásuk miatt deportált, munkaszolgálatot teljesített vagy egyéb személyes szabadság korlátozása alatt állt személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről.

IV. AZ IGÉNY ÉRVÉNYESÍTÉSE ÉS A JOGORVOSLATI LEHETŐSÉGEK

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv a hatáskörébe tartozó ellátások iránti igények érvényesítéséhez segítséget nyújt, az igénylőt **tájékoztatja** jogairól és kötelezettségeiről (Tny. 3. § 3. bekezdés).

Az igényt a **nyugdíj-megállapító szervnél**, illetve - ha az elhunyt jogszerző korábban nyugellátásban részesült - a nyugdíjfolyósító szervnél kell érvényesíteni (Tny. 64. § 5, bekezdés).

Az 1997. december 31-én hatályos jogszabályok alapján **megszerzett jogosultságot** megszüntetni, illetőleg korlátozni nem lehet (Tny. 3. § 1. bekezdés).

A nyugellátást csak **írásban**, kizárólag az **e célra rendszeresített nyomtatványon** (a továbbiakban: igénybejelentő lap) kell igényelni. Az igényt visszamenőleg legfeljebb **hat hónapra** lehet érvényesíteni, az ellátást a jogosultsági feltételek fennállása esetén legkorábban az igénybejelentés időpontját megelőző hatodik hónap első napjától lehet megállapítani. Az igényt az ellátás megállapításának kezdő időpontjában hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni. (Tny. 64. § 1-2. bekezdés) A bejelentések személyesen vagy posta útján teljesíthetők (Tny. 98. § 1. bekezdés).

Az **igénybejelentés időpontja** az igénybejelentő lap beérkezésének a napja. Az igénybejelentő lap benyújtásával egyidejűleg az igénylőnek az azonosításához és az igénye elbírálásához szükséges **adatokat, iratokat** is elő kell terjesztenie.²² A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv eltekinthet a nem magyar nyelven kiállított okirat hiteles fordításától, ha az eljárásba bevont dolgozója az adott nyelvből államilag elismert, legalább középfokú nyelvvizsgával rendelkezik. (Tny. 64. § 3-4. bekezdés)

Ha a **hozzátartozói nyugdíjigény** benyújtásánál a jogszerző halálát bizonyító anyakönyvi kivonat nem áll rendelkezésre, de az ellátást igénylő hozzátartozó bizonyítja, hogy az eltűnés megállapítását, a holtta nyilvánítást (halál tényének megállapítását) bíróságnál kezdeményezte, az eljárást fel kell függeszteni. A bírói ítélet jogerőre emelkedését követő 6 hónapon belüli újabb jelentkezés esetén a hozzátartozói nyugellátást, baleseti nyugellátást a felfüggesztést megelőző igénybejelentés napját alapul véve kell megállapítani. (Korm. R. 66. § 1. bekezdés)

Az, aki egyidejűleg **több** saját jogú **nyugellátásra**, vagy több hozzátartozói nyugellátásra is jogosult - ha törvény másként nem rendelkezik - mind a saját jogú, mind a hozzátartozói nyugellátások közül a számára kedvezőbbet választhatja azzal, hogy a jogosultra kedvezőtlenebb nyugellátás folyósítása szüneteltetésre kerül. Ugyanazon üzemi baleset, foglalkozási megbetegedés alapján baleseti rokkantsági nyugdíj és baleseti járadék egyidejűleg nem jár. (Tny. 6. § 3. bekezdés)

A **nyugellátás attól a naptól állapítható meg**, amely napon a jogosultsághoz szükséges feltételek bekövetkeztek. Ha az igénylő részére a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény alapján munkanélküli ellátásként munkanélküli járadékot, vállalkozói járadékot, nyugdíj előtti munkanélküli segélyt, álláskeresőt ösztönző juttatást, vagy képzési

²² Az ügyfél-azonosításhoz szükséges adatok kivételével az ügyféltől nem kérhető olyan adat igazolása, amelyet valamely hatóság jogszabállyal rendszeresített nyilvántartásának tartalmaznia kell (2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás általános szabályairól (a továbbiakban: Ket.) 36. § 2. bekezdés).

támogatásként keresetpótló juttatást folyósítanak, a nyugellátást legkorábban a felsorolt ellátások folyósításának megszűnését követő naptól lehet megállapítani.²³ (Tny. 69. §)

Rokkantságon alapuló ellátási igény elbírálása esetén az igénylő az adatok igazolásán kívül **orvosi felülvizsgálat** céljából személyes megjelenésre kötelezhető. Ha az igénylő a jogkövetkezményekről való tájékoztatást tartalmazó felhívásra az előírt orvosi felülvizsgálaton nem jelenik meg, a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv az eljárást végzésével megszüntetheti. Amennyiben a nyugellátásban részesülő az esedékes orvosi felülvizsgálaton a jogkövetkezményekről való tájékoztatást tartalmazó felhívásra nem jelent meg, az ellátásra való jogosultságát meg kell szüntetni az erről szóló határozat keltét követő hónap első napjával. (Tny. 64. § 8-9. bekezdés) Nem véglegesen megállapított ellátásoknál ilyen a soros felülvizsgálat elmulasztása. A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv a munkaképesség-csökkenésen alapuló ellátásban részesülő személyt az esedékes orvosi felülvizsgálatról **eltérő időpontban** is kötelezheti - a jogkövetkezményekről való tájékoztatás mellett - orvosi felülvizsgálat céljából történő személyes megjelenésre, ha olyan tény vagy körülmény jut a tudomására, amely valószínűsíti, hogy a korábban megállapított munkaképesség-csökkenés nem áll fenn vagy az a megállapítottnál kisebb mértékű. Amennyiben a munkaképesség-csökkenésen alapuló ellátásban részesülő személy az orvosi felülvizsgálaton nem jelenik meg, az ellátásra való jogosultságát - az erről szóló határozat keltét követő hónap első napjával - meg kell szüntetni. (Tny. 64. § 10. bekezdés)

A jogosultsági feltételek fennállása esetén a **szüneteltetett nyugellátás**, baleseti járadék újbóli folyósítására a jogosult kérelmére kerülhet sor (Korm. R. 66/B. § 2. bekezdés).

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv a határozat kibocsátásával egyidejűleg a rendelkezésre álló adatok alapján **tájékoztatást** kell adjon minden olyan tényről, amely a nyugellátást igénylő személy más - jogszabály rendelkezése szerint a nyugdíjigényt elbíráló (nyugdíjmegállapító) szervek hatáskörébe utalt - ellátásra való jogosultságára és annak igénylésére vonatkozik (Korm. R. 65/C. §).

Egyszerűsített határozatot hoz a rokkantságon, munkaképesség-csökkenésen alapuló ellátás folyósítása alatt végzett orvosi felülvizsgálat eredményéről, ha a rokkantság foka, illetve a munkaképesség-csökkenés mértéke a felülvizsgálat eredményeként nem változott (Tny. 65. § 1. bekezdés).

A nyugellátási igény tárgyában **kiskorú ügyfél** esetében az érdemi határozatot tizenöt napon belül hozza meg (Korm. R. 65/D. §).

Nem kell határozatot hoznia a nyugellátások évenkénti rendszeres emeléséről - ideértve kiegészítő nyugdíjmelést és az egyösszegű kifizetést is -, továbbá a tizenharmadik havi nyugdíjról (Tny. 65. § 2. bekezdés).

A biztosított (volt biztosított) az igényelbíráló szervtől kérheti az öregségi nyugdíjra jogosító életkort megelőző tíz éven belül a figyelembe vehető szolgálati idejének, valamint életkortól függetlenül a korkedvezményre jogosító idejének megállapítását. A kérelemhez csatolni kell a biztosított által

²³ 2005. november 1-jétől munkanélküli ellátások helyett álláskeresői támogatást állapítanak meg. Ahol más jogszabály munkanélküli ellátást említ, azon az álláskeresői támogatását is, illetve ahol munkanélküli járadékot említ, azon az álláskeresői járadékot és az álláskeresői segélyt is érteni kell. (2005. évi LXX. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény módosításáról 19. § 8-9. bekezdés)

feltüntetett, az igényelbíráló szerv nyilvántartásában nem vagy eltérő tartalommal szereplő **szolgálati időre**, illetve a **korkedvezményre** jogosító idő megállapításánál a korkedvezményre vonatkozó, az igénylő rendelkezésére álló igazolásokat, okiratokat. Az igazgatási szerv határozatban állapítja meg az elismert szolgálati időt, illetve a korkedvezményre jogosító időt, valamint - megfelelő indokolással - a szolgálati időként, illetve korkedvezményre jogosító időként el nem ismerhető időtartamot. (Tny. 68. §)

A **baleseti rokkantsági nyugdíj iránti igényt** a baleset bekövetkezése, foglalkozási betegség esetén a betegség megállapításának a napjától számított két éven belül lehet érvényesíteni. Ha a sérült a baleset miatt táppénzben részesült, a határidőt a táppénz első ízben történő megszűnésének a napjától kell számítani. Három éven belül lehet érvényesíteni a baleseti rokkantsági nyugdíj iránti igényt, ha a baleset következményét az előbbi határidő után lehetett csak megállapítani. Az üzemi baleset következtében meghalt személy hozzátartozója a halál napját követő két éven belül érvényesítheti igényét. Ezen határidők lejártá után akkor lehet az igényt érvényesíteni, ha egykorú okirat (baleseti jegyzőkönyv, társadalombiztosítási vagy üzemi nyilvántartás, rendőrhatalósági eljárás során készült irat, orvosi lelet, boncolási jegyzőkönyv stb.) alapján kétséget kizáróan bizonyított, hogy üzemi baleset történt, továbbá ha a sérülés és a munkaképesség-csökkenés, illetve a halál között - a jogszabályban meghatározott rehabilitációs szakértői szerv véleménye szerint - okozati összefüggés van. (Tny. 70. §)

A nyugellátás iránti igény elbírálásához a rokkantságról, illetőleg a rehabilitálhatóságról a **rehabilitációs szakértői szerv** szakvéleményt ad. A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv eljárása során a rehabilitációs szakértői szerv szakvéleményéhez kötve van. (Tny. 72. § 1. bekezdés)

Ha a nyugellátásra jogosultság kétséget kizáróan fennáll, a nyugellátás összege azonban adatok hiánya vagy egyéb ok miatt az igénybejelentéstől számított 30 napon belül várhatóan nem határozható meg, akkor a rendelkezésre álló adatok alapján az igénylő részére végzésben **előleget** kell megállapítani, és folyósítani. A nyugellátás megállapításakor a nyugellátás összegébe a folyósított előleget be kell számítani. (Tny. 73. §)

Ha az igénylő a nyugellátás iránti kérelmét a határozat jogerőre emelkedéséig²⁴ **visszavonja**, a felvett nyugellátást 30 napon belül köteles visszafizetni (Tny. 74. §).

Ha a rokkantságon alapuló nyugellátásra irányuló igényt a rehabilitációs szakértői szerv szakvéleményére tekintettel utasították el, az elutasító határozat jogerőre emelkedését követő egy éven belül előterjesztett újabb igénybejelentést csak akkor kell elbírálni, ha a háziorvos (szakorvos) igazolja, hogy az igénylő **egészségi állapota** az igény elutasítását követően **rosszabbodott** (Tny. 75. §).

A nyugellátásnak rehabilitációs szakértői szerv vizsgálata alapján történő **megszüntetését** az erről szóló határozat keltét követő második hónap első napjától kell végrehajtani (Tny. 76. §).

²⁴ Lásd a Ket. 34. § 2. bekezdését.

A **kivándorolt**, illetőleg külföldön élő vagy tartózkodó személy nyugellátás iránti igényét a Közép-magyarországi Regionális Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság bírálja el. Ha az igényt nem személyesen terjesztik elő, az igénybejelentés céljára rendszeresített nyomtatványon az igénylő aláírását közjegyzővel vagy a Magyar Köztársaság külképviseleti szervével, illetőleg külföldi hatósággal hitelesíttetni kell. (Tny. 77. §)

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv vezetője jár el a nyugellátásokkal kapcsolatban, továbbá a **jogalap nélkül felvett nyugellátás** visszafizetésére, illetőleg megtérítésére kötelezett és a nyugdíjbiztosítási ügyviteli feladatot ellátó szerv között felmerült vitás ügyekben. A nyugellátásokkal kapcsolatos ügyekben az ügyfél újrafelvételi kérelmet²⁵ a határozat jogerőre emelkedését követő három éven belül nyújthatja be. A nyugellátásokkal kapcsolatos ügyekben méltányossági eljárás nem gyakorolható.²⁶ A határozat módosításának vagy visszavonásának kezdő időpontja nem érinti a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv követelésének jogalapját, valamint annak a felelősségét és visszafizetési, illetve megtérítési kötelezettségét, akinek a nyugellátás jogalap nélküli megállapítása, folyósítása felróható. (Tny. 95. § 1-3, 6. bekezdés)

A nyugellátással összefüggő jogot vagy kötelezettséget érintő intézkedéssel szemben **jogorvoslatnak** van helye (Tny. 3. § 2. bekezdés).

Ha a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv megállapítja, hogy a fellebbezéssel vagy a bíróság által el nem bírált döntése jogszabályt sért, döntését az ügyfél javára korlátozás nélkül; az ügyfél terhére egy ízben, a határozat közlésétől számított öt éven belül; ha a nyugellátás jogalap nélküli megállapításáért a nyugellátásban részesülőt felelősség nem terheli, a módosítást vagy visszavonást elrendelő határozat keltét követő hónap első napjától; ha a nyugellátás jogalap nélküli megállapításáért a nyugellátásban részesülőt felelősség terheli, az ellátás megállapításának kezdő időpontjáig visszamenőlegesen módosítja vagy visszavonja (Tny. 95. § 5. bekezdés).

Ha a nyugellátással, vagy más ellátással kapcsolatos határozatának bírósági felülvizsgálata során a bíróság a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervet új eljárásra utasítja, vagy a keresetet elutasítja, de az ítélet indokolásában tényként rögzíti a munkaképesség-változás, illetve egészségkárosodás mértékét, bekövetkezésének időpontját, fennállásának várható időtartamát, az esetleges felülvizsgálat időpontját, illetve a rehabilitálhatóságra, a szakmai munkaképességre vonatkozó véleményt, akkor az új eljárás, illetőleg az újabb igénybejelentés alapján megindult eljárás során a jogszabályban meghatározott orvosszakértői, illetve rehabilitációs szakértői szerv szakvéleményének ismételt beszerzése nélkül kell az igényt elbírálni (Korm. R. 72/A. §).

Ha az igény jogerős elbírálása után megállapítják, hogy az illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv az eljárása során **tévedett, mulasztott** vagy **jogszabályt sértett**, és emiatt az igényt elutasították, vagy alacsonyabb összegű nyugellátást állapítottak meg, illetőleg folyósítottak, a hiba

²⁵ Törvény kivételesen, az ügyfél különös méltánylást érdemlő érdekére tekintettel három évet meg nem haladó jogvesztő határidőt is meghatározhat az újrafelvételi kérelem benyújtására, feltéve hogy az újrafelvételi eljárásban hozott döntés mások jogát, jogos érdekét vagy jogi helyzetét nem érinti (lásd a Ket. 112. § 3. bekezdését).

²⁶ Ez csak azt jelenti, hogy a közigazgatási eljárás általános szabályai szerinti méltányosság (lásd a Ket. 113. § 1. bekezdését) nem gyakorolható, de a nyugdíjtörvény mind az ellátások megállapítására, mind azok emelésére, mind a jogosulatlanul felvett ellátások visszafizetésére vonatkozó külön méltányossági szabályokat tartalmaz, lásd a 72. oldalon.

megállapításától számított öt éven belül járó összeget és meghatározott mértékű késedelmi kamatot ki kell fizetni. Ha a hibát a foglalkoztató vagy egyéb szerv követte el, akkor a késedelmikamat-fizetési kötelezettség a foglalkoztatót vagy egyéb szervet terheli. (Tny. 80. § 1-2. bekezdés)

A saját jogú és a hozzátartozói nyugellátást, továbbá a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervek hatáskörébe utalt nem társadalombiztosítási ellátást a nyugdíjfolyósító szerv nyugdíjfolyósítási **törzsszám**, mint azonosító szám alatt folyósítja. A nyugdíjfolyósító szerv az ellátás folyósításának kezdetekor a nyugdíjfolyósítási törzsszám igazolására - e célra rendszeresített nyomtatványon - az érintett személy részére díjmentesen igazolást ad ki. (Tny. 79. § 1. bekezdés)

A nyugdíjfolyósító szerv a megállapított nyugellátás **folyósítását** a határozat beérkezését követő tizenöt napon belül postai úton vagy a jogosult által megjelölt belföldi hitelintézet átutalási betétszámlájára (bankszámlájára), az Európai Gazdasági Térség tagállamainak területén élők részére történő folyósítás esetén a jogosult által megjelölt, valamely tagállamban vezetett átutalási betétszámlára (bankszámlára), az ideiglenes hatállyal elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermek árvaellátását a gyám (hivatalos gyám), eseti gondnok által megjelölt gyámhatósági fenntartásos betétre vagy folyószámlára történő utalással teljesíti. A nyugellátást havonta kell folyósítani, legkorábban attól a naptól kezdve, amelytől azt határozattal megállapították, a jogosultság megszűnésének (megszüntetésének) napjáig, de - ha jogszabály eltérően nem rendelkezik - legfeljebb a jogosult elhalálozásának napját magában foglaló naptári hónap utolsó napjáig. (Tny. 79. § 2. bekezdés)

Arra az időre, amely alatt a jogosult - beleszámítva az őrizetbe vétel idejét is - harminc napot meghaladóan előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztését tölti, nyugellátását, baleseti rokkantsági nyugdíját, hozzátartozói baleseti és hozzátartozói nyugellátását **szüneteltetni kell**, illetőleg, ha kéri, azt az általa - visszavonásig érvényes - szabályszerű meghatalmazással ellátott személy kezéhez vagy a büntetés-végrehajtási intézethez kell részére folyósítani. A szüneteltetett nyugellátást a büntetőeljárás befejezése, illetőleg a szabadságvesztés letöltése után egy éven belül előterjesztett kérelemre a jogosult részére egy összegben ki kell utalni. (Korm. R. 73. § 1-2. bekezdés)

Az esedékessé vált és **fel nem vett nyugellátást** az esedékességtől számított öt éven belül lehet felvenni (Tny. 80. § 6. bekezdés).

Az, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt elérte, és eddig az időpontig legalább húsz év szolgálati időt szerzett, kérheti a nyugdíja összegének folyósítás nélküli megállapítását, ez a **rögzített nyugdíj**. Amennyiben a nyugdíjra jogosító korhatáron túl tovább dolgozik úgy, hogy legalább 365 naptári napra szolgálati időt szerez, és ez idő alatt nem kéri a nyugdíja folyósítását, a tényleges nyugdíjba menetel idején - amennyiben számára kedvezőbb - választhatja a nyugdíjkorhatár betöltésére rögzített nyugdíjként kiszámított és az évenkénti emelésekkel növelt nyugdíját a tényleges nyugdíjba vonuláskor kiszámított összeg helyett. Aki nyugdíjának folyósítás nélküli megállapítását kéri, nem minősül öregségi nyugdíjasként. (Tny. 82. § 1. bekezdés)

A megállapított nyugellátásról **lemondani**, vagy azt átruházni nem lehet (Tny. 83. § 1. bekezdés).

A **jogosult halála esetén** a fel nem vett nyugellátást a vele közös háztartásban együtt élt házastárs, gyermek, unoka, szülő, nagyszülő és testvér egymást követő sorrendben, ezek hiányában

az örökös veheti fel a halál napjától vagy a hagyatéki végzés jogerőssé válása napjától számított egy éven belül (Tny. 83. § 2. bekezdés).

A nyugellátásban részesülő személy 15 napon belül köteles **bejelenteni** a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnek minden olyan tényt, adatot, körülményt, amely a nyugellátásra jogosultságát vagy a nyugellátás folyósítását érinti. A vele közös háztartásban együtt élt házastárs, gyermek, unoka, szülő, nagyszülő és testvér, ezek hiányában az örökös vagy a nyugellátás felvételére jogosított más személy a jogosult halálának tényét és annak időpontját 15 napon belül kötelesek bejelenteni az illetékes nyugdíjfolyósító szervnek. (Tny. 97. § 5. bekezdés)

Az, aki a jogosult halála esetén a kiutalt nyugellátást **jogalap nélkül** vette fel, köteles azt visszafizetni, ha erre őt írásban kötelezték (Tny. 86/A. §).

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv az e törvényen alapuló **követelését** öt éven belül érvényesítheti (Tny. 93. § 1. bekezdés).

Az, aki nyugellátást jogalap nélkül vett fel, köteles azt **visszafizetni**, ha erre a felvételtől számított kilencven napon belül írásban kötelezték. Ez idő elteltével a jogalap nélkül felvett nyugellátást attól lehet visszakövetelni, akinek a nyugellátás felvétele felróható. A felróhatóságot a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnek kell bizonyítania. (Tny. 84. § 1-2. bekezdés, Korm. R. 80. § 9. bekezdés)

Ha a nyugdíjfolyósító szerv a megállapított nyugellátást a határozat kézbesítését követő 15 napon belül nem folyósítja, a késedelmesen folyósított nyugellátás összege után - a határidő lejártát követő naptól - **késedelmi kamatot** fizet. A késedelmi kamat naptári napokra számított mértéke a felszámítás időpontjában érvényes jegybanki alapkamat kétszeresének 365-öd része. (Tny. 90. §)

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv vezetője a foglalkoztató, egyéb szerv és a magánszemély (a továbbiakban együtt: fizetésre kötelezett) kérelme alapján a nyugellátás visszafizetése, a megtérítés és annak késedelmi pótléka címén megállapított követelést, valamint a mulasztási bírságtartozást **méltányosságból mérsékelheti** vagy **elengedheti**, illetve részletfizetést vagy fizetési halasztást engedélyezhet, ha a körülményekből megállapítható, hogy a fizetésre kötelezett az adott helyzetben a tőle elvárható körütekintéssel járt el, vagy azok megfizetése a fizetésre kötelezett magánszemély és a vele együtt élő közeli hozzátartozók megélhetését súlyosan veszélyeztetné (Tny. 94. § 1. bekezdés).

Az e törvényben szabályozott nyugellátás, hozzátartozói nyugellátás iránti igények érvényesítésével kapcsolatos valamennyi eljárás **illeték- és költségmentes** (Tny. 81. §).²⁷

Méltányossági jogkörben megállapítható kivételes nyugellátások

Különös méltányolást érdemlő körülmények fennállása esetén a Nyugdíjbiztosítási Alap kezeléséért felelős nyugdíjbiztosítási szerv, a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv vezetője, az öregségi nyugdíjkorhatárt elérő személy, vagy rokkant, illetőleg árva részére **kivételes nyugellátást** állapíthat meg, ezen személyek illetőleg a házastársa jogán árvaellátásra jogosult fogyatékkal élő, illetve

²⁷ 2008 január 1-jétől az e törvényben szabályozott nyugellátás, hozzátartozói nyugellátás iránti igények érvényesítésével kapcsolatos valamennyi eljárás illetékmentes, az igények érvényesítésével kapcsolatos közigazgatási eljárás költségmentes.

tartósan beteg, vagy legalább két árvaellátásra jogosult gyermek eltartásáról gondoskodó özvegy részére **kivételes nyugellátás-emelést**, illetőleg a nyugellátásban részesülő személyek részére **egyszeri segélyt** engedélyezhet. A kivételes nyugellátás megállapításáról, a kivételes nyugellátás-emelés engedélyezéséről, illetve a kérelem elutasításáról határozatot hoz. (Tny. 66. §)

Kivételes nyugellátás megállapítására és kivételes nyugdíjmelés, illetve egyszeri segély engedélyezésére az érintett személy kérelme alapján kerülhet sor. A kérelmet az igénylő lakhelye szerint illetékes regionális nyugdíjbiztosítási igazgatóságához, valamint - kivételes özvegyi nyugdíj és árvaellátás esetén, ha a jogszerző már nyugellátásban részesült - a Nyugdíjfolyósító Igazgatóságához az ehhez rendszeresített nyomtatványon kell benyújtani. A kérelemben meg kell jelölni azokat a különös méltánylást érdemlő körülményeket, amelyek megalapozhatják a kérelem teljesíthetőségét. Az igazgatási szerv indokolt esetben vizsgálhatja, hogy a közölt adatok megfelelnek-e a valóságnak, szükség esetén a kérelmezőt hiánypótlásra szólíthatja fel. (Korm. R. 72/B. § 1. bekezdés)

Nem állapítható meg kivételes nyugellátás, illetőleg nem engedélyezhető kivételes nyugdíjmelés annak a személynek, aki előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés büntetését tölti, vagy tartós bentlakásos intézményben él,²⁸ otthoni nyújtó ellátásban részesül,²⁹ illetőleg javítóintézetben van elhelyezve (Korm. R. 72/B. § 2. bekezdés).

A kivételes nyugellátást minden szempontból úgy kell tekinteni, mintha az - a jogosultsági feltételek megléte esetén - jogszerűen megilletné az ellátásban részesülőt. Megállapítása meghatározott időtartamra vagy meghatározott feltételekhez kötötten is engedélyezhető. (Korm. R. 72/B. § 3. bekezdés)

Kivételes öregségi, rokkantsági, illetve özvegyi nyugdíj akkor állapítható meg, ha a kérelmező (özvegyi nyugdíj esetén a jogszerző) rendelkezik a nyugdíj megállapításához szükséges **szolgálati idő legalább felével** és az özvegy, illetve árva megfelel az özvegyi nyugdíjra, illetve árvaellátásra való jogosultság feltételeinek, továbbá a kérelmező nem részesül rendszeres pénzellátásban,³⁰ ide nem értve az időskorúak járadékát (Korm. R. 72/B. § 4. bekezdés).

²⁸ A személyes gondoskodás keretébe tartozó szakosított ellátás az ápolást, gondozást nyújtó intézmény, a rehabilitációs intézmény, a lakóotthon, az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény (együttesen: bentlakásos intézmény) (1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (a továbbiakban: Szt.) 57. § 2. bekezdés a-d. pont).

²⁹ Ilyen az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti és a tartós nevelésbe vett gyermek (1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről, és a gyámügyi igazgatásról 53. § 1. bekezdés).

³⁰ Rendszeres pénzellátás: a táppénz, a terhességi-gyermekágyi segély, a gyermekgondozási díj, az öregségi nyugdíj, a rokkantsági nyugdíj, a rehabilitációs járadék, az öregségi járadék, a munkaképtelenségi járadék, az özvegyi járadék, a növelt összegű öregségi, munkaképtelenségi és özvegyi járadék, az özvegyi nyugdíj - kivéve az ideiglenes özvegyi nyugdíjat, továbbá a házastársa jogán árvaellátásra jogosult fogyasztékkal élő, illetve tartósan beteg vagy legalább két árvaellátásra jogosult gyermek eltartásáról gondoskodó személy özvegyi nyugdíját -, a baleseti táppénz, a baleseti rokkantsági nyugdíj, a hozzátartozói baleseti nyugellátás, az Ft. alapján folyósított pénzbeli ellátás, az átmeneti járadék, a rendszeres szociális járadék, a bányászok egészségkárosodási járadéka, a rokkantsági járadék, a hadigondozottak és nemzeti gondozottak pénzbeli ellátásai, a gyermekgondozási segély, a gyermeknevelési támogatás, az időskorúak járadéka, a munkanélküliek jövedelemplótló támogatása, a rendszeres szociális segély, az ápolási díj, a nemzeti helytállásért elnevezésű pótlék, valamint a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK tanácsi rendelet alapján külföldi szerv által folyósított egyéb azonos típusú ellátás Szt. 4. § 1. bekezdés i. pont).

Rendkívül indokolt esetben kivételes rokkantsági nyugdíj akkor is megállapítható, ha a kérelmező nem rendelkezik a jogosultsághoz szükséges szolgálati idő felével sem (Korm. R. 72/B. § 5. bekezdés).

Kivételes árvaellátás akkor állapítható meg, ha az elhunyt jogszerző az öregségi, illetve rokkantsági nyugdíj megállapításához szükséges **szolgálati idő legalább felével** rendelkezik, és a gyermek megfelel az árvaellátásra való jogosultság feltételeinek (Korm. R. 72/B. § 4. bekezdés b. pont).

Rendkívül indokolt esetben kivételes árvaellátás megállapítható akkor is, ha az elhunyt az előírt szolgálati idő felével sem rendelkezett, vagy az árva közép- vagy felsőfokú oktatási intézmény nem nappali tagozatán folytat tanulmányokat (Korm. R. 72/B. § 6. bekezdés).

A **25. életévét betöltött**, felsőfokú oktatási intézményben tanulmányokat folytató árva árvaellátásának meghosszabbítása kizárólag első alapképzésben, az oklevél megszerzésére irányuló tanulmányok folytatásának idejére - amely nem haladhatja meg az adott alapképzési szakra a képesítési követelményekben rögzített időt - engedélyezhető, legfeljebb a 27. életév betöltéséig (Korm. R. 72/B. § 7. bekezdés).

A kivételes nyugellátás engedélyezett **összege** nem haladhatja meg az öregségi teljes nyugdíj legkisebb összegének másfélszeresét, de nem lehet kevesebb annak ötven százalékánál. Az engedélyezett összeg megállapításánál figyelemmel kell lenni a hiányzó szolgálati idő tartamára. (Korm. R. 72/B. § 8. bekezdés)

A kivételes nyugellátásban részesülő számára **kivételes nyugdíjmelés** akkor állapítható meg, ha a folyósított nyugellátás és a számára esetlegesen folyósított rendszeres pénzellátás³¹ - ide nem értve az időskorúak járadékát - együttes havi összege nem haladja meg az öregségi teljes nyugdíj jogszabályban meghatározott legkisebb összegének kétszeresét (Korm. R. 72/B. § 9. bekezdés).

A kivételes nyugdíjmelés engedélyezésénél **előnyben kell részesíteni** a férfiak esetében a 35 évnél, nők esetében a 30 évnél több szolgálati idővel rendelkező személyt, vagy a 70 éven felüli személyt, illetőleg az I. vagy II. rokkantsági csoportba tartozó személyt, és azt a személyt, aki kivételes nyugellátás-emelésben korábban nem részesült (Korm. R. 72/B. § 11. bekezdés).

A kivételes nyugdíjmelés **összege** nem haladhatja meg az öregségi teljes nyugdíj jogszabályban meghatározott legkisebb összegének 25%-át, de nem lehet kevesebb annak 10%-ánál (Korm. R. 72/B. § 12. bekezdés).

Nem engedélyezhető kivételes nyugdíjmelés a nyugellátás megállapítását, továbbá a korábbi méltányossági nyugdíjmelést követő 3 éven belül (Korm. R. 72/B. § 13. bekezdés).

³¹ Lásd a 30. lábjegyzetet a rendszeres pénzellátásról.

A nyugellátásban részesülő személy részére **egyszeri segély** kifizetését a Nyugdíjbiztosítási Alap kezeléséért felelős nyugdíjbiztosítási szerv, a nyugdíj-biztosítási igazgatási szerv vezetője engedélyezhetik, ha a kérelmező olyan élethelyzetbe kerül, amely létfenntartását veszélyezteti. Előnyben kell részesíteni a kérelmezőt, ha az egyszeri segélyt katasztrófa, elemi csapás, közeli hozzátartozó halála, illetve a kérelmező vagy közeli hozzátartozójának betegsége miatt igényli. A kérelem elbírálásánál figyelembe kell venni a kérelmezővel közös háztartásban élő, jövedelemmel nem rendelkező eltartottak számát is. Az egyszeri segély akkor engedélyezhető, ha a kérelmező pontja szerinti havi jövedelme³² nem haladja meg az öregségi teljes nyugdíj jogszabályban meghatározott legkisebb összegének kétszeresét, ha a kérelmező közeli hozzátartozójával közös háztartásban él; két és félszeresét, ha a kérelmező egyedül él. Az egyszeri segélyt kérelmező személynek a kérelmében nyilatkoznia kell havi jövedelméről is. A kérelmező számára egyszeri segély évente csak egy alkalommal állapítható meg. Az egyszeri segély összege nem lehet kevesebb 10000 forintnál, de nem haladhatja meg az öregségi nyugdíj jogszabályban meghatározott legkisebb összegét. (Korm. R. 72/B. § 15-19. bekezdés)

Az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság főigazgatója **rendkívül indokolt esetben akkor is engedélyezheti** a nyugellátás méltányosságból történő megállapítását, vagy emelését, ha az árva a 27. életévét már betöltötte, vagy az igénylő nyugdíjának, és a számára esetlegesen folyósított rendszeres pénzellátásnak a havi összege meghaladja az öregségi teljes nyugdíj legkisebb összegének kétszeresét, vagy az igénylő 3 éven belül méltányossági nyugdíjemelésben részesült. Nem engedélyezhető azonban emelés, ha a nyugellátás és a rendszeres pénzellátás havi összege meghaladja az öregségi teljes nyugdíj jogszabályban meghatározott - az évközi emelésekkel növelt - legkisebb összegének két és félszeresét. Engedélyezheti továbbá egyszeri segély méltányosságból történő kifizetését abban az esetben is, ha a kérelmező jövedelme meghaladja az öregségi nyugdíj kétszeresét, ha közeli hozzátartozójával közös háztartásban, vagy két és félszeresé, ha egyedül él, továbbá egy évben több alkalommal is, az öregségi nyugdíj legkisebb összegét meghaladó összegű segély kifizetését engedélyezheti azzal, hogy a segély összege nem haladhatja meg az öregségi nyugdíj jogszabályban meghatározott - az évközi emelésekkel növelt - legkisebb összegének kétszeresét. (Korm. R. 72/B. § 20. bekezdés)

A méltányossági jogkörben - a kivételes nyugellátás megállapítása, a kivételes nyugellátás-emelés és az egyszeri segély engedélyezése, valamint a tartozás mérséklése, elengedése, illetőleg a fizetési

³² Jövedelem: elismert költségekkel és a befizetési kötelezettséggel csökkentett, a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerint meghatározott, belföldről vagy külföldről származó vagyoni érték (bevétel) ideértve a jövedelemként figyelembe nem vett bevételt, és az adómentes jövedelmet is, illetve az a bevétel, amely után az egyszerűsített vállalkozói adóról, illetve az egyszerűsített közteherviselési hozzájárulásról szóló törvény szerint adót, illetve hozzájárulást kell fizetni. Nem minősül jövedelemnek a temetési segély, az alkalmanként adott átmeneti segély, a lakásfenntartási támogatás, az adósságcsökkenési támogatás, a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény alapján járó pénzbeli támogatás, a kiegészítő gyermekvédelmi támogatás alapján járó pótlék, a nevelőszülők számára fizetett nevelési díj és külön ellátmány, az anyasági támogatás, a tizenharmadik havi nyugdíj, a személyes gondoskodásért fizetendő személyi térítési díj megállapítása kivételével a súlyos mozgáskorlátozott személyek pénzbeli közlekedési kedvezményei, a vakok személyi járadéka és a fogyatékosági támogatás, a fogadó szervezet által az önkéntesnek külön törvény alapján biztosított juttatás, annak az alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatásnak a havi ellenértéke, amely a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállaló legkisebb munkabérének (minimálbér) 50%-át nem haladja meg, a házi segítségnyújtás keretében társadalmi gondozásért kapott tiszteletdíj, az energiafelhasználáshoz nyújtott támogatás (Szt. 4. § 1. bekezdés a. pont).

könnyítés engedélyezése tárgyában - hozott döntéssel szemben jogorvoslatnak helye nincs (Tny. 95. 4. bekezdés).

Tizenharmadik havi nyugdíj

Jogosult az a személy, aki a tárgyévet megelőző év legalább egy napján, és az ideiglenes özvegyi nyugdíj kivételével a tárgyév **május**, illetve **november** hónapjában a társadalombiztosítási nyugdíjrendszer keretében járó nyugellátásban³³ részesül. A tizenharmadik havi nyugdíj összege 2006-tól megegyezik a tárgyév november havi nyugellátás összegével. A tizenharmadik havi nyugdíjat a jogosultak részére évente két részletben - legkésőbb május, illetve november hónapban - kell folyósítani. Az első részletnek folyósításra kerülő összege megegyezik a tárgyhavi nyugellátás összegének az 50%-ával. A tizenharmadik havi nyugdíj november hónapban folyósításra kerülő összege megegyezik a tárgyévi összeg és a május hónapban folyósított részösszeg különbözetével. A szociálpolitikai (szociális biztonsági) egyezmény alapján megállapított nyugellátásnál a magyar jogszabályok szerint elismert szolgálati idő tartamának megfelelő - a magyar szerződő felet terhelő - arányos részt kell a tizenharmadik havi nyugdíj kiszámításánál figyelembe venni. (Tny. 6/A. § 1-4. bekezdés.)

³³ A tizenharmadik havi nyugdíj azokra vonatkozik, akik nyugellátásban részesülnek, tehát nem jár a rehabilitációs járadékban, rendszeres szociális járadékban, az átmeneti járadékban, a rokkantsági járadékban és a baleseti járadékban részesülőknek, de kapják pl. az árvaellátásban részesülők is.

A MUNKANÉLKÜLIEK ELLÁTÁSAI

Ebben a fejezetben azt ismertetjük, hogy milyen ellátásokra lehet jogosult az, aki munkáját elveszítette, vagy milyen támogatást kérhet foglalkoztatásának elősegítéséhez.

Az **Állami Foglalkoztatási Szolgálat regionális munkaügyi központjai 2005. november 1-jétől nem munkanélkülieket**, hanem **álláskeresőket** tartanak nyilván. Az álláskeresők számára nyújtott ellátások közül valamennyi szerepel fejezetünkben, melyet „A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény” alapján dolgoztunk fel. Ugyanezen törvény a **foglalkoztatást elősegítő támogatásokkal** is segíti a álláskeresőket, illetve azokat, akiknek a munkahelyük megtartásához van szükségük segítségre. Ezek közül viszont csak azokat ismertetjük, amelyek az ügyfélnek nyújtott és a legegyszerűbben elérhető támogatások.

Azok az álláskeresők, akik a munkaügyi központ által nyújtott ellátásokat kimerítették, vagy azokra jogosultságot sem szereztek, az önkormányzathoz fordulhatnak **szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátásért**, mely jogosultsági feltételeit az „1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról” szabályozza.

I. A MUNKAÜGYI KÖZPONT ÁLTAL NYÚJTOTT ELLÁTÁSOK ÉS TÁMOGATÁSOK

(A hatályos 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról (a továbbiakban: Flt.), valamint a 18/2005. (X. 18.) FMM rendelet az álláskeresőként való nyilvántartásba vételről, a nyilvántartásból való törlésről, valamint az álláskeresési megállapodásról (továbbiakban: FMM R.) alapján)

A törvény szerint **munkavállaló** az, aki munkaviszonyban³⁴ áll (Flt. 58. § 5. bekezdés b. pont). Külföldi Magyarországon csak engedéllyel végezhet munkát, kivéve a menekültként vagy menedékesként elismert, a bevándorlási vagy letelepedési engedéllyel rendelkező külföldit, továbbá a

³⁴ A munkaviszonyon a magyar jog hatálya alá tartozó munkaviszonyt, közszolgálati jogviszonyt, közalkalmazotti jogviszonyt, bírósági és igazságügyi, valamint ügyészségi szolgálati viszonyt, a biztosított bedolgozói és az - 1994. június 1-jét megelőzően létesített - ezzel egy tekintet alá eső bedolgozói jogviszonyt, a hivatásos nevelő szülői jogviszonyt, a szövetkezeti tag munkaviszony jellegű munkavégzésre irányuló jogviszonyát - ide nem értve az iskolai szövetkezet nappali tagozatos tanuló, hallgató tagját -, fegyveres és rendvédelmi szervek hivatásos és szerződéses állományú tagjának szolgálati viszonyát kell érteni (Flt. 58. § 5. bekezdés a. pont).

szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyt (Flt. 7. § 1-2, 8. bekezdés).³⁵ Azokat a külföldieket, akiknek nincs szükségük munkavállalási engedélyre, a magyar állampolgárokkal azonos jogok és kötelezettségek illetik meg (Flt. 2. § 2. bekezdés).

A munkavállaló álláskeresői támogatásának biztosítására járulékot fizet (Flt. 8. § 6. bekezdés c. pont). A **munkavállaló járulékként** a munkaviszonya(i) alapján a munkaadótól kapott bruttó munkabér 1,5 százalékát köteles fizetni, kivéve azt, aki öregségi, rokkantsági vagy baleseti rokkantsági nyugdíjban részesül, illetőleg arra jogosulttá vált (Flt. 41. §).

Az egyéni és a társas **vállalkozó** az egészségbiztosítási járulék alapját képező jövedelem után 4 százalékos mértékű **vállalkozói járulékot** fizet, kivéve azt, aki öregségi, rokkantsági vagy baleseti rokkantsági nyugdíjban részesül, illetőleg arra jogosulttá vált, továbbá aki a vállalkozói tevékenysége folytatásával egyidejűleg munkaviszonyban is áll, és munkaideje eléri a heti 36 órát, illetőleg aki oktatási intézmény nappali tagozatán tanul. Az egyéni és társas vállalkozó is köteles a vállalkozói járulékot havonta a tárgy hónapot követő hónap 12. napjáig megfizetni az illetékes állami adóhatóságnak úgy, hogy a járulékalap éves összege elérje legalább a minimálbér naptári évre számított összegét. (Flt. 46/B. §)

Álláskereső, aki a munkaviszony létesítéséhez szükséges feltételekkel rendelkezik, és oktatási intézmény nappali tagozatán nem tanul, valamint öregségi nyugdíjra nem jogosult³⁶ rehabilitációs járadékban sem részesül, továbbá nem áll munkaviszonyban, kivéve az alkalmi foglalkoztatásnak

³⁵ A 2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény (a továbbiakban: Szmvtv.) alapján az EGT állampolgár, illetve magyar állampolgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagját is megilleti a szabad mozgás és tartózkodási jogának gyakorlása. Családtag: az EGT-állampolgár és a magyar állampolgár házastársa, az EGT-állampolgár és a magyar állampolgár vagy ezek házastársának 21. életévet be nem töltött eltartott leszármazója, az EGT-állampolgár és a magyar állampolgár vagy ezek házastársának eltartott felmenője, a kiskorú magyar állampolgár felett szülői felügyeleti joggal rendelkező személy, akinek az eljáró hatóság családtagként való beutazását és tartózkodását engedélyezi. Harmadik ország állampolgárságával rendelkező személy: a magyar állampolgár kivételével minden olyan személy, aki nem EGT-állampolgár, ideértve a hontalant is. (Szmvtv. 1. § 1. bekezdés, 2. § a. pont) A tartózkodási jog érvényesítésével kapcsolatos kötelezettségeket, a csatolandó dokumentumokat az Szmvtv, valamint a „113/2007. (V. 24.) Korm. rendelet a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény végrehajtásáról” szabályozza.

³⁶ Öregségi nyugdíjra jogosult személy: aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt - a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló jogszabályok által egyes munkakörökben biztosított karkedvezmény figyelembevételével - elérte, és az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel rendelkezik, továbbá az is, aki előrehozott öregségi nyugdíjban, korengedményes nyugdíjban, bányásznyugdíjban, egyes művészeti tevékenységet folytatók öregségi nyugdíjában, a Magyar Alkotóművészeti Közalapítványtól öregségi nyugdíjban, valamint szolgálati nyugdíjban részesül (Flt. 58. § 5. bekezdés i. pont).

minősülő munkaviszonyt,³⁷ és egyéb kereső tevékenységet³⁸ sem folytat. Elhelyezkedése érdekében az állami foglalkoztatási szervvel együttműködik, és akit az állami foglalkoztatási szerv álláskeresőként nyilvántart. A szabad mozgás és beutazás jogával rendelkező személyek álláskeresőként akkor is nyilvántartásba vehetők, ha Magyarországon engedély alapján végezhetnek munkát. (Ft. 58. § 5. bekezdés d. pont) A feltételek fennállását a munkaügyi központ kirendeltsége a nyilvántartásba vételt kérelmező nyilatkozata, valamint az általa bemutatott iratok alapján állapítja meg (FMM R. 3. §).

Együttműködési kötelezettség keretében az ügyfél kérelmére az állami foglalkoztatási szerv (munkaügyi központ regionális kirendeltsége) azt a személyt veszi nyilvántartásba, aki megfelel a fenti feltételeknek és vállalja, hogy maga is aktívan munkát keres, valamint a megfelelő munkahelyre szóló állásajánlatot elfogadja. Az állami foglalkoztatási szerv által meghatározott időpontban, de legalább háromhavonta jelentkezik. Az álláskeresőnek az **álláskeresési státuszában bekövetkezett változást 8 napon belül be kell jelentenie**. (Ft. 54. § 9. bekezdés, FMM R. 2. § 1. bekezdés, lásd még 291/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet az Állami Foglalkoztatási Szolgálatról 1. §)

Aktív munkahelykereső az, aki 30 napon belül képes és kész munkába állni a kirendeltség által felajánlott megfelelő munkahelyen, vagy az önmaga talált olyan munkahelyen, ahol a heti munkaidő legalább a 16 órát eléri (FMM R. 2. § 2. bekezdés).

Álláskeresési megállapodást kell kötni azzal az ügyféllel, akinek álláskeresési támogatást állapítanak meg, vagy rendszeres szociális segélyben részesül, és a beilleszkedési programban foglaltak alapján elhelyezkedése érdekében az állami foglalkoztatási szervvel köteles együttműködni (Ft. 54. § 10. bekezdés). **Álláskeresési megállapodás köthető** azzal az ügyféllel, akinek az együttműködési kötelezettségét álláskeresési megállapodásban célszerű szabályozni (Ft. 54. § 11. bekezdés).

³⁷ Alkalmi foglalkoztatás az alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatás (Ft. 58. § 5. bekezdés n. pont). Alkalmi foglalkoztatásnak minősül, ha a munkáltató ugyanazzal a munkavállalóval naponta legfeljebb öt egymást követő naptári napig, és egy naptári hónapon belül legfeljebb tizenöt naptári napig, és egy naptári éven belül legfeljebb kilencven naptári napig munkaviszonyt létesít. Az alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszony öt egymást követő munkanapig egyidejűleg is létesíthető. A munkavállaló egy naptári évben több munkáltatónál összesen százhusz napot tölthet az alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszonyban. Alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszony a tárgyévre kiadott alkalmi munkavállalói könyvvel (a továbbiakban: AM könyv) rendelkező munkavállalóval létesíthető. Az AM könyvet ellenszolgáltatás nélkül az állami foglalkoztatási szerv állítja ki a munkavállaló kérelmére. Az AM könyv kiállítására - Magyarországon lakóhellyel, illetőleg tartózkodási hellyel nem rendelkező külföldi munkavállaló alkalmi foglalkoztatása kivételével - az állami foglalkoztatási szerv és a települési önkormányzat jegyzője megállapodást köthet. A munkanélküli járadékban, álláskeresési támogatásban részesülő személy az AM könyv kiállítását csak annál a állami foglalkoztatási szervnél kérheti, ahol álláskeresőként nyilvántartásba vették. Az AM könyvet a tárgyévet megelőző december 15-étől lehet kiállítani a munkavállaló kérelmére. A munkavállalónak a tárgyévet követő január 15-éig az AM könyvet a kiállítónak le kell adni. (lásd még az 1997. évi LXXIV. törvény az alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatásról és az ahhoz kapcsolódó közterhek egyszerűsített befizetéséről 2. § 1-3. bekezdés, 3-5. §.)

³⁸ Kereső tevékenység minden olyan munkavégzés, amelyért díjazás jár, továbbá kereső tevékenységet folytatónak kell tekinteni azt a személyt is, aki vállalkozói igazolvánnyal rendelkezik, valamint aki gazdasági társaság tevékenységében személyes közreműködés vagy mellékszolgáltatás keretében történő munkavégzés útján vesz részt, illetve, aki a társaság vezető tisztségviselője vagy a társasági szerződésben közreműködési - munkavégzési kötelezettsége - joga fel van tüntetve. Az olyan munkavégzés, amelyért jogszabály alapján tiszteletdíj jár, akkor minősül kereső tevékenységnek, ha a havi tiszteletdíj mértéke a kötelező legkisebb munkabér 30 százalékát meghaladja. A mezőgazdasági őstermelői igazolvánnyal folytatott tevékenység akkor minősül kereső tevékenységnek, ha az abból származó bevételt a személyi jövedelemadóról szóló szabályok szerint a jövedelem kiszámitásánál figyelembe kell venni. A külön törvény alapján végzett közérdekű önkéntes tevékenység nem minősül keresőtevékenységnek. (Ft. 58. § 5. bekezdés e. pont)

Az **álláskeresési megállapodás** tartalmazza az álláskeresőnek a nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy aktív munkahelykereső, és vállalja az együttműködést az állami foglalkoztatási szervvel. Az álláskereső nyilatkozik arról is, hogy elfogadja a számára felajánlott megfelelő munkahelyet, valamint térítési kötelezettséggel nem járó képzés lehetőségét. A megállapodásban az álláskereső megjelöli az önálló munkahelykeresésének formáit (munkáltató felkeresése, álláshirdetésre jelentkezés stb.), az általa keresett munkahely főbb jellemzőit és a munkába lépés vállalt időpontját. A megállapodásban a kirendeltség megjelöli az általa nyújtott szolgáltatásokat figyelembe véve az álláskereső személyi adottságait. A megállapodás szabályozza álláskeresőnek a kirendeltségnél történő jelentkezéseinek gyakoriságát is. Az egyes álláskeresési támogatásoknál más-más gyakorisággal kell megjelenni a kirendeltségnél, melytől eltérni csak rendkívül indokolt esetben, egy hónappal későbbi időpontban lehet, tekintettel a térség munkaerő-piac helyzetére. Az álláskeresési támogatásban nem részesülőknek legalább háromhavonta kell jelentkezni a kirendeltségnél. Ha az álláskereső az álláskeresést a közösségi jogszabályok rendelkezéseinek betartásával az EGT tagállamaiban teljesíti, azt az álláskeresési megállapodásban fel kell tüntetni. (Fit. 54. § 9. bekezdés, FMM R. 5. § 1-4, 6. bekezdés)

Ha az álláskereső a munkaügyi központ által támogatott képzésben vesz részt, vagy rövid, 90 napot meg nem haladó időtartamú kereső tevékenységet folytat, aktív munkahelykereső tevékenysége és álláskeresőként való nyilvántartása a képzésben történő részvétel, valamint a kereső tevékenység időtartamára **szünetel** (FMM R. 4. § 5. bekezdés). Ha más jogszabály az álláskeresőként való nyilvántartás időtartamának mértékét feltételként írja elő, a munkaügyi központ által támogatott képzés időtartamát be kell számítani (FMM R. 4. § 6. bekezdés). Ha az álláskereső a Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program keretébe tartozó programban vesz részt, úgy kell tekinteni, hogy az álláskeresési megállapodásban foglaltakat teljesíti (FMM R. 4. § 7. bekezdés).

Az álláskeresőnek az álláskeresési megállapodás teljesítésével, valamint az álláskeresési támogatás megállapításával kapcsolatos, tömegközlekedési eszköz igénybevételével felmerült (helyi és helyközi) utazási költségeit a kirendeltség megtéríti (FMM R. 5. § 5. bekezdés).

Az álláskeresési megállapodásban foglaltak teljesítését a kirendeltség az álláskeresővel közösen értékeli. Az álláskeresőnek számot kell adni az álláskeresési megállapodásban vállalt kötelezettségeinek teljesítéséről, fel kell tárni az álláskeresés eredménytelenségének okait, továbbá azt, hogy az álláskeresés keretében szerzett tapasztalatokra is figyelemmel a kirendeltség, illetőleg az álláskereső részéről milyen tevékenységre van szükség. A megállapodást a kirendeltség és az álláskereső közös megegyezéssel módosíthatja, ha az álláskereső a kötelezettségeit a körülményeiben, az álláskeresési megállapodás megkötését követően bekövetkezett változás miatt a megállapodás szerint nem tudja teljesíteni, vagy egyébként az álláskeresésnek a megállapodásban meghatározott módját módosítani szeretné. A megállapodás csak az abban foglaltak teljesítésével kapcsolatos értékelést követően módosítható. Ha az álláskeresőt törlik a nyilvántartásból, az álláskeresési megállapodás érvényét veszti. (FMM R. 6-8. §)

A felajánlott munkahely akkor megfelelő, ha az álláskereső képzettségi szintjének, vagy az állami foglalkoztatási szerv által felajánlott és a képzettségi szintnek megfelelő képzési lehetőség

figyelembevételével megszerezhető képzettségének; illetőleg az általa utoljára legalább hat hónapig betöltött munkakör képzettségi szintjének, illetőleg egyéni vagy társas vállalkozó esetén az általa utoljára legalább hat hónapig ellátott tevékenység, vagy betöltött munkakör képzettségi szintjének megfelel (Flt. 25. § 2. bekezdés a. pont, 30. § 1. bekezdés, 44. § 2. bekezdés a. pont). Egészségi állapota szerint az álláskereső a munka elvégzésére alkalmas (Flt. 25. § 2. bekezdés b. pont, 30. § 1. bekezdés, 44. § 2. bekezdés b. pont). A várható kereset az álláskereső járadék, vállalkozó esetén a vállalkozói járadék összegét eléri, illetőleg - amennyiben az álláskereső járadék, illetve a vállalkozói járadék összege a kötelező legkisebb munkabéknél alacsonyabb - a kötelező legkisebb munkabér összegét eléri (Flt. 25. § 2. bekezdés c. pont, 30. § 1. bekezdés, 44. § 2. bekezdés c. pont). Az álláskereső foglalkoztatása munkaviszonyban történik (Flt. 25. § 2. bekezdés e. pont, 30. § 1. bekezdés, 44. § 2. bekezdés e. pont). A munkahely és a lakóhely közötti oda- és visszautazás ideje a három órát, illetve tíz éven aluli gyermeket nevelő nő és tíz éven aluli gyermeket egyedül nevelő férfi, valamint megváltozott munkaképességű³⁹ álláskereső - általa igénybe vehető közlekedési eszközzel - esetén a két órát nem haladja meg (Flt. 25. § 2. bekezdés d. pont, 3. bekezdés, 30. § 1. bekezdés, 44. § 2. bekezdés d. pont, 3. bekezdés). Felajánlható rövid időtartamú - összefüggően 90 napot meg nem haladó - munkalehetőség (közhasznú munka) is (Flt. 25. § 5. bekezdés, 30. § 1. bekezdés 44. § 4. bekezdés, 58. § 5. bekezdés I. pont).

A kirendeltség az álláskeresőt törli a nyilvántartásból, ha az álláskereső kéri, a kérelemben meghatározott időponttól, de legkorábban a kérelem benyújtásának napjától (FMM R. 4. § 1. bekezdés a. pont 2. bekezdés a. pont). Ha a körülményeiben bekövetkezett változás miatt nem tekinthető aktív álláskeresőnek, vagy ha az álláskereső státusza megszűnt, a változás napjától. Ha az álláskereső meghalt, az elhalálozást követő naptól törlik a nyilvántartásból. (FMM R. 4. § 1. bekezdés c-e. pont, 2. bekezdés c-d. pont) Akkor is törölni kell a nyilvántartásból, ha az együttműködési kötelezettségét megszegi, oly módon, hogy jelentkezési kötelezettségének ismételten, felszólítás ellenére sem tesz eleget, vagy a megfelelő munkahelyet nem fogadja el, illetőleg a munkaviszony létrejötte neki felróható okból meghiúsul és mulasztását nem menti ki (FMM R. 4. § 1. bekezdés b. pont, Flt. 54. § 12. bekezdés). Ez esetben a mulasztás napjától törlik a nyilvántartásból, és újbóli nyilvántartásba vételét csak a törléstől számított 60 nap elteltével kérheti (FMM R. 4. § 1. bekezdés b. pont, 4. bekezdés).

Álláskeresők támogatása

2005. november 1-jétől a munkanélküli ellátások (munkanélküli járadék, álláskeresőt ösztönző juttatás, nyugdíj előtti munkanélküli segély, költségtérítés) helyett álláskeresői támogatásokra lehet jogosultságot szerezni. Még lehet olyan álláskereső, akinek szünetel a munkanélküli járadékának a

³⁹ Megváltozott munkaképességű személy: aki testi vagy szellemi fogyatékos, vagy akinek az orvosi rehabilitációt követően munkavállalási és munkahelymegtartási esélyei testi vagy szellemi károsodása miatt csökkennek (Flt. 58. § 5. bekezdés m. pont).

folyósítása (pl. gyermekgondozási segélyben részesül), a szünetelést követően számára a korábban megállapított munkanélküli ellátást folyósítják tovább. Nyugdíj előtti munkanélküli segélyben részesülővel, pedig még 2010. október 31-éig találkozhatunk.

A 2005. november 1-jét megelőzően megállapított, és ebben az időpontban folyósított munkanélküli ellátást a 2005. október 31-én hatályos szabályok szerint tovább kell folyósítani azzal, hogy az ellátás folyósítása során a 2005. november 1-jétől a munkaügyi központ kirendeltségével való együttműködésre az álláskeresővel kötött álláskeresői megállapodásra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni (lásd még a 2005. évi LXX. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény módosításáról 19. § 11. bekezdés.).

Álláskeresői járadék

Álláskeresői járadékra **jogosult** az az **álláskereső**, aki álláskeresővé válását megelőző **négy éven belül** legalább **háromszázhatvanöt nap munkaviszonnyal** rendelkezik, rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult, táppénzben nem részesül, munkát akar vállalni, de önálló álláskeresőse nem vezetett eredményre és számára állami foglalkoztatási szerv sem tud megfelelő munkahelyet⁴⁰ felajánlani (Flt. 25. § 1. bekezdés).

A **munkaviszony időtartamába** nem számítható be a munkaviszonynak az az időtartama, amely alatt az álláskereső álláskeresői járadékban részesült (Flt. 27. § 1. bekezdés), valamint a fizetés nélküli szabadság harminc napot meghaladó időtartama, **kivéve**, ha annak igénybevételére az alábbiak miatt került sor:

- a gyermek harmadik életévének betöltéséig, a gyermek otthoni gondozása céljából; a gyermek tizennegyedik életévének betöltéséig, ha a munkavállaló a gyermek gondozása céljából gyermekgondozási segélyben részesül; a gyermek tizenkettedik életévének betöltéséig a gyermek betegsége esetén, az otthoni ápolás érdekében (Flt. 25. § 4. bekezdés a. pont, lásd még az 1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről (a továbbiakban: Mt.) 138. § 5. bekezdés);
- közeli hozzátartozó legfeljebb két évig történő otthoni ápolása (Flt. 25. § 4. bekezdés b. pont, Mt. 139. § 1. bekezdés);
- saját részre⁴¹ történő magánérs lakás építésére legfeljebb egy évig (Flt. 25. § 4. bekezdés c. pont, lásd még az Mt. 140. § 1. bekezdés).

A négyéves időtartam meghosszabbodik a munkaviszonyon kívül fennálló alábbi időtartamokkal (Flt. 27. § 1. bekezdés):

- sor-, valamint tartalékos katonai szolgálat, továbbá a polgári szolgálat,
- keresőkép telenséggel járó betegség,

⁴⁰ A megfelelő munkahely definícióját lásd a 80-81. oldalon.

⁴¹ A munkavállalónak - kérelmére - egy évig terjedő fizetés nélküli szabadságot kell engedélyezni, ha a munkavállaló magánérsből a saját részére lakást épít. A fizetés nélküli szabadságot az építési engedélyben megnevezett személy vagy helyette a vele együtt élő házastárs (élettárs) igényelheti. (Mt. 140. § 1. bekezdés)

- beteg gyermek ápolására táppénzes állomány,
- terhességi-gyermekágyi segély, a gyermekgondozási díj, a gyermekgondozási segély,
- rehabilitációs járadék, rokkantsági és baleseti rokkantsági nyugdíj, az átmeneti és rendszeres szociális járadék, bányászok egészségkárosodási járadékának, folyósításának
- az előzetes letartóztatás, a szabadságvesztés, és az elzárás büntetés,
- az ápolási díj és a gyermeknevelési támogatás folyósításának,
- nappali tagozaton történő tanulmányok folytatásának időtartamával.

Az álláskereső járadékban részesülők az álláskereső járadék folyósításának időtartama alatt legalább havonta kell jelentkeznie a munkaügyi központ kirendeltségénél (FMM R. 5. § 2. bekezdés a. pont).

Az álláskereső járadék **összegét** az álláskeresőnek az álláskeresővé válását megelőző négy naptári negyedévben elért átlagkeresete alapulvételével (továbbiakban járadékalap) kell megállapítani (Flt. 26. § 1. bekezdés). Amennyiben az álláskereső több munkaadónál állt munkaviszonyban, úgy az álláskereső járadék összegét az összes munkáltatónál elért átlagkereset alapján kell kiszámítani (Flt. 26. § 2. bekezdés). Ha az álláskereső átlagkeresete az álláskeresővé válást megelőző négy naptári negyedévben nem állapítható meg, az álláskereső járadék összegét az általa az álláskeresővé válását megelőzően betöltött utolsó munkakörben, illetőleg az ahhoz hasonló munkakörben elért kereset országos átlaga alapján kell megállapítani (Flt. 26. § 3. bekezdés).⁴²

Az egy napra járó álláskereső járadék alapja az álláskereső havi átlagkeresetének harmincad része (Flt. 26. § 4. bekezdés). Az álláskereső járadék folyósítása két szakaszban történik. Az első szakasz a folyósítási idő feléig, de legfeljebb 91 napig tart, összege a járadékalap 60%-a, alsó határa a jogosultság kezdő napján hatályos kötelező legkisebb munkabér (a továbbiakban minimálbér) 60%-a, felső határa ennek kétszerese (Flt. 26. § 5, 8. bekezdés).⁴³ A második szakaszban a jogosultság kezdő napján hatályos a kötelező minimálbér 60%-a (Flt. 26. § 6. bekezdés). Amennyiben az átlagkereset az álláskereső járadék alsó határánál alacsonyabb, összege mindkét szakaszban az átlagkeresettel megegyező összeg (Flt. 26. § 7. bekezdés).

A járadék megszüntetését követő **90 napon belül történő ismételt megállapításnál** is a korábbi jogosultság szerinti minimálbért kell figyelembe venni (Flt. 26. § 8. bekezdés). Ha a **járadék folyósítása 540 napnál hosszabb ideig szünetelt**, akkor az álláskereső járadék alsó határának számításánál az ismételt folyósítás kezdő napján hatályos minimálbér összege az irányadó (Flt. 26. § 9. bekezdés).

Amennyiben az álláskereső járadékra jogosult korábbi munkahelyén rehabilitációs keresetkiegészítésben részesült, úgy annak összegét az álláskereső járadék alapját képező keresetbe be

⁴² Például: ha a jogosult 2008-ban kéri az álláskereső járadékot, de az utolsó munkaviszonya 2006-ban szűnt meg, álláskereső járadékát nem a 2006-os béradatok alapján állapítják meg, hanem az álláskeresővé válásának, azaz regisztrációjának időpontjában érvényes - utolsó munkaköre szerinti - országos kereset átlaga alapján.

⁴³ A teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállaló részére megállapított személyi alappér kötelező legkisebb összege a teljes munkaidő teljesítése és havibér alkalmazása esetén 2008. január 1-jétől havi 69000Ft (lásd még a 316/2005. (XII. 25.) Korm. Rendelet a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) és a garantált bérminimum megállapításáról 2. § 1. bekezdés, b. pont.). A fentiek alapján az álláskereső járadék alsó határa az első szakaszban 41400Ft/hó, a felső határa 82800Ft/hó. Ezen bruttó összeget kell érteni, mivel az adótörvény szerint jövedelemnek számít (lásd még az 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról (a továbbiakban Szjtv.) 3. § 21/d. pont.).

kell számítani. Az így megállapított álláskeresői járadék összege a kereset-kiegészítés 60%-ával a álláskeresői járadék felső határát meghaladhatja. (Flt. 26. § 10. bekezdés)

A 2005. október 31-éig hatályos jogszabályok alapján a munkanélküli járadék összege egységesen a járadékalap 65%-a. Alsó határa a jogosultság kezdő napján hatályos legkisebb öregségi nyugdíj 90%-a, felső határa ennek kétszerese. (2005. október 31-éig hatályos Flt. 26. § 5-6. bekezdés)

Az álláskeresői járadék **folyósításának kezdő napja** az álláskeresőnek az állami foglalkoztatási szervnél (illetőleg annak kirendeltségénél) történő jelentkezésének napja (Flt. 27. § 4. bekezdés). Ha a munkaviszonyt az álláskeresővé válást megelőző 90 napon belül a munkavállaló rendes felmondással,⁴⁴ továbbá a munkáltató rendkívüli felmondással⁴⁵ szüntette meg, az álláskereső részére álláskeresői járadék a munkaviszony megszűnését követő 90 nap elteltével folyósítható, tekintet nélkül arra, hogy egyébként a folyósításhoz szüksége feltételekkel rendelkezik (Flt. 27. § 5. bekezdés). A fenti időtartam a folyósítási időbe nem számít bele (Flt. 27. § 7. bekezdés).

A **folyósítás időtartamának** számításánál öt nap munkaviszony egy járadékfolyósítási napnak felel meg, töredéknapp esetén a kerekítés szabályait kell alkalmazni (Flt. 27. § 2. bekezdés). A álláskeresői járadék folyósításának leghosszabb időtartama 270 nap (Flt. 27. § 3. bekezdés).

A folyósítási idő számításánál a munkaviszonyban töltött időtartam csak egyszer vehető figyelembe. Az ismételt folyósítás időtartamát az igénybe vett járadékfolyósítási napok számával csökkenteni kell. (Flt. 27. § 6. bekezdés)

Ha az álláskeresői járadékban részesülő személy a járadék folyósítási idejének kimerítését megelőzően határozatlan időtartamú, teljes vagy legalább napi négy óra munkaidejű, részmunkaidős **munkaviszonyt létesít**, kérelmére, a folyósítási időből még **fennmaradó** időtartamra járó juttatás összegének felét egy összegben ki kell fizetni. A kifizetés további feltétele, hogy az álláskeresői járadékban részesült személy a járadék megszüntetésétől a kifizetés előzőekben meghatározott napjáig folyamatosan munkaviszonyban álljon. A munkaviszony fennállását a munkaadó igazolja. A kérelmet az álláskeresői járadék folyósítási idejének lejártát követő 30 napon belül kell benyújtani, és a juttatást a kérelem benyújtásától számított 60 napon belül kell kifizetni. (Flt. 27. § 8. bekezdés) Ha az álláskereső részére az állami foglalkoztatási szerv a fenti összeget kifizette, úgy kell tekinteni, hogy az álláskereső az álláskeresői járadék folyósítási idejét kimerítette (Flt. 27. § 9. bekezdés).

Szüneteltetni kell az álláskeresői járadék folyósítását, ha az álláskereső terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, illetőleg gyermekgondozási segélyben részesül, az **ellátás folyósításának időtartamára**; illetve ha előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés, elzárás **büntetését tölti**, kivéve, ha a szabadságvesztés-büntetést pénzbüntetés átváltoztatása miatt állapították meg (Flt. 29. § 1. bekezdés a-b. pont). Ha az álláskereső megállapításakor hatályos

⁴⁴ A munkavállaló rendes felmondását jelenti a köztisztviselő, a közalkalmazott, valamint a fegyveres erők, a fegyveres testületek és rendészeti szervek hivatalos állományú tagjainak lemondása is (Flt. 58. § 6. bekezdés a. pont).

⁴⁵ A munkaviszonynak a munkáltató részéről rendkívüli felmondással történő megszüntetésén kell érteni többek között a közszolgálati jogviszony hivatalvesztéssel, a közalkalmazotti jogviszony elbocsátással történő megszüntetését (Flt. 58. § 6. bekezdés b. pont).

kötelező legkisebb munkabérnek megfelelő összegű keresetpótló juttatásban részesül (Flt. 29. § 1. bekezdés e. pont, 14. § 6. bekezdés). Ha az álláskereső **rövid időtartamú**, legfeljebb 90 napig tartó **kereső tevékenységet folytat** - feltéve, hogy bejelentési kötelezettségének⁴⁶ eleget tett (Flt. 29. § 1. bekezdés d. pont, 36. § 1. bekezdés) -, vagy rövid időtartamú, 90 napot meg nem haladó **közhasznú** munkát végez (Flt. 29. § 1. bekezdés c. pont, 25. § 5. bekezdés, 58. § 5. bekezdés I. pont). A munkavégzés napjaira szünetel a járadék folyósítása, ha az álláskereső alkalmi foglalkoztatásnak minősülő jogviszonyt létesít⁴⁷ (Flt. 29. § 3. bekezdés).

Ha a folyósítás szünetelésének oka megszűnik, és a kérelmező továbbra is álláskereső, rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult, táppénzben nem részesül, és munkát akar vállalni, de számára az állami foglalkoztatási szerv nem tud megfelelő munkahelyet felajánlani, a járadékot **tovább kell folyósítani** (Flt. 29. § 2. bekezdés, 25. § 1. bekezdés).

Az ellátás folyósítását **meg kell szüntetni**, ha az álláskereső a megszüntetését **kéri** (Flt. 28. § 1. bekezdés a. pont). Ha álláskeresői járadékban részesül és **törlik** a nyilvántartásból (Flt. 28. § 1. bekezdés b. pont). Rokkantsági, baleseti rokkantsági **nyugdíjra szerez jogosultságot** (Flt. 28. § 1. bekezdés c. pont). 90 napot meghaladó **kereső tevékenységet folytat** (Flt. 28. § 1. bekezdés d. pont, 29. § 1. bekezdés d. pont, 58. § 5. bekezdés I. pont). Olyan képzési **lehetőséget fogad el**, amelynek során a kötelező legkisebb munkabér összegét elérő rendszeres támogatásban részesül (Flt. 28. § 1. bekezdés e. pont). **Oktatási** intézmény nappali tagozatán folytat tanulmányokat (Flt. 28. § 1. bekezdés f. pont). Az álláskereső meghalt (Flt. 28. § 1. bekezdés g. pont). Az álláskeresői járadék **folyósítási idejét kimerítette** (Flt. 28. § 1. bekezdés h. pont).

Amennyiben az ellátás folyósítása azért szűnt meg, mert az álláskeresőt törölték a nyilvántartásból, vagy munkahely létesítése során bejelentési kötelezettségének nem tett eleget, a folyósítás megszüntetését követő **90 nap elteltével** folyósítható ismételten a járadék, akkor is, ha a jogosultsági feltételekkel egyébként rendelkezik (Flt. 28. § 2. bekezdés, 1. bekezdés b. pont, 36. § 1. bekezdés).

Az **álláskeresői járadék** iránti kérelemhez csatolni kell a munkáltatók által kitöltött "Igazolólap a munkanélküli járadék megállapításához" című nyomtatványt, az "Adatlap a bírósági végzéssel meghatározott tartási kötelezettségről" elnevezésű nyomtatványt, valamint a négy éves időtartam hosszabbításáról szóló igazolásokat. A nyomtatványokat a munkáltatónak az utolsó munkanapon kell kiadnia, a második példányt öt évig meg kell őriznie. Alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatás esetén elegendő az alkalmi munkakönyv bemutatása. (Flt. 36/A. §, lásd még a 4/1997. (I. 28.) MüM rendelet a munkanélküli járadék megállapításához szükséges igazolólapról (a továbbiakban: 4/1997. MüM R.) 1. § 1. bekezdés és a rendelet melléklete, az 1997. évi LXXIV. törvény az alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatásról és az ahhoz kapcsolódó közterhek egyszerűsített befizetéséről (a továbbiakban: 1997. évi LXXIV. tv.) 11. § 2. bekezdés, a 2005. évi LXX. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény módosításáról 19. § 9. bekezdés)

⁴⁶ A bejelentési kötelezettségről bővebben a 87. oldalon.

⁴⁷ Lásd a 37. lábjegyzetet az alkalmi foglalkoztatásról.

Álláskeresői segély

E törvény három fajta jogosultságot különböztet meg álláskeresői segélyre, de ezeknek nem ad különböző elnevezéseket. Így az általunk adott elnevezések bár önkényesek, de a törvényben leírtakból következnek. A „munkaviszonnal rendelkezők álláskeresői segélye” a korábbi munkanélküli járadékhoz csak annyiban hasonlít, hogy elegendő a jogosultsághoz 200 nap munkaviszony. Az „álláskeresői járadékban részesültek álláskeresői segélye”, a korábbi álláskeresői ösztönző juttatás utódjának tekinthető. Az „öregségi nyugdíj előtt állók álláskeresői segélye”, a korábbi nyugdíj előtti munkanélküli segélyhez hasonló.

„Munkaviszonnal rendelkezők álláskeresői segélye”

Munkaviszonya alapján álláskeresői segélyre **jogosult** az az **álláskereső**, aki álláskeresővé válását megelőző **négy éven belül** legalább **kétszáz nap munkaviszonnal** rendelkezik, és álláskeresői járadékra nem szerzett jogosultságot (Flt. 30. § 1. bekezdés b. pont).

A **munkaviszony időtartama** nem számítható be a fizetés nélküli szabadság harminc napot meghaladó időtartama, **kivéve**, ha annak igénybevételére az alábbiak miatt került sor:

- a gyermek harmadik életéve betöltéséig, a gyermek otthoni gondozása céljából; a gyermek tizennegyedik életéve betöltéséig, ha a munkavállaló a gyermek gondozása céljából gyermekgondozási segélyben részesül; a gyermek tizenkettedik életéve betöltéséig a gyermek betegsége esetén, az otthoni ápolás érdekében (Flt. 30. § 1. bekezdés, 25. § 4. bekezdés a. pont, Mt. 138. § 5. bekezdés);
- közeli hozzátartozó legfeljebb két évig történő otthoni ápolása (Flt. 30. § 1. bekezdés, 25. § 4. bekezdés b. pont, Mt. 139. § 1. bekezdés);
- saját részre történő magánérs lakás építésére legfeljebb egy évig (Flt. 30. § 1. bekezdés, 25. § 4. bekezdés c. pont, Mt. 140. § 1. bekezdés).

A segély **folyósításának időtartama** 90 nap (Flt. 30. § 4. bekezdés b. pont).

Az álláskeresői segélyben részesülőnek az álláskeresői segély folyósításának időtartama alatt legalább kéthavonta kell jelentkeznie az állami foglalkoztatási szervnél (FMM R. 5. § 2. bekezdés ba. pont, Flt. 30. § 1. bekezdés b. pont).

Az **álláskeresői segély** iránti kérelemhez csatolni kell a munkáltatók által kitöltött “Igazolólap a munkanélküli járadék megállapításához” című nyomtatványt, az “Adatlap a bírósági végzéssel meghatározott tartási kötelezettségről” elnevezésű nyomtatványt. A nyomtatványokat a munkáltatónak az utolsó munkanapon kell kiadnia, a második példányt öt évig meg kell őriznie. Alkalmi munkakönyvvel történő foglalkoztatás esetén elegendő az alkalmi munkakönyv bemutatása. (Flt. 36/A. §, lásd még a 4/1997. MüM R. 1. § 1. bekezdés és a rendelet melléklete, az 1997. évi LXXIV. tv. 11. § 2. bekezdés, a 2005. évi LXX. tv. 19. § 9. bekezdés)

„Álláskeresői járadékban részesültek álláskeresői segélye”

Álláskeresői segélyre **jogosult** az az álláskereső, akinek az álláskeresői járadékát legalább 180 nap időtartamra állapították meg, és annak folyósítását a járadék folyósítási idejének kimerítése miatt szüntették meg, és a kérelmet a járadék folyósításának megszűnésétől számított 30 napon belül benyújtotta (Flt. 30. § 1. bekezdés a. pont, 28. § 1. bekezdés h. pont).

Az álláskeresői segély **folyósításának időtartama** 90 nap, ha az álláskereső a kérelem benyújtásának időpontjában az 50. életévét betöltötte, 180 nap (Flt. 30. § 4. bekezdés a. pont).

Az álláskeresői segélyben részesülőnek az álláskeresői segély folyósításának időtartama alatt legalább kéthavonta kell jelentkeznie az állami foglalkoztatási szervnél (FMM R. 5. § 2. bekezdés ba. pont, Flt. 30. § 1. bekezdés a. pont).

„Öregségi nyugdíj előtt állók álláskeresői segélye”

Álláskeresői segélyre **jogosult**, az alábbi feltételek együttes fennállása esetén az az **álláskereső**,

- akinek a reá irányadó **öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséhez legfeljebb öt éve hiányzik** (a jogosultsághoz szükséges életkor),
- aki rendelkezik az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel,⁴⁸
- aki legalább **140 napon át álláskeresői járadékban részesült**⁴⁹, és járadék folyósításának időtartamát kimerítette,
- akinek az álláskeresői járadék folyósítási időtartamának lejártát követő **három éven belül a jogosultsághoz szükséges életkort kell betölteni** (Flt. 30. § 1. bekezdés c. pont, 2. bekezdés).

A segély **folyósításának időtartama** az álláskereső öregségi, rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíj jogosultságának megszerzéséig tart (Flt. 30. § 4. bekezdés c. pont).

Az álláskeresői segélyben részesülőnek az álláskeresői segély folyósításának időtartama alatt legalább háromhavonta kell jelentkeznie a munkaügyi központ kirendeltségénél (FMM R. 5. § 2. bekezdés bb. pont).

Az álláskeresői segély iránti kérelemhez célszerű csatolni az illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatóság igazolását arról, hogy a kérelmező rendelkezik az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel. Az illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatósághoz szolgálati idő elismertetési kérelmet

⁴⁸ Öregségi nyugdíjkorhatár: a személyre irányadó öregségi nyugdíjkorhatár, a társadalombiztosítási jogszabályok által egyes munkakörökben biztosított korkedvezmény figyelembevételével (Flt. 58. § 5. bekezdés h. pont). Lásd a Kézikönyv 26-32. oldalán "Nyugellátások és nyugdíjszerű ellátások" című fejezetében az öregségi nyugdíjkorhatárt és az ahhoz szükséges szolgálati időt.

⁴⁹ Korábban a nyugdíj előtti munkanélküli segély megállapításához 140 nap munkanélküli járadékfolyósítási idő volt szükséges. Az Flt. szó szerinti értelmezésében „öregségi nyugdíj előtt állók álláskeresői segélyére” csak az álláskeresői járadék alapján lehet jogosultságot szerezni. Feltételezhető azonban, hogy a korábban folyósított munkanélküli járadék is jogosultságot teremt, mivel a törvényalkotó szándéka szerint a munkanélküli járadékot váltotta fel az álláskeresői járadék. Ebből következően azonban a „munkaviszonnal rendelkezők álláskeresői segélyének” folyósítási ideje nem számítható be a 140 napba.

kell benyújtani, ha a kérelmező még nem rendelkezik semmilyen olyan korábbi nyugdíjhatározattal, mely tartalmazza a szolgálati idejét.

Az álláskeresési segélyek közös szabályai

A **kérelmező** rokkantsági, valamint baleseti rokkantsági nyugdíjra **nem lehet jogosult**, táppénzben **nem részesülhet**. Az az álláskereső kérheti az ellátás megállapítását, aki munkát akar vállalni, de önálló álláskeresése nem vezetett eredményre, és számára az illetékes az állami foglalkoztatási szerv sem tud megfelelő munkahelyet⁵⁰ felajánlani (Flt. 30. § 1. bekezdés, 25. § 1. bekezdés c-d. pont).

Az ellátás **összege** a kérelem benyújtásának időpontjában hatályos minimálbér 40%-a, töredék hónap esetén az egy napra járó segély összege a fenti összeg 30-ad része (Flt. 30. § 3, 6. bekezdés). Ha az álláskereső átlagkeresete ennél alacsonyabb, akkor az összeg az átlagkeresettel megegyező (Flt. 30. § 3. bekezdés). Az átlagkeresetet a kérelmező álláskeresővé válását megelőző négy naptári negyedévben elért átlagkeresete alapulvételével kell megállapítani (Flt. 30. § 3. bekezdés, 26. § 1. bekezdés). Amennyiben az álláskereső több munkaadónál állt munkaviszonyban, úgy azt az összes munkáltatónál elért átlagkereset alapján kell kiszámítani (Flt. 30. § 3. bekezdés, 26. § 2. bekezdés). Ha az álláskereső átlagkeresete az álláskeresővé válást megelőző négy naptári negyedévben nem állapítható meg, az álláskeresővé válását megelőzően betöltött utolsó munkakörben, illetőleg az ahhoz hasonló munkakörben elért kereset országos átlaga alapján kell megállapítani (Flt. 30. § 3. bekezdés, 26. § 3. bekezdés). Az álláskeresési segély folyósításának kezdő napja az álláskeresési segély iránti kérelem benyújtását követő nap (Flt. 30. § 6. bekezdés).

A 2005. október 31-éig hatályos jogszabályok alapján az álláskeresést ösztönző juttatás az öregségi nyugdíj - az ellátásra való jogosultság kezdő napján hatályos - legkisebb összegének 85%-a (a 2005. október 31-éig hatályos Flt. 33. § 1. bekezdés). A nyugdíj előtti munkanélküli segély összege a mindenkor legkisebb öregségi nyugdíj 80%-a, töredék hónap esetén az egy napra járó ellátás összege ennek a harmincad része (a 2005. október 31-éig hatályos Flt. 30. § 4-5. bekezdés).

Szüneteltetni kell az álláskeresési segély folyósítását, ha az álláskereső terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, illetőleg gyermekgondozási segélyben részesül, az **ellátás folyósításának időtartamára**; illetve ha előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés, elzárás **büntetését tölti**, kivéve, ha a szabadságvesztés-büntetést pénzbüntetés átváltoztatása miatt állapították meg (Flt. 30. § 9. bekezdés, 29. § 1. bekezdés a-b. pont). Ha az álláskereső a támogatás megállapításakor hatályos kötelező legkisebb munkabérnek megfelelő összegű keresetpótló juttatásban részesül (Flt. 30. § 9. bekezdés, 29. § 1. bekezdés e. pont, 14. § 6. bekezdés). Ha az álláskereső **rövid időtartamú**, legfeljebb 90 napig tartó **kereső tevékenységet folytat** - feltéve, hogy

⁵⁰ A megfelelő munkahely meghatározását 80-81 oldalon.

bejelentési kötelezettségének⁵¹ eleget tett (Flt. 30. § 9. bekezdés, 29. § 1. bekezdés d. pont, 36. § 1. bekezdés) -, vagy rövid időtartamú, 90 napot meg nem haladó **közhasznú munkát** végez (Flt. 30. § 9. bekezdés, 29. § 1. bekezdés c. pont, 25. § 5. bekezdés, 58. § 5. bekezdés I. pont). A **kereső tevékenység időtartamától függetlenül** szünetel az ellátás folyósítása annak, aki az „**öregségi nyugdíj előtt állók álláskeresői segélyében**” részesül (Flt. 30. § 10. bekezdés a. pont). Ha úgy folytat keresőtevékenységet, hogy bejelentési kötelezettségét elmulasztotta, akkor 90 napra szünetel az ellátás folyósítása (Flt. 30. § 10. bekezdés b. pont, 36. § 1. bekezdés). Ha az öregségi nyugdíj előtt álló segélyezett a folyósítás szünetelése alatt folytatott kereső tevékenység eredményeként álláskeresői járadékra szerzett jogosultságot, az álláskeresői járadék folyósítási idejének kimerítését követően az álláskeresői segélyt részére tovább kell folyósítani (Flt. 30. § 10. bekezdés c. pont).

A 2005. október 31-éig hatályos jogszabályok alapján az álláskeresőt ösztönző juttatás folyósítási idejét csökkenteni kell a keresetpótló juttatás folyósításának időtartamával (a 2005. október 31-éig hatályos Flt. 34. § 5. bekezdés).

Az ellátás folyósítását **meg kell szüntetni**, ha az álláskereső a megszüntetését **kéri** (Flt. 30. § 7. bekezdés a. pont, 28. § 1. bekezdés a. pont). Ha az álláskeresőt **törlik** a nyilvántartásból (Flt. 30. § 7. bekezdés a. pont, 28. § 1. bekezdés b. pont). Öregségi, rokkantsági, baleseti rokkantsági **nyugdíjra szerez jogosultságot** (Flt. 30. § 7. bekezdés a. pont, 28. § 1. bekezdés c. pont). Olyan **képzési lehetőséget fogad el**, amelynek során a kötelező legkisebb munkabér összegét elérő rendszeres támogatásban részesül (Flt. 30. § 7. bekezdés a. pont, 28. § 1. bekezdés e. pont). **Oktatási** intézmény nappali tagozatán folytat tanulmányokat (Flt. 30. § 7. bekezdés a. pont, 28. § 1. bekezdés f. pont). Az álláskereső meghalt (Flt. 30. § 7. bekezdés a. pont, 28. § 1. bekezdés g. pont). Az ellátás **folyósítási idejét kimerítette** (Flt. 30. § 7. bekezdés b. pont). Akkor is meg kell szüntetni a segély folyósítását, ha az álláskereső **kereső tevékenységet folytat, kivéve** az alkalmi munkavállalói könyvel folytatott kereső tevékenységet (Flt. 30. § 8. bekezdés).

Költségtérítés

Az álláskereső részére az álláskeresők támogatása, valamint a vállalkozói járadék megállapításával, valamint a munkahelykereséssel kapcsolatos (ideértve a lakóhelyétől az állami foglalkoztatási szervhez történő oda- és visszautazást, valamint az állami foglalkoztatási szerv által kezdeményezett foglalkozás-egészségügyi szakvélemény beszerzéséhez szükséges utazást is), a tömegközlekedési eszköz igénybevételével felmerült indokolt helyközi utazási költséget meg kell téríteni. Az álláskereső részére indokolt esetben helyi utazási költségek is megtéríthetők. (Flt. 31. §)

⁵¹ A bejelentési kötelezettségről bővebben a 92. oldalon.

Vállalkozói járadék

Vállalkozói járadékra **jogosult** az az álláskereső, aki álláskeresővé válását megelőző **négy éven belül** legalább **háromszázhatvanöt napig** egyéni vagy társas vállalkozóként folytatott tevékenységet, és **vállalkozói járulékfizetési kötelezettségének eleget tett**; rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult, táppénzben nem részesül; valamint munkát akar vállalni, de számára az állami foglalkoztatási szerv nem tud megfelelő munkahelyet⁵² felajánlani (Flt. 44. § 1. bekezdés).

A négyéves időtartam meghosszabbodik a következő időtartamokkal, vagy azok egy részével, ha ezen idő alatt a munkanélküli nem állt munkaviszonyban, és egyéni vagy társas vállalkozói tevékenységet sem folytatott (Flt. 46. § 1. bekezdés):

- sor-, valamint tartalékos katonai szolgálat, továbbá a polgári szolgálat,
- keresőképtelenséggel járó betegség,
- beteg gyermek ápolására táppénzes állomány,
- terhességi-gyermekágyi segély, gyermekgondozási díj, gyermekgondozási segély folyósításának,
- rokkantsági és a baleseti rokkantsági nyugdíj, a rendszeres szociális járadék, az átmeneti járadék, továbbá a bányászok egészségkárosodási járadéka folyósításának,
- az előzetes letartóztatás, a szabadságvesztés, és az elzárás büntetés,
- az ápolási díj és a gyermeknevelési támogatás folyósításának időtartamával.

A vállalkozói járadék **összegét** a vállalkozói járulék alapját képező jövedelem összegének alapulvételével kell kiszámítani. A kiszámítás során az álláskereső álláskeresővé válását megelőző négy naptári éven belül annak az utolsó naptári évnek a jövedelmét kell figyelembe venni, amelyben az álláskereső legalább hat hónapon keresztül vállalkozói járulékot fizetett, ennek hiányában a vállalkozói járadék összegének alapjaként az álláskeresővé válást megelőző naptári évben hatályos kötelező legkisebb munkabért kell figyelembe venni. (Flt. 45. § 1. bekezdés)

A vállalkozói járadék kiszámításának alapja a jövedelem havi átlagának 65 százaléka, egy napra eső összege ennek harmincad része (Flt. 45. § 2-3. bekezdés). A vállalkozói járadék havi összegének alsó határa megegyezik az öregségi nyugdíj - a vállalkozói járadékra való jogosultság kezdő napján hatályos - legkisebb összegének 90 százalékaival, felső határa, pedig az így megállapított összeg kétszerese (Flt. 45. § 4. bekezdés). A vállalkozói járadék a szünetelését követően történő folyósítása esetén - ha a szünetelés 540 napnál hosszabb ideig tartott - a vállalkozói járadék alsó határának számításánál az öregségi nyugdíjnak az ismételt folyósítás kezdő napján hatályos összegét kell figyelembe venni (Flt. 45. § 5. bekezdés).

A vállalkozói járadék **folyósításának kezdő napja** az álláskeresőnek az állami foglalkoztatási szervnél történő jelentkezését követő naptári nap (Flt. 46. § 4. bekezdés).

⁵² A megfelelő munkahely definícióját lásd a 80-81. oldalon.

A **folyósítás időtartamának** számításánál öt nap járulékfizetési idő egy nap járadékfolyósítási időnek felel meg. Ha a kiszámítás során töredéknapp keletkezik, a kerekítés szabályait kell alkalmazni. (Flt. 46. § 2. bekezdés) A vállalkozói járadék folyósításának leghosszabb időtartama 270 nap (Flt. 46. § 3. bekezdés). Aki az állami foglalkoztatási szerv által támogatott képzést a vállalkozói járadék folyósításának ideje alatt, annak kezdő időpontjától számított 180 napon belül elkezd, és a képzés időtartama alatt a vállalkozói járadék folyósítási idejét kimeríti, annak a vállalkozói járadékot a képzés hátralévő időtartamára - legfeljebb azonban a képzés megkezdésétől számított 365 napig - tovább kell folyósítani (Flt. 46. § 5. bekezdés). Az alkalmi munkavállalói könyvvel rendelkező álláskereső vállalja, hogy az alkalmi munkakönyvét a munkaügyi központ által megjelölt időpontban bemutatja (Flt. 46. § 5. bekezdés, 14. § 8. bekezdés).

A vállalkozói járulék befizetéséről, valamint a **vállalkozói járadék** alapját képező naptári év jövedelméről az állami adóhatóság igazolást állít ki (Flt. 45. § 1. bekezdés).

Szüneteltetni kell a vállalkozói járadék folyósítását, ha az álláskereső terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, illetőleg gyermekgondozási segélyben részesül, az **ellátás folyósításának időtartamára**; illetve ha előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés, elzárás **büntetését tölti**, kivéve, ha a szabadságvesztés-büntetést pénzbüntetés átváltoztatása miatt állapították meg (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 29. § 1. bekezdés a-b. pont). Ha az álláskereső a megállapításakor hatályos kötelező legkisebb munkabérnek megfelelő összegű keresetpótló juttatásban részesül (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 29. § 1. bekezdés e. pont 14. § 6. bekezdés). Ha az álláskereső **rövid időtartamú**, legfeljebb 90 napig tartó **kereső tevékenységet folytat** - feltéve, hogy bejelentési kötelezettségének⁵³ eleget tett (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 29. § 1. bekezdés d. pont, 36. § 1. bekezdés) -, vagy rövid időtartamú, 90 napot meg nem haladó **közhasznú munkát** végez (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 29. § 1. bekezdés c. pont, 25. § 5. bekezdés, 58. § 5. bekezdés I. pont). A munkavégzés napjaira szünetel a járadék folyósítása, ha a munkanélküli **alkalmi foglalkoztatásnak** minősülő jogviszonyt létesít,⁵⁴ ez esetben az alkalmi munkavállalói könyvet a vállalkozói járadék számfejtése előtt az állami foglalkoztatási szerv által megjelölt időpontban be kell mutatnia (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 29. § 3. bekezdés, 36. § 2. bekezdés).

Az ellátás folyósítását **meg kell szüntetni**, ha az álláskereső a megszüntetését kéri (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 28. § 1. bekezdés a. pont). Ha az álláskeresőt **törlik** a nyilvántartásból (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 28. § 1. bekezdés b. pont). Rokkantsági, baleseti rokkantsági **nyugdíjra szerez jogosultságot** (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 28. § 1. bekezdés c. pont). 90 napot meghaladó **kereső tevékenységet folytat** (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 28. § 1. bekezdés d. pont, 29. § 1. bekezdés d. pont). Olyan **képzési lehetőséget fogad el**, amelynek során a kötelező legkisebb munkabér összegét elérő rendszeres támogatásban részesül (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 28. § 1. bekezdés e. pont). **Oktatási** intézmény nappali tagozatán folytat tanulmányokat (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 28. § 1. bekezdés f. pont). Az álláskereső meghalt (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 28. § 1. bekezdés g. pont). Az álláskereső járadék **folyósítási idejét kimerítette** (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 28. § 1. bekezdés h. pont).

⁵³ A bejelentési kötelezettségről bővebben a 92. oldalon.

⁵⁴ Lásd a 37. lábjegyzetet az alkalmi foglalkoztatásról.

Amennyiben az ellátás folyósítása azért szűnt meg, mert az álláskereső az álláskeresői megállapodásban foglaltakat neki felróható okból nem teljesítette, vagy munkahely létesítése során bejelentési kötelezettségének nem tett eleget, a folyósítás megszüntetését követő **90 nap elteltével** folyósítható ismételten a járadék, akkor is, ha a jogosultsági feltételekkel egyébként rendelkezik (Ft. 46/A. § 1. bekezdés, 28. § 2. bekezdés).

Az álláskeresői támogatások és a vállalkozói járadék közös szabályai

Aki álláskeresői támogatásban, vállalkozói járadékban részesül, **köteles bejelenteni** az általa folytatott kereső tevékenységet, valamint az őt foglalkoztató munkaadó nevét, címét és adószámát - az alkalmi munkavállalói könyvvel rendelkező kivételével - legkésőbb a munkakezdést megelőző napon, a kereső tevékenység megszűnését, az azt követő napon (Ft. 36. § 1-2. bekezdés, 46/A. § 4. bekezdés, lásd még a 2005. évi LXX. tv. 19. § 9. bekezdés).

Ha az álláskeresői járadékban, vállalkozói járadékban részesülő alkalmi munkakönyvvel rendelkezik, az alkalmi munkavállalói könyvet az ellátások számfejtése előtt a munkaügyi központ kirendeltsége által megjelölt időpontban be kell mutatnia (Ft. 36. § 2. bekezdés, 46/A. § 4. bekezdés).

Ha az álláskereső **álláskeresői járadékra és vállalkozói járadékra egyaránt jogosult**, mindkét ellátást meg kell állapítani, és az álláskeresői járadék folyósításának kezdő időpontja nem lehet korábbi, mint a vállalkozói járadék folyósítási idejének kimerítését követő nap (Ft. 46/A. § 2. bekezdés). Az álláskeresői járadékra való jogosultság, illetőleg a vállalkozói járadékra való jogosultság időtartamát akkor kell összeszámítani, ha az álláskereső legalább az egyik ellátás megállapításához szükséges jogosultsági időnek több mint a felét megszerezte, a két időtartam összege eléri legalább az egyik ellátás megállapításához szükséges jogosultsági időtartam mértékét. Ebben az esetben azt az ellátást kell megállapítani, amely jogosultsági időtartamának több mint a felével az álláskereső rendelkezik. Ha az álláskereső mindkét ellátás jogosultsági időtartamának több mint a felét megszerezte, azt az ellátást kell megállapítani, amelynek jogosultsági időtartama az álláskeresővé válást megelőzte. (Ft. 46/A. § 3. bekezdés) Az álláskeresői járadék, valamint a vállalkozói járadék jogosultsági időtartama 2006. január 1-jétől számítható össze (lásd még a 2004. évi CI. törvény az adókról, járulékokról és egyéb költségvetési befizetésekről szóló törvények módosításáról 318. § 8. bekezdés).

A vállalkozói járadékban részesülőt megillető jogok és kötelezettségek megegyeznek a többi álláskeresői támogatásban részesülő személyekre vonatkozó szabályokkal (Ft. 46/A. § 4. bekezdés, lásd még a 2005. évi LXX. tv. 19. § 9. bekezdés).

Az **álláskeresői járadékból, az álláskeresői segélyből és a vállalkozói járadékból nyugdíjjárulékot vonnak**, így a folyósítás időtartama szolgálati időnek számít (lásd még a 1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről - a továbbiakban Tbj. - 26. § 2. bekezdés).

Az **álláskeresői járadékban, az álláskeresői segélyben és a vállalkozói járadékban** részesülők egészségügyi szolgáltatásra jogosultak (lásd még Tbj. 5. § 1. bekezdés d. pont).

Foglalkoztatást elősegítő támogatások

A törvény III. fejezete szabályozza a munkaerő-piaci szolgáltatásokat és a foglalkoztatás elősegítő támogatásokat. Foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatások keretében támogatja egyrészt a munkaadókat másrészt az álláskeresőket. (FIt. 13/A-22. §) A munkaerő-piaci szolgáltatások: a munkaerő-piaci és foglalkoztatási információ nyújtása, a munka-, pálya-, álláskeresői, rehabilitációs, helyi (térségi) foglalkoztatási tanácsadás és a munkaközvetítés (FIt. 13/A. § 2. bekezdés). A fenti szolgáltatások közül az álláskeresői tanácsadás egyik fajtáját, az álláskereső klubot részletezzük. (FIt. 13/A. § 2. bekezdés b. pont, lásd még a 30/2000. (IX. 15.) GM rendelet a munkaerő-piaci szolgáltatásokról, valamint az azokhoz kapcsolódóan nyújtható támogatásokról (a továbbiakban: 30/2000. GM R.) 4. § c. pont, 7. § 2. bekezdés c. pont).

Az álláskereső klub

Az álláskereső klub az álláskeresők részvételével tartott csoportos foglalkozás, melynek célja, azon álláskeresők elhelyezkedésének elősegítése, akik munkát akarnak vállalni, de nem rendelkeznek az álláskeresőihez szükséges ismeretekkel (FIt. 13/A. § 2. bekezdés b. pont, lásd még 30/2000. GM R. 4. § c. pont, 7. § 2. bekezdés c. pont). Az álláskereső kérelmére **keresetpótló juttatás állapítható meg** - egy naptári évben legfeljebb 90 napra - a kirendeltség által a részére felajánlott, csoportos foglalkozáson (álláskereső klub) történő részvétel időtartamára, ha a szolgáltatás időtartama legalább a 15 napot eléri, és a szolgáltatást a munkaügyi központ nyújtja, vagy nyújtásához támogatást állapított meg. A keresetpótló juttatás összege megegyezik a munkaügyi központ által támogatott képzésben részt vevők részére nyújtható keresetpótló juttatás összegével, azaz megállapításakor hatályos kötelező legkisebb munkabérrrel, melynek folyósítására a szolgáltatás igénybevételének igazolását követően kerülhet sor. A keresetpótló juttatás megállapításáról a kirendeltség a szolgáltatást igénybe vevő álláskeresővel hatósági szerződést köt. (30/2000. GM R 26-28. §, FIt. 14. § 6. bekezdés)

A munkaadóknak nyújtott, a foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatások

A munkaadóknak nyújtott foglalkoztatást elősegítő támogatások közül azokat emeljük ki, amelyeknek célja egy-egy munkavállalói csoportot támogatása. A támogatás vonatkozhat a munkabérrre, vagy az azzal kapcsolatos járulékok részben vagy egészben történő átvállalására. (FIt. 16-16/B, 18-18/A, 19, 19/C. §)

A munkaadó részére hátrányos helyzetű személy munkaviszony keretében történő foglalkoztatásához a munkabér és járuléka legfeljebb ötven százalékának, megváltozott munkaképességű személy esetében legfeljebb hatvan százalékának megfelelő összegű támogatás nyújtható egyévi időtartamra (FIt. 16. §). Hátrányos helyzetű személynek kell tekinteni azt a személyt, aki álláskereső, és legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik, vagy a foglalkoztatás megkezdésekor az ötvenedik életévét betöltötte, vagy a 25. életévét be nem töltött pályakezdő, vagy

aki egyedülállóként 18 évesnél fiatalabb gyermeket nevel. Hátrányos helyzetű az a személy is, aki a foglalkoztatás megkezdését megelőzően: 12 hónapon belül börtönben volt; vagy 16 hónap alatt legalább 12 hónapig, 25. életévét be nem töltött, pályakezdőnek tekinthető személy esetében 8 hónap során 6 hónapig álláskeresőként volt nyilvántartva. Továbbá az is, aki a foglalkoztatás megkezdését megelőzően 12 hónapon belül gyermekgondozási segélyben (a továbbiakban: gyes), gyermeknevelési támogatásban (a továbbiakban: gyet), illetőleg terhességi-gyermekágyi segélyben (a továbbiakban: gyás), gyermekgondozási díjban (a továbbiakban: gyed), vagy ápolási díjban részesült. Hátrányos helyzetűnek számít a munkavállaló, akit munkahelyének elvesztése fenyeget, ha az ötvenedik életévét betöltötte, vagy életkorra tekintet nélkül legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik. Megváltozott munkaképességű személynek kell tekinteni azt a személyt, aki rehabilitációs járadékban részesül, továbbá azt az álláskeresőt, akinek munkaképesség-csökkenésének mértéke - az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézet szerint - legalább a 40 százalékot eléri, vagy akinek egészségkárosodásának mértéke legalább a 40 százalékot eléri, vagy rehabilitációs javaslattal rendelkezik. (lásd még 6/1996. (VII. 16.) MüM rendelet a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerőpiaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról (a továbbiakban 6/1996. MüM R.) 11. §)

A pályakezdő fiatalok **Start kártyát** igényelhetnek (lásd még 2004. évi CXXIII. törvény a pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról (a továbbiakban: Pftv.) 1. § 2. bekezdés 2. pont). A munkaerőpiactól tartósan távollévő személyek: a gyes, a gyet, a gyed, a gyás az ápolási díj folyósításának megszűnését követően foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt létesítők, és a gyermek egy éves korának betöltését követően gyes folyósítása mellett munkát vállalók, **Start Plusz kártyát** igényelhetnek (lásd még Pftv. 1. § 2. bekezdés 1. pont b. pont, 4. § 1. bekezdés). **Start Extra** kártya kiváltására jogosult a tartósan álláskereső,⁵⁵ ha az ötvenedik életévét betöltötte, vagy életkorra való tekintet nélkül legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik (lásd még Pftv. 6. § 1. § 2. bekezdés 1. alpont c. pont).

Start kártyára az a pályakezdő fiatal jogosult, aki a huszonötödik életévét - felsőfokú végzettségű személy esetén a harmincadik életévét – nem töltötte be, és tanulmányait befejezte, vagy megszakította, és ezt követően első ízben létesít foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt vagy ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszonyt, és e jogviszony létesítését megelőzően megbízási szerződés, vállalkozási szerződés alapján vagy egyéni vállalkozóként sem végzett munkát. A foglalkoztatásra irányuló jogviszony első ízben történő létesítésének megítélése szempontjából figyelmen kívül kell

⁵⁵ A Pftv. alkalmazásában tartósan álláskereső: az a személy, akit az állami foglalkoztatási szerv a Start-kártya igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12, pályakezdő álláskereső esetében 8 hónapon belül legalább 6 hónapig álláskeresőként nyilvántartott (Pftv. 1. § 2. bekezdés 9. pont). Pályakezdő álláskereső: a 25. életévét - felsőfokú végzettségű személy esetén 30. életévét - be nem töltött, a munkaviszony létesítéséhez szükséges feltételekkel rendelkező, az állami foglalkoztatási szerv által nyilvántartott álláskereső, feltéve, ha munkanélküli járadékra a tanulmányainak befejezését követően nem szerzett jogosultságot. Nem tekinthető pályakezdő álláskeresőnek, aki terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, illetőleg gyermekgondozási segélyben részesül, előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés, illetve elzárás büntetését tölti, sor- vagy tartalékos katonai szolgálatot, továbbá polgári szolgálatot teljesít. (Fit. 58. § 5. bekezdés k. pont)

hagyni a tanulói és a hallgatói jogviszony mellett fennálló, illetve az iskolai szünet időtartama alatt létesített foglalkoztatásra irányuló jogviszonyokat, továbbá a tanulói és a hallgatói jogviszony megszűnése után alkalmi munkavállalói könyvvel létesített jogviszonyt. (lásd még Pftv. 3. § 1-3. bekezdés)

Start Plusz kártya a gyēs, a gyet, a gyed, gyás valamint az ápolási díj folyósításának megszűnését követő foglalkoztatáshoz annyiszor váltható ki, ahányszor különböző személyekre tekintettel az ellátás megállapítására sor került. A gyēs melletti foglalkoztatáshoz igénybe vett Start Plusz kártya érvényességi idejének lejártát követően a gyermekgondozási segély folyósításának megszűnését követő foglalkoztatáshoz újabb Start Plusz kártya nem váltható ki. Ha a Start Plusz kártya érvényességi ideje alatt újabb gyermek születik, a következő kártya kiváltására a legfiatalabb gyermekre tekintettel kerülhet sor. (Pftv. 4. § 3-5. bekezdés)

A munkáltatót, ha Start kártyával, Start Extra kártyával, illetve Start Plusz kártyával rendelkezőt foglalkoztat, járulékkedvezmény illeti meg (lásd még Pftv. 4/A-5, 7. §).

A magánszemély állandó, ennek hiányában ideiglenes lakóhelye, szokásos tartózkodási helye szerinti **adóhatóság** regionális igazgatóságánál kérheti a Start-kártya kiállítását (lásd még a 273/2006. (XII. 23.) Korm. Rendelet az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalról (a továbbiakban: 273/2006. Korm. R.) 13. § a. pont). A Start-kártyát nyomtatványon kell igényelni a szükséges igazolások csatolásával (lásd még a 31/2005. (IX. 29.) PM rendelet a START-kártya felhasználásának, a járulékkedvezmény érvényesítésének, továbbá elszámolásának részletes szabályairól (a továbbiakban: 31/2005. PM. R.) 2. §).⁵⁶

A kártya első alkalommal történő kiadása díjmentes. Díjmentesen kell kiadni a kártyát akkor is, ha a korábban kiadott kártyán szereplő adat megváltozott vagy téves, továbbá ha a középfokú végzettséggel rendelkező közben felsőfokú végzettséget szerzett, és a felsőfokú végzettséget szerzett munkavállaló arra tekintettel kéri, hogy a részére korábban kiadott Start-kártya érvényessége két évnél azért rövidebb, mert az érvényesség a kártyatulajdonos munkavállaló huszonötödik életéve betöltésével lejár. Ugyancsak díjmentesen kell kiadni a kártyát minden olyan törvényben előírt esetben, amikor az igénylő új kártyára válik jogosulttá. Egyéb esetben 2200Ft igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni. (lásd még 31/2005. PM. R. 4. § 2-3. bekezdés)

A Start-kártyák érvényességi ideje két év, pályakezdő esetén azonban legfeljebb az igénylő huszonötödik életévének, felsőfokú végzettséggel rendelkező esetén a harmincadik életévének betöltéséig; Start extra kártya esetén az legfeljebb igénylő öregségi nyugdíj jogosultságának eléréséig (lásd még a 2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről (a továbbiakban: Art.) 20/A. § 2. bekezdés d. pont).

⁵⁶ A [08T34START](#) adatlap letölthető a www.apeh.hu honlapról.

Ösztöndíjasként foglalkoztatható az a pályakezdő, aki az ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszony létesítésének időpontjában a 30. életévét még nem töltötte be, és akinek a diplomája a jogviszony létesítését megelőző két éven belül került kiadásra, és munkaviszonyban, közalkalmazotti jogviszonyban, közszolgálati jogviszonyban, szolgálati jogviszonyban (a továbbiakban együtt: munkaviszony) nem áll (Pftv. 1. § 2. bekezdés 6. pont). A foglalkoztatót a kedvezmények csak akkor illetik meg, ha az ösztöndíjas Start-kártyával rendelkezik (Pftv. 16. §). Az ösztöndíjas önálló munkakör ellátásával nem bízható meg, csak olyan feladatot láthat el, amelyek a munkatapasztalat szerzést szolgálják (Pftv. 10. § 2. bekezdés).

Az álláskeresőnek nyújtott foglalkoztatást elősegítő támogatások

Az álláskeresőknél juttatott támogatások a képzések támogatása, az önfoglalkoztatás, valamint ezen belül vállalkozás indítása, vagy vállalkozáshoz való csatlakozás (Flt. 14, 17. §). Az alábbiakban a képzések támogatását részletezzük.

Képzések elősegítése

Támogatható az állami foglalkoztatási szerv által felajánlott, vagy elfogadott képzése annak, aki **álláskereső**, vagy aki a 25. életévét - felsőfokú végzettségű személy esetén a 30. életévét - nem töltötte be, és a tanulói, hallgatói jogviszonya megszűnését követően álláskeresői járadékra, álláskeresői segélyre nem szerzett jogosultságot (Flt. 14. § 1. bekezdés a-b. pont, lásd még a 2005. évi CLXX. tv. 19. § 9. bekezdés).

Támogatható annak is a képzése, aki **gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban**, illetőleg **terhességi gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban**⁵⁷ vagy **ápolási díjban** részesül. A képzés időtartama ebben az esetben hetente nem haladhatja meg a húsz órát. A gyermekgondozási segélyben részesülő személy képzése a gyermek egy éves, gyermekgondozási díjban részesülő személy képzése a gyermek másfél éves korának betöltését követően kezdődhet meg. A gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban részesülő személy a képzés ideje alatt kereső tevékenységet nem folytathat.⁵⁸ (Flt. 14. § 1. bekezdés c. pont, 2. bekezdés)

⁵⁷ A terhességi-gyermekágyi segélyben, vagy gyermekgondozási díjban részesülő szülő nem folytathat kereső tevékenységet. Lásd a „Családtámogatási rendszerek és anyasági ellátások” című fejezetben a 127-130. oldalon.

⁵⁸ A gyermekgondozási segélyben részesülő szülő a gyermek egy éves korától korlátlanul, a gyermekgondozási támogatásban részesülő szülő napi négy órában folytathat kereső tevékenységet. Lásd a „Családtámogatási rendszerek és anyasági ellátások” című fejezetben 117-118. oldalon.

Kérheti a képzésének támogatását az is, akinek **munkaviszonya várhatóan egy éven belül megszűnik**, és ezt a munkaadó a munkavállalóval és a telephely szerint illetékes munkaügyi központtal előzetesen írásban közölte, illetve aki **közhasznú munkavégzésben vesz részt**, ha vállalja a képzésben való részvételt. (Ft. 14. § 1. bekezdés e-f. pont). Az a munkaviszonyban álló személy is kérheti képzésének támogatását, akinek **rendszeres foglalkoztatása** képzés nélkül nem biztosítható (Ft. 14. § 1. bekezdés g. pont). A munkaadónak írásban vállalnia kell, hogy a munkavállalót a képzése befejezését követően legalább a képzés idejével azonos ideig foglalkoztatja, és a képzése költségeihez hozzájárul, vagy saját maga vagy képző intézmény bevonásával biztosítja a képzés lebonyolításához szükséges szakmai, tárgyi, technikai és személyi feltételeket. A munkaadót terhelő képzési költségekhez történő hozzájárulástól el kell tekinteni, ha a képzésben részt vevő munkavállaló a támogatás iránti kérelem benyújtásakor a 45. életévét betöltötte. (lásd még a 6/1996. MüM R. 9. §.)

Támogatható annak is a képzése, aki rehabilitációs járadékban részesül (Ft. 14. § 1. bekezdés d. pont).

Képzési támogatás adható az állam által elismert szakképesítés megszerzésére, munkakör betöltéséhez, foglalkozás, tevékenység gyakorlásához szükséges képesítés megszerzésére, a szakmai tevékenység magasabb szintű gyakorlásához, a mestervizsgálathoz szükséges ismeretek elsajátítására, a hátrányos helyzetben lévő társadalmi csoportok számára szervezett képzésre; a megváltozott munkaképességűeket érintő rehabilitációs képzésre, továbbá az elhelyezkedést, a vállalkozást segítő képzésre (lásd még a 6/1996. MüM R. 1. § 1. bekezdés a. pont, 1993. évi LXXVI. törvény a szakképzésről 1. § b-c, e-h. pont). Támogatható a szakképzés megkezdéséhez szükséges alapismereteket nyújtó oktatás, a pályorientáló és álláskeresési ismeretek oktatása, a szakképesítéssel rendelkező személyek számára nyújtandó államilag elismert nyelvvizsga megszerzésére irányuló képzés (lásd még 6/1996. MüM R. 1. § 1. bekezdés b-d. pont.). Támogatható a képzés a közúti járművek vezetésére jogosító vezetői engedély (C, D, E kategóriára) mezőgazdasági vontató vezetésére jogosító járművezetői igazolvány, továbbá járművezetői engedély (II. kategóriára és trolibuszra érvényesítve), a belföldi és a nemzetközi árufuvarozási engedély, a veszélyes áruk szállításához szükséges engedély (ADR) kiadásához előírt képzés, továbbá az autóbusszal díj ellenében végzett személyszállításához szükséges képzés, és az építőgép-kezelő engedély kiadásához szükséges képzés (lásd még a 6/1996. MüM R. 1. § 1. bekezdés e. pont.).

A képzési támogatás abban az esetben adható, ha a képzést a munkaügyi központ ajánlotta fel, vagy az abban történő részvétellel a képzés megkezdése előtt egyetértett. Álláskeresési támogatásban részesülő személy részére képzési támogatás intenzív képzésben történő részvétel esetén nyújtható, azaz abban az esetben, ha az elméleti és gyakorlati képzés időtartama a heti húsz órát eléri. A képzési támogatást a képzés (amely a képzést lezáró első vizsgával zárul) és a képzéshez szükséges, munkáltatónál eltöltött szakmai gyakorlat időtartamára kell biztosítani (lásd még a 6/1996. MüM R. 6. § 2. bekezdés.).

Nem adható képzési támogatás az egyetemi, főiskolai továbbtanulásra felkészítő képzésre, kivéve, ha a képzésben történő részvételt a cigány kisebbségi önkormányzat, cigány kisebbségi önkormányzati társulás vagy bíróság által nyilvántartásba vett cigány érdek-képviselői szervezet szervezi, vagy szervezésében közreműködik (lásd még a 6/1996. MüM R. 1. § 3. bekezdés a. pont, 4.

bekezdés.). Nem adható képzési támogatás, olyan iskolarendszerű képzésre, amelyre az éves költségvetési törvény normatív állami hozzájárulást állapít meg (lásd még a 6/1996. MüM R. 1. § 3. bekezdés b. pont). Ettől eltérni csak akkor lehet, ha a szakképzést megalapozó felzárkóztató képzés keretében általános iskolai végzettségének megszerzését biztosító képzés, valamint a szakképzési törvény alapján a fent részletezett képzés történik. Ez esetben a képzés részben vagy egészben történő megvalósítója költségvetési szerv, egyesület, alapítvány, közalapítvány, közttestület, közhasznú társaság, és a program szervezésében (vagy a programban részt vevő célcsoportba tartozók kiválasztásában) a cigány kisebbségi önkormányzat, cigány kisebbségi önkormányzati társulás vagy bíróság által nyilvántartásba vett cigány érdekképviseleti szervezet közreműködik. (lásd még a 6/1996. MüM R. 26/B. § 2. bekezdés.) A képzés időtartamára a képzésben részt vevő személy részére képzési támogatásként keresetpótló juttatás állapítható meg, valamint az utazás, étkezés, szállás költsége részben vagy egészben megtéríthető (lásd még 6/1996. MüM R. 26/B. § 3. bekezdés.).

Képzési támogatásként adható **kereset-kiegészítés, keresetpótló juttatás** és a **képzéssel kapcsolatos költségek** részben vagy teljes egészében történő megtérítése (Flt. 14. § 4. bekezdés a. pont, 11. bekezdés). A gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban, illetőleg terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban vagy ápolási díjban részesülő személy, valamint a rehabilitációs járadékban részesülő személy is támogatásként csak a képzéssel kapcsolatos költségek megtérítését kérheti (Flt. 14. § 4. bekezdés b. pont, 1. bekezdés c-d. pont). Képzési támogatás a képzés befejezését követően, **ismételten** legalább a képzés időtartama kétszeresének megfelelő időtartam eltelte után nyújtható. Ha a támogatásban részesülő személy több egymásra épülő képzésben vett részt, e rendelkezés alkalmazása szempontjából a képzés befejezése időpontjának az utolsó képzés befejezésének időpontját kell tekinteni. (lásd még a 6/1996. MüM R. 7. § 3. bekezdés)

A **keresetkiegészítés** a képzést megelőzően elért átlagkereset és a képzés alatt elért kereset különbözetéig terjedhet (Flt. 14. § 5. bekezdés).

A **keresetpótló juttatás összege** megegyezik a kérelem benyújtásakor hatályos legkisebb munkabér összegével.⁵⁹ Az álláskereső támogatásban részesülő személy részére az álláskereső támogatás folyósítása alatt megkezdett, a munkaügyi központ által támogatott képzés időtartamára - az álláskereső támogatás folyósításának szüneteltetése mellett - keresetpótló juttatást kell megállapítani. (Flt. 14. § 6. bekezdés) Keresetpótló juttatás a képzésben részt vevő személy részére akkor állapítható meg, ha az elméleti képzés vagy az egyidejűleg folytatott elméleti és gyakorlati képzés időtartama hetente legalább a húsz órát eléri, azaz intenzív képzésben vesz részt (lásd még 6/1996. MüM R. 6. § 2. bekezdés).

Az **alkalmi munkavállalói könyvvel** rendelkező álláskereső részére keresetpótló juttatás csak akkor állapítható meg, ha vállalja, hogy az állami foglalkoztatási szerv által megjelölt időpontban azt bemutatja (Flt. 14. § 8. bekezdés).

⁵⁹ Ezen bruttó összeget kell érteni, mivel az adótörvény szempontjából adóköteles jövedelemnek számít (lásd még az Sztatv. 3. § 21/d. pont.).

Nem folyósítható a keresetpótló juttatás azokra a napokra sem, amikor a képzésben részt vevő személy neki felróható okból óralátogatási kötelezettségének nem tett eleget, vagy alkalmi munkát végzett (Flt. 14. § 9. bekezdés). A munkavégzés, illetve a mulasztás idejére járó keresetpótló támogatás összegével csökkentett összegben kell folyósítani az ellátást (Flt. 14. § 10. bekezdés).

A munkaügyi központ a **keresetpótló juttatást valamint a költségtérítésnek** a szállás és az ételmezés költségeit tartalmazó részét a képzésben részt vevő személy részére havonta utólag folyósítja. Ha képzési támogatásként a képzéssel kapcsolatos helyi, illetőleg helyközi utazás költségeit részben vagy egészben megtéríti, ezt a képzésben résztvevő részére megelőlegezheti. (lásd még a 6/1996. MüM R. 7. § 1. bekezdés)

A keresetpótló juttatásból **nyugdíjjárulékot vonnak**, így a folyósítás időtartama szolgálati időnek számít (Tbj. 26. § 2. bekezdés).

A keresetpótló juttatásban részesülők egészségügyi szolgáltatásra jogosultak (Tbj. 16. § 1. bekezdés k. pont, 5. § 1. bekezdés d. pont).

A foglalkoztatást elősegítő támogatások közös szabályai

Az Flt. alapján nyújtott foglalkoztatást elősegítő támogatások esetén a támogatásban részesülővel hatósági szerződést kell kötni (Flt. 21. § 1. bekezdés). Az álláskeresővel kötött hatósági szerződés tartalmazza a szerződést kötő közigazgatási szerv nevét, székhelyét, az ügy számát, a támogatásban részesülő természetes személy esetében a nevét, lakó-, tartózkodási- vagy szálláshelyét, anyja nevét, TAJ számát, adószámát, adóazonosító jelét, nem magyar állampolgár esetében állampolgárságát, az érvényes úti okmány számát is. A szerződés meghatározza a közigazgatási szerv által nyújtott támogatás formáját, mértékét, folyósításának időtartamát, módját, a folyósítás egyéb feltételeit, jogszabályi rendelkezések megjelölését, a szerződésszegés jogkövetkezményeit, a jogszabály által meghatározott, valamint a felek által szükségesnek tartott jognyilatkozatokat, a szerződéssel kapcsolatban felmerülő vitás kérdésekben közigazgatási perben eljáró bíróság megnevezését. (Flt. 21. § 2. bekezdés) Az állami foglalkoztatási szerv szervezeti egysége a foglalkoztatást elősegítő támogatással kapcsolatos ügyekben a támogatásban részesülővel a hatósági szerződést az állami foglalkoztatási szerv nevében köti meg, módosítja, illetőleg szünteti meg (Flt. 55. § 2. bekezdés).

Ha a támogatásban részesülő a hatósági szerződésben foglaltakat megszegi, a támogatás további folyósítását meg kell szüntetni, és a támogatásban részesülő köteles a támogatást a kötelezettségszegés napjától a visszakövetelésről rendelkező határozat meghozatalának napjáig késedelmi pótlékkal növelt összegben visszafizetni (Flt. 21. § 3-4. bekezdés).

A támogatást nyújtó szerv vezetője - erre irányuló kérelem esetén - különös méltánylást érdemlő esetben eltekinthet a késedelmi pótlék felszámításától, illetve dönthet a már felszámított késedelmi pótlék részben vagy egészben történő elengedéséről, a visszakövetelt támogatás visszafizetésének részben vagy egészben történő elengedéséről (Flt. 21. § 5. bekezdés). A méltányosság szempontjából figyelembe vehető a kérelmező kedvezőtlen szociális helyzete, valamint az, hogy a támogatás visszafizetése a kötelezett és a háztartásában élők megélhetését súlyosan veszélyeztetné (Flt. 21. § 6. bekezdés).

Aki foglalkoztatást elősegítő támogatásban részesül, köteles a támogatást megállapító szervnek haladéktalanul bejelenteni, ha a támogatást megalapozó körülményeiben változás következik be (Flt. 21. § 7. bekezdés).

A munkaügyi központ által nyújtott ellátások és támogatások eljárási szabályai

Állami foglalkoztatási szerv a Foglalkoztatási és Szociális Hivatal, valamint a regionális munkaügyi központok (a továbbiakban: Állami Foglalkoztatási Szolgálatok). Az állami foglalkoztatási szerv hatáskörébe tartozó közigazgatási hatósági ügyekben, első fokon a regionális munkaügyi központok járnak el. (lásd még a 291/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet az Állami Foglalkoztatási Szolgálatról (a továbbiakban: 291/2006. Korm. R.) 1. §) A munkaügyi központ központi szervezetből valamint kirendeltségekből áll (lásd még a 291/2006. Korm. R. 6. § 2. bekezdés). A kirendeltség az illetékességi területén ellátja az álláskeresők nyilvántartásba vételével, valamint az álláskeresési járadék, álláskeresési segély, a vállalkozói járadék megállapításával, megszüntetésével és visszakövetelésével kapcsolatos, továbbá egyes foglalkoztatást elősegítő támogatásokkal kapcsolatos feladatokat (lásd még a 291/2006. Korm. R. 8. § 1 bekezdés).

Az álláskereső annál a munkaügyi központnál **illetékes**, ahol a lakó-, vagy a tartózkodási hely, ennek hiányában szálláshelye (illetve székhelye, telephelye) van (Flt. 54. § 1. bekezdés, lásd még 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól (a továbbiakban: Ket.) 21. § 1. bekezdés).

Ha az ügyfél az ellátás iránti kérelmét hiányosan nyújtotta be, és a kirendeltség **hiánypótlásra** szólítja fel, azt tizenöt napon belül kell teljesíteni (Flt. 54. § 6. bekezdés, lásd még Ket. 37. § 3. bekezdés).

Ha az ellátást igénylő az **első fokú határozattal nem ért egyet**, a kézhezvételtől számított 15 napon belül fellebbezhet (Flt. 54. § 1. bekezdés, lásd még Ket. 99. § 1. bekezdés).

A kirendeltség által hozott első fokú határozat elleni **fellebbezést** a munkaügyi központ bírálja el (lásd még a 291/2006. Korm. R. 9. §).

A másodfokú határozat ellen 30 napon belül a bírósághoz jogszabálysértésre hivatkozva lehet fellebbezni. A bíróság a határozatot megváltoztathatja. (Flt. 57. §, lásd még Ket. 109. § 1. bekezdés)

A fel nem vett ellátást az esedékességtől számított egy éven belül lehet felvenni. Az igény elévülése az esedékessé válás napján kezdődik. Ha a jogosult igényét menthető okból nem tudja érvényesíteni, az akadály megszűnésétől számított hat hónapon belül megteheti, akkor is, ha már az elévülési idő eltelt. (Flt. 54/A. § 2-4. bekezdés) A munkanélküli ellátást, vállalkozói járadékot, valamint foglalkoztatást elősegítő támogatást megállapító, illetve folyósító szerv az e törvényen, valamint a felhatalmazása alapján kiadott jogszabályon alapuló igényét öt év alatt érvényesítheti (Flt. 54/A. § 1. bekezdés).

A jogalap nélkül felvett álláskeresési támogatást a felvételtől számított 180 napon belül történt írásbeli felszólításra vissza kell fizetni. 180 nap elteltével akkor lehet visszakövetelni, ha a kifizetést a jogosult vétkes magatartása idézte elő. (Flt. 37. § 1-2. bekezdés)

Az állami foglalkoztatási szolgálat vezetője - erre irányuló kérelem esetén - különös méltánylást érdemlő esetben dönthet a jogalap nélkül felvett és visszakövetelt munkanélküli-ellátás visszafizetésének részben vagy egészben történő elengedéséről (Flt. 37. § 5. bekezdés).

A munkanélküli ellátást, vállalkozói járadékot, valamint foglalkoztatást elősegítő támogatást megállapító, illetve folyósító szerv az e törvényen, valamint a felhatalmazása alapján kiadott jogszabályon alapuló igényét öt év alatt érvényesítheti (Flt. 54/A. § 1. bekezdés).

II. AZ ÖNKORMÁNYZAT ÁLTAL NYÚJTOTT SZOCIÁLIS ELLÁTÁS

(A hatályos 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (a továbbiakban: Szt.), valamint a 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának valamint folyósításának részletes szabályairól, (a továbbiakban: Korm. R.) alapján)

Az aktív korú nem foglalkoztatott személyek számára nyújtott **rendszeres szociális segélyt** a Magyarországon élő magyar állampolgárok, bevándorlási vagy letelepedési engedéllyel rendelkező vagy a magyar hatóság által menekültként elismert személyek, hontalanok, továbbá a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek vehetik igénybe, akik az ellátás igénylésének időpontjában a három hónapot meghaladó tartózkodási jogot a Magyar Köztársaság területén gyakorolják, és bejelentett lakóhellyel rendelkeznek (Szt. 3. § 1, 3. bekezdés).

Aktív korú nem foglalkoztatott személyek és a támogatott álláskeresők rendszeres szociális segélye

Rendszeres szociális segélyre **jogosult**⁶⁰ az az aktív korú nem foglalkoztatott vagy támogatott álláskereső személy, akinek illetve családjának⁶¹ megélhetése más módon nem biztosított. E segélyre egyidejűleg a családban csak egy személy jogosult. (Szt. 37/A. § 1. bekezdés) Aktív korú az, aki a 18. életévét betöltötte, de a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt⁶² illetve a 62. életévét nem

⁶⁰ Rendszeres szociális segélyre jogosult az az aktív korú is, aki legalább 50%-os mértékű egészségkárosodást szenvedett, munkaképességét legalább 67%-ban elveszítette, vagy fogyatékosági támogatásban, illetve vakok személyi járadékában részesül, feltéve, hogy megélhetése más módon nem biztosított. Bővebben lásd az „Önkormányzati szociális ellátások” című fejezetben a 153-155. oldalon.

⁶¹ A család az egy lakásban, vagy személyes gondoskodást nyújtó bentlakásos szociális, gyermekvédelmi intézményben együtt élő, ott bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező közeli hozzátartozók közössége (Szt. 4. § 1. bekezdés c. pont). Közeli hozzátartozó: a házastárs, az élettárs; a húszévesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező; a huszonhárom évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató; a huszonöt évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytató vér szerinti, örökbe fogadott, illetve nevelt gyermek; korhatárra való tekintet nélkül a tartósan beteg, illetve a testi, érzékszervi, értelmi, beszéd- vagy más fogyatékos vér szerinti, örökbe fogadott, illetve nevelt gyermek (a továbbiakban: fogyatékos gyermek); a 18. életévét be nem töltött gyermek vonatkozásában a vér szerinti és az örökbe fogadó szülő, illetve a szülő házastársa vagy élettársa (Szt. 4. § 1. bekezdés d. pont).

⁶² Az öregségi nyugdíjkorhatárt lásd a „Nyugellátások és nyugdíjszerű ellátások” című fejezet 27. oldalán.

töltötte be (Szt. 4. § 1. bekezdés k. pont). Támogatott álláskeresőnek minősül az a személy, aki álláskeresői támogatásban, illetőleg álláskeresőt ösztönző juttatásban⁶³ részesül (Szt. 37/A. § 8. bekezdés).

Nem foglalkoztatott személy az, aki a munkanélküli járadék, álláskeresői járadék, álláskeresői segély (a továbbiakban együtt: álláskeresői támogatás), vállalkozói járadék illetőleg a jövedelempótló támogatás folyósítási időtartamát kimerítette, és álláskeresőt ösztönző juttatásban nem részesül, vagy az álláskeresői támogatás folyósítását keresőtevékenység folytatása miatt a folyósítási idő lejártát megelőzően szüntették meg, és a keresőtevékenységet követően az álláskeresői támogatásra nem szerez jogosultságot (Szt. 37/A. § 3. bekezdés a-b. pont). Az is jogosult, aki a rendszeres szociális segély iránti kérelem benyújtását megelőző két évben az állami foglalkoztatási szervvel vagy a lakó-, tartózkodási hely szerint illetékes önkormányzat által kijelölt szervvel (a továbbiakban: együttműködésre kijelölt szerv) legalább egy év időtartamig együttműködött (Szt. 37/A. § 3. bekezdés c. pont).⁶⁴ Jogosultságot teremt továbbá, ha a kérelmező ápolási díj, gyermekgondozási segély, gyermeknevelési támogatás, rendszeres szociális járadék, bányász dolgozók egészségkárosodási járadéka, átmeneti járadék, rehabilitációs járadék, rokkantsági nyugdíj, baleseti rokkantsági nyugdíj, ideiglenes özvegyi nyugdíj, rendszeres szociális segély amennyiben az a munkaképesség-csökkenés, illetve az egészségkárosodás mértékének változása miatti folyósítása megszűnt, és közvetlenül a kérelem benyújtását megelőzően a munkaügyi központtal, illetve annak kirendeltségével, vagy az együttműködésre kijelölt szervvel legalább három hónapig együttműködött (Szt. 37/A. § 3. bekezdés d-e. pont). A kérelmező keresőtevékenységet nem folytathat, ide nem értve a közfoglalkoztatás keretében szervezett foglalkoztatást és az alkalmi munkavállalói könyvvel végzett munkát (Szt. 37/A. § 3. bekezdés e. pont).

Az egy év, illetve a három hónap időtartamú együttműködés számításánál az állami foglalkoztatási szerv, illetve az együttműködésre kijelölt szerv által felajánlott, és a nem foglalkoztatott személy által elvállalt munka időtartamát is figyelembe kell venni (Szt. 37/A. § 5. bekezdés).

A kérelmezőnek akkor nem biztosított a megélhetése, ha a családnak⁶⁵ az egy **fogyasztási egységre** jutó havi jövedelme⁶⁶ nem haladja meg öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 90%-át, és vagyona⁶⁷ nincs (Szt. 37/A. § 4. bekezdés).

⁶³ Az álláskeresőt ösztönző juttatást 2005. október 31-éig lehetett igényelni (lásd még a 2005. évi LXX. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény módosításáról 19. § 11. bekezdés).

⁶⁴ 2005. november 1-jétől a munkaügyi központok már nem munkanélkülieket tartanak nyilván, hanem álláskeresőket. Így a korábbi munkanélküli együttműködési kötelezettsége helyett az álláskeresővel álláskeresői megállapodást kötnek. Az álláskeresői támogatásban nem részesülőknek legalább háromhavonta kell jelentkezni a kirendeltségnél. (FMM R. 5. § 2. bekezdés c. pont)

⁶⁵ A családról lásd a 61. lábjegyzetet.

⁶⁶ A jövedelemről lásd a 32. lábjegyzetet.

⁶⁷ Vagyon az a hasznosítható ingatlan, jármű, gépi meghajtású termelő- és munkaeszköz, továbbá vagyoni értékű jog, amelyek a külön-külön számított forgalmi értéke, illetőleg összege az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a harmincszorosát, vagy együttes forgalmi értéke az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a nyolcvanszorosát meghaladja. Nem minősül vagyonnak az az ingatlan, amelyben az érintett személy életvitelszerűen lakik, továbbá a mozgáskorlátozottságra tekintettel fenntartott gépjármű. (Szt. 4. § 1. bekezdés b. pont)

A fogyasztási egység a családtagoknak a családon belüli fogyasztási szerkezetet kifejező arányszáma, ahol az első nagykorú családtag arányszáma 1,0 azzal, hogy a gyermekét egyedülállóként nevelő szülő arányszáma 0,2-vel növekszik. A házas- vagy élettárs arányszáma 0,9. Az első és második gyermek arányszáma gyermekenként 0,8, és minden további gyermek arányszáma gyermekenként 0,7. A fogyatékos gyermek arányszáma 1,0, azonban ha az igénylő illetve a házas- vagy élettársa részesül fogyatékosági támogatásban, akkor a rájuk vonatkozó arányszám 0,2-vel növekszik, így az arányszám 1-ről 1,2-re, illetve 0,9-ről 1,1-re módosul. (Szt. 4. § 1. bekezdés n. pont) Az egy főre jutó jövedelem számításánál irányadó időszak a rendszeres jövedelmek esetében a kérelem benyújtását megelőző hónap, a nem rendszeres jövedelmeknél a kérelem benyújtását megelőző 12 hónap (Szt. 10. § 2. bekezdés). A jövedelemszámításnál figyelmen kívül kell hagyni a kérelem benyújtását megelőzően megszűnt havi rendszeres jövedelmet, a vállalkozásból származó jövedelmet, feltéve, hogy a vállalkozási tevékenység megszűnt (Szt. 10. § 4. bekezdés).

Nem állapítható meg az ellátás, illetve a megállapított ellátást **meg kell szüntetni** annak, aki (Szt. 37/B. §):

- előzetes letartóztatásban van, elzárás büntetését, illetve szabadságvesztés büntetését tölti,
- a kérelem benyújtását közvetlenül megelőzően folyósított jövedelempótló támogatásának időtartama alatt az önkormányzattal, illetőleg az állami foglalkoztatási szervvel nem működött együtt,
- katonai szolgálatot teljesít,
- keresőtevékenységet folytat, ide nem értve a közfoglalkoztatás keretében szervezett foglalkoztatásban való részvételt és az alkalmi munkavállalói könyvvel történő munkavégzést,
- közoktatási, felsőoktatási intézményben nappali tagozaton tanul, vagy keresetpótló juttatásban részesül,
- EGT állampolgár, és tartózkodási joga megszűnt, vagy tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott,
- gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban részesül,
- gyermekgondozási segélyre jogosult, a gyermek egyéves korának betöltéséig.

Aki a segély folyósításának időtartama alatt **együttműködési kötelezettségét megszegi**, a segély összegét az önkormányzat rendeletében meghatározott időtartamig, de legfeljebb 6 hónapig 75%-os mértékben folyósítja (Szt. 37/B. § 2. bekezdés a. pont, 37/D. § 5. bekezdés). Megszűnik a rendszeres szociális segély folyósítása az együttműködési kötelezettség súlyos vagy két éven belül történő ismételt megszegése esetén. Az együttműködési kötelezettség súlyos megszegésének az önkormányzat rendeletében meghatározottakon túl az az eset minősül, ha a segélyben részesülő a felajánlott és megfelelő munkalehetőséget nem fogadja el, vagy ha az önkormányzat által szervezett foglalkoztatást a munkáltató rendkívüli felmondással szüntette meg. (Szt. 37/B. § 2. bekezdés b. pont)

Ha a rendszeres szociális segélyben részesülő személy **keresőtevékenységet** folytat - kivéve a közfoglalkoztatásban való részvételt és az alkalmi munkavállalói könyvvel⁶⁸ történő munkavégzést -, részére a rendszeres szociális segélyt a keresőtevékenység kezdő napjától számított három hónapig 50%-os összegben, ezt követően további három hónapig 25%-os összegben kell tovább folyósítani, feltéve, hogy a keresőtevékenysége folyamatosan fennáll (Szt. 37/E. § 3. bekezdés). A fenti időtartamig történő folyósítás alatt a rendszeres szociális segélyre való jogosultságot, illetve a segély összegét felülvizsgálni nem kell, a jogosultnak együttműködési kötelezettsége nincs, azonban a keresőtevékenység folyamatos fennállását havonta igazolnia kell a munkáltató által kiadott irattal, illetve ennek hiányában a munkavállaló nyilatkozatával (Szt. 37/E. § 4. bekezdés, Korm. R. 19. §). Az ellátás további folyósítása csak a folyósítás megszűnésétől számított 6 hónap elteltével kérhető (Szt. 37/E. § 5. bekezdés).

Ha a közfoglalkoztatásban részt vevő személy kezd keresőtevékenységet, részére a segélyt a közfoglalkoztatást közvetlenül megelőzően folyósított segély összege alapján kell továbbfolyósítani (Szt. 37/E. § 7. bekezdés).

Ha a segélyben részesülő személy számára álláskereső támogatásra való jogosultságot állapítanak meg, a jegyző a rendszeres szociális segélyre való jogosultságot felülvizsgálja. Ha a segélyre való jogosultság továbbra is fennáll, a rendszeres szociális segélyt módosított összegben tovább kell folyósítani (Szt. 37/E. § 11. bekezdés).

A megállapított rendszeres szociális segély a megszüntetéstől számított harminchat hónapon belül az előzetes együttműködési kötelezettség teljesítése nélkül **ismételten megállapítható**, amennyiben a rendszeres szociális segélyre való jogosultság feltételei fennállnak (Szt. 37/B. § 3. bekezdés). Amennyiben az ellátást az együttműködési kötelezettség súlyos, vagy két éven belül történő ismételt megszegése miatt szüntették meg, a segélyt újból nem lehet kérni (Szt. 37/B. § 3. bekezdés, 2. bekezdés b. pont).

Szünetel a rendszeres szociális segély folyósítása, ha az aktív korú nem foglalkoztatott személy közfoglalkoztatásban vesz részt, kivéve az alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatást (Szt. 37/C. §).

A segély megállapításának és folyósításának **feltétele**, hogy a kérelmező az együttműködésre kijelölt szervnél nyilvántartásba veteti magát, és a beilleszkedését segítő programról írásban megállapodik az együttműködésre kijelölt szervvel, továbbá teljesíti a beilleszkedését segítő programban foglaltakat (Szt.37/D. § 1. bekezdés). Az önkormányzat az általa fenntartott intézmény vagy más szerv útján gondoskodik az együttműködés intézményi feltételeiről (Szt.37/D. § 2. bekezdés).

A beilleszkedést segítő program az együttműködésre kijelölt szervvel való kapcsolattartásra, az egyéni képességeket fejlesztő vagy az életmódot formáló foglalkozáson, tanácsadáson, illetőleg a munkavégzésre történő felkészülési programban való részvételre terjed ki. A program magában foglalja a felajánlott és az iskolai végzettségének megfelelő oktatásban, képzésben történő részvételt,

⁶⁸ Lásd a 37. lábjegyzetet az alkalmi foglalkoztatásról.

különösen az általános iskolai végzettség és az első szakképesítés megszerzését, a felajánlott és számára megfelelő munkalehetőség elfogadását, az állami foglalkoztatási szolgálatnál álláskeresőként történő nyilvántartásba vételt és az elhelyezkedés érdekében elvárt együttműködést. (Szt. 37/D. § 3. bekezdés) Az önkormányzat rendeletben szabályozza az együttműködés eljárási szabályait, továbbá a beilleszkedést segítő programok típusait és az együttműködési kötelezettség megszegésének és súlyos megszegésének eseteit (Szt. 37/D. § 5. bekezdés).

Az önkormányzat a kérelmező számára legalább 30 munkanap időtartamú **közfoglalkoztatás**⁶⁹ megszervezésére köteles, kivéve, ha alkalmi munkavállalói könyvvel foglalkoztatják. Az alkalmi munkavállalói könyvvel közcélú munka keretében történő foglalkoztatásra abban az esetben kerülhet sor, ha a foglalkoztatás első napjától számított hat hónapon belül a foglalkoztatás együttes időtartama eléri a harminc munkanapot. A közcélú munka időtartama a 12 hónapot nem haladhatja meg. A munka megszűnését követő 12 hónapon belül - egyéb feltételek fennállása esetén - a kérelmező ismételten akkor foglalkoztatható közcélú munka keretében, ha nem jogosult az álláskeresői támogatásra. (Szt. 37/H. § 1-3. bekezdés)

A kérelmező akkor köteles az önkormányzat, valamint a munkaügyi központ által felajánlott munkát elfogadni, ha a munka a szakképzettségének, illetőleg iskolai végzettségének vagy annál eggyel alacsonyabb szintű végzettségnek, vagy az általa utoljára legalább 6 hónapig betöltött munkakör képzettségi szintjének, valamint a foglalkoztatási törvényben előírtaknak⁷⁰ megfelel, és a várható havi kereset eléri a mindenkori kötelező legkisebb munkabér összegét, részmunkaidős foglalkoztatás esetén annak időarányos részét (37/H. § 6. bekezdés a-c. pont).

A felajánlott munkalehetőségről a jogosultat a munkakezdés időpontjától legalább öt munkanappal korábban tájékoztatni kell (Korm. R. 17. § 8. bekezdés).

A rendszeres szociális segély havi **összege** a családi jövedelemhatár összegének és a jogosult családja tényleges havi összjövedelmének különbözete, de nem haladhatja meg a nettó minimálbért (2008-ban 56198Ft-ot). A családi jövedelemhatár összege megegyezik a család fogyasztási egységeihez tartozó arányszámok összegének és az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 90%-ának szorzatával.⁷¹ Ha a számított összeg a havi ezer forintot nem éri el, a jogosult részére havi ezer forintot kell megállapítani. (Szt. 37/E. § 1-2. bekezdés, Korm. R. 17/B. § 2. bekezdés) Ha a közfoglalkoztatásból származó havi kereset a megállapított rendszeres szociális segély havi összegénél legalább ezer forinttal kevesebb, a rendszeres szociális segélyt olyan összegben kell

⁶⁹ A közfoglalkoztatási kötelezettség közmunka, közhasznú munka, közcélú munka biztosításával teljesíthető. A közcélú munkára való felkészítés érdekében az önkormányzat betanítást szervezhet, melynek időtartama nem haladhatja meg a foglalkoztatási napok számának 20%-át, és nem lehet több mint 40 munkanap. A betanítás a közcélú munkavégzés időtartamába beszámít. (Szt. 37/H. § 1, 4. bekezdés)

⁷⁰ A megfelelő munkahely definícióját az Ft. alapján lásd a 80-81. oldalon, azzal a kiegészítéssel, hogy részmunkaidős foglalkoztatás esetén a munkahely és a lakóhely közötti utazás ideje az Ft.-ben meghatározott időtartam felét nem haladja meg (Szt. 37/H. § 6. bekezdés c. pont).

⁷¹ Pl. az egy gyermekét egyedül nevelő szülő 2 fogyasztási egységnek számít (1+0,2+0,8), ezért a minimálnyugdíj 90%-ának kétszeresével számolva 51300Ft-ra lenne jogosult, azonban a gyermek után kapott családi pótlék összegével (13700Ft) csökkentett ellátást, 37600Ft-ot kap segélyként.

folyósítani, hogy a kereset és a segély együttes összege megfeleljen a rendszeres szociális segély megállapított összegének (37/C. § 2. bekezdés).

Ha az ellátás nem teljes hónapra jár, összege az ellátás havi összege 30-ad részének és az ellátási napok számának a szorzata (Korm. R. 6. § 4. bekezdés). Ha az öregségi nyugdíj legkisebb összege változik, a segélyt ennek megfelelően kell tovább folyósítani, erről határozatot külön nem kell hozni (Korm. R. 7. § 2. bekezdés). A segélyt a tárgyhónapot követő hónap 5. napjáig kell folyósítani (Korm. R. 6. § 3. bekezdés).

A segély iránti **kérelmet** a lakcím szerinti önkormányzathoz a Korm. R. 3. számú melléklete szerinti **formanyomtatványon** kell **benyújtani**. A kérelmet az a szerv bírálja el, amelynek illetékességi területén a kérelmező lakcíme van. A kérelmező lakcíme az a **lakó vagy tartózkodási hely**, ahol életvitelszerűen lakik. (Szt. 32. § 1. bekezdés, 32/A. § 1. bekezdés Korm. R. 15. § 1. bekezdés) A kérelemhez **csatolni kell** (Korm. R. 15. § 1-3. bekezdés):

- a Korm. R. 1. számú mellékletében szereplő vagyonynyilatkozatot,
- a közös háztartásban élő gyermekek tartós betegségéről, fogyatékoságáról szóló igazolásokat,
- a tanköteles kort betöltött, közös háztartásban élő gyermekek tanulói jogviszonyról szóló igazolását,
- a munkaügyi központ igazolását a munkanélküli járadék, álláskeresői támogatás folyósításának időtartamának lejártáról, valamint arról, hogy álláskeresőt ösztönző juttatásban nem részesül, ⁷² illetve az együttműködésre kijelölt szerv igazolását a kérelmezőnek az elmúlt két évből legalább egy évig, illetve a gyermekgondozási segély, gyermeknevelési támogatás, az ápolási díj, nyugdíj és nyugdíjszerű ellátások megszűnését (megszüntető határozattal igazolva) követő három hónapig történő együttműködéséről,
- az iskolai végzettséget igazoló okirat másolatát, az alapfokú vagy annál alacsonyabb végzettségről nyilatkozat is elfogadható,
- a munkaügyi központ igazolását arról, hogy kérelmező álláskeresői támogatásra nem jogosult, továbbá igazolását a munkaviszonyban eltöltött azon napok számáról, amelyeket az álláskeresői támogatás megállapításánál figyelembe kell venni,
- támogatott álláskereső kérelmező esetében a munkaügyi központ igazolását az álláskeresői támogatás összegéről és a megszűnés várható időpontját (Korm. R. 15. § 4. bekezdés).

A kérelemben nyilatkozni kell az együttműködésre kijelölt szervvel történő együttműködés vállalásáról, valamint a beilleszkedést segítő programban való részvételről (Korm. R. 17. § 1. bekezdés, Szt. 37/D. §).

⁷² Lásd az álláskeresőt ösztönző juttatásról a 63. lábjegyzetet.

A kérelmet az álláskereső támogatás, vagy az álláskeresőt ösztönző juttatás időtartamának kimerítésétől számított **12 hónapon belül** kell benyújtani. Akinek az álláskereső támogatás folyósítását keresőtevékenység folytatása miatt a folyósítási idő lejártát megelőzően szüntették meg, és a keresőtevékenységet követően álláskereső támogatásra nem szerez jogosultságot, az a keresőtevékenység megszűnésétől számított 12 hónapon belül kérheti a segélyt. A 12 hónapos benyújtási határidő vonatkozik egységesen az ápolási díj, a gyermekgondozási segély, a gyermeknevelési támogatás, nyugdíj és nyugdíjszerű ellátások megszűnésétől számított igénybejelentésre is. (Szt. 37/A. § 7, 3. bekezdés)

Az ellátás a kérelem benyújtásától jár (Szt. 13. § 2. bekezdés).

A rendszeres szociális segély megállapításáról szóló **határozat** tartalmazza az együttműködési kötelezettség módját, az együttműködés megszegésének következményeit (Korm. R. 17. § 2. bekezdés a, c. pont). A jogosult köteles a határozat jogerőre emelkedését követő 15 napon belül az együttműködésre kijelölt szervnél megjelenni (Korm. R. 17. § 2. bekezdés b. pont).

A határozatot a jegyző megküldi az együttműködésre kijelölt szervnek (Korm. R. 17. § 3. bekezdés). Az együttműködésre kijelölt szerv lehet a családsegítő szolgálat, az együttműködésről a családsegítésre meghatározott esetenaplót kell vezetni (Korm. R. 17. § 6. bekezdés, lásd még az 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről 30. § 2. bekezdés c. pont).

Az **együttműködésre kijelölt szerv** a segélyezettet **nyilvántartásba** veszi, hatvan napon belül a munkaügyi központ közreműködésével kidolgozza az egyéni élethelyzetéhez igazodó beilleszkedést segítő programot, és arról vele írásban megállapodást köt. Legalább háromhavonta személyes találkozás útján figyelemmel kíséri a beilleszkedést segítő programban foglaltak betartását, ellenőrzi, hogy a segélyezett a munkaügyi központ által felajánlott megfelelő munkahelyet elfogadta-e. Évente írásos értékelést készít a beilleszkedést elősegítő program végrehajtásáról, és amennyiben szükséges - a nem foglalkoztatott személy bevonásával - módosítja a programot. (Korm. R. 17. § 4. bekezdés, Szt. 37/D. § 3. bekezdés d. pont) Jelzi a jegyzőnek, ha a nem foglalkoztatott személy együttműködési kötelezettségének nem tesz eleget, valamint az éves értékelésben tájékoztatja a jegyzőt a beilleszkedést segítő program végrehajtásáról (Korm. R. 17. § 5. bekezdés). A jegyző a szociális segély megszüntetéséről szóló határozatot az együttműködésre kijelölt szerv részére megküldi (Korm. R. 17. § 7. bekezdés).

Ha a támogatott álláskereső részére rendszeres szociális segélyt állapítanak meg, a segély összegét módosítják, vagy a folyósítást megszüntetik, az erről szóló határozatot a jegyző a munkaügyi központnak megküldi (Korm. R. 18. § 1. bekezdés). A munkaügyi központ a határozat megküldésével értesíti a jegyzőt a támogatás összegének megváltoztatásáról, a folyósítás megszüntetéséről és szüneteltetéséről, továbbfolyósításáról és ezek okairól (Korm. R. 18. § 2. bekezdés).

A szociális ellátásban részesülő a jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, körülmények megváltozásáról 15 napon belül köteles értesíteni az ellátást megállapító szervet (Szt. 9. §).

A rendszeres szociális segélyre való jogosultság feltételeit a jogosultságot megállapító önkormányzat jegyzője két évente legalább egyszer **felülvizsgálja**. Ha a feltételek továbbra is

fennállnak, akkor az ellátást a felülvizsgálatnak megfelelő összegben tovább kell folyósítani. (Szt. 25. § 4. bekezdés)

Ha a jogosult **lakcíme** az ellátás folyósításának időtartama alatt **megváltozik**, a változás hónapjára járó ellátást a korábban folyósító szerv teljes összegben folyósítja. Lakcímváltozás esetén a jogosult kérésére vagy az új lakcím szerint illetékes jegyző megkeresésére az ügyben keletkezett iratokat haladéktalanul, de legkésőbb 5 napon belül meg kell küldeni az új lakcím szerint illetékes jegyzőnek. Ha a jogosultság az új lakcímen is változatlanul fennáll, akkor az új lakcím szerint illetékes jegyző a segélyt a lakóhelyváltozást követő hónap 1. napjától folyósítja, feltéve, hogy a kérelmet a lakcímváltozást követő 30 napon belül benyújtották. (Korm. R. 9. §)

A szociális hatáskört gyakorló szerv a jogosulatlanul és rosszhiszeműen igénybe vett ellátás megtérítését az igénybevételelől való tudomásszerzésétől számított három hónapon belül rendelheti el. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételelől, illetőleg folyamatos ellátás esetén az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Ha a jegyző vagy képviselő-testület a hatáskörébe tartozó szociális ellátás megtérítését rendeli el, a megtérítés összegét, illetve pénzegyenértékét, és a kamat összegét méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti vagy részletfizetést engedélyezhet. (Szt. 17. § 3-5. bekezdés)

A rendszeres szociális segély összegének 90%-át a központi költségvetés megtéríti (Szt. 124. § 1. bekezdés). A szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátásokról szóló határozatot a bíróság nem változtathatja meg (Szt. 32. § 2. bekezdés). A szociális igazgatási eljárás költség- és illetékmentes (Szt. 16. §).

A **hajléktalan**⁷³ személyek ügyében szociális igazgatási eljárásra az a szociális hatáskört gyakorló szerv illetékes, amelynek illetékességi területét a hajléktalan személy az ellátás igénybevételekor nyilatkozatában tartózkodási helyeként megjelölte (Szt. 6. §).

A hajléktalan személy részére megállapított rendszeres szociális segély esetén az erről rendelkező határozat egy példányát meg kell küldeni a főjegyzőnek. Ha az ellátást hajléktalan személy igényli, a kérelmében nyilatkoznia kell arról, hogy az ellátás folyósítását milyen címre (bankszámlára) kéri. Ha a segélyt három hónapi időtartamon keresztül nem veszi át, folyósítását a főjegyző szünetelteti és erről a tényről a segélyt megállapító önkormányzat jegyzőjét tájékoztatja, aki dönt az ellátás fenntartásáról, illetve megszüntetéséről. (Szt. 37/G. § 1-3. bekezdés, Korm. R. 1. § 2. bekezdés) Ha ugyanazon hajléktalan személy részére két vagy több önkormányzat jegyzője döntése szerint egyidejűleg kellene rendszeres szociális segélyt folyósítani, csak az utóbb megállapított segély folyósítható. Ilyen esetben a főjegyző tájékoztatja a segélyt korábban megállapító jegyzőt az általa megállapított ellátás folyósításának megszüntetéséről. (Szt. 37/G. § 4. bekezdés)

A **hajléktalan** aktív korú nem foglalkoztatott személy előírt **együttműködési kötelezettsége** azzal a **lakó- vagy tartózkodási helye** szerinti települési önkormányzat által kijelölt szervvel áll fenn, amely jegyzőjének határozata alapján a főjegyző a rendszeres szociális segélyt folyósítja. Amennyiben az

⁷³ A hajléktalan definícióját lásd az „Önkormányzati szociális ellátások” című fejezet „A szociális igazgatási eljárások speciális illetékességi szabályai” című témakörében a 143-146 oldalon.

ellátást a főjegyző állapította meg, a hajléktalannak a fővárosi önkormányzat által kijelölt szervvel kell együttműködnie. (Szt. 37/G. § 5. bekezdés)

A főjegyző által folyósított rendszeres szociális segély összegét a helyi önkormányzatokért felelős minisztérium megtéríti a fővárosi önkormányzat részére. A fővárosban a hajléktalanok rendszeres szociális segélyezése a főjegyző feladata. (Szt. 37/G. § 6-7. bekezdés)

A rendszeres szociális segélyben részesülők egészségügyi szolgáltatásra jogosultak (Tbj. 16. § 1. bekezdés h. pont).

A helyi tömegközlekedés teljes hálózatára érvényes kedvezményes bérlet igénybevételére jogosult a helyi önkormányzat által rendszeresen folyósított szociális segélyben részesülő személy, ha munkaviszonyban nem áll, az illetékes önkormányzati szerv igazolása szerint (lásd még a 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről 5. § b. pont, 1. sz. melléklet.).

CSALÁDTÁMOGATÁSI RENDSZEREK ÉS ANYASÁGI ELLÁTÁSOK

A gyermeket nevelő családok különféle támogatásokban részesülhetnek, az alábbi fejezetekben ezek közül dolgoztunk fel néhányat.

Az 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról, és a végrehajtásáról szóló 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet a **jövedelmi helyzetétől független**, minden, gyermeket nevelő család számára igényelhető ellátások jogosultsági feltételeit szabályozza, melyeket az I. fejezetben ismertetünk.

Biztosítási jogviszonya alapján a szülő egészségbiztosítási ellátást kaphat, melyek közül a terhességi-gyermekágyi segély és a gyermekgondozási díj jogosultsági feltételeit dolgoztuk fel a II. fejezetben az 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól és a végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet alapján.

Szociális rászorultságtól függően a családok gyermekük neveléséhez az önkormányzathoz fordulhatnak segítségért - ennek feltételeit az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról és a 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szabályozza -, melyek közül a pénzbeli és természetbeni ellátásokat ismertetjük a III. fejezetben.

A IV. fejezetben foglalkozunk a **normatív kedvezményekkel**, melyek közvetlenül a gyermekeket részesítik támogatásban az oktatási, nevelési intézményeken keresztül. A kedvezmények megállapításának feltételeit az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról, a 2001. évi XXXVII. törvény a tankönyvpiac rendjéről, és az 1159/2002. (IX. 26.) Korm. határozat az ingyenes tankönyvellátás meghatározott körben történő bevezetéséről szabályozza.

I. JÖVEDELMI HELYZETTŐL FÜGGETLEN CSALÁDTÁMOGATÁSI ELLÁTÁSOK

(A hatályos 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról (a továbbiakban: Cst.), valamint a 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet a családok támogatásáról szóló törvény végrehajtásáról (a továbbiakban: Korm. R.) alapján)

E törvény hatálya kiterjed - amennyiben nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik - a Magyar Köztársaság területén élő magyar állampolgárra; bevándorolt vagy letelepedett jogállású, továbbá a magyar hatóság által menekültként, illetve hontalanként elismert személyre (Cst. 2. § a-b. pont). Továbbá a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény (a továbbiakban: Smtv.) szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyre, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában az Smtv.-ben meghatározottak szerint a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodási jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és az 1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról című jogszabály szerint bejelentett lakóhellyel

rendelkezik.⁷⁴ Az anyasági támogatás kivételével az 1408/71/EGK tanácsi rendeletben meghatározott személyekre, amennyiben a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és - a határ menti ingázó munkavállalókat kivéve - bejelentett lakóhellyel rendelkezik. (Cst. 2. § c-d. pont, lásd még a 2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény (a továbbiakban: Szmtv.) 6-8. §)

Családi pótlék

Családi pótlékra **jogosult** a vér szerinti, örökbe fogadó szülő, a szülővel együtt élő házastárs, (a továbbiakban: **szülő**), a nevelőszülő,⁷⁵ a hivatásos nevelőszülő,⁷⁶ a gyám, ha a saját háztartásában gyermeket nevel⁷⁷. Az is jogosult az ellátásra, aki a saját háztartásában nevelt gyereket **örökbe kívánja fogadni**, és az erre irányuló kérelme folyamatban van. Kérheti az is az ellátás megállapítását, akinél a gyermeket az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (a továbbiakban: Gyvt.) 72. § 1. bekezdés alapján **ideiglenes hatállyal elhelyezték**⁷⁸ (Cst. 7. § 1. bekezdés a. pont). A szülő részére a családi pótlék akkor is meg kell állapítani, ha előzetes letartóztatásban van, vagy szabadságvesztés-büntetését tölti (Korm. R. 10/A. § 1. bekezdés). Ha a **16. életévét betöltött kiskorú szülő** a saját háztartásában nevelt gyermekének gyámjával nem él egy háztartásban,⁷⁹ a családi pótlékot a kiskorú szülőnek kell megállapítani és folyósítani (Cst. 7. § 5. bekezdés).

Jogosult a vagyonkezelői joggal felruházott **gyám** és eseti gondnok is a gyermekotthonban, javítóintézetben, vagy büntetés-végrehajtási intézetben elhelyezett gyermek után (Cst. 7. § 1. bekezdés b. pont). A családi pótlékot ez esetben gyámügyi fenntartásos betétben vagy folyószámlán kell elhelyezni (Cst. 7. § 3. bekezdés). A családi pótlék egy részét a gyámhivatal engedélyével

⁷⁴ A családtag definíciójáról, valamint a tartózkodási jog érvényesítéséről lásd a 35. lábjegyzetet.

⁷⁵ A nevelőszülő az a személy, aki nevelőszülői jogviszonya keretében saját háztartásában gondozza a gyámhivatal jogerős határozatával nála elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket és az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttet (Cst. 4. § g. pont).

⁷⁶ A hivatásos nevelőszülő, az a személy, aki speciális foglalkoztatási jogviszonya keretében saját háztartásában gondozza a gyámhivatal jogerős határozatával nála elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket és az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttet (Cst. 4. § h. pont).

⁷⁷ A háztartásban nevelt gyermek definícióját lásd a Jövedelmi helyzettel független családtámogatási ellátások közös szabályainál a 121. oldalon.)

⁷⁸ A gyermeket ideiglenes hatállyal elhelyezheti az önkormányzat jegyzője, a gyámhivatal, valamint a rendőrség, az ügyészség, a bíróság, a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoksága (a továbbiakban: beutaló szerv), ha a gyermek felügyelet nélkül marad vagy testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését családi környezete vagy önmaga súlyosan veszélyezteti, és emiatt azonnali elhelyezése szükséges. A gyermek elhelyezhető a nevelésére alkalmas, azt vállaló külföldi szülőnél, más hozzátartozónál, illetve személynél. Ha erre nincs lehetőség, a legközelebbi ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekek ellátását is biztosító nevelőszülőnél, vagy ha erre nincs lehetőség, az ideiglenes hatályú elhelyezés biztosítására is kijelölt gyermekotthonban helyezi el. A gyermek elhelyezéséről értesíteni kell az illetékes gyámhivatalt, illetve a külföldi állampolgárságú gyermek esetében - ide nem értve az EGT állampolgárt - Budapest Főváros V. Kerület Gyámhivatalát. (lásd még a Gyvt. 72. § 1. bekezdés, 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről 12. §)

⁷⁹ A tizenhatodik életévét betöltött gyermek a szülői házat vagy a szülők által kijelölt más tartózkodási helyet a gyámhatóság engedélyével a szülők beleegyezése nélkül is elhagyhatja, ha az fontos okból érdekében áll (lásd még az 1952. évi IV. törvény a házasságról, a családról és a gyámságról 77. § 2. bekezdést.).

zsebpénzként lehet felhasználni⁸⁰ (Korm. R. 11. § 5-6. bekezdés). Ha az intézményben elhelyezett gyermek⁸¹ egybefüggően 30 napon túl családjánál tartózkodik, a családi pótlék időarányos részét a szülő, illetve a saját jogán jogosult, az intézménytől megkapja (Korm. R. 11. § 3. bekezdés).

Jogosult továbbá Magyarország területén működő **szociális intézmény**⁸² **vezetője** az intézményben elhelyezett gyermek után (Cst. 7. § 1. bekezdés c. pont). A családi pótlékot az intézmény vezetője az intézményi költségvetéstől elkülönítetten kezeli, és biztosítja a személyre szóló felhasználást: a személyi térítési díjra, költségre, valamint személyes szükségletekre (Cst. 7. § 3. bekezdés, Korm. R. 11. § 4. bekezdés).

Családi pótlékot arra a **gyermekre lehet igényelni**, aki még nem tanköteles, illetve a tankötelesre is a tankötelezettség megszűnéséig (Cst. 7. § 1. bekezdés a. pont aa-ab. alpont).⁸³ Tankötelesnek minősül az a gyermek is, aki tankötelezettségét sajátos nevelési igénye miatt nem tudja teljesíteni, így képzési kötelezettség alá esik (Korm. R. 9. § 4. bekezdés). Az után a gyermek után is jár a családi pótlék, aki már nem tanköteles, de általános iskolai, középiskolai vagy szakiskolai (továbbiakban: közoktatási intézmény) tanulmányokat folytat (Cst. 7. § 1. bekezdés a. pont ac. alpont).

Családi pótlékra **saját jogán jogosult** a közoktatási intézményben tanulmányokat folytató nagykorú (Cst. 8. § 3. bekezdés b. pont):

- akinek mindkét szülője elhunyt, vagy
- akinek a vele egy háztartásban élő hajadon, nőtlen, elvált, házastársától külön élő szülője elhunyt, vagy
- aki kikerült az átmeneti vagy tartós nevelésből, vagy
- akinek gyámsága nagykorúvá válásával szűnt meg.

⁸⁰ A zsebpénz alsó határát korcsoportokra bontva határozza meg a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről 82. § 1. bekezdése. Arról nem rendelkezik, hogy a zsebpénzt milyen forrásból kell biztosítani, azaz mennyiben terheli a gyermek után járó családi pótlék összegét.

⁸¹ Értsd alatta a gyermekotthonban, javítóintézetben, büntetés-végrehajtási intézetben vagy szociális intézményben elhelyezett gyermeket (Cst. 7. § 1. bekezdés b. pont).

⁸² Szociális intézmény: ápolást-gondozást, rehabilitációt, valamint átmeneti elhelyezést nyújtó bentlakásos intézmény (Cst. 4. § e. pont).

⁸³ A gyermek, ha eléri az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget, tankötelessé válik: legkorábban abban a naptári évben, amelyben a hatodik életévét május 31-éig betölti, legkésőbb amelyben a nyolcadik életévét augusztus 31. után tölti be. A tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló tizennyolcadik életévét betölti. A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható legfeljebb annak a tanévnek a végéig, amelyben a huszadik életévét betölti. A gyermek tankötelezettségéről az iskola igazgatója dönt. Tizenhatodik életévének betöltése után kérelmére megszűnik annak a tankötelezettsége, aki érettségi vizsgát tett, vagy államilag elismert szakképesítést szerzett, illetve házasságkötés révén nagykorúvá vált, vagy gyermekének eltartásáról gondoskodik. A kérelmet a tanuló és - a nagykorúvá vált tanuló kivételével - a szülő közösen nyújthatja be. A kérelmet az iskola igazgatója írásban tudomásul veszi. (lásd még az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról 6. §) Annak a gyermeknek, aki tanulmányait az általános iskola első évfolyamán az 1997/98. tanévben, illetve azt megelőzően kezdte meg, tankötelezettsége annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tizenhatodik életévét betölti. A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható legfeljebb annak a tanévnek a végéig, amelyben a tizennyolcadik életévét betölti. (lásd még az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról 129. § 1. bekezdés.)

Saját jogán jogosult a **18. életévét betöltött tartós beteg**, illetve súlyosan fogyatékos személy⁸⁴ is, feltéve, ha utána 18. életévének betöltéséig magasabb összegű családi pótlékot folyósítottak (Cst. 8. § 3. bekezdés a. pont, 7. § 1. bekezdés d. pont).

Saját jogán jogosult a **16. életévét betöltött gyermek** is - amennyiben tanköteles, vagy a tankötelezettség megszűnését követően közoktatási intézményben tanul -, ha a gyámhivatal a szülői ház elhagyását határozatban engedélyezte (Cst. 7. § 1 bekezdés e. pont; lásd még az 1952. évi IV. törvény a házasságról, a családról és a gyámságról 77. § 2. bekezdés). A nagykorúságát követően is saját jogán kapja az ellátást (Cst. 8. § 3. bekezdés be. pont).

Saját jogán jogosult az a **nagykorú** is, aki a szülővel nem él egy háztartásban (Cst. 8. § 3. bekezdés bf. alpont). Különélőnek az tekinthető, akinek lakcíme különböző. Lakcím az a bejelentett lakóhely vagy tartózkodási hely, ahol a személy életvitelszerűen él. A kérelemhez csatolni kell a nagykorú kérelmező a lakcímgazolványának másolatát, továbbá a szülője lakcímgazolványának másolatát, és a szülő arra vonatkozó nyilatkozatát, hogy az igénylő életvitelszerűen nem él a háztartásában. A szülő nyilatkozata hiányában a jogosult a szülő lakcíme szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjétől hatósági bizonyítvány kiállítását kérheti arra vonatkozóan, hogy életvitelszerűen nem a szülő háztartásában él. (Korm. R. 5/A. §)

Ha a jogosult **közoktatási intézményben** tanuló gyermeke után, illetve, ha a jogosult - mint közoktatási intézmény tanulója - saját jogán kéri a családi pótlékot, az annak a tanévnek a végéig jár, amely alatt **betölti a 23. életévét** (Cst. 7. § 2. bekezdés, 8. § 3. bekezdés b. pont).

A közoktatási intézmény vezetője a családi pótlékra való jogosultság megállapításához a rendelet 3. számú mellékletében található "Igazolás a tanulói jogviszony fennállásáról" című formanyomtatványon minden tanévben szeptember 30-áig igazolja a **nem tanköteles gyermek tanulói jogviszonyának fennállását**, az utolsó tanévben a megszűnés várható időpontját. A formanyomtatványt az igényelbíráló szerv küldi meg közvetlenül a családi pótlékra jogosultnak. A jogosultnak a kiállított igazolást soron kívül, de legkésőbb a kézhezvételtől számított nyolc napon belül be kell nyújtania az igényelbíráló szervhez. (Korm. R. 7. §)

Ugyanazon gyermek után járó családi pótlék csak **egy jogosultat** illet meg (Cst. 10. § 1. bekezdés). Ha a gyermek együtt élő szülők háztartásában él, a családi pótlékot nyilatkozatuk alapján bármelyik szülő igényelheti gyermekeként, megállapodás hiányában a gyámhatóság dönt az igénylő személyéről (Cst. 10. § 3. bekezdés).

⁸⁴ Az a tizennyolc évesnél idősebb személy, aki az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézetének (a továbbiakban: ORSZI) szakvéleménye szerint tizennyolcadik életévének a betöltése előtt munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, illetve legalább 50%-os mértékű egészségkárosodást szenvedett, és ez az állapot egy éve tart, vagy előreláthatólag legalább egy évig fennáll (Cst. 4. § fb. pont, lásd még az 5/2003. (II. 19.) ESzCsM rendelet a magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségekről és fogyatékoságokról (a továbbiakban: 5/2003. ESzCsM R.) 4/A. § 1. bekezdés). Az igénylő kérelmére vagy hivatalból indult eljárásban az igényelbíráló szerv beszerzi a szakvéleményt, és ennek alapján dönt a jogosultságról. Ha a kérelmet elutasítják, az erről szóló határozat alapjául szolgáló szakvéleményt - az igénylőnek a határozat kézhezvételétől számított 15 napon belül az igényelbíráló szervhez benyújtott fellebbezése alapján - az ORSZI II. fokú szakértői bizottsága vizsgálja felül. (5/2003. ESzCsM R. 4/A. § 2-3. bekezdés)

A családi pótlék **összege:**

- egygyermekes család esetén (Cst. 11. § 1. bekezdés a. pont),	12200Ft
- egy gyermeket nevelő egyedülálló esetén (Cst. 11. § 1. bekezdés b. pont),	13700Ft
- kétgyermekes család esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés c. pont),	13300Ft
- két gyermeket nevelő egyedülálló esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés d. pont),	14800Ft
- három- vagy többgyermekes család esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés e. pont),	16000Ft
- három vagy több gyermeket nevelő egyedülálló esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés f. pont),	17000Ft
- tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermeket nevelő család, nevelőszülő, hivatásos nevelőszülő, valamint a gyermekotthonban, javítóintézetben, büntetés-végrehajtási intézetben, szociális intézményben elhelyezett tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermek után, ⁸⁵ a gyermek 18. életévét betöltését követően is, ha közoktatási intézményben tanul (Cst. 11. § 1. bekezdés g. pont, 7. § 1. bekezdés b-c. pont, 8. § 4. bekezdés),	23300Ft
- tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermeket egyedülállóként nevelő esetén, a tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermek után, a gyermek 18. életévét betöltését követően is, ha közoktatási intézményben tanul (Cst. 11. § 1. bekezdés h. pont, 8. § 4. bekezdés),	25900Ft
- a saját jogán jogosult tizennyolcadik életévét betöltött tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos személy, kivéve, azt, aki közoktatási intézményben tanul (Cst. 11. § 1. bekezdés i. pont, 7. § 1. bekezdés d. pont, 8. § 4. bekezdés),	20300Ft
- nevelőszülőnél; vagy gyámnál, aki egyben a nevelőszülő is; hivatásos nevelőszülőnél - feltéve, hogy a gyermeket nem egyedül neveli -; gyermekotthonban, javítóintézetben, büntetés-végrehajtási intézetben, szociális intézményben elhelyezett gyermek, feltéve, hogy akire tekintettel a családi pótlékot folyósítják nem tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos (Cst. 11. § 1. bekezdés g-h, j. pont, 7. § 1. bekezdés b-c. pont, Korm. R. 6. § 3. bekezdés),	14800Ft
- az ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermek után, feltéve, hogy akire tekintettel a családi pótlékot folyósítják nem tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos (Cst. 11. § 1. bekezdés g-h, j. pont, lásd még a Gyvt. 72. § 1. bekezdés),	14800Ft
- saját jogán igénylő esetén, amennyiben közoktatási intézményben tanul, feltéve, hogy nem tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos (Cst. 11. § 1. bekezdés g-h, j. pont, 8. § 3. bekezdés b. pont).	14800Ft

⁸⁵ Tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos az a tizennyolc évesnél fiatalabb gyermek, aki betegsége, illetve fogyatékosága miatt állandó vagy fokozott felügyeletre, gondozásra szorul (Cst. 4. § fa. pont). A betegség vagy fogyatékoság fennállásáról, illetve annak hiányáról szóló igazolást a gyermekklinika, gyermek-szakkórház, kórházi gyermekosztály, szakambulancia, szakrendelő vagy szakgondozó intézmény szakorvosa adja ki (lásd még az 5/2003. ESzCsM R. 1. § 2. bekezdés).

Az ellátást **teljes hónapra kell megállapítani és folyósítani** (Cst. 11. § 3. bekezdés). Arra a hónapra, amelyben a családi pótlékra való jogosultság megszűnik, még az ellátást folyósítani kell (Korm. R. 6. § 1. bekezdés). Ha ugyanabban a hónapban a gyermek után **más válik jogosulttá**, az új jogosult az ellátást a következő hónaptól kaphatja (Korm. R. 6. § 2. bekezdés).

A családi pótlék összegének emeléséről az Országgyűlés évente legalább egyszer dönt (Cst. 11. § 4. bekezdés).

Az ellátás **összegének megállapításánál egyedülálló** az:

- aki hajadon, nőtlen, özvegy, elvált, vagy házastársától külön él, és nincs élettársa (Cst. 4. § a. pont),
- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa közoktatási intézmény tanulója vagy felsőfokú oktatási intézmény első oklevelet szerző hallgatója, és jövedelme⁸⁶ nincs (Cst. 13. § ba. pont)
 - az oktatási intézmény igazolásával, amit minden év szeptember 30-áig be kell nyújtani (Korm. R. 14. § 1. bekezdés b. pont), valamint jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés),
- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa vakok személyi járadékában, vagy fogyatékosági támogatásban részesül (Cst. 13. § bb. pont) - az ellátás megállapításáról szóló határozat másolatával vagy a folyósító szerv igazolásával kell igazolni (Korm. R. 14. § 1. bekezdés c. pont),
- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa nyugellátásban - ideértve a rokkantsági nyugdíjakat és a rehabilitációs járadékot is -, átmeneti járadékban részesül, feltéve, ha az ellátása nem haladja meg a rokkantsági csoportonként megállapított legkisebb rokkantsági nyugdíj, illetve a legkisebb öregségi nyugdíj összegét, és egyéb jövedelme nincs (Cst. 13. § bc-bd. pont) - a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság minden év február 28-áig kiállított igazolásával (Korm. R. 14. § 1. bekezdés d. pont), valamint jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés),
- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa időskorúak járadékában, rendszeres szociális segélyben, rendszeres szociális járadékban, rokkantsági járadékban részesül, feltéve, hogy egyéb jövedelme nincs (Cst. 13. § be. pont) - a folyósító szerv igazolásával (Korm. R. 14. § 1. bekezdés e. pont), valamint jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés),
- aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte és jövedelme nincs (Cst. 13. § bf. pont)
 - jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés).

A családi pótlék összegének megállapításakor **a gyermekek számánál figyelembe kell venni** azt a vér szerinti, örökbe fogadott vagy nevelt gyermeket, aki az igénylő háztartásában él, és akire tekintettel családi pótlékot kap; aki saját jogán jogosult; és aki közoktatási intézmény tanulója vagy akkreditált felsőoktatási intézmény első akkreditált felsőfokú iskolai rendszerű szakképzésben, első

⁸⁶ Jövedelem: az a személyi jövedelemadóról szóló törvényben adóköteles jövedelemként meghatározott - belföldről vagy külföldről származó - vagyoni érték, bevétel, amelynek havi összege meghaladja a mindenkori legkisebb munkabér összegét (Cst. 4. § 1. bekezdés i pont).

egyetemi vagy főiskolai alapképzésben részt vevő hallgatója,⁸⁷ feltéve, hogy rendszeres jövedelme⁸⁸ nincs (Cst. 12. § a. pont). Ez utóbbi esetben az ellátás igénylésekor, továbbá az ellátás folyósításának időtartama alatt - az igényelbíráló szerv felhívására -, minden évben, a tanulói jogviszonyt szeptember 30-áig, a hallgatói jogviszonyt október 31-éig kell igazolni (Korm. R. 8. § 1. bekezdés). Ha a nem tanköteles gyermek tanulói jogviszonya az első vizsgaidőszak utolsó napján megszűnik, de az új képzési időszakra hallgatói jogviszonyt létesít, akkor a tanulói jogviszony megszűnése és a hallgatói jogviszony keletkezése közötti időre, legfeljebb azonban két hónapra utólag a családi pótlék összegének számításánál figyelembe kell venni (Korm. R. 13. § 2. bekezdés).

Az a gyermek is beleszámít a gyerekszamba, aki fogyatékos és szociális intézményi ellátásban részesül, feltéve, hogy a gyámhivatal nem vette átmeneti vagy tartós nevelésbe, és a családi pótlékot igénylő vele kapcsolatot tart (Cst. 12. § b. pont). **Kapcsolattartásnak** a rendszeres találkozás minősül. Nem tekinthető rendszeres kapcsolattartásnak az évenkénti egy-egy látogatás, levélírás, telefonálás. (Korm. R. 8. § 2. bekezdés) A kapcsolattartás teljesítését a szociális intézmény vezetője az ellátás igénylésekor, a továbbiakban évente egy alkalommal írásban igazolja (Korm. R. 8. § 3. bekezdés).

A **tartós beteg**, illetve súlyosan fogyatékos gyermek után, vagy személy részére járó magasabb összegű családi pótlék annak a hónapnak a végéig jár, ameddig a betegséget, súlyos fogyatékoságot igazolták (Cst. 8. § 2. bekezdés). Ha állapotjavulás miatt a magasabb összegű családi pótlék már nem jár, a magasabb összegű ellátásra való jogosultság megszűnését követő hónaptól az ellátást az új összeggel kell **folyósítani**, feltéve, hogy az ellátásra való jogosultság fennáll (Korm. R. 12. §). Aki után 18. életévének betöltéséig magasabb összegű családi pótlékot folyósítanak, az ezt követően folyósított ellátás megegyezik a korábban folyósított családi pótlék összegével. Az így folyósított ellátás más jogszabály alkalmazásában magasabb összegű családi pótléknak minősül. (Cst. 8. § 4. bekezdés, 11. § 1. bekezdés g-h. pont).

A magasabb összegű családi pótlékban részesülőnek - illetve annak, aki után magasabb összegű családi pótlék megállapításra került - az Igazgatóság **utazási kedvezmény** igénybevétele céljából a magasabb összegű családi pótlékot megállapító határozattal egyidejűleg hatósági bizonyítványt ad ki. 2007. június 1-jét megelőzően megállapított ellátások esetén a hatósági bizonyítványt kérelemre állítják ki. (Korm. R. 9. § 2. bekezdés, lásd még 394/2007. (XII. 27.) Korm. rendelet a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény végrehajtásáról rendelkező 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet módosításáról 18. § 2. bekezdés) A hatósági bizonyítványnak tartalmaznia kell a magasabb összegű családi pótlékban részesülő személy - illetve annak, aki után magasabb összegű családi pótlék került megállapításra - nevét, lakcímét, a magasabb összegű családi pótlék megállapításának tényét, a hatósági bizonyítvány kiállításának célját és az érvényesség időtartamát is. Az érvényesség időtartama a szakvéleményben meghatározott felülvizsgálat időpontjáig, de legfeljebb 5 évig tart.

⁸⁷ Például, ha az igénylőnek három gyermeke van, egyikük felsőoktatási intézmény hallgatója, ez esetben a nevelési ellátást a két gyermek után kapja, de a három gyermek után járó összegben, azaz gyermekekenként 13300Ft helyett 16000Ft-ot.

⁸⁸ Rendszeres jövedelem a három egymást követő hónapban keletkezett, a minimálbér összegét meghaladó jövedelem (Cst. 4. § i-j. pont).

(Korm. R. 9. § 3. bekezdés) Az utazási kedvezmény **mértéke**: korlátlan számban megváltható 90%-os kedvezményes menetjegy, vagy bármely viszonylatban megváltható, viszonylathoz kötött 90%-os kedvezményes bérlet a jogosult, illetve a vele együtt utazó személy részére 90%-os korlátlan számú menetjegy. A hatósági bizonyítvánnyal rendelkezők a helyi közlekedésben a települési önkormányzat árrendelésében rendszeresített kedvezményes bérletre is jogosultak. (lásd még a 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről 8. § 1. bekezdés c, e. pont, 10. §)

Ha a **nem tanköteles** gyermek tanulói jogviszonya az első vizsgaidőszak utolsó napján megszűnik, de az új tanítási évre tanulói jogviszonyt létesít, akkor utána arra az időre, amely alatt nem állt tanulói jogviszonyban, legfeljebb azonban 2 hónap időtartamra, utólag családi pótlékot kell megállapítani (Korm. R. 13. § 1. bekezdés). Amennyiben a **18. életévét betöltött** személynek rendszeres jövedelme van, a reá tekintettel, illetve a részére folyósított ellátását a negyedik hónaptól szüneteltetni kell, mindaddig, amíg rendszeres jövedelemmel⁸⁹ rendelkezik, de a gyermekek számába továbbra is beleszámít (Cst. 14. § 12. § a. pont).

Gyermekgondozási támogatások

A gyermeket nevelő szülő, nevelőszülő, illetve gyám gyermekgondozási támogatásra jogosult, melynek fajtái a gyermekgondozási segély és a gyermeknevelési támogatás. A nagyszülő a gyermekgondozási segélyre a szülő jogán szerezhethet jogosultságot. (Cst. 19. §)

Gyermekgondozási segély

Gyermekgondozási segélyre **jogosult** a szülő, nevelőszülő, gyám, a 16. életévét betöltött kiskorú szülő is, ha saját háztartásában⁹⁰ gyermeket nevel, a gyermek harmadik, ikergyermek esetén a tankötelessé válás évének a végéig, tartósan beteg illetve fogyatékos gyermek⁹¹ tizedik életévének betöltéséig. A kiskorú szülő akkor kérheti az ellátást, ha a saját háztartásban nevelt gyermekének gyámjával nem él egy háztartásban.⁹² (Cst. 20. § 1. bekezdés, 7. § 5. bekezdés)

Tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos gyermek esetén, amennyiben rá tekintettel még családi pótlékot nem igényeltek, a kérelemhez csatolni kell az 5/2003. ESzCsM R. 3. számú melléklete szerinti orvosi igazolást (Korm. R. 19. § 7. bekezdés). Ha az ikergyermek után járó gyermekgondozási segély igénylése nem az anyasági támogatás iránti kérelemmel egyidejűleg vagy nem ugyanannál az igényelbíráló szervnél történik, akkor a gyermekek születési anyakönyvi kivonatának bemutatásával kell igazolni, hogy a kérelmező ikergyermeket nevel (Korm. R. 19. § 8. bekezdés). Amennyiben

⁸⁹ A rendszeres jövedelemről lásd a 88. lábjegyzetet.

⁹⁰ A háztartásban nevelt gyermek definícióját lásd a Jövedelmi helyzettől független családtámogatási ellátások közös szabályainál a 121. oldalon.

⁹¹ A tartósan beteg, illetve fogyatékos gyermekről lásd a 85. lábjegyzetet.

⁹² A kiskorú szülőről lásd a 79. lábjegyzetet.

ikergyermekek esetén a tankötelessé válás éve nem egyezik meg, úgy a legkésőbb tankötelessé váló gyermeket kell figyelembe venni az ellátásra való jogosultságnál (Cst. 20. § 2. bekezdés), legfeljebb 10. életévének betöltésének napjáig (Korm. R. 19. § 9. bekezdés a. pont). A jogosult ez esetben köteles csatolni az iskola igazgatójának döntésének másolatát, arról, amelyben a gyermek tankötelezettségét meghatározta (Korm. R. 19. § 9. bekezdés b. pont).⁹³

A gyermekgondozási segélyt a szülő jogán a **nagyszülő** is kérheti (Cst. 19. §). Nagyszülőnek kell tekinteni a gyermek szülőjének vér szerinti, örökbefogadó szülőjét, továbbá annak együtt élő házastársát. A nagyszülő akkor jogosult az ellátásra, ha a gyermek az első életévét betöltötte, nevelése a szülőnél történik, továbbá a szülők írásban nyilatkoznak a gyermekgondozási segély lemondásáról és egyetértenek a segély nagyszülő részéről történő igénylésével. A gyermekkel nem közös háztartásban élő szülő nyilatkozatát a gyámhatóság pótolhatja. Ha a szülő az egyetértő nyilatkozatát visszavonja, és azt a gyámhivatal nem pótolhatja, a nagyszülő jogosultsága megszűnik. Az ellátást a visszavonó nyilatkozat igényelbíráló szervhez történő benyújtását követő hónap utolsó napjától meg kell szüntetni. A nagyszülő részére a gyermekgondozási segélyre való jogosultság akkor állapítható meg, ha ő maga megfelel az ellátásra való jogosultság feltételeinek, és a szülő esetében is fennállnak a jogosultsági feltételek. A nagyszülő gyermekgondozási segélyre való jogosultságát akkor is meg kell szüntetni, ha olyan kizáró körülmény áll be, amely a szülő az ellátásnak saját maga általi igénybevétele esetén a gyermekgondozási segélyre való jogosultságának elvesztését vonná maga után. Ha a szülő a gyermek után gyermekápolási táppénzt vesz igénybe, ez a körülmény a nagyszülő gyermekgondozási segélyre vonatkozó jogosultságát nem érinti. (Cst. 20/A. §)

Gyermekgondozási segély folyósítása mellett a jogosult **keresőtevékenységet** a gyermek egyéves koráig nem folytathat, kivéve a kiskorú szülő gyerekének a gyámját. A gyermek egyéves kora után azonban a szülő időkorlátozás nélkül dolgozhat. (Cst. 21. §) A nagyszülő keresőtevékenységet a gyermek három éves kora után folytathat napi négy órát meg nem haladó időtartamban, vagy időkorlátozás nélkül, ha a munkát otthonában végzi. A napi 4 órát meg nem haladó időtartamban folytatott kereső tevékenységnek kell tekinteni, ha a gyermekgondozási segélyben részesülő nagyszülőt rendes munkaidőben kizárólag szombaton és vasárnap részmunkaidőben foglalkoztatják oly módon, hogy a rendes és rendkívüli munkaidejének együttes mértéke egy naptári héten a 20 órát nem haladja meg. (Cst. 21/A. § 1-2. bekezdés)

A gyermekgondozási segélyre való jogosultságot nem érinti, ha a napközbeni ellátást biztosító intézményben elhelyezett gyermek egyévesnél idősebb; illetőleg ha a nagyszülő kapja az ellátást, a gyermek háromévesnél idősebb, és az intézményi elhelyezés a napi 5 órás időtartamot nem haladja meg (Cst. 20. § 1. bekezdés, 20/A. § 1. bekezdés, 21/A. § 3. bekezdés, Korm. R. 22. § 2. bekezdés). A jogosult a gyermek napközbeni elhelyezéséről, az igényelbíráló szerv kérésére, minden év szeptember 30-áig nyilatkozik (Korm. R. 22. § 6. bekezdés). Egyéb esetben szünetel az ellátás folyósítása (Korm. R. 22. § 5. bekezdés).

⁹³ A tankötelezettségről lásd a 83. lábjegyzetet.

A Magyar Államkincstár elnöke **méltányossági** jogkörében jogosultságot⁹⁴ állapíthat meg a gyermeket nevelő személynek, ha a gyermek szülei három hónapot meghaladóan a gyermek nevelésében akadályoztatva vannak (Cst. 22. § a. pont, Korm. R. 4/B. § 1. bekezdés a. pont). Méltányossági alapon jogosultságot állapíthat, illetve hosszabbíthat meg a gyermek általános iskolai tanulmányainak megkezdéséig, legfeljebb azonban a gyermek nyolcadik életévének betöltéséig, ha a gyermek betegsége miatt a gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézményben nem gondozható (Cst. 22. § b. pont, Korm. R. 4/B. § 1. bekezdés a. pont).

A méltányossági kérelmet a gyermekgondozási segélyhez szükséges nyomtatványon kell benyújtani az igénylő lakóhelye vagy tartózkodási helye szerint területileg illetékes Magyar Államkincstár Igazgatóságához (a továbbiakban: Igazgatóság). A kérelemhez csatolni kell szülők nyilatkozatát arról, hogy a gyermekük nevelésében akadályoztatva vannak; illetve csatolni kell az szakorvos igazolását arról, hogy a gyermek napközbeni ellátás keretében nem gondozható; nevelhető.⁹⁵ Az Igazgatóság az előkészített iratanyagot megküldi a Magyar Államkincstár elnökének. A méltányossági alapon megállapított gyermekgondozási segély feltételeit az Igazgatóság évente felülvizsgálja. (Korm. R. 23. §)

Annak, akinek **2005. december 31-éig méltányossági** alapon a MÁK elnöke jogosultságot állapított, illetve hosszabbított meg - a gyermeket nevelő személynek, mert az egyedül álló szülő keresőtevékenységének hiányában a család megélhetése nem biztosítható; vagy a szülőnek, ha tartós beteg illetve súlyosan fogyatékos gyermeket nevel, a gyermek tizennegyedik életévének betöltéséig -, az ellátást a 2005. december 31-én hatályos szabályozás szerint kell megállapítani, illetve tovább folyósítani (lásd még a 2005. évi CXXVI. törvény a családtámogatási rendszer átalakításáról 28. § 7. bekezdés).

Gyermeknevelési támogatás

A gyermeknevelési támogatásra **jogosult** a szülő, nevelőszülő, gyám, ha a saját háztartásában⁹⁶ három vagy több kiskorú gyermeket nevel, a legfiatalabb gyermek harmadik életévének betöltésétől nyolcadik életévének betöltéséig (Cst. 23. §). A jogosult napi négy órát meg nem haladó **kereső tevékenységet** folytathat, illetve időkorlátozás nélkül dolgozhat otthonában. A napi 4 órát meg nem haladó időtartamban folytatott kereső tevékenységnek kell tekinteni, ha a gyermekgondozási támogatásban részesülő személyt rendes munkaidőben kizárólag szombaton és vasárnap részmunkaidőben foglalkoztatják oly módon, hogy a rendes és rendkívüli munkaidejének együttes mértéke egy naptári héten a 20 órát nem haladja meg. (Cst. 24. § 1-2. bekezdés).

⁹⁴ Az igény elbírálásakor figyelembe veszik a gyermekgondozási támogatás megállapítását kizáró feltételeket (Cst. 22. §), melyeket lásd a Gyermekgondozási támogatások közös szabályainál a 119-120. oldalon.

⁹⁵ A tartós beteg, illetve fogyatékos gyermekről lásd 85. l. lábjegyzetet.

⁹⁶ A háztartásban nevelt gyermek meghatározását lásd a Jövedelemi helyzettől független családtámogatási ellátások közös szabályainál a 121. oldalon.

Nem jár a gyermeknevelési támogatás annak a személynek, aki a gyermeket napközbeni ellátást biztosító intézményben⁹⁷ helyezi el (Cst. 24. § 3. bekezdés). A gyermeknevelési támogatásra való **jogosultságot** azonban **nem érinti**, ha

- a napközbeni ellátást biztosító intézményi elhelyezést igénybe vevő gyermek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül (Korm. R. 22. § 3. bekezdés a. pont),
- a védelembe vett gyermek szülőjét kötelezi az önkormányzat jegyzője, hogy gyermeke folyamatosan vegyen igénybe napközbeni ellátást, illetve iskolaotthonos nevelést-oktatást vagy kollégiumi ellátást (Korm. R. 22. § 3. bekezdés b. pont, Gyvt. 68. § 3. bekezdés a. pont),
- a gyermek a napközbeni ellátást biztosító intézményi elhelyezést nem a lakó-, illetve tartózkodási helyén veszi igénybe (Korm. R. 22. § 3. bekezdés c. pont),
- a napközbeni ellátást biztosító intézményi elhelyezést iskolában tanuló gyermek veszi igénybe (Korm. R. 22. § 3. bekezdés d. pont),
- az intézményi elhelyezés a napi 5 órás időtartamot - amelybe a napközbeni ellátás keretében nyújtott étkezés, valamint a kötelező vagy ajánlott fejlesztő foglalkozás időtartama nem számít bele - nem haladja meg (Korm. R. 22. § 3. bekezdés e. pont).

A jogosult a gyermek napközbeni elhelyezéséről, az igényelbíráló szerv kérésére, minden év szeptember 30-áig nyilatkozik (Cst. 22. § 6. bekezdés).

A gyermekgondozási támogatások közös szabályai

A gyermekgondozási támogatást a gyermekkel közös háztartásban élő **szülők bármelyike igénybe veheti**, megállapodás hiányában a gyámhatóság dönt. Ha a szülők egyidejűleg több gyermek után lennének jogosultak a gyermekgondozási támogatás egyik vagy mindkét formájára, úgy a támogatást csak egy jogcímen és csak az egyik szülő részére lehet megállapítani. (Cst. 25. §)

Az is jogosult gyermekgondozási támogatásra, aki a gyermeket napközbeni ellátást biztosító intézményben helyezi el, feltéve, hogy a gyermekgondozási támogatásra jogosult közoktatási intézményben a nappali oktatás munkarendje szerint tanul, illetőleg felsőoktatási intézmény nappali tagozatos hallgatója (Korm. R. 22. § 1. bekezdés).

Nem jár a gyermekgondozási támogatás annak:

- aki rendszeres pénzellátásban⁹⁸ részesül, **kivéve** a gyermekgondozási támogatás folyósítása mellett végzett kereső tevékenység után járó táppénzt, valamint a gyermekgondozási segélyre való jogosultság esetében a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló törvény alapján járó nyugellátást, illetve annak minősülő nyugellátást, továbbá a rehabilitációs járadékot, a rokkantsági járadékot, az átmeneti járadékot, a rendszeres szociális járadékot és a bányász dolgozók egészségkárosodási járadékát, súlyosan fogyatékos személy ápolását végző

⁹⁷ A gyermekek napközbeni ellátása megszervezhető - a gyermekek életkorának megfelelően - bölcsődében, hetes bölcsődében, családi napköziben, házi gyermekfelügyelet keretében, nyári napközis otthonban vagy napközis táborban, valamint óvodában, iskolai napköziben (Gyvt. 41. § 3. bekezdés).

személy részösszegű ápolási díját (Cst. 27. § 1. bekezdés a. pont, lásd még az 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (a továbbiakban: Szt.) 43/A. §, 44. § 2. bekezdés),

- akinek gyermekét ideiglenes hatállyal elhelyezték, átmeneti vagy tartós nevelésbe vették,⁹⁹ vagy 30 napot meghaladóan szociális intézményben helyezték el (Cst. 27. § 1. bekezdés b. pont), **kivéve** a gyermek napközbeni intézményi rehabilitációs, habilitációs célú foglalkoztatását (Korm. R. 22. § 4. bekezdés),
- aki előzetes letartóztatásban van, illetve szabadságvesztés büntetését tölti (Cst. 27. § 1. bekezdés d. pont).

A gyermekgondozási támogatások **összege** - függetlenül a gyermekek számától - megegyezik az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegével. Töredékhónapban egy naptári napra a havi összeg harmincad része jár. **Ikergyermek** esetén – függetlenül a gyermekek számától - a gyermekgondozási segély összege ennek a kétszerese. (Cst. 26. §) Akinek gyermeke, ikergyermekének egyike meghal, annak a támogatás folyósítását a halálesetet követő hónap első napjától számított három hónap elteltével kell megszüntetni (Cst. 28. §).

Ha a kérelmező a gyermekgondozási támogatások helyett az 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól (a továbbiakban: Ebtv.) 39. §-a, valamint a 69. §-a alapján biztosítási jogviszony alapján járó ellátás választ,¹⁰⁰ azaz táppénzt, terhességi-gyermekágyi segélyt, vagy gyermekgondozási díjat, úgy a választott ellátás iránti igényt - a folyósítás alatt álló ellátás megszüntetésére vonatkozó kérelemmel együtt a Magyar Államkincstárhoz vagy a családtámogatási kifizetőhelyhez kell benyújtani. A választott újabb ellátás az igény írásban történő benyújtása napjától folyósítható. Ha a megszüntetni kért ellátás, illetőleg a választott ellátás folyósítására más szerv illetékes, az ellátás megszüntetésére vonatkozó kérelmet a választott ellátásra irányuló igény elbírálásával egyidejűleg három munkanapon belül az illetékes szervhez kell továbbítani. Korm. R. 22/A. §)

Az **ellátásból nyugdíjjárulékot vonnak**, így a folyósítás időtartama szolgálati időnek minősül (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről (a továbbiakban: Tbj.) 26. § 1. bekezdés).

A gyermekgondozási támogatásban részesülők egészségügyi szolgáltatásra jogosultak (Tbj. 16. § 1. bekezdés f, h. pont).

⁹⁸ A rendszeres pénzellátásról lásd a 30. lábjegyzetet.

⁹⁹ Az ideiglenes hatályú elhelyezés, átmeneti vagy tartós nevelésbe vétel a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések, melyek a szülő felügyeleti jogát különböző mértékben érintik (Gyvt. 72-81. §).

¹⁰⁰ A biztosítási jogviszony alapján járó ellátások közül a terhességi-gyermekágyi segélyről, valamint gyermekgondozási díjról bővebben lásd a 127-131. oldalon.

Anyasági támogatás

Anyasági támogatásra **jogosult** a szülést követően az a **nő**, aki terhessége alatt legalább négyszer - koraszülés esetén legalább egyszer - **terhesgondozáson részt vett** (Cst. 29. § 1. bekezdés a. pont), az erről szóló orvosi igazolást csatolni kell a kérelemhez (Korm. R. 24. § 2. bekezdés a. pont). Amennyiben az anya igazolja, hogy a terhesség időtartama alatt legalább 5 hónapig egybefüggően külföldön volt, úgy ezt az igazolást nem kell benyújtani (Korm. R. 24. § 3. bekezdés). A gyermek halva születése esetén is jár a támogatás a szülő nőnek (Cst. 29. § 2. bekezdés), ez esetben csatolni kell az erről szóló okiratot (Korm. R. 24. § 4. bekezdés b. pont). Az anya halála esetén a támogatást az anyával egy háztartásban élő apának, illetve a gyermek gondozását ellátó más személynek kell kifizetni (Cst. 30. §). A kérelemhez be kell nyújtani az anya halotti anyakönyvi kivonatát (Korm. R. 24. § 4. bekezdés c. pont).

Jogosult az anyasági támogatásra az **örökbefogadó szülő** is, ha a szülést követő 180 napon belül az örökbefogadást jogerősen engedélyezték (Cst. 29. § 1. bekezdés b. pont), a kérelemhez csatolni kell az erről szóló jogerős határozat másolatát (Korm. R. 24. § 2. bekezdés b. pont).

Kérheti a támogatás megállapítását a **gyám** is, ha a gyermek a születését követően 180 napon belül, jogerős gyámrendelő határozat alapján került gondozásába (Cst. 29. § 1. bekezdés c. pont), igénybejelentéskor be kell nyújtani az erről szóló határozat másolatát (Korm. R. 24. § 2. bekezdés c. pont).

Nem jogosult anyasági támogatásra a szülő, ha a szülők a gyermek megszületését megelőzően nyilatkozatban hozzájárultak a gyermek örökbefogadásához, **kivéve**, ha a szülést követő 180 napon belül nyilatkozatukat visszavonták (Cst. 33. § 1. bekezdés a. pont, 2. bekezdés a. pont). A kérelemhez csatolni kell az örökbefogadáshoz való hozzájárulás visszavonásáról szóló nyilatkozat másolatát (Korm. R. 24. § 4. bekezdés d. pont). Akkor sem jogosult a szülő a támogatásra, ha a megszületett gyermek a gyámhatóság jogerős határozata alapján a családból kikerülést eredményező gyermekvédelmi gondoskodásban részesül, **kivéve**, ha a szülést követő 180 napon belül a gyermekvédelmi gondoskodást megszüntetik, és a gyermekről továbbiakban az anya gondoskodik. (Cst. 33. § 1. bekezdés b. pont, 2. bekezdés b. pont). Az igénybejelentéshez be kell nyújtani a gyermekvédelmi gondoskodás megszűnéséről szóló gyámhatósági határozatot (Korm. R. 24. § 4. bekezdés e. pont).

A **kérelmet**, a szülést követő 180 napon belül kell benyújtani (Cst. 32. §).

Az anyasági támogatás **összege** gyermekenként az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 225%-a, ikergyermekek esetén 300%-a (Cst. 31. §).

Jövedelmi helyzetől független családtámogatási ellátások közös szabályai

Saját háztartásban nevelt az a gyermek, aki a szülővel, nevelőszülővel, örökbe fogadó szülővel, gyámmal, életvitelszerűen együtt él, továbbá akit a Gyvt. 72. § 1. bekezdése alapján, akit ideiglenes hatállyal helyeztek el¹⁰¹ más személynél, és vele életvitelszerűen együtt él, gondozásából rendszeres jelleggel legfeljebb csak napközbeni időszakra kerül ki (Cst. 4. § k. pont, 7. § 1. bekezdés a. pont). A családi pótlékra való jogosultságnál és annak összegénél, valamint a gyermekgondozási támogatások elbírálásánál saját háztartásban nevelt gyermeknek kell tekinteni azt is, aki:

- átmeneti jelleggel tartózkodik a háztartáson kívül (kül- vagy belföldi tanulmányok ideje alatt, vagy gyógykezelés alatt áll),
- 30 napot meg nem haladóan tartózkodik szociális intézményben,¹⁰²
- a szülő kérésére átmeneti gondozásban részesül,¹⁰³ vagy szülőjével együtt családok átmeneti otthonában tartózkodik (Cst. 7. § 4. bekezdés, 12. §, 20. §, 23. §).

A családtámogatás iránti kérelmet a Magyar Államkincstárnak az igénylő lakóhelye, tartózkodási helye szerint területileg illetékes Regionális Igazgatósága és kirendeltsége (a továbbiakban: Igazgatóság) **bírálja el** (Cst. 35. § 1. bekezdés a. pont, Korm. R. 4/B. § c. pont). Az előzetes letartóztatásban lévő vagy szabadságvesztés-büntetését töltő szülő családi pótlékra jogosultságának megállapítására a büntetés-végrehajtási intézet székhelye szerinti Igazgatóság az illetékes, mely a jogosultság megállapítása esetén haladéktalanul tájékoztatja az igénylő lakóhelye szerint illetékes Igazgatóságot (Korm. R. 10/A. §). Ha a munkaadónál **családtámogatási kifizetőhely**¹⁰⁴ működik, a családi pótlék, a szülő által igényelt gyermekgondozási segély, valamint az anyasági támogatás iránti kérelmet, a munkaadó bírálja el (Cst. 35. § 1. bekezdés b. pont).

Családtámogatás iránti **kérelmet** írásban a rendelet 1. számú mellékletében szereplő „Igénybejelentés családtámogatási ellátásokra” elnevezésű formanyomtatványon,¹⁰⁵ és az egyes ellátásokhoz tartozó pótlapokon kell benyújtani, csatolva az elbíráláshoz szükséges tények adatok igazolását, nyilatkozatokat (Cst. 34. § 1. bekezdés, Korm. R. 1. § 1. bekezdés, Korm. R. 5. § 1. bekezdés, 19. § 1. bekezdés, 21. § 1. bekezdés, 24. § 1. bekezdés).¹⁰⁶

¹⁰¹ Az ideiglenes elhelyezésről lásd a 78. lábjegyzetet.

¹⁰² A szociális intézményről lásd a 82. lábjegyzetet.

¹⁰³ Átmeneti gondozásba vétel akkor kérhető, ha a szülők átmenetileg vannak akadályoztatva a gyermek nevelésében (pl. tartós kórházi kezelés). Az átmeneti gondozásba vétel időtartama legfeljebb 12 hónap, mely 6 hónappal, szükség esetén a tanítási év végéig meghosszabbítható. A gyermek átmeneti gondozása megszervezhető a működtető által kijelölt helyettes szülőnél, gyermekek átmeneti otthonában vagy családok átmeneti otthonában. (Gyvt. 45-51. §)

¹⁰⁴ Családtámogatási kifizetőhely az Országos Rendőr-főkapitányság, a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságok, az ORFK Köztársasági Örezred, a Nemzeti Nyomozó Iroda, a Készenléti Rendőrség, a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság, a Honvédelmi Minisztérium, az Információs Hivatal, a Nemzetbiztonsági Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ, az Országgyűlés Hivatala (Korm. R. 4/B. § 4. bekezdés).

¹⁰⁵ A nyomtatványok letölthetők a www.allamkincstar.gov.hu honlapról.

¹⁰⁶ Külön igénybejelentésnek minősül, ha ugyanazon gyermek után a családi pótlékot az apa, míg a gyermekgondozási segélyt és az anyasági támogatást az anya kívánja igényelni. Ilyen esetben az apa az általános bejelentő lapon a családi pótlékot, míg az anya a másik két ellátást jelöli meg, és a kérelemnek megfelelő pótlapokat tölti ki. (Kitöltési Útmutató a családtámogatási ellátások egységes bejelentő lapjához)

Családi pótlék iránti kérelemnél az 1. számú pótlapot a „Családi pótlék igényléséhez” kell kitölteni (Korm. R. 5. §. 1. bekezdés). Amennyiben az igénylő korábban már kapott családi pótlékot és csak a gyerekszámban történt változás, úgy sem az igénybejelentőt, sem annak a pótlapját nem kell kitölteni, hanem csak a rendelet 2. számú mellékletének „Bejelentés a gyermekszámváltozásról” elnevezésű nyomtatványát (Korm. R. 5. § 5. bekezdés).

Gyermekgondozási segély igényléséhez az 1. számú melléklet 2. számú pótlapját - „Gyermekgondozási segély igényléséhez” - kell csatolni, amennyiben nagyszülő igényli az ellátást, úgy a 3. számú pótlapot - „Gyermekgondozási segély nagyszülő által igényléséhez” - kell benyújtani (Korm. R. 19. § 1-2. bekezdés).

Gyermeknevelési támogatás igénylésénél, pedig ugyanezen melléklet 4. számú pótlapját - „Igénybejelentés gyermeknevelési támogatás igényléséhez” - kell kitölteni (Korm. R. 21. § 1. bekezdés).

Anyasági támogatás iránti kérelemnél az 5. számú pótlapot - „Anyasági támogatás igényléséhez” - kell csatolni (Korm. R. 24. § 1. bekezdés).

A családtámogatási ellátást igénylő személyazonosító adatait érvényes személyi igazolvány személyazonosító igazolvány, kártya típusú gépjárművezetői engedély vagy útlevel; a lakcímadatokat a lakcímet igazoló hatósági igazolvány bemutatásával, vagy azok másolatának csatolásával kell igazolni. A Társadalombiztosítási Azonosító Jel hatósági bizonyítvánnyal, hatósági igazolvány bemutatásával, vagy annak másolatának csatolásával igazolható. A gyermekre vonatkozó adatokat eredeti születési anyakönyvi kivonat csatolásával kell igazolni. Azokról a körülményekről, amelyekről nem kell igazolást benyújtani, az igénylő írásban nyilatkozik. A családtámogatási ellátásra való jogosultságot szülővel együtt élő házastárs a házassági anyakönyvi kivonat bemutatásával vagy másolatának csatolásával igazolja. A nevelőszülő, a hivatásos nevelőszülő a gyermek nála történő elhelyezéséről rendelkező határozat; a gyám a gyámrendelő határozat bemutatásával vagy másolatának csatolásával igazolja jogosultságát. Az ügyfél írásban kérheti az igényelbíráló szervtől, hogy a fenti iratokat szerezzé be a gyámhatóságtól. (Korm. R. 1. § 3-5. bekezdés) Amennyiben az ellátás iránti kérelmet 16. életévét betöltött kiskorú szülő nyújtja be, úgy a kérelmet az általa benyújtott igény alapján kell megállapítani és folyósítani (Korm. R. 1. § 7. bekezdés, Cst. 7. § 5. bekezdés).

Az EGT állampolgár és családtagjai, valamint a magyar állampolgár családtagjai esetén az 1. számú melléklet 6. számú pótlapját is ki kell tölteni (Korm. R. 1. § 8. bekezdés, Cst. 2. § c-d. pont). Csatolnia kell az ellátás iránti kérelemhez a fentiekén túl, az igazolást a jogosultság és a gyermekszám megállapítása szempontjából figyelembe veendő külföldön élő családtagokról; a személyi azonosítóról és a lakcímről szóló hatósági igazolványának a lakcímről szóló hatósági igazolvány részéről készült másolatát; és a fenti igazolásokat minden év szeptember 30-áig ismételtelen be kell nyújtani (Korm. R. 27/F. § 1-2. bekezdés, Cst. 2. § c-d. pont). Amennyiben tartós betegségről, illetve súlyosan fogyatékoságról az igazolást külföldi szerv állította ki, a Regionális Igazgatóság a betegség, illetve fogyatékoság jellege szerinti orvosszakértő véleménye alapján dönt a külföldi igazolás elismeréséről (Korm. R. 27/F. § 3. bekezdés, Korm. R. 9. § 1. bekezdés). A Regionális Igazgatóság a kérelem benyújtásától számított 90 napon belül határozattal dönt a kérelemről. Ezt a

határidőt a Regionális Igazgatóság vezetője legfeljebb egy alkalommal 90 nappal meghosszabbíthatja. (Korm. R. 27/F. § 4. bekezdés)

Az igényelbíráló szerv az anyasági támogatás igénylésekor **tájékoztatja** az igénylőt a gyermekkel kapcsolatos családi, illetve biztosítási alapú ellátások igénylésének lehetőségéről és az azokra való jogosultság megállapításának legfontosabb feltételeiről (Korm. R. 24. § 5. bekezdés).

Ha a családtámogatási ellátás iránti kérelem olyan gyermekre tekintettel történik, aki után más személynek más Igazgatóság folyósított ellátást úgy az új igényelbíráló szerv megkeresi az előző igényelbíráló szervet a jogosultságot megalapozó iratok megküldése érdekében. A megkeresett igényelbíráló szerv az ellátást megszüntető határozatát, valamint a jogosultságot megalapozó iratokat - az azokról készített másolat megőrzésével - a megkereséstől számított nyolc napon belül küldi meg. Az új igényelbíráló szerv az igénylőtől nem kérheti azon melléklet csatolását, illetve adat igazolását, melyet a megküldött iratok tartalmazznak, illetve amelyek az iratokból megállapíthatók, kivéve, ha az iratokban foglalt tényekben változás következett be. Az eljárás során az új igényelbíráló szerv a családtámogatási ellátásra való jogosultságát csak a megkeresett igényelbíráló szerv ellátás megszüntetéséről hozott határozatának jogerőre emelkedését követően állapíthatja meg. Amennyiben az iratok megküldésének időpontjában a megszüntetésről hozott határozat még nem emelkedett jogerőre, a megkeresett igényelbíráló szerv a jogerőre emelkedés tényéről az új igényelbíráló szervet haladéktalanul értesíti. (Korm. R. 5. § 3-4. bekezdés, 19. § 4-5. bekezdés, 21. § 3-4. bekezdés)

Ha az Igazgatóság által folyósított ellátás továbbfolyósítására más igényelbíráló szerv válik illetékesé, a családi pótlékot korábban folyósító Igazgatóság az ügyben keletkezett iratokat - az ügyfél egyidejű értesítése mellett - haladéktalanul, de legkésőbb az áttételre irányuló kérelem beérkezésétől, illetve az illetékeség hiányának megállapításától számított öt napon belül átteszi az illetékeséggel rendelkező igényelbíráló szervhez (Korm. R. 5. § 2. bekezdés, 19. § 3. bekezdés, 21. § 2. bekezdés).

Az **igénybejelentés napja** a kérelem átvételének, illetve postára adásának napja, abban az esetben is, amennyiben az igény benyújtása nem formanyomtatványon történik, de a kérelmező utólag a kitöltött formanyomtatványt is benyújtotta (Cst. 34. § 2. bekezdés, Korm. R. 1. § 2. bekezdés).

A kérelemről alakszerű **határozattal** kell döntenie (Cst. 36. §). Ha az öregségi nyugdíj legkisebb összege, vagy a családi pótlék összege az országgyűlés döntése alapján változik, az ellátás új összegben történő folyósításáról nem kell határozatot hozni (Korm. R. 1/A. §).

Az ellátás az igény benyújtásának időpontjától jár, feltéve, hogy a benyújtáskor a jogosultsági feltételek fennállnak. Amennyiben az igényt később nyújtják be, az ellátást legkorábban az igény előterjesztését megelőző 2. hónap 1. napjától kell megállapítani, feltéve, ha a jogosultsági feltételek ezen időponttól fennállnak. (Cst. 37. § 1. bekezdés)

Az ellátást az igényelbíráló szerv **folyósítja** utólag, a tárgyhónapot követő hónap 10. napjáig, bankszámlára utalás esetén 3. napjáig kell folyósítani. (Cst. 37. § 2-3. bekezdés). Az anyasági támogatást - a többi ellátástól eltérően - az igényelbíráló szerv a benyújtást követő 5 munkanapon belül elbírálja, ha az ellátás megállapításra kerül, bankszámlára vagy kifizetési utalványon kiutalja, és ennek megtörténtét a gyermek eredeti születési anyakönyvi kivonatára rávezeti. (Cst. 37. § 4. bekezdés). A megállapított ellátás folyósítása belföldre forintban, külföldre az ellátás kifizetésének

napján érvényes, a Magyar Nemzeti Bank által közzétett hivatalos devizaárfolyamon, a kifizetés helye szerinti állam hivatalos pénznemében történik. A kifizetés napja alatt a bankszámlára utalás, illetve a postai utalvány feladásának napját kell érteni. (Korm. R. 27/E. § 1-2. bekezdés)

Ha az igényt elutasító határozat jogszabályt sértett, vagy alacsonyabb összegű ellátást állapítottak meg, a jogsértés megállapításától három évre **visszamenőleg** az ellátást ki kell fizetni (Cst. 38. § 1. bekezdés).

A jogosult halála esetén - az anyasági támogatás kivételével - az ellátás azt a személyt illeti meg, aki az elhalálozást követően a gyermeket saját háztartásában neveli (Cst. 38. 2. bekezdés).

Az esedékessé vált és **fel nem vett ellátást** - az anyasági támogatás kivételével - az esedékességtől számított egy éven belül lehet felvenni (Cst. 38. § 3. bekezdés). Az esedékesség napja annak a hónapnak az utolsó napja, amikor a családtámogatási ellátást ki kellett volna fizetni, át kellett volna utalni (Korm. R. 2. §).

Az ellátásra jogosult az igényelbíráló szervnek 15 napon belül írásban **köteles** bejelenteni minden olyan tényt, adatot, amely az ellátásra jogosultságát vagy annak összegét érinti (Cst. 39. §, Korm. R. 3. §).

Ha a jogosult **három hónapot meghaladó időtartamra távozik** az Európai Unió tagállamának vagy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más államnak, illetve annak az államnak a területére, amelynek állampolgára az Európai Közösség és tagállamai, valamint az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban nem részes állam között létrejött nemzetközi szerződés alapján az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárával azonos jogállást élvez, az ellátás részére a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK tanácsi rendeletben foglaltakra figyelemmel, külön jogszabályban meghatározottak szerint kerül továbbfolyósításra. Amennyiben a jogosult az előbbi körbe nem tartozó államba távozik három hónapot meghaladó időtartamra, távolléte alatt, az ellátás szünetel. A külszolgálatot vagy külföldi szolgálatot teljesítő személy részére az e törvény alapján ellátásra jogosító gyermekre tekintettel külön jogszabály alapján egyéb ellátást folyósítanak, a folyósítás ideje alatt az ellátás szünetel. (Cst. 35. § 3. bekezdés)

Aki gyermekgondozási támogatásra, valamint **biztosítási jogviszonytól függő** családtámogatásra (terhességi-gyermekágyi segélyre, illetőleg gyermekgondozási díjra) is jogosult, csak az egyik ellátást veheti igénybe (lásd még az 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól 39. § 1-2. bekezdés).

Ha az ellátást igénylő a döntéssel, vagy határozat hozatal mellőzése esetén az intézkedéssel nem ért egyet, a kézhezvételtől, illetve az intézkedés tudomásszerzésétől számított 15 napon belül **fellebbezhet** (Cst. 44. § 1. bekezdés). A fellebbezést a döntést vagy intézkedést hozó igényelbíráló szervnél kell benyújtani (Korm. R. 26/A. § 1. bekezdés). A családtámogatási kifizetőhely határozata ellen a Központhoz kell fellebbezni (Korm. R. 26/A. § 2. bekezdés).

A jogszabálysértő érdemi másodfokú határozat **bírószági** felülvizsgálatát kérheti - a határozat kézbesítését követő 30 napon belül - az, akinek jogosultságát vagy kötelezettségét a határozat érinti (Cst. 44. § 4. bekezdés).

A **jogalap nélkül felvett ellátást**¹⁰⁷ vissza kell fizetni, ha arra az igénylőt a felvételtől számított 30 napon belül írásban kötelezték. Ezen túlmenően az ellátás a felvételtől, illetve a folyamatos ellátás megszűntetésétől számított három éven belül akkor is visszakövetelhető, ha a jogosult tudta, illetve a saját gondatlanságából fakadóan nem tudta, hogy az ellátás őt megilleti, de a körülményekből az következik, hogy ezt tudnia kellett volna. (Cst. 41. § 2-4. bekezdés) A jogalap nélkül felvett ellátást elsősorban a még folyósított ellátásból kell levonni. Ha már nem történik folyósítás, úgy a jogalap nélkül felvett ellátás összege bármely folyósított ellátás összegéből levonható. A levonás a folyósított ellátás harminchárom százalékát nem haladhatja meg. (Cst. 43. § 2. bekezdés) A levonást a határozat jogerőre emelkedését követően lehet megkezdeni. A levonással meg nem térült, illetve 12 naptári hónap alatt meg nem térülő követelés összegét az ellátást igénybe vevő keresetéből is le lehet vonni. (Cst. 43. § 3. bekezdés, Korm. R. 26. § 2. bekezdés) Ha a fizetésre kötelezett a határozat jogerőre emelkedésétől számított 15 napon belül fizetési kötelezettségét nem teljesíti, úgy a határozatot hozó, illetőleg fizetési meghagyást kibocsátó Igazgatóság a követelést adók módjára behajthatja (Cst. 43. § 4. bekezdés Korm. R. 4/B. § d. pont). Ha a családtámogatási kifizetőhely a tartozást nem tudja behajtani, úgy a visszafizetést elrendelő határozatot - a jogerőre emelkedést követő 15 napos visszafizetési határidőt követő 30 napon belül - megküldi a területileg illetékes Igazgatóságnak (Korm. R. 26. § 3. bekezdés, Cst. 43. § 4. bekezdés). Az igényelbíráló szerv a követelést a jogalap nélkül felvett ellátás utolsó kifizetésétől számított három éven belül érvényesítheti. Ha a követelésre alapot adó magatartás a bíróság jogerős ítélete szerint bűncselekmény, úgy a követelés három éven túl is érvényesíthető mindaddig, amíg a bűncselekmény büntethetősége el nem évül. (Cst. 42. § 2. bekezdés)

A jogalap nélkül kifizetett és jogerős határozat alapján visszakövetelt családtámogatási ellátás összegét a magánszemély kérelmére a Magyar Államkincstár elnöke kivételes **méltányosságból elengedheti** vagy mérsékelheti, ha annak megfizetése az adós és a vele együtt élő közeli hozzátartozó megélhetését súlyosan veszélyezteti és behajtási eljárás eredménytelen volt (Cst. 43. § 5. bekezdés, Korm. R. 4/B. § a. pont). Az ellátás visszafizetése különösen akkor veszélyezteti súlyosan a megélhetést, ha a közös háztartásban élő családban (Korm. R. 26. § 4. bekezdés):

- az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének kétszeresét, vagy
- magasabb összegű családi pótlékra jogosító gyermek, illetve magasabb összegű családi pótlékra vagy fogyatékosági támogatásra jogosult személy él,
- három vagy több gyermek eltartásáról kell gondoskodni (Korm. R. 26. § 4. bekezdés).

A kincstár vezetője akkor is elengedheti a visszakövetelt családtámogatási ellátás összegét a magánszemély részére, ha a visszafizetésre kötelezett az ellátás teljes összegét az arra jogosult személynek átadta, a felvett ellátás összege nem haladja meg a jogosultat megillető összeget és a jogosult nem részesült egyidejűleg az ellátásban (Cst. 43. § 6. bekezdés).

¹⁰⁷ Akkor jogalap nélküli az ellátás, ha az igénylő arra nem jogosult, vagy alacsonyabb összegre jogosult, mint amennyit számára folyósítottak (Cst. 41. § 1. bekezdés).

Az ellátás iránti igény érvényesítésével kapcsolatos valamennyi eljárás illeték- és költségmentes (Cst. 40. §).

II. BIZTOSÍTÁSI JOGVISZONYTÓL FÜGGŐ CSALÁDTÁMOGATÁSI ELLÁTÁSOK

((A hatályos 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól (a továbbiakban: Ebtv.), valamint a végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) alapján)

Terhességi-gyermekágyi segély

Terhességi-gyermekágyi segélyre **jogosult**, aki a szülést megelőzően két éven belül 180 napon át biztosított¹⁰⁸ volt, és a biztosítás tartama alatt, vagy a biztosítás megszűnését követő negyvenkét napon belül szül, továbbá aki a biztosítás megszűnését követő negyvenkét napot meghaladó táppénz, baleseti táppénz folyósításának az ideje alatt, vagy a folyósítás megszűnését követő huszonnyolc napon belül szül (Ebtv. 40. § 1. bekezdés). A segély annak a nőnek is jár, aki a csecsemőt örökbefogadási szándékkal nevelésbe vette, feltéve, hogy rendelkezik a szükséges biztosítási idővel (Ebtv. 40. § 4. bekezdés).

A **biztosítási idő**be be kell számítani a biztosítás megszűnését követő táppénz, terhességi-gyermekágyi segély, gyermekgondozási díj folyósításának idejét (Ebtv. 40. § 2. bekezdés a. pont), **kivéve**, ha ezeket az ellátásokat méltányosságból engedélyezték (Vhr. 31/E. §). Beszámít a biztosítási időbe a közép és felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán egy évnél hosszabb ideig folytatott tanulmányok ideje, valamint a rehabilitációs járadék folyósítási ideje is (Ebtv. 40. § 2. bekezdés b-c. pont).

Az egészségbiztosítási szerv **méltányossági** jogkörében a biztosított részére akkor is engedélyezheti terhességi-gyermekágyi segély folyósítását, ha a biztosított az ahhoz szükséges biztosítási idővel nem rendelkezik és körülményei, jövedelmi viszonyai a megállapítását indokolják (Ebtv. 50. § 1. bekezdés, Vhr. 31/A. §).

Nem jár a terhességi-gyermekágyi segély a szülési szabadságnak arra a tartamára, amelyre a biztosított a teljes keresetét megkapja. Annak, aki a keresetét részben kapja meg, csak az elmaradt keresete után jár terhességi-gyermekágyi segély. Akkor sem jár az ellátás, ha a jogosult bármilyen jogviszonyban díjazás ellenében munkát végez - kivéve a szerzői jog védelme alatt álló alkotásért járó díjazást és a személyi jövedelemadó-mentes tiszteletdíjat -, vagy hatósági engedélyhez kötött keresőtevékenységet folytat. (Ebtv. 41. §)

A terhességi-gyermekágyi segély **összege** a napi átlagkereset 70%-a (Ebtv. 42. § 1. bekezdés). Az ellátás a szülési szabadságnak megfelelően **24 hétig jár**. A szülési szabadságot a szülés várható

¹⁰⁸A biztosítottak körébe tartoznak az álláskeresési támogatásban részesülők is (lásd még az 1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről 5. § d. pont).

időpontjánál négy héttel korábban kell kiadni. (Ebtv. 40. § 3. bekezdés, lásd még az 1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről 138. § 1. bekezdés)

Gyermekgondozási díj

Gyermekgondozási díjra **jogosult** a saját háztartásában nevelt gyermek után a biztosított vér szerinti szülő, gyám, örökbefogadó szülő,¹⁰⁹ továbbá a szülővel együtt élő házastárs, ha a gyermekgondozási díj igénylését - a gyermeket szülő anyja esetén a szülést - megelőzően két éven belül 180 napon át biztosított volt. Jogosult továbbá a terhességi-gyermekágyi segélyben részesült anyja, akinek a biztosítási jogviszonya a segély igénybevételének időtartama alatt megszűnt, feltéve, hogy jogosultsága a biztosítási jogviszonyának fennállása alatt keletkezett és a szülést megelőzően két éven belül 180 napon át biztosított volt. (Ebtv. 42/A. § 1-2. bekezdés)

A **biztosítási időbe** be kell számítani a biztosítás megszűnését követő táppénz, baleseti táppénz, terhességi-gyermekágyi segély idejét (Ebtv. 42/A. § 4. bekezdés a. pont), **kivéve**, ha ezeket az ellátásokat méltányosságból engedélyezték (Vhr. 31/E. §). Beszámít a biztosítási időbe a közép- és felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán egy évnél hosszabb ideig folytatott tanulmány ideje valamint a rehabilitációs járadék folyósítási ideje is (Ebtv. 42/A. § 4. bekezdés b-c. pont).

Az egészségbiztosítási szerv **méltányossági** jogkörében a biztosított részére akkor is engedélyezheti a gyermekgondozási díj folyósítását, ha a biztosított az ahhoz szükséges biztosítási idővel nem rendelkezik és körülményei, jövedelmi viszonyai a megállapítását indokolják (Ebtv. 50. § 1. bekezdés, Vhr. 31/A. §).

Nem jár a gyermekgondozási díj, ha a jogosult bármilyen jogviszonyban díjazás - ide nem értve a szerzői jog védelme alatt álló alkotásért járó díjazást - ellenében munkát végez, vagy hatósági engedélyhez kötött keresőtevékenységét folytatja. Annak sem jár az ellátás, aki munkavégzés nélkül megkapja a teljes keresetét; amennyiben részben kapja meg, csak az elmaradt kereset után jár. Akkor sem jár a gyermekgondozási díj, ha a jogosult egyéb rendszeres pénzellátásban¹¹⁰ részesül.

Szintén nem jár az ellátás, ha a gyermeket ideiglenes hatállyal elhelyezték, átmeneti vagy tartós nevelésbe vették, továbbá, ha harminc napot meghaladóan bentlakásos szociális intézményben, vagy napközbeni ellátást biztosító intézményben (bölcsőde, családi napközi, házi gyermekfelügyelet) helyezték el - ide nem értve a rehabilitációs, habilitációs foglalkozást nyújtó intézményi elhelyezést.

Nem kérheti az ellátást az sem, aki előzetes letartóztatásban van, vagy szabadságvesztés, elzárás büntetését tölti. (Ebtv. 42/C. §)

A gyermekgondozási díj **összege** a napi átlagkereset 70%-a, de legfeljebb havonta a mindenkori minimálbér kétszeresének 70 százaléka (Ebtv. 42/D. § 1. bekezdés). Az ellátás maximális összegét minden év január 15-éig felül kell vizsgálni, és január elsejétől visszamenőleg e szerint kell folyósítani.

¹⁰⁹ Szülőnek kell tekinteni azt a személyt is, aki a saját háztartásában élő gyermeket örökbe kívánja fogadni és az erre irányuló eljárás folyamatban van (Ebtv. 42/A. § 2. bekezdés b. pont).

¹¹⁰ A rendszeres pénzellátásról lásd a 30. lábjegyzetet.

Ha a gyermekgondozási díjat ugyanazon gyermek után és ugyanazon személy számára ismételtén állapítják meg, úgy a díj összege azonos lesz az első ízben megállapítottal, de figyelembe kell venni az adott évben érvényes gyermekgondozási díj maximális összegét. (Ebtv. 42/D. § 4-5. bekezdés)

A gyermekgondozási díj a terhességi-gyermekágyi segély lejártát követő naptól a gyermek második életévének betöltéséig jár (Ebtv. 42/B. §). Ha a gyermekgondozási díjra jogosult terhességi-gyermekágyi segélyt nem vett igénybe, akkor a gyermekgondozási díjat a gyermek születése napjától lehet kérni (Vhr. 26/A. § 1. bekezdés).

A biztosítási jogviszonytól függő családtámogatási ellátások közös szabályai

A **kérelmet** a biztosítottnak a biztosítás fennállása alatt (Ebtv. 62. § 1. bekezdés) és megszűnése után is a foglalkoztatónál kell benyújtani (Ebtv. 39/A. § 2. bekezdés, Vhr. 41/A. §). Az ellátás iránti igényt a kifizetőhellyel rendelkező munkáltató esetében a kifizetőhely, egyéb esetben az egészségbiztosító bírálja el és folyósítja (Ebtv. 62. § 2. bekezdés). A méltányosságból megállapított ellátásokat az illetékes MEP folyósítja (Vhr. 31/E. §).

A terhességi-gyermekágyi segély és a gyermekgondozási díj iránti kérelemnél, ha a **munkáltató nem TB-kifizető hely**, akkor "Foglalkoztatói igazolás"-t állít ki, csatolva a biztosított által benyújtott igazolásokat, és három munkanapon belül a székhelye szerint illetékes MEP-nek megküldi (Vhr. 37. § 1. bekezdés).

A kérelmezőnek, függetlenül attól, hogy a munkáltató TB-kifizető hely-e, **csatolnia kell** a következő dokumentumokat: ha a biztosított a szülést, illetve a kérelem benyújtását megelőző két éven belül máshol is biztosítási jogviszonyban állt, úgy be kell nyújtania az igazolásokat az előző jogviszonyáról: az „Igazolvány a biztosítási jogviszonyról és az egészségbiztosítási ellátásokról” és a „Jövedelemigazolás egészségbiztosítási ellátás megállapításához” elnevezésű nyomtatványokat (Vhr. 37. § 3. bekezdés). Gyermekgondozási díj iránti kérelem esetén az „Igénybejelentés gyermekgondozási díjhoz” elnevezésű nyomtatványt is ki kell töltenie a kérelmezőnek (Vhr. 41/A. §), továbbá be kell mutatni a gyermek születési anyakönyvi kivonatát, melyre rávezetik, hogy az ellátást igényelte (Vhr. 39/A. §). Terhességi-gyermekágyi segély esetében, a terhesállományba vétel tényét orvosi igazolással és a terhesgondozási könyvvel, a szülést kórházi igazolással, ha a szülés nem kórházban történt, születési anyakönyvi kivonattal kell igazolni (Vhr. 41. § 1. bekezdés).

Az egészségbiztosítási ellátásokat **szóban vagy írásban** lehet igényelni. Az igény **visszamenőleg** legfeljebb hat hónapra érvényesíthető, azaz legkorábban az igénybejelentést megelőző hatodik hónap 1. napjától. Az **igénybejelentés időpontja** az igény átvételének vagy postára adásának napja. (Ebtv. 61. § 1-3. bekezdés)

Az, aki ugyanazon biztosítási jogviszony alapján egyidejűleg jogosult terhességi-gyermekágyi segélyre, gyermekgondozási díjra, illetve más egészségbiztosítási ellátásra is, csak az egyik ellátást veheti igénybe. Amennyiben gyermekgondozási segélyre, vagy gyermeknevelési támogatásra (továbbiakban: gyermekgondozási támogatás) is jogosult lenne az egészségbiztosítási ellátások mellett, választania kell az ellátások közül, kivéve, ha a gyermekgondozási támogatás mellett végzett munka miatt keresőképtelenné vált és táppénzre, baleseti táppénzre szerzett jogosultságot. (Ebtv. 39.

§ 1-2. bekezdés) Amennyiben a biztosítási idő alapján járó ellátást választja, úgy az új kérelmet, valamint a folyósítás alatt lévő gyermekgondozási támogatás beszüntetése iránti kérelmet ahhoz a szervhez kell beküldeni, ahonnan jelenleg az ellátást kapja. Ha az új ellátás folyósítására más az illetékes, úgy kötelesek 3 munkanapon belül továbbítani a kérelmeket. A választott új ellátás attól a naptól kérhető mikor kérelmet írásban benyújtották.¹¹¹ (1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról, a végrehajtásáról szóló 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet, Vhr. 5/A. §) Annak, aki az álláskeresési támogatás vagy a vállalkozói járadék folyósításának szünetelése alatt, vagy az ellátás megszűnését követő 42 napon belül szül, és tényleges jövedelemmel nem rendelkezik, a terhességi-gyermekágyi segély, illetőleg a gyermekgondozási díj összegének megállapításakor az ellátás alapja nem haladhatja meg a fenti ellátások alapját képező átlagkereset harmincad részét (Vhr. 26. § 2. bekezdés).

Az ellátást havonta **utólag kell folyósítani** a bérfizetési napon, illetve a tárgyhót követő hónap 10. napjáig (Ebtv. 62. § 6. bekezdés).

Ha az illetékes egészségbiztosítási igazgatási szerv a pénzbeli ellátások folyósítását az előírt határidőn belül nem teljesíti, úgy **kamatot** köteles fizetni a jogosult részére, kivéve, ha az az 1000Ft-ot nem éri el (Ebtv. 69. §).

Az esedékessé vált és **fel nem vett ellátást** az esedékességtől számított egy éven belül lehet felvenni (Ebtv. 61. § 8. bekezdés). Ha az igényt jogszabálysértő módon elutasították, vagy alacsonyabb összegű ellátást állapítottak meg, illetve folyósítottak, úgy a jogszabálysértés felfedésétől számított öt éven belül járó összeget késedelmi pótlékkal együtt ki kell fizetni (Ebtv. 61. § 7. bekezdés).

A **jogalap nélkül felvett ellátást** az köteles visszafizetni, akit erre a felvételtől számított harminc napon belül írásban köteleztek. Ezt követően a jogalap nélkül felvett egészségbiztosítási ellátást attól lehet visszakövetelni, akinek az ellátás felvétele felróható. (Ebtv. 66. § 1-2. bekezdés) A jogalap nélkül felvett ellátás, illetve annak kamatainak megtérítését az egészségbiztosító méltányos esetben mérsékelheti, elengedheti vagy részletfizetést engedélyezhet (Ebtv. 72. §).

Ha az ellátást igénylő a határozattal nem ért egyet, a kézhezvételtől számított 15 napon belül lehet **fellebbezni** (lásd még a 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól 99. § 1. bekezdés).

A jogszabálysértő érdemi másodfokú határozat **bírószági felülvizsgálatát** kérheti - a határozat kézbesítését követő 30 napon belül - az, akinek jogosultságát vagy kötelezettségét a határozat érinti (Ebtv. 76. § 1. bekezdés).

Az egészségbiztosítási ellátások iránti igények érvényesítésével kapcsolatos valamennyi **eljárás illeték- és költségmentes** (Ebtv. 75/A. §).

¹¹¹ A biztosítási időtől függő családtámogatási ellátásokat 6 hónapra visszamenőleg lehet igényelni (Ebtv. 61. §). Tehát, ha a kérelmező a már folyósított gyermekgondozási támogatás ideje alatt szerez arról tudomást, hogy jogosult lehet esetleg egy kedvezőbb összegű, biztosítási jogviszonytól függő ellátásra, úgy igényét nem érvényesítheti visszamenőleg hat hónapra, csak a kérelem időpontjától.

A terhességi-gyermekágyi segélyben és gyermekgondozási díjban részesülők egészségügyi szolgáltatásra jogosultak (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről 16. § 1. bekezdés a. pont).

III. SZOCIÁLIS RÁSZORULTSÁGTÓL FÜGGŐ ELLÁTÁSOK

(A hatályos 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (a továbbiakban: Gyvt.), valamint a 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról (a továbbiakban: Korm. R.) alapján)

E törvény hatálya kiterjed a Magyar Köztársaság területén tartózkodó magyar állampolgárságú, valamint - ha nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik - a letelepedési vagy bevándorlási engedéllyel rendelkező, befogadott jogállású, továbbá a magyar hatóságok által menekültként, hontalanként elismert gyermekekre, fiatal felnőttekre és szüleire. Az Európai Gazdasági Térség munkavállalóira és családtagjaira, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában érvényes lakóhellyel rendelkeznek. A rendkívüli gyermekvédelmi támogatást az Európai Szociális Kartát megerősítő országok állampolgárai is kérhetik, amennyiben jogszerűen tartózkodnak Magyarországon. E törvényt kell alkalmazni az ország területén tartózkodó nem magyar állampolgárságú gyermek védelmében, ha az ideiglenes hatósági intézkedés elmulasztása a gyermek veszélyeztetettségével járna. (Gyvt. 4. § 1-3. bekezdés)

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapításának célja annak igazolása, hogy a gyermek szociális helyzete alapján jogosult a gyermekétkeztetés normatív kedvezményének, az ingyenes tankönyvellátásnak, pénzbeli támogatásnak, egyéb kedvezményeknek az igénybevételére (Gyvt. 19. § 1. bekezdés, lásd még a 2001. évi XXXVII. törvény a tankönyvpiac rendjéről 8. § 4. bekezdés f. pont).

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre **jogosult** a gyermek, ha az őt gondozó családban az egy főre jutó havi jövedelem¹¹² összege nem haladja meg az öregségi nyugdíj legkisebb összegének a 135%-át. Amennyiben azonban a gyermeket egyedülálló szülő,¹¹³ illetve más törvényes képviselő gondozza, vagy a gyermek tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos, vagy aki nagykorúvá válását követően nappali oktatás munkarendje szerinti tanulmányokat folytat, legfeljebb 23. évének, ha

¹¹² A jövedelemről lásd a 32. lábjegyzetet.

¹¹³ A rendszeres kedvezmény igénylése szempontjából egyedülálló az a személy, aki hajadon, nőtlen, özvegy, elvált, házastársától külön él és nincs élettársa (Korm. R. 65. § 3. bekezdés).

felsőfokú iskola nappali tagozatán tanul, legfeljebb 25. évének betöltéséig az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 125%-át. A jogosultság további feltétele, hogy vagyoni helyzet¹¹⁴ vizsgálata során az egy főre jutó vagyon értéke nem haladja meg a meghatározott mértéket. A vagyoni helyzet vizsgálata kiterjed az egy háztartásban élő közeli hozzátartozók vagyonára is. (Gyvt. 19. § 2. 6. bekezdés, 20. § 3. bekezdés) A jövedelemszámításnál a havonta rendszeresen mérhető jövedelmeknél a három hónapot, egyéb jövedelmeknél pedig az egy évet kell figyelembe venni, ettől eltérni akkor lehet, ha a jövedelmi viszonyokban tartós romlás vélelmezhető (Gyvt. 19. § 3. bekezdés, 131. § 2. bekezdés). Az egy főre jutó havi jövedelem számításánál a közös háztartásban élő közeli hozzátartozók tényleges nettó összjövedelmét csökkenteni kell a támogatást kérő és házastársa által, bírósági határozat alapján eltartott rokon részére teljesített tartásdíj összegével (Korm. R. 65. § 4. bekezdés).

A jogosultság elbírálásához a kérelmező kötelezhető arra, hogy családjá vagyoni, jövedelmi viszonyairól nyilatkozzék, illetve azokat igazolja (Gyvt. 129. § 2. bekezdés). Ha az eljáró szerv a kérelmező vagyoni, szociális, egészségügyi, kulturális, lakás- vagy egyéb körülményeinek tisztázására helyszíni szemlét tart, az ügyre vonatkozó lényeges nyilatkozatokat és a megállapításokat jegyzőkönyvben (a továbbiakban: környezettanulmány) rögzíti. Az eljárás során felhasználható más hatóság, illetőleg családvédelemmel foglalkozó más szerv vagy személy által készített környezettanulmány is, feltéve, hogy annak elkészítése óta 6 hónap még nem telt el. (Gyvt. 130. § 1-2. bekezdés) Ha az önkormányzat hivatalos tudomása vagy környezettanulmány lefolytatása alapján a kérelmező életkörülményeire tekintettel a jövedelemnyilatkozatban foglaltakat vitatja, felhívhatja a kérelmezőt az általa lakott lakás, illetve saját és vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozója tulajdonában álló vagyon fenntartási költségeit igazoló dokumentumok benyújtására. Abban az esetben, ha a fenntartási költségek meghaladják a jövedelemnyilatkozatban szereplő jövedelem 70%-át, a valós jövedelem az igazolt fenntartási költségek figyelembevételével kerül megállapításra. Az önkormányzat megkeresésére az állami adóhatóság illetékes igazgatósága 15 napon belül köteles közölni a pénzbeli ellátást igénylő szülő vagy más törvényes képviselő, valamint - írásbeli felhatalmazás alapján - az egy főre jutó havi jövedelem kiszámításánál figyelembe veendő, az egy háztartásban élő közeli hozzátartozók személyi jövedelemadójának alapját. (Gyvt. 131. § 4-5. bekezdés) A vagyoni helyzet vizsgálata során nem tekinthető hasznosítható ingatlannak a forgalomképtelen, az elidegenítési tilalom alatt álló és a haszonélvezeti joggal terhelt ingatlan (Korm. R. 65. § 6. bekezdés).

A kérelmezővel **közös háztartásban** élő közeli hozzátartozóként kell figyelembe venni (Gyvt. 19. § 4. bekezdés, Korm. R. 66. § 1-2. bekezdés):

- a szülőt, házastársát vagy élettársát,

¹¹⁴ Vagyon alatt azt a hasznosítható ingatlant, járművet, vagyoni értékű jogot kell érteni, amelynek egy főre jutó értéke a gyermeket gondozó családban külön-külön számítva az öregségi nyugdíj legkisebb összegének húszszorosát, vagy együtt számítva az öregségi nyugdíj legkisebb összegének hetvenszörösét meghaladja, azzal, hogy nem minősül vagyonnak az az ingatlan, amelyben a szülő vagy a tartásra köteles más törvényes képviselő életvitelszerűen lakik, az a vagyoni értékű jog, amely az általuk lakott ingatlanon áll fenn, továbbá a mozgáskorlátozottságra tekintettel fenntartott gépjármű (Gyvt. 19. § 7. bekezdés).

- a támogatást kérő szülővel közös háztartásában élő valamennyi vér szerinti és örökbe fogadott gyermeket, valamint a házastárs gyermekeit,
- a 20 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező gyermeket,
- a 23 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, a nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató gyermeket,
- a 25 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, nappali tagozaton egyetemi, főiskolai tanulmányokat folytató gyermeket,
- korhatárra való tekintet nélkül a tartósan beteg, illetőleg fogyatékos gyermeket,
- az eltartott rokont, továbbá
- azt a gyermeket, aki átmenetileg tartózkodik háztartáson kívül, így különösen diákotthonban, kollégiumban, kórházban, hetes otthonban, valamint aki 30 napot meg nem haladóan átmeneti gondozásban részesül.

A családba fogadott vagy harmadik személynél elhelyezett gyámság alatt álló gyermek a jövedelemszámítás szempontjából nem tekinthető a támogatást kérővel közös háztartásban élő közeli hozzátartozónak. A reá nézve igényelt támogatás megállapításánál a gyermek megélhetését szolgáló juttatásokat¹¹⁵ kell figyelembe venni. (Korm. R. 66. § 3. bekezdés)

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak részére **gyermekétkeztetés** esetén a bölcsődés, az óvodás, az 1-5. évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő gyermek intézményi térítési díja 100%-át, ezt követően a tanuló után a nappali rendszerű oktatásban való részvétele befejezéséig az intézményi térítési díj 50%-át kell **kedvezményként** biztosítani (Gyvt. 148. § 5. bekezdés a-b. pont, 9. bekezdés). A kedvezményben részesülők számára a **tankönyvek ingyenesen** állnak rendelkezésre (lásd még a 2001. évi XXXVII. törvény a tankönyvpiac rendjéről 8. § 4. bekezdés f. pont). Az önkormányzat jegyzője annak részére, akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultsága a tárgyév július 1-jén fennáll, a tárgyév július hónapjában, ha a jogosultsága tárgyév november 1-jén fennáll, a tárgyév november hónapjában pénzbeli támogatást folyósít. A támogatás összege 2008-ban gyermekeként 5500 forint. A pénzbeli támogatás összegének emeléséről az Országgyűlés a költségvetésről szóló törvény elfogadásával egyidejűleg dönt. (Gyvt. 20/A. § 1-2. bekezdés, lásd még a 2007. évi CLXIX. törvény a Magyar Köztársaság 2008. évi költségvetéséről 59. § 3. bekezdés)

A gyermek lakóhelye szerint illetékes önkormányzat, illetve - ha a gyermek közoktatási intézményben részesül étkezésben - a nevelési-oktatási intézmény vezetője - a fenntartó által megállapított szabályok keretei között - a gyermek egyéni rászorultsága alapján további gyermekekénti kedvezményt állapíthat meg (Gyvt. 148. § 7. bekezdés).

¹¹⁵ A gyám működéséért díjazást nem követelhet, a gyermek megélhetését szolgáló juttatásokat (tartásdíj, gondozási díj, árvaellátás stb.) azonban az ő kezébe kell folyósítani (1952. évi IV. törvény a házasságról, a családról és a gyámságról 104. § 1. bekezdés).

A feltételek fennállása esetén az önkormányzat jegyzője **1 év időtartamra** megállapítja a gyermek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát (Gyvt. 20. § 2. bekezdés). A kedvezményre való jogosultság **ismételt** megállapításához a szülőnek vagy más törvényes képviselőnek, illetve a nagykorú jogosultnak új kérelmet kell előterjesztenie (Korm. R. 66/A. § 2. bekezdés). A rendszeres kedvezményre való jogosultság ismételt megállapítása iránti kérelem a korábbi jogosultság időtartama alatt, annak megszűnését megelőző három hónapban is benyújtható. Ha a rendszeres kedvezményre való jogosultság ismételt megállapítása iránti eljárás a korábbi jogosultság megszűnése előtt befejeződik, az új jogosultságot a korábbi jogosultság megszűnését követő naptól kell megállapítani. (Korm. R. 66/A. § 3. bekezdés)

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapítása iránti kérelmet a szülő vagy más törvényes képviselő,¹¹⁶ illetve a nagykorú jogosult a **lakcíme** szerint illetékes települési önkormányzat polgármesteri hivatalánál terjeszti elő (Gyvt. 20. § 1. bekezdés). Az eljárásra az a gyámhatóság illetékes, amelynek területén a gyermek szülői felügyeletet gyakorló szülőjének, gyámjának a **lakóhelye** található. Ha a szülői felügyeletet együttesen gyakorló szülők lakóhelye különböző gyámhatóságok illetékességi területen található, a gyámhatóság illetékességét a gyermek lakóhelye határozza meg. Ha a gyermek lakóhelye egyik szülőjének lakóhelyével sem azonos, az a gyámhatóság jár el, amelynek területén az anya lakóhelye található. Lakóhely hiányában a gyámhatóság illetékességét a **tartózkodási hely** határozza meg. Belföldi lakó- vagy tartózkodási hely hiányában, a gyámhatóság illetékességét az utolsó ismert hazai lakó- vagy tartózkodási hely határozza meg, ennek hiányában a Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzat Jegyzője, illetve a Budapest Főváros V. Kerület Gyámhivatala **illetékes**. (lásd még a 331/2006. (XII. 31.) Korm. R. 21. §)

A kérelemhez **csatolni kell** (Korm. R. 65. § 1. bekezdés):

- a R. 3. számú melléklet szerinti nyilatkozatot a megfelelő igazolásokkal együtt,
- a gyámkielölő határozatot,
- egyedülálló kérelmező esetén az egyedülállóság tényére vonatkozó nyilatkozatot,
- a tartósan beteg, illetőleg súlyosan fogyatékos gyermek egészségi állapotára vonatkozó igazolást,
- az oktatási intézmény igazolását a nappali oktatás munkarendje szerint fennálló tanulói vagy hallgatói jogviszonyról.

A kérelem beadásának napja, a kérelem átvételének, illetve ha a kérelmet posta útján terjesztették elő a kérelem postára adásának igazolt napja. Amennyiben a rendszeres kedvezményre vonatkozó igényt nem formanyomtatványon nyújtják be, úgy a kérelem benyújtása napjának az írásbeli kérelem benyújtásának igazolt napját kell tekinteni, feltéve, hogy a formanyomtatványon történő utólagos bejelentés megtörténik. (Korm. R. 65. § 2. bekezdés) A rendszeres kedvezményre való jogosultság kezdő időpontja a kérelem benyújtásának napja (Korm. R. 66/A. § 1. bekezdés).

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény alapján folyósított pénzbeli támogatás teljes összegét az önkormányzat részére a központi költségvetés megtéríti (Korm. R. 68. § és a 4. számú melléklet).

¹¹⁶ A szülőn kívül a gyám és a gondnok (Korm. R. 2. § b. pont).

Az ellátásban részesülő az ellátásra való jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, **körülmények megváltozásáról** 15 napon belül értesíti az eljáró szervet (Gyvt. 130. § 5. bekezdés). A rendszeres kedvezményre való jogosultság bármely okból történő megszüntetése esetén a jogosultság a megszüntető határozat meghozatalát követő második hónap első napján szűnik meg (Korm. R. 67. § 4. bekezdés).

A jogosulatlanul felvett ellátás megtérítését legfeljebb egy évre visszamenőlegesen lehet elrendelni. Az ellátás megtérítését az igénybevétel jogosulatlanságáról való tudomásszerzéstől számított 3 hónapon belül lehet követelni. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Az eljáró szerv a megtérítést méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti. (Gyvt. 133. § 2-5. bekezdés)

Kiegészítő gyermekvédelmi támogatás

Kiegészítő gyermekvédelmi támogatásra az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek **gyámjával** rendelt hozzátartozó **jogosult**, aki a gyermek tartására köteles, és nyugellátásban, vagy baleseti nyugellátásban, vagy nyugdíjszerű rendszeres szociális pénzellátásban, vagy időskorúak járadékában részesül (Gyvt. 20/B. § 1. bekezdés).

A kérelmet a gyám lakóhelye szerint illetékes polgármesteri hivatalnál kell előterjeszteni (Korm. R. 68/A. § 1. bekezdés). A kérelemhez igazolást kell csatolni arról, hogy az igénylő a jogosultsági feltételként meghatározott ellátások valamelyikében részesül (Korm. R. 68/A. § 2. bekezdés). A jogosultságot a gyám lakóhelye szerint illetékes önkormányzat jegyzője határozatlan időre állapítja meg (Gyvt. 20/B. § 2. bekezdés). A kiegészítő gyermekvédelmi támogatás kizárólag pénzbeli ellátásként állapítható meg. A tárgyhónapra esedékes kiegészítő gyermekvédelmi támogatás összegét a jegyző a tárgyhónapot követő hónap 5. napjáig utólag folyósítja. (Korm. R. 68/B. § 2-3. bekezdés)

A támogatás havi **összege** - gyermekenként - az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 22 százaléka (Gyvt. 20/B. § 3. bekezdés).

A jegyző annak, akinek kiegészítő gyermekvédelmi támogatásra való jogosultsága a tárgyév július 1-jén fennáll, a tárgyév július hónapjában - a július hónapra járó kiegészítő gyermekvédelmi támogatás összege mellett -, ha a jogosultság a tárgyév november 1-jén fennáll, a tárgyév november hónapjában - a november hónapra járó kiegészítő gyermekvédelmi támogatás összege mellett - pótlékot folyósít, melynek összege 2008-ban gyermekenként 8000Ft (Gyvt. 20/B. § 4-5. bekezdés).

Ha a kiegészítő gyermekvédelmi támogatást jogerősen megállapították, az a kérelem benyújtásától esedékes azzal, hogy ha a kérelmet a tárgyhónap tizenötödikéig nyújtották be, a támogatás teljes összegét, a tárgyhónap tizenötödikét követően nyújtották be, a támogatás ötven százalékát kell kifizetni (Gyvt. 20/B. § 6. bekezdés).

A jogosultság feltételeit a jegyző évente legalább egyszer felülvizsgálja. Ha a kiegészítő gyermekvédelmi támogatásra való jogosultság megszűnik, az a jogosultság megszűnésének hónapjáig esedékes azzal, hogy ha a megszűnés a tárgyhónap tizenötödikéig következik be, a

támogatás ötven százalékát, ha a tárgyhónap tizenötödikét követően következik be, a támogatás teljes összegét kell kifizetni. (Gyvt. 20/B. § 7. bekezdés)

Ha a kiegészítő gyermekvédelmi támogatásra jogosult személy lakóhelye a támogatás folyósításának időtartama alatt megváltozik, a változás hónapjára járó támogatást a korábban folyósító jegyző teljes összegben folyósítja (Korm. R. 68/C. § 1. bekezdés).

Az ellátásban részesülő az ellátásra való jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, **körülmények megváltozásáról** 15 napon belül értesíti az eljáró szervet (Gyvt. 130. § 5. bekezdés).

A jogosulatlanul felvett ellátás megtérítését legfeljebb egy évre visszamenőlegesen lehet elrendelni. Az ellátás megtérítését az igénybevétel jogosulatlanságáról való tudomásszerzéstől számított 3 hónapon belül lehet követelni. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Az eljáró szerv a megtérítést méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti. (Gyvt. 133. § 2-5. bekezdés)

A támogatást a jegyző a központi költségvetés terhére folyósítja (Korm. R. 68/D. § és az 5. számú melléklet).

Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás

Rendkívüli gyermekvédelmi támogatásban **részesülhet** a gyermek, ha a család időszakosan létfenntartási gondokkal küzd, vagy létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került. Elsősorban azokat a gyermekeket, illetve családokat kell alkalmanként rendkívüli támogatásban részesíteni, akiknek az ellátásáról más módon nem lehet gondoskodni, illetve az alkalmanként jelentkező többletkiadások - különösen a szociális válsághelyzetben lévő várandós anya gyermekének megtartása, a gyermek fogadásának előkészítéséhez kapcsolódó kiadások, a nevelésbe vett gyermek családjával való kapcsolattartásának, illetve a gyermek családba való visszakerülésének elősegítése, betegség vagy iskoláztatás - miatt anyagi segítségre szorulnak. (Gyvt. 21. § 1-2. bekezdés)

A rendkívüli támogatás iránti kérelmet a szülő vagy más törvényes képviselő a **lakcíme** szerint illetékes önkormányzat polgármesteri hivatalánál vagy az önkormányzat rendeletében meghatározott szervnél terjeszti elő (Gyvt. 21. § 3. bekezdés). A kérelem továbbá benyújtható bármely település önkormányzatánál, ha a kérelem a gyermek életét, testi épségét veszélyezteti. Ez esetben a támogatást biztosító önkormányzat követelheti az illetékes önkormányzattól a kifizetett támogatás megtérítését. (Gyvt. 125. § 1. bekezdés)

Gyermektartásdíj megelőlegezése

Gyermektartásdíj megelőlegezésére **jogosult**, aki részére a tartásdíjat a bíróság jogerős határozatában már megállapította (Gyvt. 22. § 1. bekezdés a. pont), feltéve, hogy az legalább hat hónapja behajthatatlan, és a kérelmező igazolja, hogy kérte a bírósági végrehajtási eljárás megindítását, és a kötelezett munkabérére, más rendszeres jövedelmére, illetve egyéb vagyonára vezetett végrehajtás eredménytelen volt, vagy a végrehajtás szünetel. Részösszegű megfizetés vagy

behajtás esetén annak mértéke nem haladta meg a bíróság által megállapított gyermektartásdíj alapösszegének 50%-át. (Korm. R. 70. § 1-2. bekezdés)

További feltétele az ellátás megállapításának hogy a gyermeket gondozó szülő vagy más törvényes képviselő nem képes a gyermek részére a szükséges tartást nyújtani, feltéve, hogy a gyermeket gondozó családban az egy főre jutó havi **átlagjövedelem** nem éri el az öregségi nyugdíj legkisebb összegének kétszeresét (Gyvt. 22. § 1. bekezdés c. pont). A jövedelem számításánál a havonta rendszeresen mérhető jövedelmeknél 3 hónapot, egyéb jövedelmeknél 1 évet kell figyelembe venni (Gyvt. 131. § 2. bekezdés).

A jövedelem számításánál a kérelmezővel **közös háztartásban** élő közeli hozzátartozóként kell figyelembe venni (Gyvt. 22. § 4. bekezdés, 19. § 4. bekezdés):

- a szülőt, házastársát vagy élettársát,
- a 20 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező gyermeket,
- a 23 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, a nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató gyermeket,
- a 25 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, nappali tagozaton egyetemi, főiskolai tanulmányokat folytató gyermeket,
- korhatárra való tekintet nélkül a tartósan beteg, illetőleg fogyatékos gyermeket,
- az eltartott rokont, továbbá
- azt a gyermeket, aki, átmenetileg tartózkodik a háztartáson kívül, így különösen diákotthonban, kollégiumban, kórházban, hetes otthonban, valamint aki 30 napot meg nem haladóan átmeneti gondozásban részesül (Korm. R. 66. § 2. bekezdés).

A gyermektartásdíj megelőlegezését a gyermek **nagykorúvá** válása után is meg lehet állapítani, illetve a már megállapított gyermektartásdíj továbbfolyósítható addig az időpontig, ameddig a középfokú nappali oktatás munkarendje szerinti tanulmányokat folytat, de legfeljebb huszadik évének betöltéséig (Gyvt. 22. § 7. bekezdés).

Nem állapítható meg a gyermektartásdíj megelőlegezése, ha a kötelezett (Gyvt. 22. § 5. bekezdés):

- külföldi tartózkodási helye ismeretlen, vagy
- lakóhelye olyan államban van, ahol a tartásdíj nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján nem érvényesíthető, vagy
- a jogosulttal közös háztartásban él.

Nincs helye a gyermektartásdíj megelőlegezésének a részösszegű megfizetés vagy részösszegű behajthatóság esetén, ha ennek mértéke a bíróság által megállapított gyermektartásdíj alapösszegének 50%-át meghaladja, illetve ha a gyermektartásdíj lejárt (Gyvt. 22. § 6. bekezdés).

A megelőlegezett tartásdíj **összege** a bírósági határozatban megállapított összeg, százalékos marasztalás esetén az alapösszeg, illetve annak legalább 50%-a, ha a gyermek tartását a gondozó szülő részben tudja biztosítani (Gyvt. 23. § 1-2. bekezdés).

A megállapított gyermektartásdíj megelőlegezése a **kérelem benyújtásától** esedékes (Gyvt. 24. § 1. bekezdés). A támogatás teljes összege jár, ha a kérelmet a tárgyhónap 15-éig, 50%-a, ha a

kérelmet a tárgy hónap 15-ét követően nyújtották be. Ha a jogosultság a tárgy hónap 15-éig szűnik meg, az ellátás 50%-a, 15-ét követően az ellátás teljes összege jár. (Gyvt. 24. § 2, 7. bekezdés)

A megelőlegezett gyermektartásdíjat, a tárgy hónapot követő hónap 5. napjáig kell **folyósítani** (Korm. R. 74. § 1. bekezdés).

Az ellátást megállapító határozat azonnal végrehajtható (Gyvt. 23. § 3. bekezdés).

A **folyósítás időtartama** legfeljebb 3 év. Indokolt esetben a megelőlegezés egy alkalommal, legfeljebb további 3 évre ismét elrendelhető. Nem előlegezhető ismételt meg a gyermektartásdíj, ha az előzőleg folyósított összeget a kötelezettől 3 éven át nem sikerült behajtani. (Gyvt. 24. § 1. bekezdés)

Az ellátás folyósítását **fel kell függeszteni**, ha a kérelmezőnek jövedelmében változás következett be, illetve a kötelezett a kérelmező részére közvetlenül fizet tartásdíjat, vagy a kötelezett rendszeres jövedelmére, illetve az egyéb vagyonára vezetett végrehajtás eredménnyel jár. Abban az esetben is fel kell függeszteni az ellátás folyósítását, ha a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezését rendelték el. Az ellátás folyósítása legfeljebb 6 hónapra függeszthető fel. A gyámhivatal a felfüggesztést követő vizsgálat eredményeképpen elrendelheti a megelőlegezett tartásdíj továbbfolyósítását vagy megszüntetését. (Gyvt. 24. § 3-4. bekezdés)

A gyámhivatal a gyermektartásdíj megelőlegezését megszünteti, ha a gyermek - a gyámhivatal, illetve a bíróság végrehajtható határozata alapján - a külön élő másik szülő vagy más személy gondozásába kerül, vagy a gyermek nagykorúvá vált, és nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat nem folytat, illetve a gyermeket a gyámhivatal átmeneti vagy tartós nevelésbe vette, vagy a kötelezett meghalt (Gyvt. 24. § 5. bekezdés).

Az eljárásra az a gyámhatóság illetékes, amelynek területén a gyermek szülői felügyeletet gyakorló szülőjének, gyámjának a lakóhelye található. Ha a szülői felügyeletet együttesen gyakorló szülők lakóhelye különböző gyámhatóságok illetékességi területen található, a gyámhatóság illetékességét a gyermek lakóhelye határozza meg. Ha a gyermek lakóhelye egyik szülőjének lakóhelyével sem azonos, az a gyámhatóság jár el, amelynek területén az anya lakóhelye található. Lakóhely hiányában a gyámhatóság illetékességét a tartózkodási hely határozza meg. Belföldi lakó- vagy tartózkodási hely hiányában, a gyámhatóság illetékességét az utolsó ismert hazai lakó- vagy tartózkodási hely határozza meg, ennek hiányában a Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzat Jegyzője, illetve a Budapest Főváros V. Kerület Gyámhivatala illetékes. (lásd még a 331/2006. (XII. 31.) Korm. R. 21. §)

Gyermektartásdíj megelőlegezése iránti eljárás a jogosult nagykorú gyermek kérelmére is indulhat (Korm. R. 69. § 2. bekezdés). A kérelemben nyilatkozni kell arról, hogy a jogosultságot kizáró ok nem áll fenn, meg kell jelölni azokat az okokat, tényeket, amelyek a kérelmet megalapozzák (Korm. R. 69. § 3. bekezdés, Gyvt. 22. § 5-6. bekezdés).

A kérelemhez **csatolni kell** (Korm. R. 69. § 4. bekezdés):

- a rendelet 7. sz. melléklete szerinti nyilatkozatot a megfelelő igazolásokkal,
- a gyermektartásdíjat megállapító jogerős bírósági határozatot,
- nagykorú jogosult esetén a középfokú nappali oktatási intézményben folytatott tanulmányokról szóló igazolást,

- a gyermektartásdíj eredménytelen végrehajtását igazoló, illetve a végrehajtás szünetelését kimondó 6 hónapnál nem régebbi foglalási jegyzőkönyvet, vagy a gyermektartásdíj behajtása iránti eljárás megindítását igazoló okiratot.

Az ellátás a kérelem benyújtásától esedékes (Gyvt. 131. § 3. bekezdés).

Az ellátás továbbfolyósítása esetén az erre vonatkozó kérelmet a gyermektartásdíj megelőlegezésének lejárta megelőzően kell benyújtani (Korm. R. 69. § 5. bekezdés).

Amennyiben a gyermektartásdíj megelőlegezésének időtartama alatt a gyámhivatal illetékessége megváltozik, a megelőlegezett gyermektartásdíjat a jogosult új lakóhelye szerint illetékes gyámhivatal székhelye szerinti jegyző folyósítja tovább (Korm. R. 74. § 3. bekezdés).

Az ellátásban részesülő az ellátásra való jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, **körülmények megváltozásáról** 15 napon belül értesíti az eljáró szervet (Gyvt. 130. § 5. bekezdés).

Ha a jogosult a gyermektartásdíj előlegezésének ideje alatt kétszeres tartásdíjat vett fel, az előlegezett tartásdíjat köteles **visszafizetni**. A kötelezett, illetve a jogosult az előlegezés ideje alatt a közvetlenül adott, illetve kapott tartásdíjat az előlegezés elrendelése előtt keletkezett hátralékba nem számíthatja be. (Korm. R. 75. § 1-2. bekezdés)

A **jogosulatlanul** felvett ellátás megtérítését legfeljebb egy évre visszamenőlegesen lehet elrendelni. Az ellátás megtérítését az igénybevétel jogosulatlanságáról való tudomásszerzéstől számított 3 hónapon belül lehet követelni. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Az eljáró szerv a megtérítést méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti. (Gyvt. 133. § 2-5. bekezdés)

A gyámhivatal határozata alapján az önkormányzat jegyzője a megelőlegezett gyermektartásdíjat a központi költségvetés terhére folyósítja (Gyvt. 23. § 4. bekezdés).

Otthonteremtési támogatás

Az otthonteremtési támogatást az kérheti, aki a 18. életévét 1997. október 31-ét követően töltötte be. Aki 1997. november 1-jét megelőzően töltötte be a 18. életévét, arra a 21/1989. (VII. 25.) SZEM rendeletben foglaltak érvényesek. (Gyvt. 160. § 2. bekezdés) Az 1997. november 1-je és 2003. január 1-je között nagykorúvá vált azon fiatal felnőtt otthonteremtési támogatás iránti kérelmét, akinek a kétéves időtartamú nevelésbe vétele a nagykorúvá válással szűnt meg, a 2002. december 31-ig hatályos Gyvt. rendelkezései szerint kell elbírálni (lásd még a 2002. évi IX. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény módosításáról 106. § 3. bekezdés).

Otthonteremtési támogatásra **jogosult**, akinek legalább hároméves időtartamú megszakítás nélküli nevelésbe vétele a nagykorúvá válásával szűnt meg (Gyvt. 25. § 2. bekezdés a. pont). Ennél lehet rövidebb az időtartam, ha a nevelésbe vétel a szülők felügyeleti jogát a bíróság megszüntette, vagy a szülő elhalálozott, és a gyermeknek nincs felügyeletet gyakorló szülője, illetve a gyermek ismeretlen szülőktől származik (Gyvt. 25. § 4. bekezdés, 80. § 1. bekezdés a-c. pont). A nevelésbe vétel időtartamába az ideiglenes hatályú elhelyezés időtartamát is be kell számítani, feltéve, ha a

gyermeket ideiglenesen nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban helyezték el (Gyvt. 25. § 3. bekezdés).

Csak az kérheti a támogatást, akinek a készpénz¹¹⁷ és ingatlan **vagyonának**¹¹⁸ értéke nem haladja meg a legkisebb öregségi nyugdíj 60-szorosát. A készpénz vagyonba a keresményből, valamint az árvaellátásból származó megtakarítás nem számítható be. (Gyvt. 25. § 2. bekezdés b. pont, 3. bekezdés)

A gyámhivatal a gyermeket nagykorúságának elérése előtt 6 hónappal írásban tájékoztatja az otthonteremtési támogatás lehetőségéről (Gyvt. 27. § 1. bekezdés).

A támogatás **összege** a 4 évnél rövidebb időtartamú nevelésbe vételnél a támogatás megállapításakor érvényes öregségi nyugdíj legkisebb összegének 40-szerese. A 4 évet meghaladó időtartamú nevelésbe vételnél az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 50-szerese. Az 5 évet meghaladó időtartamú nevelésbe vételnél az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 60-szorosa. Ha a jogosult vagyonnal rendelkezik, a támogatást a fenti összeghatárokig kell kiegészíteni. (Gyvt. 26. § 1. bekezdés)

A kérelmet az igénylő a 24. életévének betöltéséig, illetve amennyiben tanul, 25 éves koráig nyújthatja be. E határidő elmulasztása jogvesztő. (Gyvt. 27. § 2. bekezdés)

A kérelmezőnek **nyilatkozni kell** (Gyvt. 25. § 2-4, 6. bekezdés, Korm. R. 77. §):

- a jogosultsági feltételek meglétéről, illetve az utógondozóval való együttműködésről,
- a pénzfelhasználási tervről (ingatlanvásárlás, felújítás, bérleti díj, lakáscélú előtakarékosság, stb.).

A gyámhivatal beszerzi (Korm. R. 78. § 1. bekezdés):

- a nagykorúvá vált vagyonáról szóló értesítést,
- a volt vagyonkezelő végszámadását,
- a nevelésbe vett gyermek tulajdonában álló ingatlanra vonatkozó adó- és értékbizonyítványt,
- a területi gyermekvédelmi szakszolgálattól a nevelésbe vétel időtartamáról szóló igazolást,
- az otthonteremtési támogatással megszerezni kívánt ingatlan adó- és értékbizonyítványát.

A gyámhivatal szükség esetén környezettanulmányt szerez be, és a kérelmező utógondozójától javaslatot kér az otthonteremtési támogatás céljának és a pénzfelhasználási tervnek a megvalósíthatóságáról, az együttműködés feltételeiről, a támogatás összegének felhasználási, valamint elszámolási módjáról és várható időpontjáról (Korm. R. 78. § 2. bekezdés).

A gyámhivatal a támogatás megállapításával egyidejűleg az utógondozás vagy utógondozói ellátás alatt nem álló kérelmező részére a lakóhely szerinti területi gyermekvédelmi szakszolgálat utógondozóját rendeli ki. A támogatás céljának megvalósulásához az utógondozó a támogatásról való elszámolásig, de legfeljebb egy évig segítséget nyújt. (Gyvt. 25. § 7. bekezdés, Korm. R. 78. § 3. bekezdés)

A támogatás **felhasználható** építési telek, lakás, családi ház vásárlására, illetve építésére, lakhatóvá tételére, felújítására, bővítésére, bérlakás bérleti díjának kifizetésére, felújítására, valamint

¹¹⁷ A gyámügyi fenntartásos betétben elhelyezett családi pótlék összege is készpénz vagyonnak számít.

¹¹⁸ A vagyonról lásd a 114. lábjegyzetet.

otthonteremtést elősegítő pénzügyi kölcsön törlesztésére és lakáscélú előtakarékosagra (Gyvt. 25. § 5. bekezdés).

A gyámhivatal jogosult 5 évig az ingatlan **elidegenítési tilalmát** bejegyeztetni. A jogosult kérelmére, körülményeinek lényeges változása esetén, a gyámhivatal a tilalmat feloldhatja. (Gyvt. 26. § 4-5. bekezdés)

A gyámhivatal székhelye szerinti jegyző a határozat jogerőre emelkedését követő hónap utolsó napjáig intézkedik az otthonteremtési támogatás összegének kifizetése iránt (Korm. R. 81. § 1. bekezdés).

A támogatás felhasználásáról a szerződés (pl. adásvételi vagy bérleti szerződés) megkötésétől számított 30 napon belül, de legkésőbb annak megállapítását követő 1 éven belül **el kell számolni** (Gyvt. 26. § 2. bekezdés).

A **jogosulatlanul** felvett ellátás megtérítését legfeljebb egy évre visszamenőlegesen lehet elrendelni. Az ellátás megtérítését az igénybevétel jogosulatlanságáról való tudomásszerzéstől számított 3 hónapon belül lehet követelni. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Az eljáró szerv a megtérítést méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti. (Gyvt. 133. § 2-5. bekezdés)

A gyámhivatal határozata alapján az önkormányzat jegyzője a megelőlegezett otthonteremtési támogatást a központi költségvetés terhére folyósítja (Gyvt. 26. § 3. bekezdés).

IV. NORMATÍV KEDVEZMÉNYEK

Ingyenes tankönyvellátás

Normatív kedvezményként az iskolának biztosítania kell az ingyenes tankönyvellátást a nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tartósan beteg vagy fogyatékos, sajátos nevelést igénylő,¹¹⁹ a három- vagy többgyermekes családban nevelkedő, valamint a nagykorúvá vált és saját jogán családi pótlékra jogosult tanulók részére. A felsoroltakon túl ingyenes a tankönyv a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók részére. Az ingyenes tankönyvellátás biztosítható az iskolától történő kölcsönzéssel; a napköziben, tanulószobán elhelyezett tankönyvek igénybevételével; vagy a megvásárláshoz nyújtott támogatással. (2001. évi XXXVII. törvény a tankönyvpiac rendjéről 8. § 4-5. bekezdés)

¹¹⁹ Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a gyermek, tanuló, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista; több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos; pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott, pl. dyslexia, dysgraphia, dyscalculia, mutizmus, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar (1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról 121. § 1. bekezdés 29. pont).

Intézményi és étkeztetési térítési díj kedvezménye

50%-os mértékű normatív kedvezményt kell biztosítani az intézmény vezetőjének a nappali rendszerű oktatásban részt vevő tartósan beteg vagy fogyatékos, a három- vagy többgyermekes családban nevelkedő, valamint a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek étkeztetésére. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő bölcsődések és óvodások, az 1-5. évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő gyermekek 100%-os normatív kedvezményt kapnak az intézményi térítési díjból. A térítési díjat az intézmény vezetőjének a kedvezmények figyelembevételével kell megállapítani. A normatív kedvezmény csak egy jogcímen vehető igénybe. A normatív kedvezményt a tanuló után a nappali rendszerű oktatásban való részvétele befejezéséig kell biztosítani.

A kedvezmény megállapításánál közös háztartásban élőknek kell tekinteni a 18 éven aluli; a 25 évesnél fiatalabb, közép- vagy felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanuló; valamint az életkortól függetlenül a tartósan beteg vagy a súlyos fogyatékos gyermeket. A gyermek lakóhelye szerint illetékes önkormányzat, illetve - ha a gyermek közoktatási intézményben részesül étkezésben - az intézmény vezetője a gyermek egyéni rászorultsága alapján további kedvezményt állapíthat meg. (1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 148. §)

ÖNKORMÁNYZATI SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOK

I. A SZOCIÁLIS IGAZGATÁSI ELJÁRÁSOK SPECIÁLIS ILLETÉKESÉGI SZABÁLYAI

(A hatályos 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (a továbbiakban: Szt.), a 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól (a továbbiakban: Ket.), az 1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról (a továbbiakban: Nytv.) valamint a 146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet alapján)

Az önkormányzatok az ellátásokat **szociális igazgatási eljárások** során állapítják meg. Az Szt. értelmében **szociális ellátásokra** a magyar állampolgárok, a bevándoroltak, a letelepedettek, a hontalanok és a magyar hatóság által menekültként elismert személyek **jogosultak**. Ugyancsak jogosultak szociális ellátásra az Európai Gazdasági Közösség munkavállalói és családtagjaik,¹²⁰ továbbá a magyar állampolgárok családtagjai, ha a három hónapot meghaladó tartózkodás jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolják, és bejelentett lakóhellyel rendelkeznek. Emellett a települési önkormányzatok kötelesek szállást, étkezést és átmeneti segínyt biztosítani az Európai Szociális Kartát megerősítő országok¹²¹ jogszerűen Magyarországon tartózkodó állampolgárai számára is, amennyiben ezek hiánya életet vagy testi épséget veszélyeztet. (Szt. 3. § 1-2. bekezdés, 3. bekezdés a. pont)

Az Szt. 5. §-a szerint a szociális igazgatási eljárások lefolytatására a Ket. **rendelkezéseit kell alkalmazni**.

A Ket. szerint, ha jogszabály másként nem rendelkezik, az a hatóság az **illetékes**, amelynek területén az ügyfél lakó- vagy tartózkodási helye, ennek hiányában szálláshelye van (Ket. 21. § 1. bekezdés a. pont).

Az Szt. azonban az illetékességgel kapcsolatban másképp rendelkezik, 2007. január 1-jétől úgy, hogy: „A kérelmet - ha e törvény másként nem rendelkezik - az a szociális hatáskört gyakorló szerv bírálja el, amelynek illetékességi területén a kérelmező lakcíme van. Ha a kérelmezőnek több lakcíme van, az illetékességet az a lakóhely vagy tartózkodási hely alapozza meg, ahol életvitelszerűen lakik.” (Szt. 32/A. § 1. bekezdés)

¹²⁰ Családtag: a munkavállaló házastársa, azok a lemenő egyenesági rokonok, akik 21 évnél fiatalabbak, vagy a munkavállaló eltartottjai, továbbá a munkavállaló és házastársa felmenő egyenesági, eltartott rokonai (1612/68 EGK rendelet).

¹²¹ Az Európai Szociális Kartát megerősítő országok: Ausztria, Belgium, Ciprus, Csehország, Dánia, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Izland, Írország, Lengyelország, Luxemburg, Magyarország, Málta, Nagy-Britannia, Norvégia, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Törökország.

Korábban hasonló rendelkezés 63/2006. Korm. R. 2. §-ában szerepelt, és gyakorlati alkalmazása már akkor is szinte megoldhatatlan problémákat okozott, hiszen a szabály nem vesz arról tudomást, hogy a kérelmezők jelentős része (a KSH adatai szerint 500.000 ember) olyan helyen lakik, ahol semmilyen címmel nem rendelkezik. A hatályos szabályozás szerint azoknak az estében, akik több lakcímmel rendelkeznek, és azok egyikén sem laknak, nincs olyan önkormányzat, amely köteles lenne a szociális ellátás iránti kérelmeiket elbírálni. Esetükben arra való hivatkozással, hogy a kérelmező nem lakik életvitelszerűen a lakcímén, bármelyik önkormányzat jogszerűen elutasító határozatot hozhat, míg az az önkormányzat, melynek területén ténylegesen lakik, semmiképpen nem lehet illetékes, hiszen ott nincsen címe. A problémát általánosságban és konkrét ügyekhez kapcsolódva is folyamatosan jelezzük a Szociális és Munkaügyi Minisztériumnak, de eddig a rendezés érdekében érdemi lépés nem történt.

Annak érdekében, hogy az ügyfelek meglévő jogosultságait mégis érvényesíteni tudjuk, a konkrét ügyekhez kapcsolódó gyakorlati lépéseket érdemes tenni. Amennyiben a kérelmező be tud jelentkezni oda, ahol ténylegesen lakik, ezt érdemes még a kérelem benyújtását megelőzően megtenni, és az új lakcím szerinti önkormányzattól kérni az ellátás megállapítását. Amennyiben ez nem lehetséges (pl. a szállásadó vagy az önkormányzati lakás esetében az önkormányzat nem jelenti be, vagy esetleg az ügyfél közterületen lakik), a korábbi szabályozásnak megfelelően a lakóhely (állandó lakcím) szerinti önkormányzattól érdemes kérni az ellátást. A kérelmekbe minden esetben részletesen bele kell írni minden lakcímmel kapcsolatos adatot (lakóhely – korábban állandó lakcím; tartózkodási hely – korábban ideiglenes lakcím), és nyilatkozni kell, hogy az ügyfél ténylegesen hol is lakik.¹²² Ezek az adatok azért alapvető fontosságúak, mert amennyiben az önkormányzat rendelkezésére állnak, nem zárhatja le elutasító határozattal a szociális igazgatási eljárást, hanem a Ket. 22. § 2. bekezdésének megfelelően köteles azt haladéktalanul áttenni az illetékes szervhez.¹²³ Amennyiben a második önkormányzat is azt állapítja meg, hogy nem illetékes, úgy az önkormányzatok kötelesek egymás között nyolc napon belül megkísérelni a vita eldöntését, illetve, ha ez nem vezet eredményre, az illetékest a vita eldöntését kérő önkormányzat szerinti szociális és gyámhivatal vezetője jelöli ki. Amennyiben esetleg az önkormányzatok nem fordulnak a szociális és gyámhivatalhoz, ezt érdemes a kérelmezőnek megtenni, mert ezt követően az ellátást általában meg szokták állapítani, hiszen a szociális és gyámhivatal határozatát az önkormányzatoknak kötelező végrehajtani.¹²⁴ (Ket. 23-24. §)

A fenti szabályoktól eltérő módon rendelkezik Szt. 6. §-a hajléktalan személyek esetében, akiknek ügyében az az önkormányzat illetékes, amelynek területét a **hajléktalan személy** az ellátás igénybevételekor nyilatkozatában tartózkodási helyeként megjelöli. Hajléktalannak e paragrafusban

¹²² Amennyiben a kérelmező közterületen lakik, arról érdemes nyilatkozni, hogy melyik településen, kerületben. A kérelem elbírálását ezekben az esetekben segítheti, ha a nyilatkozatban megjelölt településen, kerületben lakcíme is van.

¹²³ Ha mégis elutasító határozat születik, az jogszerűtlen, a Ket.-re való hivatkozással meg kell fellebbezni.

¹²⁴ Általában tehát hosszú, több hónapos „vándorlás” után, ha az ügyfél elég kitaró és türelmes, ezeket a jogosultságokat lehet érvényesíteni. Az ügyintézés során érdemes odafigyelni arra, hogy a megállapított ellátást a kérelem benyújtásától kell folyósítani, akármilyen hosszsan tartott is az eljárás. Ezért az eljárás során kerülni kell, hogy új kérelmet nyújtsunk be, ragaszkodni kell ahhoz, hogy az eredeti kérelmet helyezzék át. Megoldhatatlan esetek, akár évekig elhúzódó eljárások akkor fordulnak elő, ha a szociális és gyámhivatal nem dönt, vagy az ügyfél lakcíme, illetve tényleges tartózkodási helye az elhúzódó eljárás alatt megváltozik.

azokat tekintik, akik lakóhellyel nem rendelkeznek, illetve lakóhelyük hajléktalan szállás. (Szt. 4. § 2. pont)

Az Nytv. viszont nem ismeri a lakcímnélküliség fogalmát, rendelkezései értelmében a lakóhellyel nem rendelkező hajléktalan embereknek - amennyiben 10 napot meghaladóan hajléktalanszállón tartózkodnak - az intézményekbe, a szállással sem rendelkezőknek pedig közterületre kell bejelentkezni (146/1993. Korm. rendelet 36. § 3-4. bekezdés). A **közterületre való bejelentés** azonban komoly problémákat okozhat az ügyfél jogosultságainak érvényesítésében, hiszen például a Szt. szövege alapján az ilyen címmel rendelkező nem tekinthető hajléktalannak, illetve egyéb jogszabályok sem ismerik ezt a fogalmat.

További nehézségeket okoz, hogy a Szt. nem ismeri az Nytv.-ben szereplő **fiktívált lakcím** fogalmat sem (146/1993. Korm. rendelet 34. § 3. bekezdés), az ügyintézők során gyakori, hogy egyes önkormányzatok azért vitatják illetékességüket, mert az ügyfél lakcíme már fiktívált. Azonban nincs olyan jogszabály, amelyik kimondaná, hogy a fiktívált lakcím nem teremt illetékességet, ezért érdemes az erre hivatkozó elutasító határozatokat megfellebbezni.

Ez a viszonylag bonyolult, és egymásnak ellentmondó szabályozás a gyakorlatban igen sok nehézséget okoz, a hajléktalan (lakóhely nélküli, vagy menhelyre bejelentett) emberek **illetékességi problémák** miatt jellemzően nem jutnak hozzá az Szt.-ben meghatározott ellátásokhoz. A törvény 1993-as elfogadása óta 1999 nyarán negyedszer módosították a hajléktalanok illetékességére vonatkozó szabályozást, új elemként emelve be a hajléktalan személy tartózkodási helyére vonatkozó nyilatkozatát.¹²⁵

Összefoglalva, a lakóhellyel nem rendelkezők, vagy hajléktalan szállásra bejelentettek annál az önkormányzatnál illetékesek, amelynek területét nyilatkozatukban tartózkodási helyükként megjelölik. (Ez nem azonos a lakcímnnyilvántartásban használt tartózkodási hely - korábban ideiglenes lakcím - fogalmával.) A lakcímnélküliek ügyében tehát szociális igazgatási eljárásra az a szociális igazgatási szerv az illetékes, amelynek illetékességi területén a kérelmező tartózkodik.

Kivételt képeznek ez alól **a fővárosban tartózkodó hajléktalan** emberek (lakcímnélküliek vagy hajléktalan szállásra bejelentettek) időskorúak járadéka, rendszeres és átmeneti szociális segély ügyei, amelyek az Szt. 1996-1997-es módosítása után a Fővárosi Önkormányzathoz kerültek (Szt. 32/E. §, Szt. 37/G. § 7. bekezdés, Szt. 45. § 5. bekezdés). Ezen ellátásokat a Fővárosi Szociális Rendelet (Főv. Közgy. rendelet a hajléktalanok pénzbeli szociális ellátásáról és a szociális ellátás egyes kérdéseiről) szabályozza, melyet az önkormányzati szociális ellátásokról szóló anyagunk negyedik fejezetében ismertetünk.

¹²⁵ Az elmúlt évek tapasztalatai szerint a hajléktalanok szociális ellátására vonatkozó szabályok a Szt. minden módosítása után egyre bonyolultabbá, alkalmazhatatlanabbá válnak. Meggyőződésünk, hogy a hajléktalanokra ugyanolyan jogok és kötelezettségek kellene, hogy vonatkozzanak, mint minden magyar állampolgárra, szociális igazgatási eljárásokban való megkülönböztetésük kifejezetten káros. Indokolt lehet a lakcímnélküliek illetékességének meghatározására vonatkozó jogi szabályozás, de egyrészt semmiképpen sem lenne szabad a lakcímnélküliség államigazgatási fogalmát összemosni a hajléktalanság szociológiai fogalmával, másrészt a lakcímnélküliekre vonatkozó illetékességi szabályozást is célszerűnek látszana nem a Szt.-ben, hanem az Ket.-ben szerepeltetni. Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy a Ket. új elemként emeli be az illetékesség meghatározásába a szálláshely fogalmát, miközben ezt az Szt. nem használja, ennek gyakorlati alkalmazásáról még nincsenek tapasztalatok.

A Szt. 7. §-a értelmében minden önkormányzat, tekintet nélkül hatáskörére és illetékességére, köteles a rászorulóknak átmeneti segélyt, étkeztést és szállást biztosítani, amennyiben ezek hiánya életet vagy testi épséget veszélyeztet. Az ily módon kifizetett átmeneti segély összege a segélyezett lakóhelye (állandó lakcíme) szerint illetékes önkormányzattól visszaigényelhető.

Sajnos az önkormányzatok - tapasztalataink szerint - nem tartják be a fenti szabályokat, amennyiben illetékességi problémák adódnak, a szóban előadott kérelmekre el sem indítják a szociális igazgatási eljárást, vagy elindítják ugyan, de illetékesség hiányában lezárják az eljárást. Ezért az eljárás minden szakaszában kiemelten figyelni kell arra, hogy a Ket. rendelkezéseit betartsák, és ha jogszabálysértést tapasztalunk, fellebbezést kell benyújtani, illetve a szociális és gyámhivatalhoz fordulni.

II. A SZOCIÁLIS IGAZGATÁSI ELJÁRÁSOK SPECIÁLIS ELJÁRÁSI SZABÁLYAI

(A hatályos 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (a továbbiakban: Szt.), a 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól (a továbbiakban: Ket.); a 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának, valamint folyósításának részletes szabályairól (a továbbiakban: 63/2006. Korm. R.) alapján)

A szociális igazgatási eljárások **költség és illetékmentesek** (Szt. 16. §).

A szociális hatáskört gyakorló szerv **tájékoztatást nyújt** a törvény szerinti pénzbeli és természetbeni ellátások igénybevételi feltételeiről és az igényléshez szükséges iratokról (Szt. 5. § 2. bekezdés a. pont).

Ha a törvény másként nem rendelkezik, a szociális rászorultságtól függő **pénzbeli ellátások iránti kérelmet** a jegyző hatáskörébe tartozó ellátás esetén (időskorúak járadéka, rendszeres szociális segély, fokozott ápolást igénylő súlyosan fogyatékos személy gondozására megállapított ápolási díj) a kérelmező lakcíme szerint illetékes települési önkormányzat polgármesteri hivatalánál kell előterjeszteni. A települési önkormányzat képviselő-testületének hatáskörébe tartozó ellátás esetén (lakásfenntartási támogatás, a 18. életévét betöltött tartósan beteg személy ápolására megállapított ápolási díj, átmeneti segély, temetési segély) az önkormányzat rendeletében meghatározott önkormányzati szervnél kell a kérelmet **előterjeszteni**. (Szt. 32. § 1. bekezdés)

A pénzbeli és természetbeni szociális ellátások megállapítása iránti **kérelemnek tartalmaznia kell** az ügyfél nevét, születésének helyét, idejét, anyja leánykori nevét, belföldi lakó-, illetőleg tartózkodási helyét; a jogosult Társadalombiztosítási Azonosító Jelét (TAJ szám) és az igényelt szociális ellátás jogosultsági feltételeire vonatkozó adatokat, nyilatkozatokat. A jogosultság megállapításához szükséges adatok igazolására a kérelmező csak akkor köteles, ha az adat, illetve igazolás hivatalból nem szerezhető be. (Szt. 18. § a, c, h. pont, Ket. 36. § 2-3. bekezdés, 63/2006. Korm. R. 1. § 1, 3. bekezdés)

A **lakcím megállapítása** szempontjából a személyi adat- és lakcímnyilvántartás adatai irányadóak (63/2006. Korm. R. 2. § 1. bekezdés).

Ha az ellátást hajléktalan személy igényli, nyilatkoznia kell arról, hogy az ellátás folyósítását milyen címre (bankszámlára) kéri (63/2006. Korm. R. 1. § 2. bekezdés).

A **belföldi jogsegélyre irányuló megkeresésének** minden közigazgatási szerv köteles 10 napon belül eleget tenni (Szt. 8. § 2. bekezdés).

Ha az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más tagállam érvényes magyarországi tartózkodási engedéllyel rendelkező munkavállalói és hozzátartozói esetében a szociális ellátásra való jogosultság elbírálásához **más tagállam illetékes hatóságának igazolása szükséges**, akkor közvetítő szervként a Magyar Államkincstár Közép-Magyarországi Regionális Igazgatósága jár el. A kincstár a **megkeresésnek** 90 napon belül köteles eleget tenni. (Szt. 10. § 8-9. bekezdés, 63/2006. Korm. R. 6/A. § 3. bekezdés b. pont)

A Magyar Államkincstár Közép-Magyarországi Regionális Igazgatósága eljárásának időtartamára a szociális hatáskört gyakorló szerv az eljárást felfüggeszti. A megkeresés idegen nyelvű fordításáról, valamint a beszerzett igazolás magyar nyelvre történő fordításáról a kincstár gondoskodik. Ha a jövedelemszámításnál nem forintban megszerzett jövedelmet is figyelembe kell venni, az átszámítás a kérelem benyújtása napján érvényes hivatalos devizaárfolyamon történik. (63/2006. Korm. rendelet 12-13. §, 6/A. § 3. bekezdés b. pont)

Az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más tagállam **tartózkodási engedéllyel rendelkező** állampolgára számára szociális ellátás megállapításához szükséges a személyi azonosítóról és a lakcíméről szóló hatósági igazolvány lakcíméről szóló oldalának másolata (63/2006. Korm. rendelet 11. §).

A kérelmező kötelezhető arra, hogy családja vagyoni, **jövedelmi helyzetéről nyilatkozzék**, illetve azokat igazolja. A pénzbeli és természetbeni ellátásoknál - ha jogszabály másként nem rendelkezik - a nyilatkozat és az igazolás tartalmának, illetve benyújtásának részletes szabályait a települési önkormányzatok képviselőtestületei rendeletben szabályozzák.

A **jogosultság megállapításakor** a havi rendszerességgel járó - nem vállalkozásból, illetve őstermelői tevékenységből származó - jövedelem esetén a kérelem benyújtását **megelőző hónap** jövedelmét, a **nem havi rendszerességgel szerzett**, illetve vállalkozásból származó jövedelem esetén a kérelem benyújtásának hónapját közvetlenül megelőző **tizenkét hónap** alatt szerzett jövedelem egyhavi átlagát kell figyelembe venni. Vállalkozásból, illetve őstermelői tevékenységből származó - jövedelem esetében azon hónapoknál, amelyek adóbevallással már lezárt időszakra esnek, a jövedelmet a bevallott éves jövedelemnek e hónapokkal arányos összegében kell beszámítani. Ha a vállalkozási tevékenység megkezdésétől eltelt időtartam nem éri el a 12 hónapot, akkor az egyhavi átlagos jövedelmet a vállalkozási tevékenység időtartama alapján kell kiszámítani. A jövedelemszámításnál figyelmen kívül kell hagyni a kérelem benyújtását megelőzően megszűnt havi rendszeres jövedelmet, és a vállalkozásból származó jövedelmet, amennyiben a vállalkozási tevékenység megszűnt. A vállalkozási tevékenység akkor tekinthető megszűntnek, ha a vállalkozói engedélyt, illetve az őstermelői igazolványt visszaadták vagy visszavonták, illetőleg a társas vállalkozást törölték a cégjegyzékből. (Szt. 10. § 1-5. bekezdés)

A családi pótlékot, az árvaellátást és a tartásdíj címén kapott összeget annak a személynek a jövedelmeként kell figyelembe venni, akire tekintettel azt folyósítják (Szt. 4. § 5. bekezdés).

Ha az **önkormányzat** hivatalos tudomása, vagy környezettanulmány lefolytatása alapján a kérelmező életkörülményeire tekintettel a **jövedelemnyilatkozatban foglaltakat vitatja**, felhívhatja a kérelmezőt az általa lakott lakás, illetve saját és a családja tulajdonában álló vagyon fenntartási költségeit igazoló dokumentumok benyújtására. Abban az esetben, ha a fenntartási költségek meghaladják a jövedelemnyilatkozatban szereplő jövedelem 50%-át, a jövedelem a fenntartási költségek figyelembevételével vélelmezhető. (Szt. 10. § 6. bekezdés)

A jövedelemtől függő szociális ellátások esetében a **jövedelem** típusának megfelelő **igazolás** vagy annak fénymásolata a jövedelemről tett nyilatkozat melléklete.

Ha az önkormányzat a **jövedelmet vélelmezi**, akkor az egy főre jutó együttes havi fenntartási költség számításánál csak a saját jövedelemmel rendelkező személyeket lehet figyelembe venni, ide nem értve:

- a húszévesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező;
- a huszonhárom évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató;
- a huszonöt évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytató;
- és korhatárra való tekintet nélkül a tartósan beteg, illetve a testi, érzékszervi, értelmi, beszéd- vagy más fogyatékos

vér szerinti, örökbe fogadott, illetve nevelt gyermekeket.

A **vélelmezett havi jövedelem** nem haladhatja meg a család (háztartás) által lakott lakás és a tulajdonában álló vagyontárgyak egy főre jutó együttes havi fenntartási költségének háromszorosát. Fenntartási költségnek minősülnek a közüzemi díjak, a lakbér, a közös költség, a telefondíj, a kötelező és önkéntes biztosítás díjai, az adó- és adójellegű befizetések, valamint a hiteltörlesztés. (63/2006. Korm. R. 3. §)

A **vagyon meghatározás**akor azt az ingatlant kell a személy által lakottnak tekinteni, amelyben a személy lakóhelyként vagy tartózkodási helyként életvitelszerűen tartózkodik. Ha az önkormányzat a vagyonyilatkozatban foglaltakat vitatja, az ingatlan fekvése szerinti illetékhivatal megkeresésével, egyéb vagyontárgyak vonatkozásában a vám- és pénzügyőrség vagy független szakértő bevonásával állapítja meg a forgalmi értéket. A vagyoni helyzet vizsgálata során a lízingelt dolgon fennálló használati jogot meghatározott időre szóló vagyoni értékű jogként kell figyelembe venni. (63/2006. Korm. R. 4-5. §)

Az önkormányzat megkeresésére az állami adóhatóság illetékes igazgatósága 15 napon belül köteles közölni a szociális ellátást igénylő, valamint - írásbeli felhatalmazás alapján - az egy főre jutó havi jövedelem kiszámításánál figyelembe veendő személy személyi jövedelemadójának alapját (Szt. 10. § 7. bekezdés).

Az eljárási **határidő** 30 nap,¹²⁶ kivételt képez, ha az ellátás megállapításáról az önkormányzat képviselő-testülete dönt (az átmeneti segély, a 18. évet betöltött tartósan beteg hozzátartozó ápolására megállapított ápolási díj, a temetési segély és a méltányosságból megállapított közgyógyellátás), ez esetben a kérelmet a benyújtást követő testületi ülésen, legkésőbb 60 napon¹²⁷ belül kell elbírálni. A határidőt a szociális hatáskört gyakorló szerv vezetője indokolt esetben egy alkalommal 15 nappal **meghosszabbíthatja** (Szt. 8. § 1. bekezdés).

A jogosult a jogerős határozatból származó **igényét** a határozat kézhezvételétől számított 6 hónapon belül **érvényesítheti** (Szt. 13. § 1. bekezdés).

Ha az igényt jogerősen megállapítják, az ellátás - ha a törvény másképp nem rendelkezik - a **kérelem benyújtásától esedékes** (Szt. 13. § 2. bekezdés).

Az első fokon a **jegyző** hatáskörébe utalt hatósági ügyekben (időskorúak járadéka, rendszeres szociális segély, fokozott ápolást igénylő súlyosan fogyatékos személy gondozására megállapított ápolási díj, közgyógyellátás) a **szociális és gyámhivatal** jár el felettes szervként (Szt. 25. § 3. bekezdés a. pont, 63/2006. Korm. R. 6/A. § 2. bekezdés).

A **bíróság** a szociális igazgatási eljárás keretében hozott érdemi határozatot¹²⁸ megváltoztathatja, illetve ennek megtörténteig ideiglenes intézkedést rendelhet el, az ellátást átmenetileg megállapíthatja. **Kivételt képeznek** ez alól a szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások, az ezzel kapcsolatos határozatot a bíróság nem változtathatja meg.¹²⁹ (Szt. 11-12. §, 32. § 2. bekezdés)

Amennyiben a bíróság a kérelmező javára dönt, az ellátás a benyújtás időpontjától esedékes (Szt. 13. § 2. bekezdés).

Kötelezettséget megállapító (pl. visszafizetés) határozat jogerőre emelkedésétől számított egy éven túl nincs helye **végrehajtásnak** (Szt. 14. §).

A megállapított pénzbeli és természetbeni szociális ellátások folyósításáról a települési, a fővárosban a fővárosi kerületi önkormányzat jegyzője (a továbbiakban: jegyző) gondoskodik.

A **hajléktalan személyek** rendszeres szociális segélyének, valamint időskorúak járadékának folyósításáról a fővárosi főjegyző gondoskodik.

Az időskorúak járadékát, a rendszeres szociális segélyt, az ápolási díjat (a továbbiakban együtt: havi rendszeres szociális ellátás), a havi rendszerességgel adott lakásfenntartási támogatást, adósságcsökkentési támogatást és átmeneti segélyt **utólag**, minden hónap 5-éig **kell folyósítani**.

Ha a havi rendszeres szociális ellátás és a havi rendszerességgel adott átmeneti segély **nem a teljes hónapra jár**, az ellátás összege az ellátás havi összege harmincad részének és az ellátási napok számának szorzata. (63/2006. Korm. R. 6. § 1-4. bekezdés)

A rendszeres szociális ellátásokra (időskorúak járadéka, a rendszeres szociális segély, ápolási díj) való jogosultságot az önkormányzat **kétévente** legalább egyszer **felülvizsgálja**. Ha a felülvizsgálat

¹²⁶ Ket. 33. § 1. bekezdés

¹²⁷ Ket. 33. § 4. bekezdés

¹²⁸ Érdemi határozatnak az minősül, ha a hatáskörrel rendelkező illetékes közigazgatási szerv az ügy lényegében hoz döntést.

¹²⁹ Kivéve, ha jogszabálysértés történt (1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról 11. § 1. bekezdés).

során megállapítást nyer, hogy a feltételek továbbra is fennállnak, akkor az ellátást a felülvizsgálatnak megfelelő összegben tovább kell folyósítani. (Szt. 25. § 4. bekezdés)

Ha az öregségi nyugdíj legkisebb összege változik, a rendszeres szociális ellátás összegét a változás időpontjától számított **90 napon belül felül kell vizsgálni**. A felülvizsgálat során az emelt összegű rendszeres pénzellátást, a családi pótlékot és az árvaellátást kell figyelembe venni. Ha az ellátás összege a felülvizsgálat eredményeként emelkedik, akkor az új összeget az öregségi nyugdíj legkisebb összege emelkedésének időpontjára visszamenőlegesen, ha csökken, akkor az új összeget az öregségi nyugdíj legkisebb összege emelkedésének időpontját követő harmadik hónap első napjától kell folyósítani. (Szt. 25. § 5. bekezdés)

Az ellátásban részesülő a jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, körülmények megváltozásáról **15 napon belül köteles értesíteni** az ellátást megállapító szervet (Szt. 9. §).

A jogosult bejelentése vagy hivatalos tudomásszerzés alapján a rendszeres szociális ellátás **összegét felül kell vizsgálni**, ha a megállapításának alapjául szolgáló jövedelemben tartós változás történt, vagy az ellátás megállapításánál figyelembe vett, egy háztartásban élő családtagok létszáma megváltozott. Tartós jövedelemváltozásnak kell tekinteni az újonnan megállapított, illetve megszüntetett rendszeres pénzellátást, továbbá családi pótlékot, árvaellátást, tartásdíjat, a keresőtevékenység alapjául szolgáló jogviszony létesítését, feltéve, hogy a jogviszony három egymást követő hónapban fennáll, a keresőtevékenység megszűnését, illetve ha a jogosultság megállapításának alapjául szolgáló jövedelemben egyéb okból három egymást követő hónapban 10%-nál nagyobb mértékű változás következik be. Ha a rendszeres szociális ellátás összege a felülvizsgálat eredményeként emelkedik, akkor az új összeget az ellátásra való jogosultság feltételeiben bekövetkező változás bejelentésének, illetve a hivatalos tudomásszerzésnek az időpontjától, ha csökken, akkor az új összeget az ellátásra való jogosultság feltételeiben bekövetkező változásra vonatkozó bejelentési kötelezettség határidejének lejártát, illetve a hivatalos tudomásszerzésnek az időpontját követő hónap első napjától kell folyósítani. Ha a felülvizsgálat eredményeként a havi rendszeres szociális ellátásra való jogosultság megszűnik, akkor az ellátás folyósítását a határozat meghozatala hónapjának utolsó napjával meg kell szüntetni.

(Szt. 25. § 6-7, 9-10. bekezdés)

A havi rendszeres szociális **ellátás összegének változásáról** határozatban kell rendelkezni. Nem kell határozatot hozni, ha az időskorúak járadéka, az ápolási díj, továbbá a családi jövedelemszámításnál figyelembe veendő közeli hozzátartozó nélküli személy számára folyósított rendszeres szociális segély összege kizárólag az öregségi nyugdíj legkisebb összegének emelkedése miatt változik, és az ellátásban részesülő személynek egyéb jövedelme nincs. (63/2006. Korm. R. 7. § 1-2. bekezdés)

A havi rendszeres szociális ellátás az öregségi nyugdíj legkisebb összegének változása miatt sorra kerülő **felülvizsgálatához** csak a támogatás összegének meghatározásához szükséges - az öregségi nyugdíj legkisebb összegének változása hónapjában érvényes - jövedelmi adatok kérhetőek be (63/2006. Korm. R. 7. § 3. bekezdés).

Ha a havi rendszeres szociális ellátásra jogosult személy **lakcíme** az ellátás folyósításának időtartama alatt **megváltozik**, a változás hónapjára járó ellátást a korábban folyósító önkormányzat

teljes összegben folyósítja. A havi rendszeres szociális ellátásra jogosult személy kérelmére vagy az új lakcím szerint illetékes jegyző megkeresésére az ügyben keletkezett iratokat haladéktalanul, de legkésőbb 5 napon belül meg kell küldeni a jogosult új lakcíme szerint illetékes jegyzőnek. Ha a havi rendszeres szociális ellátásra való jogosultság az új lakcímen is változatlanul fennáll, illetőleg a 18. élet betöltött tartósan beteg hozzátartozó ápolására megállapított ápolási díj esetében a jogosultságot megállapították, akkor az új lakcím szerint illetékes jegyző a havi rendszeres szociális ellátást a lakcímváltozást követő hónap első napjáról folyósítja, feltéve, hogy a havi rendszeres szociális ellátás iránti kérelmet a lakcímváltozást követő 30 napon belül benyújtják. Az új lakcím szerint illetékes jegyző a havi rendszeres szociális ellátást az Szt. szerinti összegben, illetőleg az önkormányzat rendeletében meghatározott összegben folyósítja. (63/2006. Korm. R. 9. §)

A pénzbeli és természetbeni szociális ellátás folyósításának **megszüntetéséről** határozatot kell hozni (63/2006. Korm. R. 10. § 1. bekezdés).

A Szt.-ben meghatározott feltételek hiányában, vagy törvénysértésen alapuló szociális ellátást meg kell szüntetni, az ellátást jogosulatlanul és rosszhiszeműen igénybe vevőt pedig kötelezni kell a pénzbeli szociális ellátás **visszafizetésére**, a természetben nyújtott szociális ellátás esetén a dolog visszaszolgáltatására, vagy a szolgáltatásnak megfelelő pénzegyenérték megfizetésére. A jogosulatlanul felvett ellátást jegybanki alapkamattal növelt összegben kell visszafizetni. Kamat csak a szociális ellátás jogosulatlan és rosszhiszemű igénybevétele és az erről való tudomásszerzés közötti időtartamra számítható fel. A megtérítést a tudomásszerzést követő három hónapon belül lehet elrendelni, feltéve, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év még nem telt el. (Szt. 17. § 1-3. bekezdés)

Ha a helyi önkormányzat képviselő-testülete a hatáskörébe tartozó szociális **ellátás megtérítését rendeli el**, a megtérítés összegét és a kamat összegét méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti, ebből következően a visszafizetést elrendelő határozat ellen **fellebbezésnek** helye van (Szt. 17. § 5. bekezdés).

III. ÖNKORMÁNYZATOK ÁLTAL FOLYÓSÍTOTT SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOK

(A hatályos 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (a továbbiakban: Szt.) valamint a 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. R. alapján)

Az Szt. értelmében az önkormányzatok szociális rászorultságtól függően pénzbeli ellátásként időskorúak járadékát, rendszeres szociális segélyt, lakásfenntartási támogatást, ápolási díjat, átmeneti segélyt, temetési segélyt (Szt. 25. § 1, 3. bekezdés); természetben nyújtott ellátásként temetési segélyt, átmeneti segélyt, lakásfenntartási támogatást és rendszeres szociális segélyt¹³⁰, vagy egyéb természetben nyújtott ellátást (Szt. 47. §), illetve köztemetést, közgyógyellátási igazolványt, egészségügyi szolgáltatásra való jogosultságot és adósságkezelési szolgáltatást (Szt. 48-55. §) állapítanak meg szociális igazgatási eljárás keretében. Helyi rendeletükben meghatározott módon és feltételek szerint kiegészíthetik a pénzbeli ellátásokat, illetve egyéb, a törvényben nem szereplő ellátásokat is megállapíthatnak (Szt. 26. §).

Szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások

Időskorúak járadéka

Az időskorúak járadéka a megélhetést biztosító jövedelemmel¹³¹ nem rendelkező időskorú személyek részére nyújtott támogatás.¹³²

2007. január 1-jétől a jegyző időskorúak járadékában részesíti azt a **62. életévét**, illetőleg a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltött személyt,¹³³ akinek havi jövedelme, valamint a saját és vele együttlakó házastársa, élettársa jövedelme alapján számított egy főre jutó havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-át (jelenleg 22800Ft), egyedülálló 75 évesnél fiatalabb személy esetén 95%-át (jelenleg 27075Ft), valamint azt az

¹³⁰ Rendszeres szociális segély természetbeni szociális ellátás formájában akkor nyújtható, ha a családban védelembe vett gyermek él. A rendszeres szociális segély természetbeni szociális ellátás formájában történő nyújtásának eljárási szabályait, a természetbeni juttatás formáit a települési önkormányzat rendeletben szabályozza, azzal, hogy védelembe vett gyermekként a rendszeres szociális segély megállapított összegének 15%-a, de összesen legfeljebb 50%-a nyújtható természetben. (Szt.47.§ 2.bekezdés)

¹³¹ Lásd 32. lábjegyzetet a jövedelemről.

¹³² Az Szt. hatálya kiterjed az időskorúak járadéka tekintetében a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK tanácsi rendeletben meghatározott jogosulti körbe tartozó személyre, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról szóló törvényben (Szmtv.) meghatározottak szerint a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint bejelentett lakóhellyel rendelkezik (Szt. 3. § 3. bekezdés b. pont, 1408/71/EGK rendelet).

¹³³ Az öregségi nyugdíjkorhatárt lásd a „Nyugellátások és nyugdíjszerű ellátások” című fejezet 27. oldalán.

egyedülálló, 75. életévét betöltött személyt, akinek havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 130%-át (37050Ft) (Szt. 32/B. § 1-2. bekezdés).

Nem állapítható meg az időskorúak járadéka, illetve **a folyósítást meg kell szüntetni**, ha a személy előzetes letartóztatásban van, illetőleg szabadságvesztés büntetését tölti, vagy három hónapot meghaladó időtartamban külföldön tartózkodik. Ugyancsak nem állapítható meg az ellátás, illetve azt meg kell szüntetni az Európai Gazdasági Közösség tagállamának tartózkodási engedéllyel rendelkező állampolgára esetében - a határ menti ingázó munkavállalókat kivéve - ha a tartózkodási joga megszűnt vagy tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott. (Szt. 32/B. § 4. bekezdés)

Az időskorúak járadékának megállapítása iránti kérelmet a 63/2006. Korm. rendelet 2. számú melléklete szerinti formanyomtatványon kell benyújtani (Korm. R. 14. § 1. bekezdés).

Az időskorúak járadékának **havi összege** az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-a (jelenleg 22800Ft), egyedülálló 75 évesnél fiatalabb személy esetében 95%-a (jelenleg 27075Ft), egyedülálló 75. életévét betöltött jogosult esetén 130%-a (37050Ft) (Szt. 32/C. § 1. bekezdés a. pont).

A segély összege jövedelemmel rendelkezők esetében a havi jövedelem és a fenti összegek különbözete, ha a különbözet összege az 1000Ft-ot nem éri el, a jogosult részére akkor is legalább 1000Ft járadékot kell megállapítani. (Szt. 32/C. § 1. bekezdés b. pont, 2. bekezdés).

A **hajléktalan** (lakcímnélküli vagy hajléktalan szállásra bejelentett) **személyek** számára megállapított időskorúak járadéka megállapításáról szóló határozat egy példányát meg kell küldeni a fővárosi főjegyző részére. A főjegyző gondoskodik a járadék a hajléktalan által meghatározott címre történő folyósításáról, ezt az összeget utólagos elszámolással a helyi önkormányzatokért felelős miniszter megtéríti a fővárosi önkormányzat részére. Ha a hajléktalan személy időskorúak járadékát 3 hónap időtartamon keresztül nem veszi át, a támogatás folyósítását a főjegyző szünetelteti, és erről a tényről a járadékot megállapító jegyzőt tájékoztatja, aki dönt az ellátás fenntartásáról, illetve megszüntetéséről. Ha ugyanazon hajléktalan személy részére két vagy több önkormányzat jegyzőinek döntése szerint egyidejűleg kellene járadékot folyósítani, csak az utóbb megállapított járadék folyósítható. Ilyen esetben a főjegyző tájékoztatja a járadékot korábban megállapító jegyzőt az általa megállapított ellátás folyósításának megszüntetéséről (Szt. 32/D. §).

A fővárosban - ha a főjegyző és a kerületi önkormányzat jegyzője másként nem állapodik meg - a hajléktalanok számára nyújtott időskorúak járadékának megállapítása a főjegyző feladata (Szt. 32/E. §).

Rendszeres szociális segély

A rendszeres szociális segély a hátrányos munkaerő-piaci helyzetű aktív korú személyek és családjuk részére nyújtott támogatás. A települési önkormányzat jegyzője rendszeres szociális segélyt állapít meg annak az aktív korú személynek, aki egészségkárosodott vagy nem foglalkoztatott vagy támogatott álláskereső, feltéve, hogy saját maga és családja megélhetése más módon nem biztosított. Az ellátásra egy családban egyidejűleg csak egy személy jogosult (Szt. 37/A. § 1. bekezdés).

Nem foglalkoztatott illetve támogatott álláskereső személyek rendszeres szociális segélyezését részletesen **lásd a „Munkanélküliek ellátásai”** című anyagunkban.

Egészségkárosodott személynek minősül az, aki

- munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, illetve legalább 50%-os mértékű egészségkárosodást szenvedett, vagy
- vakok személyi járadékában, vagy
- fogyatékosági támogatásban részesül (Szt. 37/A. § 2. bekezdés).

Az egészségkárosodott személy megélhetése akkor nem biztosított, ha a családnak az egy fogyasztási egységre¹³⁴ jutó havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 90%-át (25650Ft) és vagyona¹³⁵ nincs (37/A. § 4. bekezdés).

A rendszeres szociális segély **nem állapítható meg**, illetve a megállapított ellátást meg kell szüntetni az Európai Gazdasági Közösség tagállamának tartózkodási engedéllyel rendelkező állampolgára esetében – a határ menti ingázó munkavállalókat kivéve - ha a tartózkodási joga megszűnt vagy tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott és aki előzetes letartóztatásban van, elzárás illetve szabadságvesztés büntetését tölti (Szt. 37/B. § 1. bekezdés a. pont).

A rendszeres szociális segély iránti **kérelmet** a 63/2006. Korm. rendelet 3. számú melléklet szerinti formanyomtatványon kell benyújtani.

A kérelem **elbírálásához szükséges:**

- a 63/2006. Korm. rendelet 1. számú melléklet szerinti vagyonyilatkozat, továbbá
- a közös háztartásban élő gyermek(ek)re vonatkozóan, ha a tankötelezett korhatárt már betöltötték, a tanulói, hallgatói jogviszony fennállásáról szóló igazolás, valamint a tartósan beteg, az autista, illetve a testi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos állapotot igazoló irat,
- egészségkárosodott személy esetében az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézet szakértői bizottságának a munkaképesség legalább 67%-os mértékű csökkenéséről, illetve a legalább 50%-os mértékű egészségkárosodásról készült szakvéleménye,
- súlyosan fogyatékos vagy vak személy esetében a Magyar Államkincstár illetékes Regionális Igazgatóságának igazolása arról, hogy a kérelmező vakok személyi járadékában, illetve fogyatékosági támogatásban részesül (Korm. R. 15. § 1-2. bekezdés).

¹³⁴ Fogyasztási egység: a családtagoknak a családon belüli fogyasztási szerkezetet kifejező arányszáma, ahol
a) az első nagykorú családtag arányszáma 1,0, azzal, hogy a gyermekét egyedülállóként nevelő szülő arányszáma 0,2-vel növekszik,
b) a házas- vagy élettárs arányszáma 0,9,
c) az első és második gyermek arányszáma gyermekekenként 0,8,
d) minden további gyermek arányszáma gyermekekenként 0,7,
e) a fogyatékos gyermek arányszáma 1,0, azzal, hogy a fogyatékos gyermeket c-d pontok alkalmazásánál figyelmen kívül kell hagyni,
f) az a-b pontok szerinti arányszám további 0,2-vel növekszik, ha a személy fogyatékosági támogatásban részesül (Szt. 4. § 1. bekezdés n. pont).

¹³⁵ Lásd a vagyonról a 67. lábjegyzetet.

Ha az egészségkárosodott személy esetében az egészségkárosodást megállapító vizsgálatra még nem került sor vagy a szakvélemény érvényességi ideje lejárt, a jegyző - a kérelmező egyetértésével - az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézet illetékes szakértői bizottságánál kezdeményezi a vizsgálat lefolytatását (Korm. R. 15. § 6. bekezdés).

A rendszeres szociális segély **összege** a családi jövedelemhatár összegének és a jogosult családja havi összjövedelmének különbözete, de nem haladhatja meg a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállaló részére megállapított személyi alapbér mindenkori kötelező legkisebb összegének személyi jövedelemadóval, munkavállalói, egészségbiztosítási és nyugdíjjáruulékkal csökkentett összegét. A családi jövedelemhatár összege megegyezik a család fogyasztási egységeihez tartozó arányszámok összegének és az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 90%-ának szorzatával. Ha a rendszeres szociális segély összege a fenti számítás szerint a havi ezer forintot nem éri el, a jogosult részére ezer forint összegű ellátást kell megállapítani. (Szt. 37/E. § 1-2. bekezdés)

A **hajléktalan** (lakcímnélküli vagy hajléktalan szállásra bejelentett) személyek számára megállapított rendszeres szociális segély megállapításáról szóló határozat egy példányát meg kell küldeni a fővárosi főjegyző részére. A főjegyző gondoskodik a hajléktalan által meghatározott címre történő folyósításáról, ezt az összeget utólagos elszámolással a helyi önkormányzatokért felelős miniszter a fővárosi önkormányzat számára megtéríti. (Szt. 37/G. § 1-2, 6. bekezdés)

Ha a hajléktalan személy a rendszeres szociális segélyt három hónapi időtartamon keresztül nem veszi át, a segély folyósítását a főjegyző szünetelteti, és erről a tényről a segélyt megállapító jegyzőt tájékoztatja, aki dönt az ellátás fenntartásáról, illetve megszüntetéséről.

Ha ugyanazon hajléktalan személy részére két vagy több jegyző döntése szerint egyidejűleg kellene rendszeres szociális segélyt folyósítani, csak az utóbb megállapított segély folyósítható. Ilyen esetben a főjegyző tájékoztatja korábban megállapító jegyzőt az általa megállapított ellátás folyósításának megszüntetéséről. (Szt. 37/G. 3-4. bekezdés)

A fővárosban a hajléktalanok rendszeres szociális segélyezése a fővárosi főjegyző feladata (Szt. 37/G. § 7. bekezdés).

A helyi személyszállításban a Fogyasztói árkiegészítésről szóló 2003. évi LXXXVII. törvény mellékletében meghatározott mértékű utazási kedvezmény igénybevételére jogosult az a személy, aki a helyi önkormányzat által folyósított rendszeres szociális segélyben részesül, ha munkaviszonyban nem áll, az illetékes jegyző igazolása szerint. (lásd még a 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről 5. § b. pont, 1. sz. melléklet)

Lakásfenntartási támogatás

A lakásfenntartási támogatás szociálisan rászorult személyeknek, családoknak az általuk lakott lakás, vagy nem lakás céljára szolgáló helyiség fenntartásához nyújtott hozzájárulás. A

lakásfenntartási támogatás **fajtái** a **normatív**, az **adósságkezelési szolgáltatásban részesülő számára nyújtott** és a **helyi lakásfenntartási támogatás** (Szt. 38. § 1. bekezdés).

Lakásfenntartási támogatásra **normatív** alapon **jogosultak**, akiknek háztartásában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 150%-át (jelenleg 42750Ft), feltéve, hogy a lakásfenntartás elismert havi költsége a háztartás összjövedelmének 20%-át meghaladja. A **lakásfenntartás elismert havi költsége** az elismert lakásnagyság és az egy négyzetméterre eső elismert költség szorzata. 2008-ban az egy négyzetméterre eső elismert költség 425Ft. (Szt. 38. § 2-3. bekezdés, lásd még a 2007. évi CLXIX. törvény a Magyar Köztársaság 2008. évi költségvetéséről 59. § 5. bekezdés)

A normatív lakásfenntartási támogatás esetében **elismert lakásnagyság**; ha a háztartásban egy személy lakik, 35 nm, ha két személy lakik, 45 nm, ha három személy lakik, 55 nm, ha négy személy lakik, 65 nm, ha négy személynél több személy lakik, minden további személy után további 5-5 nm, de legfeljebb a jogosult személy által lakott lakás nagysága (Szt. 38. § 4. bekezdés).

A normatív lakásfenntartási támogatás egy hónapra jutó **összege** a lakásfenntartás elismert havi költségének 30%-a, ha a jogosult háztartásában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 50%-át (jelenleg 14250Ft). Amennyiben az egy főre jutó havi jövedelem ezt az összeghatárt meghaladja, a lakásfenntartási támogatás havi összege lakásfenntartás elismert havi költségének és a támogatás mértékének szorzata, de nem kevesebb, mint havi 2500Ft. A támogatás összegét 100 forintra kell kerekíteni. A támogatás mértékét úgy kell kiszámítani, hogy 0,3-ból (vagyis a 30%-ból) kivonjuk az egy főre jutó havi jövedelem és az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 50%-a közötti különbséget és öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege hányadosának tizenöt század részét. A támogatás mértékét századra kerekítve kell meghatározni.¹³⁶ A normatív lakásfenntartási támogatást **egy évre kell megállapítani**. (Szt. 38. § 6-8. bekezdés)

Az **adósságkezelési szolgáltatásban részesülő személy** az adósságkezelési szolgáltatás időtartama alatt lakásfenntartási támogatásra jogosult. Az ennek alapján lakásfenntartási támogatásban részesülő személy egyidejűleg normatív lakásfenntartási támogatásra nem jogosult. A támogatás **összegének** kiszámítására a normatív lakásfenntartási támogatásra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. (Szt. 38. § 5. bekezdés)

A települési önkormányzat rendeletében határozza meg a **helyi lakásfenntartási támogatás** jogosultsági feltételeit, eljárási szabályait és a támogatás összegét. Az önkormányzat a támogatást a normatív lakásfenntartási támogatás, illetve az adósságkezelési szolgáltatásban részesülő személy támogatásának kiegészítéseként és/vagy önálló ellátásként nyújthatja.

¹³⁶ A fentiek alapján a normatív lakásfenntartási támogatás havi összege egy 60 nm-es lakásban lakó, háromtagú, havi 21000Ft egy főre jutó jövedelemmel rendelkező család esetében: az elismert lakásnagyság 55 nm, az elismert havi költség 23375Ft. A támogatás mértéke 21000Ft (jövedelem) mínusz 14250Ft (az öregségi nyugdíjminimum fele), vagyis 6750Ft osztva 28500Ft (az öregségi nyugdíjminimum), azaz 0,237 szorozva 0,15, azaz 0,0355 %, amit ki kell vonni a 30%-ból, vagyis a támogatás mértéke 29,96 %. A támogatás összege az elismert havi költség és a támogatás mértékének szorzata, vagyis 23375Ft x 0,2996, vagyis 7003,15Ft, amit 100 forintra kell kerekíteni, tehát a támogatás összege 7000Ft.

Az önálló ellátásként nyújtott helyi lakásfenntartási támogatás esetében:

- a jogosultság egy főre számított **havi jövedelmi határát** úgy kell szabályozni, hogy az önkormányzat rendelete az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 200%-ánál (jelenleg 57000Ft) alacsonyabb jövedelmet jogosultsági feltételként nem írhat elő,
- a **lakásfenntartás havi költségének** a háztartás havi összjövedelméhez viszonyított arányát úgy kell szabályozni, hogy az önkormányzat rendelete a jövedelem 30%-át meghaladó költséghányadot jogosultsági feltételként nem írhat elő,
- a támogatás összegét úgy kell szabályozni, hogy annak az egy hónapra jutó **összege** nem lehet kevesebb 2500 forintnál,
- az **igénylés menetét** úgy kell szabályozni, hogy a kérelem évente legalább két alkalommal benyújtható legyen,
- a lakásfenntartási támogatás megállapításánál figyelembe vett **költséget** úgy kell szabályozni, hogy az önkormányzat vagy az egy négyzetméterre jutó helyben elismert havi költség összegét határozza meg a lakbér vagy albérleti díj, a lakáscélú pénzüintézeti kölcsön törlesztő részlete, a távhő-szolgáltatási díja, a közös költség, a csatornahasználati díj, a személyszállítás költségei, a villanyáram, a víz- és gázfogyasztás és a tüzelőanyag költségei figyelembevételével; vagy tételesen kell meghatározni a költségtípusokat, melynek során legalább az előzőekben felsorolt költségeket figyelembe kell venni. (Szt. 38. § 9-10. bekezdés)

A lakásfenntartási támogatások megállapításának közös szabályai

A lakásfenntartási támogatás egy lakásban csak **egy jogosult** számára állapítható meg, de **külön lakásnak kell tekinteni** a társbérletet, az albérletet és a jogerős bírósági határozattal megosztott lakást (Szt. 39. § 1-2. bekezdés).

A támogatás megállapításakor **nyilatkozni kell** arról, hogy a kérelmező milyen jogcímen lakik a lakásban, a kérelmezővel közös háztartásban élők számáról, valamint annak a lakásnak a nagyságáról, amelyre tekintettel a támogatást igényli (Korm. R. 20. § 1. bekezdés).

A megállapításához **szükséges** továbbá a háztartás tagjainak jövedelmére vonatkozó, az önkormányzat rendeletében meghatározott jövedelemnyilatkozat, jövedelemigazolás, továbbá a lakás nagyságának hitelt érdemlő módon történő igazolása. Az adósságkezelési szolgáltatásban részesülő számára a lakásfenntartási támogatás megállapítása iránt kérelmet nem kell benyújtani. (Korm. R. 20. § 2-3. bekezdés)

Ha a lakásfenntartási támogatás megállapítására **természetbeni juttatásként** kerül sor, akkor a folyósítás a szolgáltató részére történik. Ebben az esetben a jogosultságot megállapító határozatban arról is rendelkezni kell, hogy a támogatást mely lakásfenntartási kiadás(ok)hoz nyújtják. (Korm. R. 21. §)

A nem havi rendszerességgel adott lakásfenntartási támogatást a jogosultnak a lakásfenntartási kiadásokkal, illetve az adósságtörlesztéssel kapcsolatos fizetési kötelezettsége felmerülésének időpontjában kell folyósítani (Korm. R. 6. § 6. bekezdés).

Ha a lakásfenntartási támogatásban részesülő személy **lakcíme** a támogatás folyósításának időtartama alatt **megváltozik**, vagy a jogosult meghal, a változás, illetve a haláleset hónapjára járó támogatást a korábban illetékes folyósító szerv teljes összegben folyósítja, de a támogatás további folyósítását meg kell szüntetni (Korm. R. 24. §).

Az állami költségvetés a normatív lakásfenntartási támogatásban részesülő és az adósságkezelési szolgáltatásban részesülő személy számára kifizetett lakásfenntartási támogatás összegének 90%-át az önkormányzat számára megtéríti (Szt. 125. § c. pont, 2007. évi CLXIX. törvény a Magyar Köztársaság 2008. évi költségvetéséről 8. számú melléklet II. fejezet 1. pont).

Ápolási díj

Az ápolási díj a tartósan gondozásra szoruló személy otthoni ápolását ellátó nagykorú hozzátartozó részére biztosított anyagi hozzájárulás (Szt. 40. §).

Ápolási díjra **jogosult** - a jegyes kivételével - a hozzátartozó, ha állandó és tartós gondozásra szoruló **súlyosan fogyatékos, fokozott ápolást igénylő súlyosan fogyatékos** vagy **tartósan beteg 18 év alatti személy** gondozását, ápolását végzi. Az ápolási díjat az ápolást végző személy lakóhelye szerint illetékes települési önkormányzat, jegyzője állapítja meg (Szt. 41. § 1-2. bekezdés, 43/A. § 1. bekezdés).

A települési önkormányzat képviselő-testülete - az önkormányzat rendeletében meghatározott feltételek fennállása esetén - ápolási díjat állapíthat meg annak a hozzátartozónak, aki **18. életévét betöltött tartósan beteg személy ápolását, gondozását** végzi. A jogosultság megállapítása szempontjából figyelembe vehető egy főre számított havi családi jövedelemhatárt úgy kell szabályozni, hogy az önkormányzat rendelete az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegénél (28500Ft), egyedülálló esetén annak 150%-ánál (42750Ft) alacsonyabb jövedelmi jogosultsági feltételt nem írhat elő. (Szt. 43/B. § 1. bekezdés)

Súlyosan fogyatékos személy az, akinek:

- segédeszközzel vagy műtéti úton nem korrigálható módon látóképessége teljesen hiányzik, vagy aliglátóként minimális látásmaradvánnyal rendelkezik, és ezért kizárólag tapintó - halló - életmód folytatására képes,
- hallásvesztése olyan mértékű, hogy a beszédnek hallás útján történő megértésére és spontán elsajátítására segédeszközzel sem képes és halláskárosodása miatt a hangzó beszéd érthető ejtése elmarad,
- értelmi akadályozottsága genetikai, illetőleg magzati károsodás vagy szülési trauma következtében, továbbá tizennegyedik életévét megelőzően bekövetkező súlyos betegség miatt középsúlyos vagy annál nagyobb mértékű, továbbá, aki IQ értékétől függetlenül a személyiség egészét érintő (pervazív) fejlődési zavarban szenved, és az autonómiai tesztek alapján állapota súlyosnak vagy középsúlyosnak minősíthető,

- mozgásszervi károsodása, illetőleg funkciózavara olyan mértékű, hogy helyváltoztatása a külön jogszabályban meghatározott segédeszköz állandó és szükségszerű használatát igényli, vagy állapota miatt helyváltoztatásra még segédeszközzel sem képes, vagy végtaghiánya miatt önmaga ellátására nem képes,

és állandó ápolásra, gondozásra szorul (Szt. 41. § 3. bekezdés a. pont).

Tartósan beteg az a személy, aki előreláthatólag 3 hónapnál hosszabb időtartamban állandó ápolást, gondozást igényel (Szt. 41. § 3. bekezdés b. pont).

Az ápolási díjat kérelmező személy, illetve az ápolási díjat megállapító szerv súlyosan fogyatékos vagy tartósan beteg ápolott esetében kiállított **igazolás felülvizsgálatát** az egészségügyi államigazgatási szerv által kijelölt, az ápolást indokló diagnózis szerinti szakorvostól vagy szervtől, állandó és tartós gondozásra szoruló ápolott esetében az ápolott személy tartózkodási helye szerint illetékes módszertani intézmény által kijelölt szakértőtől kérheti (Szt. 43. § 4. bekezdés).

Fokozott ápolást igénylő az a személy, aki mások személyes segítsége nélkül önállóan nem képes étkezni, vagy tisztálkodni, vagy öltözködni, vagy illemhelyet használni, vagy lakáson belül - segédeszköz igénybevételével sem - közlekedni, feltéve, hogy esetében a fentiek közül legalább három egyidejűleg fennáll (Szt. 43/A. § 2. bekezdés).

A települési önkormányzat jegyzője, a fokozott ápolás feltételeinek fennállásáról az ápolott személy tartózkodási helye szerint illetékes **módszertani intézmény által kijelölt szakértő szakvéleménye alapján dönt**. A szakvéleményben meg kell jelölni az érvényesség időtartamát, amely nem haladhatja meg a tíz évet (Szt. 43/A. § 3. bekezdés).

Nem jogosult ápolási díjra a hozzátartozó, ha:

- Az ápolott személy két hónapot meghaladóan fekvőbeteg-gyógyintézeti, valamint nappali ellátást nyújtó, vagy bentlakásos szociális intézményi ellátásban, illetőleg óvodai, gyermekvédelmi szakellátást nyújtó bentlakásos intézményi elhelyezésben részesül, vagy közoktatási intézmény tanulója, illetőleg felsőoktatási intézmény nappali tagozatos hallgatója **kivéve**, ha:
 - a közoktatási intézményben eltöltött idő a kötelező tanórai foglalkozások időtartamát nem haladja meg, vagy az óvoda, a nappali ellátást nyújtó szociális intézmény igénybevételének, illetőleg a felsőoktatási intézmény látogatási kötelezettségének időtartama átlagosan a napi 5 órát nem haladja meg, vagy
 - az óvoda, a közoktatási, illetőleg a felsőoktatási intézmény látogatása, vagy a nappali ellátást nyújtó szociális intézmény igénybevétele csak az ápolást végző személy rendszeres közreműködésével valósítható meg,
- rendszeres pénzellátásban¹³⁷ részesül és annak összege meghaladja az ápolási díj összegét, ide nem értve azt a táppénzt, amelyet az ápolási díj folyósításának időtartama alatt végzett keresőtevékenységéből adódó biztosítási jogviszony alapján - keresőképtelenné válása esetén
- folyósítanak, valamint ide nem értve azt az esetet, ha az ápolási díjban részesülő személy

¹³⁷ A rendszeres pénzellátásról lásd a 30. lábjegyzetet.

számára saját jogú nyugdíjnak minősülő ellátást állapítanak meg, feltéve, hogy az ápolási díjat a nyugdíj megállapításának időpontjában több mint tíz éve folyósítják,

- szakiskola, középiskola, illetve felsőoktatási intézmény nappali tagozatos tanulója, hallgatója,
- keresőtevékenységet folytat, és munkaideje - az otthon történő munkavégzés kivételével - a napi 4 órát meghaladja (Szt. 42. § 1, 4. bekezdés).

Megszűnik az ápolási díjra való jogosultság, ha az ápolat személy állapota az állandó ápolást már nem teszi szükségessé, vagy az ápolást végző személy a kötelezettségét nem teljesíti, vagy az ápolat személy meghal, vagy az előbbieken felsorolt, az ápolási díj megállapítását kizáró körülmény következik be. Az ápolat személy halála esetén az ápolási díj folyósítását a halál időpontját követő második hónap utolsó napjával kell megszüntetni. Ugyancsak megszűnik az ápolási díjra való jogosultság, ha az ápolást végző vagy az ápolat személy tartózkodási joga megszűnt vagy tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott. (Szt. 42. § 2-3. bekezdés)

Az ápolási díj megállapítása iránti **kérelmet** a 63/2006. Korm. R. 4. számú melléklete szerinti formanyomtatványon kell benyújtani. A kérelemhez csatolni kell a háziorvos 63/2006. Korm. R. 5. számú mellékletében szereplő igazolását arra vonatkozóan, hogy az ápolat súlyosan fogyatékos vagy tartósan beteg, és szakvéleményét arra vonatkozóan, hogy állandó és tartós gondozásra szorul. A háziorvos az igazolását az orvosszakértői szerv szakvéleménye, vagy a megyei gyermek-szakfőorvos igazolása, vagy a fekvőbeteg-szakellátást nyújtó intézmény vagy a területileg illetékes szakrendelő intézet szakorvosa által kiadott zárójelentés, igazolás alapján állítja ki. (Szt. 43. § 1-2. bekezdés, Korm. R. 25. § 1. bekezdés, a. pont)

Az ápolási díj havi **összege** az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 100%-a (28500Ft), ha a hozzátartozó állandó és tartós gondozásra szoruló súlyosan fogyatékos, vagy tartósan beteg 18 év alatti személy gondozását, ápolását végzi; 130%-a (37050Ft), ha fokozott ápolást igénylő súlyosan fogyatékos személy gondozását, ápolását végzi; 80%-a (22800Ft), ha a 18. életévét betöltött tartósan beteg személy ápolását, gondozását végzi (Szt. 44. § 1. bekezdés).

Az ápolási díj havi összege a más rendszeres pénzellátásban részesülő jogosult esetén az ápolási díj és a jogosult részére folyósított más rendszeres pénzellátás havi összegének a különbözete. Ha a különbözet az ezer forintot nem éri el, a jogosult részére ezer forint összegű ápolási díjat kell megállapítani. (Szt. 44. § 2. bekezdés)

Az ápolási díj folyósításának időtartama **szolgálati időre** jogosít. Az ápolási díjban részesülő személy az ellátás után nyugdíjjárulék és magán-nyugdíjpénztári tagság esetén magánnyugdíjpénztári tagdíj fizetésére kötelezett. A települési önkormányzat az ápolási díj folyósításának időtartamára a társadalombiztosítási járulék nyugdíjbiztosítási ágazatára jutó járulék fizetésére kötelezett. (Szt. 44. § 3. bekezdés)

Átmeneti segély

Az átmeneti segély **folyósításának feltételeit** az önkormányzatok helyi rendeleteikben szabályozzák, az ellátást az önkormányzat képviselőtestülete állapítja meg. Az ellátás megállapításánál figyelembe vehető egy főre számított havi családi **jövedelemhatárt** az

önkormányzat rendeletében úgy kell szabályozni, hogy az az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegénél (jelenleg 28500Ft), egyedülálló esetén annak 150%-ánál (jelenleg 42750Ft) alacsonyabb nem lehet. Átmeneti segély kamatmentes kölcsön formájában is nyújtható. (Szt. 45. § 1-2. bekezdés)

Alkalmanként és havi rendszerességgel is adható rendkívüli élethelyzetbe került, valamint időszakosan vagy tartósan létfenntartási gondokkal küszködő személyek részére. Az alkalmankénti segély gyógyszer-támogatásként, illetve az egészségbiztosítás által nem, vagy csak részben támogatott egészségügyi szolgáltatás díjaként is megítélhető. A havi rendszerességgel adott átmeneti segély jövedelem-kiegészítő támogatásként és az önkormányzat rendeletében meghatározott más ellátási formaként is nyújtható. (Szt. 45. § 3. bekezdés)

A **fővárosban a hajléktalanok** átmeneti segélyezése a Fővárosi Önkormányzat feladata (Szt. 45. § 5. bekezdés).

Abban az esetben, ha az átmeneti segély iránti kérelem elbírálása során az eljáró szerv megítélése szerint egy adott időszakon belül több alkalommal is indokolt átmeneti segély folyósítása, akkor a határozatban - a konkrét időpontok és összegek megjelölésével - az adott év folyamán többszöri kifizetésről is lehet rendelkezni. Amennyiben az átmeneti segély iránti kérelem rendkívüli gyógyszersegély megállapítására irányul, a kérelmet haladéktalanul el kell bírálni. (Korm. R. 31. §)

Temetési segély

A települési önkormányzat állapítja meg annak a személynek a részére, aki a meghalt személy eltemetéséről gondoskodott, annak ellenére, hogy erre nem volt köteles, illetve köteles volt ugyan, de a temetés költségei saját, illetve családja létfenntartását veszélyeztetik. Az ellátás megállapításánál figyelembe vehető egy főre számított havi családi **jövedelemhatárt** az önkormányzat rendeletében úgy kell szabályozni, hogy az az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegénél (jelenleg 28500Ft), egyedülálló esetén annak 150%-ánál (jelenleg 42750Ft) alacsonyabb nem lehet.

A temetési segély **összege** nem lehet kevesebb a helyben szokásos legolcsóbb temetés 10%-ánál, de indokolt esetben elérheti annak teljes összegét is.

Temetési segély **nem állapítható meg** annak, aki a hadigondozásról szóló 1994. évi XLV. törvény 16. §-a alapján temetési hozzájárulásban részesült. (Szt. 46. §)

A temetési segély iránti **kérelemhez csatolni kell** a segélyt kérő, vagy a vele azonos lakcímen élő közeli hozzátartozó nevére kiállított temetési számlák eredeti példányát, illetve ha a segély megállapítását nem a haláleset helye szerinti önkormányzattól kéri, a halotti anyakönyvi kivonatot is. A kérelem elbírálása után a számlákat vissza kell adni. Ha a kérelmező szociális körülményei indokoltá teszik, a temetési segély a temetés költségeinek kifizetésére előre is adható. Ilyen esetben a határozatban meg kell jelölni azt a határidőt, ameddig a kérelmező köteles a temetés igazoló számláit bemutatni (Korm. R. 32-33. §).

Természetben nyújtott szociális ellátások

A települési önkormányzatok egyes szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátásokat egészben vagy részben **természetbeni szociális ellátás** formájában is nyújthatják. Természetbeni szociális ellátásként nyújtható a rendszeres szociális segély, a lakásfenntartási támogatás, az átmeneti segély, a temetési segély.

Rendszeres szociális segély természetbeni szociális ellátás formájában akkor nyújtható, ha a családban veszélyeztetettség miatt védelembe vett gyermek(ek) él(nek). A rendszeres szociális segély természetbeni szociális ellátás formájában történő nyújtásának eljárási szabályait, a természetbeni juttatás formáit az önkormányzat rendeletben szabályozza, azzal, hogy védelembe vett gyermekeként a rendszeres szociális segély megállapított összegének 15%-a, de összesen legfeljebb 50%-a nyújtható természetben.

Egyéb természetbeni ellátás különösen az élelmiszer, a tankönyv, a tüzelő segély, a közüzemi díjak, illetve a gyermekintézmények térítési díjának kifizetése, valamint a családi szükségletek kielégítését szolgáló, gazdálkodást segítő támogatás.

Gazdálkodást segítő támogatásnak minősül különösen a földhasználati lehetőség, a mezőgazdasági szolgáltatások és juttatások, a munkaeszközök és a munkavégzéshez szükséges forgóeszközök, a szaktanácsadás, a szakképzés biztosítása. Gazdálkodást segítő támogatás nyújtására akkor van mód, ha a települési önkormányzat rendeletben szabályozza a támogatás eljárási szabályait, a támogatás formáit és értékét, a támogatott jogait és kötelezettségeit, illetve a kötelezettségek megszegésének következményeit. (Szt. 47. §)

Köztemetés

A haláleset helye szerinti önkormányzat polgármestere önkormányzati hatáskörben gondoskodik - a halálesetről való tudomásszerzést követő 30 napon belül - azon elhunyt személy **közkielégésen történő eltemetéséről**, ha nincs, vagy nem lelhető fel az eltemetésre köteles személy vagy az eltemetésre köteles személy az eltemetésről nem gondoskodik. Az elhunyt személy elhalálása időpontjában fennálló lakóhelye szerinti önkormányzat a köztemetés költségét a haláleset helye szerinti önkormányzatnak megtéríti. A megtérítés iránti igényt a köztemetés elrendelésétől számított 60 napon belül kell bejelenteni.

Az elhunyt személy utolsó lakóhelye szerinti önkormányzat a költségeket hagyatéki teherként az illetékes közjegyzőnél bejelenti, vagy az eltemetésre köteles személyt a köztemetés költségeinek megtérítésére kötelezi. A temetési költséget viselő önkormányzat ugyanígy jár el abban az esetben is, ha az elhunyt személynek utolsó lakóhelye nem volt vagy az nem ismert.

A települési önkormányzat a rendeletében szabályozottak szerint, a megtérítési kötelezettség alól részben vagy egészben - különös méltánylást érdemlő körülmények fennállása esetén - mentesítheti az eltemetésre köteles személyt. (Szt. 48. §)

Közgyógyellátás

A közgyógyellátás a szociálisan rászorult személy részére az egészségi állapota megőrzéséhez és helyreállításához kapcsolódó kiadásainak csökkentése érdekében biztosított hozzájárulás.

A közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkező személy **térítésmentesen jogosult** a társadalombiztosítási támogatásba befogadott

- járóbeteg-ellátás keretében rendelhető gyógyszerekre - ideértve a különleges táplálkozási igényt kielégítő tápszereket is - gyógyszerkerete erejéig,
- egyes, külön jogszabályban meghatározott gyógyászati segédeszközökre, ideértve a protetikai és fogszabályozó eszközöket is, valamint azok javítására és kölcsönzésére, továbbá
- az orvosi rehabilitáció céljából igénybe vehető gyógyászati ellátásokra (a fentiek a továbbiakban együtt: gyógyító ellátás).

A gyógyászati segédeszközökre és a gyógyászati ellátásokra a közfinanszírozás alapjául elfogadott ár erejéig vehető igénybe térítésmentesen az ellátás.

A **gyógyszerkeret** a rendszeres gyógyszereszkükséglet támogatását szolgáló **egyéni gyógyszerkeretből**, és az akut megbetegedésből eredő gyógyszereszkükséglet támogatását szolgáló **eseti keretből** tevődik össze (Szt. 49. §).

Közgyógyellátásra jogosultságot lehet szerezni alanyi jogon, méltányosságból és normatív alapon.

A közgyógyellátásra való jogosultságról a jegyző dönt. A jogosultság alanyi jogon **két évre**, méltányosságból és normatív alapon **egy évre kerül megállapításra**, melynek kezdő időpontja a jogosultságot megállapító határozat meghozatalát követő 15. nap.

A közgyógyellátás iránti **kérelem** a jogosultság időtartama alatt, annak lejártát megelőző három hónapban is **benyújtható**. Amennyiben az eljárás a jogosultság lejárta előtt legalább 15 nappal korábban befejeződik, az új jogosultság kezdő időpontjaként a korábbi jogosultság lejártát követő napot kell megállapítani. (Szt. 50. § 4-5. bekezdés)

Közgyógyellátásra **alanyi jogon** jogosultak:

- az átmeneti gondozottak, az átmeneti és tartós nevelésbe vett kiskorúak,
- azok a rendszeres szociális segélyezettek, akik vakok személyi járadékában, fogyatékosági támogatásban részesülnek, vagy rokkantságuk alapján kapják az ellátást,
- a pénzellátásban részesülő hadigondozottak és nemzeti gondozottak,
- a központi szociális segélyben részesülők,
- a rokkantsági járadékosok,
- akik I. és II. csoportos rokkantságuk alapján részesülnek nyugellátásban (munkaképesség-csökkenésük 100%-os vagy ösztervezeti egészségkárosodásuk 79%-ot meghaladja), baleseti nyugellátásban,
- az aki, vagy aki után szülője vagy eltartója magasabb összegű családi pótlékban részesül (Szt. 50. § 1. bekezdés).

Az alanyi jogon megállapított társadalombiztosítási igazolvány kiállítását követően az önkormányzatok nem fizetnek térítési díjat, a költségeket a központi költségvetés fedezi (Szt. 123. §).

Közgyógyellátásra **normatív elven** az a személy **jogosult**, akinek a havi rendszeres gyógyító ellátásnak az egészségbiztosítási szerv által elismert térítési díja (a továbbiakban: **rendszeres gyógyító ellátás költsége**) az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a 10%-át (2850Ft) meghaladja, feltéve, hogy a családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem éri el az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét (28500Ft), egyedül élő esetén 150%-át (42750Ft). (Szt. 50. § 2. bekezdés)

Az a szociálisan rászorult személy is **jogosult méltányosságból** közgyógyellátásra, akinek esetében az önkormányzat rendeletében meghatározott feltételek fennállnak. Az önkormányzat rendeletében az egy főre számított havi családi jövedelemhatárt úgy kell szabályozni, hogy az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 150%-ánál (jelenleg 42750Ft), egyedül élő esetén annak 200%-ánál (57000Ft) alacsonyabb jövedelmet, továbbá a havi rendszeres gyógyító ellátás költségének mértékéenként az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-át (7125Ft) meghaladó összeget jogosultsági feltételként nem lehet előírni; a szociális rászorultság további feltételeit az önkormányzat a helyi viszonyoknak megfelelően szabályozza (Szt. 50. § 3. bekezdés).

A méltányosságból kiállított igazolvány után az **önkormányzat térítést fizet**. A térítés az igazolvány kiállítását követő egyéves időtartamra szól. A térítés összege a megállapított gyógyszerkeret éves összegének 30%-a, amelyet a határozat jogerőre emelkedéséből számított három napon belül az egészségbiztosítási szervnek át kell utalni. Az egyéni gyógyszerkeret év közbeni felülvizsgálata során a félévnél hosszabb időtartamra megállapított magasabb gyógyszerkeret esetén a különbözet 6 havi összegének 30%-át is át kell utalni az egészségbiztosítási szerv részére.

A települési önkormányzatnak **nem kell térítést fizetnie**, ha a közgyógyellátást igénylő személy az új jogosultság kezdetének időpontja előtt meghal.

Amennyiben a közgyógyellátásra jogosult az igazolvány kiállítását követő fél éven belül meghal vagy elveszíti jogosultságát, az önkormányzat **visszaigényelheti** a befizetett térítési díj felét.

Az egyéni gyógyszerkeret év közbeni felülvizsgálata során, ha fél évnél hosszabb időtartamra alacsonyabb gyógyszerkeret kerül megállapításra, az önkormányzat **visszaigényelheti** az egészségbiztosítási szervtől a különbözet 6 havi összegének 30%-át. (Szt. 53. § 1-3. bekezdés)

A közgyógyellátás megállapításának általános szabályai

A jogosult számára kizárólag a **személyes** szükségletének kielégítéséhez szükséges gyógyító ellátás rendelhető. A **havi rendszeres** gyógyító ellátási **szükségletet a házi orvos**, illetve - személyes gondoskodást nyújtó átmeneti és bentlakásos szociális intézményben vagy gyermek- és ifjúságvédő intézetben, nevelőotthonban elhelyezett jogosult esetén - az intézmény orvosa **igazolja**. Az igazolás tartalmazza a kérelmező személyes azonosító adatait (név, születési név, anyja neve, születési hely, születési idő, lakóhely, tartózkodási hely), társadalombiztosítási azonosító jelét, a tartósan fennálló betegségének a betegségek nemzetközi osztályozása szerinti kódját (BNO kód), illetőleg az alkalmazandó terápiához szükséges gyógyító ellátások megnevezését, mennyiségét, gyógyszerek esetében a gyógyszer megnevezését és a külön jogszabályban meghatározott azonosító adatait, a

gyógyszer formáját, mennyiségét, valamint a kívánt terápiás hatás eléréséhez szükséges napi mennyiségét és az adagolást. A csak szakorvos által vagy csak szakorvosi javaslatra rendelhető gyógyszereket az igazoláson a szakorvos nevének, pecsétszámának feltüntetésével külön meg kell jelölni. A szakorvos - a kérelmező igénye esetén - az általa rendelt havi rendszeres gyógyító ellátásokról a háziorvost tájékoztatja.

A háziorvos igazolását a jegyző három munkanapon belül továbbítja az egészségbiztosítási szervnek. A normatív elven és méltányosságból közgyógyellátást kérelmező személy esetében az igazolást a jegyző csak akkor továbbítja, ha a kérelmező megfelel az előírt jövedelmi feltételeknek. (Szt. 50/A. § 1-4. bekezdés)

Az **egyéni gyógyszerkeret összege** a jogosult egyéni havi rendszeres gyógyszerköltsége, de 2008. évben legfeljebb havi 12000 Ft lehet. Az egyéni gyógyszerkeret legmagasabb havi összegét az éves központi költségvetésről szóló törvény határozza meg. Amennyiben az egyéni rendszeres gyógyszerköltség a havi 1000 Ft-ot nem éri el, egyéni gyógyszerkeret nem kerül megállapításra. (Szt. 50/A. § 8. bekezdés, lásd még 2007. évi CXIX. tv. 63. § 1. bekezdés)

Az **eseti keret éves összege** 2008. évben 6000 Ft. Az eseti keret összegét az éves központi költségvetésről szóló törvény határozza meg. Amennyiben a közgyógyellátásra jogosult személy részére egyéni gyógyszerkeret nem kerül megállapításra, a gyógyszerkeret megegyezik az eseti kerettel. (Szt. 50/A. § 9. bekezdés, lásd még 2007. évi CLXIX. tv. 63. § 2. bekezdés)

A **jegyző 8 napon** belül határozattal **dönt** a közgyógyellátásra való jogosultságról, a jogosultság kezdő időpontjáról és a jogosult gyógyszerkeretéről, külön megjelölve az egyéni gyógyszerkeret összegét (Szt. 50/A. § 10. bekezdés).

Ha a normatív alapon és méltányosságból benyújtott közgyógyellátás iránti kérelmet jogerősen elutasították, és az **újabb kérelem** benyújtásáig a gyógykezelést szolgáló terápiában, illetőleg a gyógyszerek térítési díjában nem következett be olyan változás, amelynek következtében a havi rendszeres gyógyító ellátás költsége megnőtt, és a kérelmező jövedelme nem változott, a jegyző a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasítja (Szt. 50. § 6. bekezdés).

Az egyéni gyógyszerkeret és az eseti keret a jogosultság időtartamára kerül megállapításra. A normatív alapon valamint a méltányosságból való jogosultságot és a gyógyszerkeretet 18 hónapnál nem régebben kiadott szakhatósági állásfoglalás alapján lehet megállapítani.

Amennyiben az ellátásban részesülő személy egészségi állapotában, a gyógykezelését szolgáló terápiában, illetőleg a keret megállapításakor figyelembe vett gyógyszerek térítési díjában olyan **változás következik be**, amelynek következtében havi rendszeres kiadása a gyógyszerkeret megállapításakor figyelembe vett gyógyszerköltséghez képest ténylegesen, legalább 1000 forinttal megváltozik, az ellátásban részesülő személy kérelmére lehetőség van az egyéni gyógyszerkeret év közbeni felülvizsgálatára (Szt. 50/B. § 1-2. bekezdés).

A felülvizsgálat során az egyéni gyógyszerkeret újbóli megállapítására abban az esetben kerül sor, ha a gyógyszerköltség havi változásának összege az 1000 forintot eléri. A felülvizsgálat során megállapított magasabb egyéni gyógyszerkeret a határozat meghozatalát követő 15. naptól jár. A felülvizsgálat során megállapított alacsonyabb egyéni gyógyszerkeret a határozat meghozatalát

követő 30. naptól jár. Ha a felülvizsgálat eredményeképpen a jogosultság megszüntetésére kerül sor, annak időpontja a határozat meghozatalát követő 30. nap (Szt. 50/B. § 3-4. bekezdés).

A jogosultság lejártát megelőző három hónapban az egyéni gyógyszerkeret **felülvizsgálatát nem lehet kérni.** (Szt. 50/B. § 5. bekezdés)

Az egészségbiztosítási szerv az elszámolási-nyilvántartási rendszerében az egyéni **gyógyszerkeretet háromhavonta**, egyenlő részletekben - első alkalommal a jogosultság kezdő időpontjával - **nyitja meg.** Az egyéni gyógyszerkeret év közbeni felülvizsgálata esetén az egészségbiztosítási szerv a módosított egyéni gyógyszerkeretnek az időarányos, a jogosultság időtartamából hátra levő időtartamra eső részét nyitja meg háromhavonta. Az **eseti keret** összegét az egészségbiztosítási szerv a jogosultság kezdő időpontjával nyitja meg. Két évre megállapított jogosultság esetén az eseti keretet évente, a jogosultság kezdő időpontjával, illetve az attól számított egy év elteltével kell megnyitni. A gyógyszerkeret az igazolvány érvényességi ideje alatt használható fel. (Szt. 50/E. § 1-3. bekezdés)

A **gyógyszertár** a közgyógyellátás keretében történő gyógyszerkiadást megelőzően **ellenőrzi**, hogy a vényen feltüntetett személy szerepel-e a hatósági nyilvántartásban, továbbá tájékoztatást ad a jogosult részére még rendelkezésre álló gyógyszerkeret összegéről. (Szt. 51. § 1. bekezdés)

A gyógyszer térítési díját nem lehet részben gyógyszerkeretből, részben a jogosult saját költségéből fedezni. Amennyiben a gyógyszer térítési díját az egészségbiztosítási szerv által a három hónapos tárgyidőszakra megnyitott gyógyszerkeret **nem fedezi**, azt a közgyógyellátott fizeti meg. A három hónapos tárgyidőszakban így megmaradt összeg - a jogosultsági éven belül - a következő három hónapos tárgyidőszakban megnyitott gyógyszerkeret összegét növeli.

Az éves gyógyszerkeret kimerülése előtt a gyógyszerkeretből még rendelkezésre álló, a jogosult részére rendelt gyógyszer térítési díját el nem érő **maradványösszeg** a gyógyszer térítési díjának kiegészítésére is felhasználható, azzal, hogy a maradványösszeg és a gyógyszer térítési díja közötti különbözetet a közgyógyellátott fizeti meg. (Szt. 51. § 3-4. bekezdés)

A közgyógyellátásra való jogosultság megállapítása iránti **kérelmet** a 63/2006. Korm. R. 9. számú melléklete szerinti formanyomtatványon kell benyújtani. A kérelemnek tartalmaznia kell a kérelmező nyilatkozatát a közgyógyellátás iránti igény megalapozottságát alátámasztó tényekről. A kérelemhez **csatolni kell** a havi rendszeres gyógyító ellátásról a 63/2006. Korm. R. 10. számú melléklete szerinti háziiorvosi igazolást. (Korm. R. 35. § 1-2. bekezdés)

Az **alanyi jogon** jogosultnak, amennyiben rendszeres gyógyszerköltség hiányában egyéni gyógyszerkeret megállapítását nem igényli, és erről írásban nyilatkozik, a háziorvos igazolását nem kell csatolnia (Szt. 50/A. § 11. bekezdés, Korm. R. 35. § 3. bekezdés b. pont).

A **kérelem elbírálásához** a fentiekén túl **szükséges** az alanyi jogon jogosult esetén a jogosultsági feltételek fennállását igazoló irat.¹³⁸ Normatív elven igényelt igazolvány esetén a jövedelemnyilatkozatban foglaltak megalapozottságát igazoló irat. Méltányosságból kiállított

¹³⁸ Az alanyi jogosultság feltételeit lásd a 164-165. oldalon.

igazolvány esetében az önkormányzat rendeletében foglalt feltételek fennállását igazoló irat. (Korm. R. 35. § 2. bekezdés)

A normatív elven és méltányosságból előterjesztett kérelem esetén a jegyző megvizsgálja, hogy a kérelmező esetében fennállnak-e az előírt **jövedelmi feltételek**. Ha ennek eredményeként a jegyző azt állapítja meg, hogy a jövedelmi feltételek teljesülnek, akkor a szakhatósági állásfoglalás beszerzése végett 3 munkanapon belül megkeresi az illetékes területi egészségbiztosítási pénztárt (a továbbiakban: TEP); ha nem teljesülnek, akkor a kérelmet további érdemi vizsgálat nélkül elutasítja. Ebben az esetben a jegyző az elutasító határozattal együtt, a zárt borítékban lévő háziiorvosi igazolást felbontatlanul visszaküldi a kérelmezőnek. A közgyógyellátással kapcsolatos eljárásban az eljáró jegyző székhelye szerinti illetékes TEP vesz részt. (Korm. R. 36. § 1-3. bekezdés)

A TEP szakhatósági állásfoglalásban nyilatkozik a kérelmező esetében elismert havi rendszeres gyógyító ellátás térítési díjáról, külön megjelölve a gyógyszerek térítési díját (Korm. R. 37. § 1. bekezdés).

A TEP által készített szakhatósági állásfoglalást megalapozó iratokba a kérelmező részére **betekintési jogot** kell biztosítani, igény esetén az iratokról másolatot kell a kérelmező rendelkezésére bocsátani (Korm. R. 37. § 5. bekezdés).

A közgyógyellátásra való jogosultságot megállapító, illetve elutasító határozatot a jegyző a jogosultság megállapítása esetén a döntést követő 3 munkanapon belül, a kérelem elutasítása esetén a döntés jogerőre emelkedésétől számított 3 munkanapon belül megküldi a TEP-nek. Ha a jogosult az igazolvány kézbesítését nem postai úton kéri, akkor ezt a határozatban jelezni kell. (Korm. R. 38. § 1-2. bekezdés)

Amennyiben a jegyző megvizsgálja és megállapítja, hogy a kérelmező esetében az előírt jövedelmi feltételek nem teljesülnek, akkor a kérelmet további érdemi vizsgálat nélkül elutasítja (Korm. R. 36. § 1. bekezdés b. pontja).

A TEP a közgyógyellátásra jogosultak számára közgyógyellátási igazolványt állít ki. A TEP az igazolványt postai úton a jogosultság kezdő időpontjáig kézbesíti a jogosult részére. A jogosult kérésére biztosítani kell az igazolvány TEP-nél történő személyes vagy meghatalmazott útján történő átvételének lehetőségét. (Korm. R. 40. § 1. bekezdés)

A gyógyszerkeret év közbeni módosítása esetén új igazolvány kiadására nem kerül sor, az igazolvány érvényességi idejének lejártáig használható (Korm. R. 40. § 4. bekezdés).

Közgyógyellátás keretében gyógyító ellátás csak érvényes igazolvánnyal vehető igénybe.

A közgyógyellátás keretében:

- gyógyszert a jogosult részére a háziiorvosa, illetve azon gyógyszerek esetében, melyeket a vonatkozó jogszabályok alapján csak szakorvos írhat fel, a kezelést végző szakorvos, sürgős szükség esetén a tartózkodási hely szerint illetékes kezelőorvos statim jelzéssel legfeljebb egy, eredeti legkisebb gyári csomagolásban, a fekvőbeteg-gyógyintézet orvosa a beteg elbocsátásakor legfeljebb egy, eredeti legkisebb gyári csomagolásban, a járóbeteg-szakellátás szakorvosa vizsgálatra, kezelésre megjelent betegnek legfeljebb egy, eredeti legkisebb gyári csomagolásban,
- gyógyászati segédeszközt a kezelőorvos,

- az orvosi rehabilitáció céljából igénybe vehető gyógyászati ellátásokat a kezelőorvos rendelhet. (Korm. R. 41. § 1-2. bekezdés)

Az OEP folyamatos elektronikus adatkapcsolat keretében biztosítja a gyógyszerár számára a közgyógyellátásra való jogosultság és a rendelkezésre álló gyógyszerkeret megállapítása céljából a nyilvántartásba történő betekintést. A 2006. július 1-jét követően hatályos rendelkezések alapján az a gyógyszerár szolgáltatathat ki közgyógyellátás keretében gyógyszert, ahol az OEP biztosítja a nyilvántartáshoz elektronikus úton történő folyamatos hozzáférés távközlési műszaki feltételeit és a gyógyszerár tulajdonosa az OEP által biztosított távközlési rendszert a szolgálati idő alatt folyamatosan üzemelteti. (Korm. R. 43. § 1-2. bekezdés)

Az **igazolvány érvényessége** a megállapított jogosultsági időtartam lejárta **előtt megszűnik**, ha a közgyógyellátásra való jogosultságot megszüntették, vagy az igazolványt érvénytelenné nyilvánították, vagy a jogosult meghalt. Meg kell **szüntetni** a közgyógyellátásra való jogosultságot, ha az igazolvány kiállítására jogosultság hiányában került sor, vagy a jogosultság az igazolvány kiállítását követően megszűnt, vagy a jogosult az igazolványt rosszhiszeműen, a jogszabályokkal ellentétesen használta fel. (Korm. R. 44. § 1-2. bekezdés)

Ha a jegyző a közgyógyellátásra való jogosultságot **jogosulatlan** és rosszhiszemű igénybevétel miatt szüntette meg, akkor intézkedik közgyógyellátás keretében igénybe vett ellátás megtérítéséről. Megtérítés címén a jogosulatlan és rosszhiszemű igénybevétel időpontjától felhasznált gyógyszerkeret összegének visszafizetését kell elrendelni. A megtérítés összegét a TEP költségvetési elszámolási számlájának javára kell teljesíteni. (Korm. R. 46. § 1-2. bekezdés)

Ha az igazolványt **érvénytelenné** nyilvánították, és a közgyógyellátásra való jogosultság továbbra is fennáll, akkor a jogosult részére a bejelentést követő 15 napon belül új igazolványt kell kiállítani. Az új igazolvány érvényességének időtartama megegyezik a közgyógyellátásra való jogosultság időtartamával. (Korm. R. 44. § 7. bekezdés)

A TEP érvénytelenné nyilvánítja az igazolványt, ha az elveszett, vagy megsemmisült, vagy a jogosultság igazolására alkalmatlanná vált (Korm. R. 44. § 4. bekezdés).

A közgyógyellátásra jogosult személynek a jegyzőnél **be kell jelentenie** a közgyógyellátásra való jogosultságát valamint a személyi adatait érintő változást. Ha a jogosultnak az igazolványon szereplő személyi adataiban változás következik be, akkor a jegyző kezdeményezésére a TEP az igazolvány bevonásával egyidejűleg új igazolványt állít ki a jogosult részére. Az új igazolvány érvényességének időtartama megegyezik a közgyógyellátásra való jogosultság időtartamával. (Korm. R. 45. § 1-2. bekezdés)

Egészségügyi ellátásokra való jogosultság

A települési önkormányzat jegyzője az egészségügyi szolgáltatások igénybe vétele céljából egészségügyi ellátásokra való jogosultságot **állapíthat meg** annak a szociálisan rászoruló személynek, akinek családjában az egy főre jutó havi jövedelem az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 120%-át (jelenleg 34200Ft), aki egyedül élő, és jövedelme az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 150%-át (jelenleg 42750Ft) nem haladja meg, és családjának vagyona nincs. A

szociális rászorultság igazolásáról a jegyző hatósági bizonyítványt állít ki. A bizonyítvány érvényességi ideje **1 év**. A szociálisan rászorult személyekről a jegyző nyilvántartást vezet és a külön jogszabály szerint bejelentési kötelezettséget teljesít az egészségbiztosítási szerv felé. (Szt. 54. §)

A szociális rászorultság megállapításához **mellékelni kell** a 63/2006. Korm. R. 1. számú melléklete szerinti vagyonyilatkozatot, és a 63/2006. Korm. R. 2. számú melléklet II. pontja szerinti jövedelemről tett nyilatkozatot (Korm. R. 50. § 1. bekezdés).

A kérelem elbírálása során meg kell vizsgálni, hogy a kérelmező az egészségügyi szolgáltatás igénybevételére más jogcímen valóban nem jogosult (Korm. R. 50. § 2. bekezdés).

Egészségügyi szolgáltatásra jogosult a biztosított, és aki:

- táppénzben, terhességi gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, baleseti táppénzben, baleseti járadékban részesül,
- saját jogú nyugdíjban, hozzátartozói nyugellátásban, rehabilitációs járadékban részesül,
- mezőgazdasági járadékban (öregségi, munkaképtelenségi, özvegyi járadékban, növelt összegű öregségi, munkaképtelenségi, özvegyi járadékban), átmeneti járadékban, rendszeres szociális járadékban, egészségkárosodási járadékban, fogyatékosági támogatásban, rokkantsági járadékban, házastársi pótlékban, házastársi jövedelempótlékban részesül,
- nemzeti gondozási díjban, hadigondozotti ellátásban részesül,
- bányászati keresetkiegészítésben részesül,
- gyermekgondozási segélyben részesül,
- Magyarországon nyilvántartásba vett egyháztól, felekezettől nyugdíjban, a Magyar Alkotóművészeti Közalapítványtól öregségi nyugdíjban vagy rendszeres rokkantsági segélyben részesül,
- rendszeres szociális segélyben, időskorúak járadékában, ápolási díjban, gyermeknevelési támogatásban részesül,
- középfokú nevelési-oktatási vagy felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytató nagykorú magyar állampolgár, valamint az a külföldi állampolgár, aki nemzetközi szerződés vagy az oktatásért felelős miniszter által adományozott ösztöndíj alapján létesített tanulói, hallgatói jogviszonyban áll,
- megváltozott munkaképességű illetve egészségkárosodást szenvedett, és munkaképesség-változásának mértéke az 50 százalékot illetve egészségkárosodásának mértéke a 40%-ot eléri, valamint az illetékes hatóság erre vonatkozó igazolásával rendelkezik,
- a reá irányadó nyugdíjkorhatárt betöltötte és jövedelme nem éri el a minimálbér 30 százalékát,
- a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező kiskorú személy,
- személyes gondoskodást nyújtó bentlakásos szociális intézményben elhelyezett személy (ide nem értve a külföldi állampolgárt), a gyermekvédelmi rendszerben utógondozási ellátásban részesülő 18-24 éves fiatal felnőtt, továbbá az illetékes magyar hatóság által ideiglenes hatállyal elhelyezett, otthont nyújtó ellátás keretében átmeneti és tartós nevelésbe vett külföldi kiskorú személy,
- fogvatartott,

- az Szt. 54. §-a alapján szociálisan rászorult személy, akinek erről a települési önkormányzat polgármestere hatósági bizonyítványt állított ki,
- egészségügyi szolgáltatás megszerzése érdekében kötött megállapodás alapján jogosult,
- egészségügyi szolgáltatási járulék fizetésére kötelezett,
- nevelőszülői tevékenységet folytat, és az e tevékenységéből származó tárgyhavi járulékalapot képező jövedelme nem éri el a minimálbér 30 százalékát, naptári napokra annak harmincad részét,
- **hajléktalan**¹³⁹ (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről 16. § 1. bekezdés).

Biztosított:

- a munkaviszonyban álló személy,¹⁴⁰ tekintet nélkül arra, hogy foglalkoztatása teljes vagy részmunkaidőben történik,
- a szövetkezet tagja - ide nem értve az iskolai szövetkezet nappali tagozatos tanuló, hallgató tagját -, ha a szövetkezet tevékenységében munkaviszony vagy vállalkozási vagy megbízási jogviszony keretében személyesen közreműködik,
- a tanulószövetség alapján szakképző iskolai tanulmányokat folytató tanuló,
- az álláskereső támogatásban részesülő személy,
- a kiegészítő tevékenységet folytató nem minősülő egyéni vállalkozó,
- a kiegészítő tevékenységet folytató nem minősülő társas vállalkozó,
- a díjazás ellenében munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében (bedolgozó, megbízási szerződés alapján, egyéni vállalkozónak nem minősülő vállalkozási jogviszonyban, segítő családtagként) személyesen munkát végző személy - a külön törvényben meghatározott közérdekű önkéntes tevékenységet végző személy kivételével - amennyiben az e tevékenységéből származó, tárgyhavi járulékalapot képező jövedelme eléri a minimálbér összegének harminc százalékát, illetőleg naptári napokra annak harmincad részét,
- az egyházi szolgálatot teljesítő egyházi személy, szerzetesrend tagja, kivéve a saját jogú nyugdíjast,
- a mezőgazdasági őstermelő, ha a reá irányadó nyugdíjkorhatárig hátralévő idő és a már megszerzett szolgálati idő együttesen legalább 20 év, kivéve a közös őstermelői igazolvány alapján őstermelő kiskorú személyt és a gazdálkodó család kiskorú tagját, az egyéb jogcímen biztosítottat, a saját jogú nyugdíjast, valamint az özvegyi nyugdíjban részesülő személyt, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte,

¹³⁹ Hajléktalan: a bejelentett lakóhellyel nem rendelkező magyar állampolgár, kivéve azt a személyt, akinek bejelentett lakóhelye hajléktalan szállás (1997. évi LXXX. tv. 4. § zs. pont).

¹⁴⁰ Munkaviszonyban állónak kell tekinteni az országgyűlési képviselőt, európai parlamenti képviselőt, a közalkalmazotti, illetőleg közsolgálati jogviszonyban, ügyészégi szolgálati jogviszonyban, bírósági jogviszonyban, igazságügyi alkalmazotti szolgálati viszonyban, hivatásos nevelőszülői jogviszonyban álló személyt, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagját, a Magyar Honvédség szerződéses állományú tagját, a katonai szolgálatot teljesítő önkéntes tartalékos katonát, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszonyban álló személyt tekintet nélkül arra, hogy foglalkoztatása teljes vagy részmunkaidőben történik (Tbj. 5. § 1. a. pont).

- aki alapítvány, társadalmi szervezet, társadalmi szervezetek szövetsége, társasház közösség, egyesület, köztestület, közhasznú társaság, kamara, gazdálkodó szervezet választott tisztségviselője, gazdasági társaság vezető tisztségviselője; továbbá a Munkavállalói Résztulajdonosi Program szervezeteinek, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárak, a magánnyugdíjpénztárak választott tisztségviselője, a helyi (települési) önkormányzat választott képviselője (tisztségviselője), társadalmi megbízatású polgármester, amennyiben járulékalapot képező jövedelemnek minősülő tiszteletdíja (díjazása) eléri a minimálbér havi összegének harminc százalékát, illetőleg naptári napokra annak harmincad részét (1997. évi LXXX. tv. 5. § 1-2. bekezdés).

Adósságkezelési szolgáltatás

Az adósságkezelési szolgáltatás a szociálisan rászorult személyek részére nyújtott, lakhatást segítő ellátás (Szt. 55. § 1. bekezdés).

Az adósságkezelési szolgáltatás keretében a jogosult **adósságkezelési tanácsadásban**, és **adósságcsökkentési támogatásban** részesül (Szt. 55/A. § 1. bekezdés).

A **települési önkormányzat** adósságkezelési szolgáltatást akkor nyújthat, ha az adósságkezelési szolgáltatás működtetéséről önkormányzati rendeletet alkot, adósságkezelési tanácsadást működtet, az adósságcsökkentési támogatás és a lakásfenntartási támogatás nyújtásához saját forrást különít el. A fővárosi kerületi önkormányzat, valamint az a települési önkormányzat, amelyiknek területén negyvenezernél több állandó lakos él, köteles adósságkezelési szolgáltatást nyújtani. A települési önkormányzat a külön jogszabályban meghatározott feltételek szerint az adósságkezelési tanácsadást saját intézménye vagy más szerv útján biztosíthatja.

Az önkormányzat **rendeletében szabályozza** az adósságkezelési szolgáltatás részletes szabályait, így különösen:

- a helyben elismerhető lakásnagyságot és minőséget,
- az adósságkezelési szolgáltatásba bevont adósságtípusok körét és összegük felső határát,
- az adósságcsökkentési támogatás folyósításának módját,
- az adósságkezelési szolgáltatásra vonatkozó jövedelmi és vagyoni jogosultsági feltételeket,
- a hitellel terhelt ingatlan forgalmi értékének megállapítási módját,
- az eljárási szabályokat,
- az adósságkezelési tanácsadást végző intézmény által ellátandó feladatokat,
- az adósságkezelési tanácsadáson való részvétel módját. (Szt. 55/C. §)

Az adósságkezelési szolgáltatásra irányuló **kérelmet** az önkormányzat rendeletében foglaltaknak megfelelően év közben folyamatosan, vagy évente több alkalommal lehet benyújtani. Az adósságkezelési szolgáltatás iránti kérelemnek **tartalmaznia kell** a támogatást kérő nyilatkozatát a lakásban tartózkodásának jogcíméről, a kérelmezővel közös háztartásban élők számáról, azon adósságának jogcíméről és összegéről, amelynek kezelését kéri, arról, hogy vállalja az adósságkezelési programba bevont adósság és a települési önkormányzat által megállapított adósságcsökkentési támogatás különbözetének megfizetését, arról, hogy vállalja az adósságkezelési

tanácsadáson való részvételt, arról, hogy amennyiben részére gáz- vagy áramfogyasztás mérő készüléket biztosítanak, vállalja a készülék legalább egyéves időtartamban történő rendeltetésszerű használatát.

Az adósságkezelési szolgáltatás iránti kérelemhez **csatolni kell**:

- a háztartás tagjainak jövedelméről tett nyilatkozatot,
- a hitelező által kiállított iratot az adósság jogcíméről és összegéről, vagy a közüzemi szolgáltatás kikapcsolásának tényéről,
- az adósságkezelési tanácsadó javaslatát a kérelmező adósságkezelési szolgáltatásba történő bevonására. (Korm. R. 51. § 1-3. bekezdés)

A települési önkormányzat **adósságkezelési szolgáltatásban** részesítheti azt a családot vagy személyt:

- akinek az adóssága meghaladja az ötvenezer forintot, és
- akinek tartozása (vezetékes gáz-, áram-, távhőszolgáltatási, víz- és csatornahasználati, valamint szemétszállítási díjtartozása, a társasházi lakások esetén fizetendő közösköltség-hátraléka, lakbérhátraléka, a hitelintézettel kötött lakáscélú kölcsönszerződésből fennálló hátraléka) legalább hat havi, vagy
- a közüzemi díjtartozása miatt a szolgáltatást kikapcsolták, továbbá
- aki a településen elismert minimális lakásnagyságot és minőséget meg nem haladó lakásban lakik, valamint
- akinek a háztartásában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az önkormányzat rendeletében meghatározott jövedelemhatárt, melyet úgy kell meghatározni, hogy az az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 150%-ánál (jelenleg 42750Ft), egyedül élő esetén annak 200%-ánál (jelenleg 57000Ft) alacsonyabb nem lehet,

feltéve, hogy vállalja az adósság és a települési önkormányzat által megállapított adósságcsökkentési támogatás különbözetének megfizetését, továbbá az adósságkezelési tanácsadáson való részvételt. (Szt. 55. § 1-3. bekezdés)

Adósságkezelési szolgáltatás **ugyanazon lakásra** csak egy jogosultnak állapítható meg, függetlenül a lakásban élő személyek és háztartások számától. Külön lakásnak kell tekinteni a társbérletet, az albérletet és a jogerős bírói határozattal megosztott lakás lakrészeit. (Szt. 55. § 9-10. bekezdés)

Az adósságkezelés **időtartama** legfeljebb tizennyolc hónap, amely indokolt esetben egy alkalommal hat hónappal meghosszabbítható. A hitelintézettel kötött lakáscélú kölcsönszerződésből fennálló hátralék esetén, ha ezen idő alatt az adósság nem kezelhető, az adósságkezelési szolgáltatás időtartama legalább huszonnégy, de legfeljebb hatvan hónap. További feltétel, hogy az adósság összege meghaladja a kettőszázezer forintot, a tartozás meghaladja a hitellel terhelt ingatlan forgalmi értékének 50%-át, és az adós hozzájárul az adósságkezelés időtartamára a támogatás összegét biztosító jelzálogjognak, valamint elidegenítési és terhelési tilalomnak ingatlanára történő bejegyzéséhez, illetőleg feljegyzéséhez. (Szt. 55. § 5-6. bekezdés)

Adósságkezelési tanácsadás

Az adósságkezelési tanácsadás keretében a **tanácsadó**:

- tájékoztatja az adóst az adósságkezelés formáiról, feltételeiről,
- az adós hozzájárulásával megvizsgálja az adós háztartásának gazdálkodását, fizetési kapacitását és készségét, és ennek alapján javaslatot tesz az adósságkezelési szolgáltatásba való bevonásra,
- az adósság rendezésének feltételeiről az adóssal írásos adósságkezelési megállapodást köt,
- az adósságkezelés időtartama alatt az adóssal kapcsolatot tart, és legalább havonta egy személyes találkozás útján folyamatosan figyelemmel kíséri adósságkezelési megállapodásban foglaltak betartását,
- szükség esetén kezdeményezi az adósságcsökkentési támogatásra vonatkozó döntés módosítását (Korm. R. 53. § 3. bekezdés).

Az adósságkezelési szolgáltatás időtartama alatt az adós együttműködik a tanácsadóval. Az együttműködés során az **adós köteles** hozzájárulni az adósságra vonatkozó adatok és információk tanácsadó általi megismeréséhez, és nyilvántartásához, aktívan közreműködni az adósságkezelési megállapodás kidolgozásában, havonta legalább egy alkalommal a tanácsadóval személyesen találkozni, és tájékoztatni az adósságkezelési megállapodásban foglaltak végrehajtásáról. (Korm. R. 53. § 4. bekezdés)

Adósságcsökkentési támogatás

Az adósságcsökkentés címén nyújtott támogatás **vissza nem térítendő** szociális támogatásnak minősül (Szt. 55/A. § 4. bekezdés).

Ha az adós egyidejűleg többféle adósság kezelését kéri, akkor az adósságcsökkentési támogatást a kezelt adósságok arányának figyelembevételével kell meghatározni. Ekkor arról is rendelkezni kell, hogy a támogatást mely típusú adósságok csökkentéséhez és milyen összegben nyújtják. (Korm. R. 52. § 1. bekezdés)

Az adósságcsökkentési támogatásban részesülő személy az adósságcsökkentési támogatásról szóló jogarős határozat birtokában **a hitelezővel szerződést köt** a tartozása megfizetéséről (Korm. R. 52. § 3. bekezdés).

Az adósságcsökkentési támogatást közvetlenül annak kell **folyósítani**, aki felé az adósság fennáll (Szt. 55/A. § 1. bekezdés). A megállapított adósságcsökkentési támogatásnak a követelés jogosultja részére történő folyósításáról a jegyző gondoskodik (Korm. R. 55. § 1. bekezdés).

Az adósságcsökkentési támogatást a jogosultnak a lakásfenntartási kiadásokkal, illetve az adósságtörlesztéssel kapcsolatos fizetési kötelezettsége felmerülésének időpontjában kell folyósítani (Korm. R. 6. § 6. bekezdés).

Az adósságcsökkentési támogatás **összege** nem haladhatja meg az adósság 75%-át, felső határa legfeljebb kettőszázezer forint lehet, kivéve a hitelintézettel kötött lakáscélú kölcsönszerződésből

fennálló hátralék esetén, amikor legfeljebb négyszázezer forint lehet. A támogatás nyújtható egy összegben, vagy havi részletekben, az adós vállalásától függően. (Szt. 55/A. § 2. bekezdés)

Az adósságcsökkentési támogatás **tovább nem folyósítható**, és a kifizetett összeget **vissza kell téríteni**, ha a jogosult az adósságkezelési tanácsadást nem veszi igénybe, vagy az általa vállalt adósságtörlesztés 3 havi részletét nem teljesíti, vagy az adósságkezelési szolgáltatás igénybevételének időtartama alatt a lakásfenntartási kiadásokkal kapcsolatos fizetési kötelezettségének három hónapig nem tesz eleget. Ezekben az esetekben, a támogatás a megszüntetésétől számított 24 hónapon belül **ismételten nem állapítható meg**. (Szt. 55/B. § 1-2. bekezdés)

Azon család vagy személy, aki **adósságkezelési szolgáltatásban részesült** és az adott adósságtípus teljes összege kiegyenlítésre került a szolgáltató felé, ugyanazon adósságtípusra vonatkozóan adósságkezelési szolgáltatásban a kiegyenlítést követő 12 hónapon belül ismételten nem részesülhet (Szt. 55/B. § 3. bekezdés).

Az adósságcsökkentési támogatás **visszafizetését** legfeljebb olyan összegű részletekben lehet elrendelni, mint amilyen összegekben a támogatást adták (Korm. R. 56. § 2. bekezdés).

Ha az adósságcsökkentési támogatásban részesülő személy az adósságkezelés időtartama alatt meghal, vagy lakóhelye megváltozik, a támogatás további folyósítását **meg kell szüntetni** (Korm. R. 55. § 2. bekezdés).

Az adósságcsökkentési támogatást a központi költségvetés megtéríti (Szt. 125. § c. pont, lásd még 2007. évi CLXIX. tv. 8. sz. melléklet II. fejezet 1. pont).

IV. A FŐVÁROSI SZOCIÁLIS RENDELET

(A hatályos 24/1997. (V. 22.) Föv. Közgy. rendelet a hajléktalanok pénzbeli szociális ellátásáról és a szociális ellátás egyes kérdéseiről (a továbbiakban: Fr.), az 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (a továbbiakban: Szt.) és a 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól (a továbbiakban: Ket.) alapján)

Az Szt. 1996-os módosításával (1996. évi CXXVIII. törvény) a fővárosban a hajléktalanok (lakcímnélküliek és menhelyre bejelentettek) rendszeres és átmeneti segélyezése a Fővárosi Önkormányzat hatáskörébe került. Ezt követően, a törvény felhatalmazása alapján alkotta meg a Fővárosi Közgyűlés a Fővárosi Szociális Rendeletet.¹⁴¹ A rendelet az átmeneti segélyek megállapítását lehetővé teszi abban az esetben is, ha a kérelmezőnek van lakóhelye, és tartózkodási helye budapesti hajléktalan szállás.

¹⁴¹ A rendelet elfogadásakor a fedél nélküli emberek aktuális problémáira, különböző élethelyzeteikre reagáló egységes egészet alkotott. Az elmúlt 10 év sorozatos módosításainak hatására azonban egyre logikátlanabbá, ellentmondásosabbá vált, és a jelenleg hatályos szöveg több ponton is alkotmányossági aggályokat vet fel. Így egyre halaszthatatlanabbnak tűnik újjáalkotása.

Az ellátások megállapításának általános szabályai

A pénzbeli szociális ellátásra való jogosultság megállapítása **kérelemre** indul. A kérelmet a Budapest Főváros Önkormányzata Főpolgármesteri Hivatal Hajléktalanok Információs Irodáján (Bp. VIII. Baross u. 126, a továbbiakban: Ügyfélszolgálati Iroda) ügyfélfogadási időben lehet **benyújtani**.¹⁴² (Fr. 2. § 2. bekezdés)

A szociálisan rászoruló személynek egy alkalommal csak **egy jogcímen**¹⁴³ állapítható meg segély. A krízissegély kivételével¹⁴⁴ nem állapítható meg átmeneti segély a rendszeres szociális segélyben, vagy időskorúak járadékában részesülő kérelmező részre.¹⁴⁵ (Fr. 2. § 1. bekezdés)

A kérelemhez **igazolásokot kell csatolni**:

- a **személyazonosságot** a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvánnyal, a lakcímet a lakcímet is tartalmazó személyazonosító igazolvánnyal vagy a lakcímről szóló hatósági igazolvánnyal kell igazolni,
- a **jövedelemről** jövedelemnyilatkozatot kell tenni,
- **hajléktalanszálló, vagy szociális munkás igazolását** kell csatolni arról, hogy a kérelmező bejelentett lakóhelye hajléktalan szállás, illetve, hogy a kérelmező éjszakáit a főváros közterületein, vagy a főváros területén lévő nem lakás céljára szolgáló helyiségben, vagy a főváros területén lévő hajléktalanszálláson tölti (Fr. 2. § 4. bekezdés).

Az Ügyfélszolgálati Irodának a kérelmekről **határozatot** kell hozni (Ket. 71. § 1. bekezdés).¹⁴⁶

Az Ügyfélszolgálati Iroda által meghozott határozatok ellen időskorúak járadéka és rendszeres szociális segély esetében a Budapesti és Pest Megyei Szociális és Gyámhivatalhoz, átmeneti segélyek esetében a Fővárosi Önkormányzat Közgyűléséhez címzett **fellebbezéssel** lehet élni (Szt. 25. § 3. bekezdés a. pont, 63/2006. Korm. R. 6/A. § 2. bekezdés, Ket. 107. § 1. bekezdés).

Rendszeres szociális ellátások

Az Szt. 32/E. §-a és a 37/G. § 7. bekezdése szerint a fővárosban a fővárosi főjegyző hatáskörébe tartozik a rendszeres szociális ellátások közül a hajléktalan személyek időskorúak járadékának, és rendszeres szociális segélyének megállapítása. Hajléktalannak az minősül, aki bejelentett lakóhellyel

¹⁴² Nem zárja azonban ki ez az előírás a kérelmek postai úton való előterjesztését, amit az Ket. 65. § 4. bekezdése enged meg, hiszen az magasabb szintű jogszabály.

¹⁴³ Például, ha a kérelmező beteg és rokkantnyugdíjazása is folyamatban van, és egy adott hónapra már megállapították számára a munkaképtelen hajléktalanok átmeneti segélyét, a rendszeres ellátást kérelmező hajléktalanok átmeneti segélyét csak a következő hónaptól kaphatja. Ha a kérelmező kérelme benyújtásakor többfajta ellátásra is jogosult, akkor számára az Ket.-ből következően a magasabb összegű ellátást kell megállapítani. (Ket. 5. §)

¹⁴⁴ Lásd az átmeneti (krízis) segélyt a 182. oldalon.

¹⁴⁵ Ez a rendelkezés határozottan alkotmányellenesnek tűnik, hiszen bizonyos jövedelemtípusokkal rendelkezőket kizár az átmeneti segélyezésből, míg más, akár azonos nagyságú jövedelemmel rendelkezők kaphatnak ilyen segélyt, tehát indokolatlanul megkülönbözteti a rászorulókat egy csoportját.

¹⁴⁶ Ez a gyakorlatban sajnos nem így van, gyakran el sem indítják a szociális igazgatási eljárást, hanem elküldik a kérelmezőt azzal, hogy nem ők illetékesek. Ezekben az esetekben érdemes a kérelmeket postán beküldeni. (Fővárosi Önkormányzat Főpolgármesteri Hivatal Igazgatási és Hatósági Ügyosztály 1052 Budapest, Városház u. 9-11.) Részletesen lásd a Közigazgatási hatósági eljárás általános szabályai című fejezetben a 10-12. oldalon.

nem rendelkezik, vagy akinek bejelentett lakóhelye a főváros területén lévő hajléktalanszállás. (Szt. 4. § 2. bekezdés)

A rendszeres szociális segélyt és az időskorúak járadékát a tárgyhót követő 5. napig a kérelmező által megadott címre kell **folyósítani** (Fr. 2. § 7. bekezdés).

A rendszeres szociális segélyre és időskorúak járadékára való **jogosultságot** az önkormányzat két évente egyszer **felülvizsgálja**. A felülvizsgálathoz az igazolásokat ismételtlen csatolni kell, ennek elmulasztása a segély megszüntetésével jár.

A rendszeres segélyek megállapításával egyidejűleg értesíteni kell az egyéb szociális ellátások (pl: közgyógyellátás) megállapítására hatáskörrel rendelkező önkormányzat jegyzőjét.¹⁴⁷ (Fr. 6. §)

Rendszeres szociális segély

Az **aktív korú nem foglalkoztatottak** rendszeres szociális segélyét kérelmezőnek az Állami Foglalkoztatási Szolgálat Regionális Munkaügyi Központ Kirendeltsége vagy az Fővárosi Közhasznú Foglalkoztatási Szolgálat Közhasznú Társaság (a továbbiakban: FKFSZ) vagy a Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei (a továbbiakban: BMSZKI) által kiállított igazolást kell benyújtania az **együttműködésről**. A kérelmező a fenti szervek bármelyikével nyilvántartásba veteti magát, írásban megállapodik a **beilleszkedést segítő programról**, továbbá teljesíti a beilleszkedést segítő programban foglaltakat.

A beilleszkedést segítő programok **típusai**:

- munkaerőpiacra történő visszatérést segítő,
- megváltozott helyzethez való alkalmazkodást segítő,
- tartós munkanélküliség okozta pszichés traumák, a hátrányos helyzetből adódó nehézségek leküzdését segítő.

A kérelmező által teljesített együttműködési időtartamba a fenti szervek bármelyikével történő együttműködést **be kell számítani**. (Fr. 2. § 4. bekezdés a-b. pont)

Ha a rendszeres szociális segélyben részesülő személy a segély folyósításának időtartama alatt **együttműködési kötelezettségét megszegi**,¹⁴⁸ akkor a segély összegét hat hónapig 75%-os mértékben kell folyósítani részére; amennyiben együttműködési kötelezettségét súlyosan¹⁴⁹ vagy két éven belül ismételtlen megszegi, részére a segély folyósítását meg kell szüntetni (Fr. 2. § 4. bekezdés c. pont).

¹⁴⁷ Az egészségkárosodott rendszeres szociális segélyben részesülő alanyi jogon közgyógyellátottá válik, de az igazolványt a tényleges tartózkodási helye szerinti önkormányzat jegyzőjének kell kiállítani (Szt. 50. § 1. bekezdés b. pont).

¹⁴⁸ Együttműködési kötelezettség megszegése: az együttműködésre kijelölt szervvel kötött együttműködési megállapodásban rögzítettek megszegése, a megállapodás aláírásának megtagadása (Fr. 2. § 4. bekezdés c. pont).

¹⁴⁹ Súlyos megszegés: a részére felajánlott és megfelelő munkalehetőséget nem fogadja el, vagy az önkormányzat által szervezett foglalkoztatást a munkáltató rendkívüli felmondással szüntette meg (Fr. 2. § 4. bekezdés c. pont).

Időskorúak járadéka

Az időskorúak járadékának havi **összege**:¹⁵⁰

- jövedelemmel nem rendelkező nem egyedülálló esetén az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-a (jelenleg 22800Ft),
- 62. életévét betöltött, de 75 évnél fiatalabb egyedülálló esetén nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 95%-a (jelenleg 27075Ft),
- 75. életévét betöltött egyedülálló esetén nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 130 %-a (jelenleg 37050Ft).

Jövedelemmel rendelkező jogosult esetén a segély összegének és a jogosult havi jövedelmének különbözete. (Fr. 5/B. §, Szt. 32/C. § 1. bekezdés a. pont)

Átmeneti szociális segélyek

A Fővárosi Önkormányzat **illetékes** a főváros közigazgatási területén tartózkodó azon személy átmeneti segélyezésére, aki bejelentett lakóhellyel nem rendelkezik, vagy akinek bejelentett lakóhelye a főváros területén lévő hajléktalanszállás. A Fővárosi Önkormányzat tekintet nélkül hatáskörére és illetékességére, köteles étkezést, szállást, átmeneti segélyt biztosítani, ha ezek hiánya életet, testi épséget veszélyeztet. Ezért átmeneti segélyben részesíti azokat a személyeket is, függetlenül attól, hogy van-e bejelentett lakóhelyük, akik éjszakáikat a főváros közterületein, vagy a főváros területén lévő nem lakás célú szolgálati helyiségben, vagy a főváros területén lévő hajléktalanszálláson töltik, illetve azokat is, akik egyéb okból¹⁵¹ kerültek életet, testi épséget veszélyeztető helyzetbe. (Fr. 1. §)

Átmeneti szociális segélyt - a hajléktalanok lakhatáshoz jutását támogató átmeneti segély kivételével - az a hajléktalan személy kaphat, akinek megélhetése más módon nem biztosított, mert nincs **jövedelme**, vagy havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét (jelenleg 28500Ft), egyedül élő esetében annak 150 %-át (jelenleg 42750Ft) (Fr. 7/A. §).

Az átmeneti szociális segélyeket az Ügyfélszolgálati Irodán a kérelem benyújtásától számított 15 napon belül kell kifizetni. Amennyiben a megállapított átmeneti segély összegének utolsó két számjegye nem nulla, az összeget felfelé kell **kerekíteni**. (Fr. 2. § 5-6. bekezdés)

Munkaképtelen hajléktalanok átmeneti segélyezése

Munkaképtelen hajléktalanok átmeneti segélyére **jogosult** az a hajléktalan személy, aki munkaképtelen. Tartós, illetve 3 hónapot meghaladó folyamatos munkaképtelenség esetén a kérelmezőnek kezdeményeznie kell a rendszeres (társadalombiztosítási vagy önkormányzati)

¹⁵⁰ A rendelet szövege az összeghatároknál az időközben hatályon kívül helyezett 5/A. §-ban meghatározott esetekre hivatkozik, így a segély összege csak az Szt. alapján állapítható meg.

¹⁵¹ Elemi kár, bűncselekmény, stb.

ellátáshoz jutását. Az ennek megtörténtét bizonyító igazolással kérheti a rendszeres ellátást kérelmező hajléktalanok átmeneti segélyét.

A munkaképtelen hajléktalanok átmeneti segélye iránti **kérelemhez csatolni kell** a korábbiakban már említett iratok mellett a munkaképtelenség időtartamát is megjelölő orvosi igazolást. Ezt a segélyt évente **egy alkalommal**, legfeljebb 4 hónapon keresztül lehet megállapítani. (Fr. 8. §)

Munkaképtelen hajléktalanok átmeneti segélyének havi **összege**:

- jövedelemmel nem rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 30%-a (jelenleg 8600Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) alacsonyabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 80%-ának és a jogosult havi jövedelmének különbözete, de legfeljebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 30%-a (jelenleg 8600Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) magasabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 10%-a (jelenleg 2900Ft) (Fr. 14. §).

Rendszeres ellátást kérelmező hajléktalanok átmeneti segélye

Rendszeres ellátást kérelmező hajléktalanok átmeneti segélyére **jogosult**, akinek részére rendszeres (munkanélküli, társadalombiztosítási vagy önkormányzati) ellátás megállapítása folyamatban van, de az ellátást még nem kapta meg.

A rendszeres ellátást kérelmező hajléktalanok átmeneti segélye iránti **kérelemhez csatolni kell** a korábbiakban már említett iratok mellett a rendszeres ellátás iránti kérelem beadását igazoló dokumentumot (átvételi elismervény, ügyiratszám).¹⁵² Ezt a segélyt évente **egy alkalommal** lehet megállapítani, és a kérelem beadásától a rendszeres jövedelem folyósításának kezdetéig terjedő időszakokra kell folyósítani. (Fr. 9. §)

A rendszeres ellátást kérelmező hajléktalanok átmeneti segélyének havi **összege**:

- jövedelemmel nem rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 40%-a (jelenleg 11400Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) alacsonyabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 80%-ának és a jogosult havi jövedelmének különbözete, de legfeljebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 40%-a (jelenleg 11400Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) magasabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 10%-a (jelenleg 2900Ft) (Fr. 14. §).

¹⁵² A gyakorlatban a további kifizetésekhez az Ügyfélszolgálati Iroda kéri az eljáró szerv igazolását, hogy az ellátás megállapítása még folyamatban van.

Munkába álló hajléktalanok átmeneti segélyezése

Munkába álló hajléktalanok átmeneti segélyére **jogosult** az a jövedelemnélküli hajléktalan, aki munkába áll.

A munkába álló hajléktalanok átmeneti segélye iránti **kérelemhez csatolni kell** a korábbiakban már említett iratok mellett olyan munkaszerződést, amely az első fizetés időpontját is megjelöli. Ezt a segélyt évente **egy alkalommal** lehet megállapítani, és a kérelem beadásától az első teljes havi munkabér kifizetéséig terjedő időszakra kell folyósítani. (Fr. 10. §)

A munkába álló hajléktalanok átmeneti segélyének **összege**:

- jövedelemmel nem rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 50%-a (jelenleg 143000Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) alacsonyabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 80%-ának és a jogosult havi jövedelmének különbözete, de legfeljebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 50%-a (jelenleg 14300Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) magasabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 10%-a (jelenleg 2900Ft) (Fr. 14. §).

Jövedelemnélküli hajléktalanok átmeneti segélyezése

Jövedelemnélküli hajléktalanok átmeneti segélyre **jogosult** az a munkaképes hajléktalan személy, aki egyéb ellátásra nem jogosult (Fr. 11. § 1. bekezdés).

A jövedelemnélküli hajléktalanok átmeneti segélyét kérelmezőnek az Állami Foglalkoztatási Szolgálat Regionális Munkaügyi Központ Kirendeltsége vagy az FKFSZ vagy a BMSZKI által kiállított **igazolást** kell benyújtania az **együttműködésről**. A kérelmező a fenti szervek bármelyikével nyilvántartásba veteti magát, írásban megállapodik a **beilleszkedést segítő programról**, továbbá teljesíti a beilleszkedést segítő programban foglaltakat.

A beilleszkedést segítő programok **típusai**:

- munkaerőpiacra történő visszatérést segítő,
- megváltozott helyzethez való alkalmazkodást segítő,
- tartós munkanélküliség okozta pszichés traumák, a hátrányos helyzetből adódó nehézségek leküzdését segítő.

A kérelmező által teljesített együttműködési időtartamba a fenti szervek bármelyikével történő együttműködést be kell számítani.

Ha a kérelmező az **együttműködési kötelezettségét nem teljesíti**, vagy mulasztását nem igazolja, nem minősül együttműködőnek. (Fr. 2. § 4. bekezdés)

Egy éves együttműködést követően a kérelmezőnek az aktív korúak rendszeres szociális segélyének megállapítását kezdeményezni kell. Ezt a segélyt évente **négy alkalommal** lehet megállapítani. (Fr. 11. § 2-3. bekezdés)

A jövedelemnélküli hajléktalanok átmeneti segélyének **összege**:

- jövedelemmel nem rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-a (jelenleg 7200Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) alacsonyabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 80%-ának és a jogosult havi jövedelmének különbözete, de legfeljebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-a (jelenleg 7200Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) magasabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 10%-a (jelenleg 2900Ft) (Fr. 14. §).

Hajléktalanok lakhatáshoz jutását támogató átmeneti segély

Hajléktalanok lakhatáshoz jutását támogató átmeneti segélyre **jogosult** az a hajléktalan személy, aki:

- legalább hat hónapja a főváros területén lévő hajléktalanszálláson lakott, és a hajléktalanszállásról való kiköltözése és a kérelme beadása között nem telt el három hónapnál hosszabb idő, és
- rendszeres jövedelemmel rendelkezik, és
- jövedelme, vagy a vele együttköltöző közeli hozzátartozók egy főre jutó havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 300%-át (jelenleg 85500Ft), és
- a várható lakhatási költségek kérelmezőre jutó összege meghaladja jövedelmének 35%-át, valamint
- a vele gondozási szerződést kötő szociális munkás a segély megállapítását javasolja, és a várható lakhatási költségekről nyilatkozik.

Lakhatási költségként kell figyelembe venni az ágy-, al-, lakásbérleti és a munkásszállón várhatóan fizetendő díjat.

A hajléktalanok lakhatáshoz jutását támogató átmeneti segély **összegét** úgy kell megállapítani, hogy a lakhatási költségek kérelmezőre eső része a megállapítást követő hat hónapon át ne haladja meg jövedelmének 35%-át, de a segély havi összege nem lehet több az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft), kiskorú gyermekével, (gyermekével) együtt költöző személy esetében 100%-ánál (jelenleg 28500Ft), és nem lehet kevesebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25 %-ánál (jelenleg 7200Ft).

A hajléktalanok lakhatáshoz jutását támogató átmeneti segély megállapítása iránti **kérelemhez csatolni kell** a korábbiakban már említett iratok mellett a gondozási szerződést megkötő szociális munkás javaslatát.

Ezt a segélyt évente **egy alkalommal** lehet megállapítani, összegét legfeljebb hat hónapon keresztül részletekben is folyósítani lehet. A segély havonta történő folyósításának feltétele, hogy a

segély megállapítását javasoló szociális munkás igazolja, hogy a segéllyel támogatott a támogatás alapjául szolgáló ágy-, al-, lakásbérletben illetve munkásszállón lakik.

E segély több, azonos laccímre költöző személynek is megállapítható. (Fr. 12. §)

Átmeneti (krízis) segély

Átmeneti (krízis) segélyre **jogosult**, aki egyéb okból (elemi kár, baleset, bűncselekmény stb. miatt) került olyan rendkívüli élethelyzetbe, hogy élete, testi épsége veszélyben van. A krízishelyzetet arra alkalmas okirattal (pl. rendőrségi jegyzőkönyv, hajléktalanellátó szervezet igazolása) igazolni kell.

Ezt a segélyt évente **egy alkalommal** lehet megállapítani.¹⁵³ (Fr. 13. §)

Átmeneti (krízis) segély **összege**:

- jövedelemmel nem rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-a (jelenleg 7200Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) alacsonyabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 80%-ának és a jogosult havi jövedelmének különbözete, de legfeljebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-a (jelenleg 7200Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) magasabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 10%-a (jelenleg 2900Ft) (Fr. 14. §).

¹⁵³ A 13. § 3. bekezdése arról rendelkezik, hogy a 7. § b. pontja alapján megállapított átmeneti segélyekről (azokban az esetekben, amikor a kérelmező rendelkezik lakóhellyel) a határozatról haladéktalanul értesíteni kell a lakóhely szerinti önkormányzatot, és igényelni kell az Szt. 7. § 2. bekezdése alapján a kifizetett átmeneti segély megtérítését. A rendelet hivatkozott 7. paragrafusát azonban időközben hatályon kívül helyezték, így ez a rendelkezés jelenleg nem értelmezhető.

A FOGYATÉKKAL ÉLŐ EMBEREKET MEGILLETŐ TÁMOGATÁSOK

A fogyatékos személyek magasabb összegű családi pótlékban (részletesen lásd "Családtámogatási rendszerek és anyasági ellátások" című anyagunkban), vakok személyi járadékában vagy fogyatékosági támogatásban, illetve a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési támogatásában részesülhetnek. A felsorolt ellátási formák közül a vakok személyi járadékát 2001. július 1-jétől már nem lehet megállapítani.

I. FOGYATÉKOSSÁGI TÁMOGATÁS

(A hatályos 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló (a továbbiakban: Fot.), valamint 141/2000. (VIII. 09.) Korm. rendelet a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól (a továbbiakban: Korm. R.) alapján)

A fogyatékosági támogatás a súlyosan fogyatékos személy részére havi rendszerességgel járó pénzbeli juttatás. A támogatás célja, hogy - a súlyosan fogyatékos személy jövedelmétől függetlenül - anyagi segítséggel járuljon hozzá a társadalmi hátrányok mérsékléséhez. (Fot. 22. §)

Fogyatékosági támogatásra jogosult az a 18. életévét betöltött súlyosan fogyatékos, aki az ellátás igénylésének időpontjában Magyarországon élő magyar állampolgár, letelepedett, valamint bevándorolt jogállású személy, továbbá a magyar hatóság által menekültként, illetve hontalanként elismert személy. Ugyancsak jogosult a támogatásra a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény (a továbbiakban: Szmvt.) szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában az Szmvt.-ben meghatározottak szerint a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodási jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint bejelentett lakóhellyel rendelkezik. Ezekén kívül jogosultak a szociális biztonsági rendszereknek az Európai Gazdasági Közösségen belül mozgó munkavállalói, önálló vállalkozói és családtagjaik¹⁵⁴, amennyiben a szabad mozgás és tartózkodás jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolják, és bejelentett lakóhellyel rendelkeznek. (Fot. 23. § 1-2. bekezdés)

¹⁵⁴ Családtag: a családtagként meghatározott vagy elismert személy, vagy az, akit azok a jogszabályok, amelyek szerint ellátást nyújtanak, vagy annak a tagállamnak a jogszabályai, amely tagállamban lakóhellyel rendelkezik közös háztartásban élőként ismernek el; ha azonban az említett jogszabályok csak azt ismerik el családtagként vagy egy háztartásban élőként, aki az érintett munkavállalóval közös háztartásban él, ezt a feltételt teljesítettnek kell tekinteni, ha az érintett személy elsődlegesen a munkavállaló eltartottja (1408/71/EGK tanácsi rendelet).

Fogyatékosági támogatást kaphat, aki:

- **látási fogyatékos:** segédeszközzel, vagy műtéti úton nem korrigálható módon a látóképessége teljesen hiányzik, vagy aliglátóként minimális látásmaradvánnyal rendelkezik, és ezért kizárólag tapintó-halló életforma folytatására képes;
- **hallási fogyatékos:** hallásvesztése olyan mértékű, hogy a beszédnek hallás útján történő megértésére segédeszközzel sem képes, feltéve, hogy halláskárosodása 25. életévének betöltését megelőzően következett be, vagy halláskárosodása mellett a hangzó beszéd érthető ejtése elmarad;
- **értelmi fogyatékos:**¹⁵⁵ értelmi akadályoztatása genetikai, illetőleg magzati károsodás vagy szülési trauma következtében továbbá 14. életévét megelőzően bekövetkező súlyos betegség miatt közepsúlyos vagy annál nagyobb mértékű;
- **autista személy:** állapota a személyiség egészét érintő fejlődés átható zavara miatt, az autonómia-tesztek alapján súlyosnak vagy közepsúlyosnak minősíthető;
- **mozgásszervi fogyatékos:** mozgásrendszer károsodása, illetőleg funkciózavara miatt helyváltoztatása a rendeletben meghatározott segédeszköz állandó és szükségszerű használatát igényli, vagy a rendelet szerinti mozgásszervi betegsége miatt állapota segédeszközzel eredményesen nem befolyásolható, vagy állandó jelleggel ágyhoz kötött, ezért segédeszköz használatára állapota vagy állapotrosszabbodása miatt nem képes;
- **halmozottan fogyatékos:** a fentiekben meghatározott súlyos fogyatékoságok közül legalább két fogyatékosága van (Fot. 23. § 1. bekezdés, Korm. R. 1. §, Korm. R. 1. sz. melléklet 4. pont).

A fogyatékosági támogatás megállapítása szempontjából a **súlyos fogyatékoság** akkor minősül tartósnak, ha annak időtartama előreláthatólag három évig fennáll (Korm. R. 2. § 1. bekezdés).

Fogyatékosági támogatásra **nem jogosult**, aki vakok személyi járadékában, vagy magasabb összegű családi pótlékban részesül (Fot. 23. § 3. bekezdés).

Megszűnik a fogyatékosági támogatásra való **jogosultság**, ha a súlyosan fogyatékos állapot nem áll fenn, vagy a támogatott a felülvizsgálaton nem jelenik meg, és a távolmaradását nem igazolja (Fot. 23. § 4. bekezdés).

Ha a jogosult három hónapot meghaladó időtartamra **külföldre**, az Európai Unió tagállama vagy az Európai Közösséghez tartozó állam területére **távozik**, számára az ellátást tovább kell folyósítani. Amennyiben a jogosult három hónapot meghaladó időtartamra az Európai Közösséghez nem tartozó állam területére távozik, távolléte alatt az ellátás szünetel. (Fot. 23. § 5. bekezdés) A fogyatékosági támogatás szüneteltetése esetén a továbbfolyósításra a jogosult igénybejelentésére kerül sor. Ebben

¹⁵⁵ Értelmi fogyatékosnak azt a személyt kell tekinteni, aki önellátásra képtelen, ezért állandó ápolásra szorul, beszéde nem alakult ki vagy tagolatlan, tartalom nélküli, s mindezek következtében a mindennapi élet szintjén csak kis mértékben képezhető, és élete más személy állandó segítségével nélkül veszélybe kerülne (IQ pontja 0-19 között határozható meg olyan teszttel, amelynek átlaga száznál van. BNO szerinti besorolása: F 73.), vagy a hétköznapi élet elemi cselekményei területén másokra van utalva, mivel az általános értelmi képessége az adott korosztályú népesség átlagától az első évektől kezdve számottevően elmarad, s amely miatt az önálló élet vezetése jelentősen akadályozott (IQ pontja: 20-49 között határozható meg olyan teszttel, amelynek átlaga száznál van és standard deviációja 15. BNO szerinti besorolása: F 71-F 72.) (Korm. R. 1. számú melléklet 3. pont).

az esetben az ellátást annak a hónapnak az első napjától kell továbbfolyósítani, amelyben a jogosult visszatér Magyarországra. (Korm. R. 17. § 2. bekezdés)

A fogyatékosági támogatás **összege** látási, hallási, értelmi, mozgásszervi fogyatékosok és autista személyek esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 65%-a (jelenleg 18525Ft), értelmi, mozgásszervi fogyatékosok esetében, ha az önkiszolgálási képessége¹⁵⁶ teljesen hiányzik, továbbá halmozottan fogyatékosok esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-a (jelenleg 22800Ft) (Fot. 23/A. § 1. bekezdés).

A korábban **vakok személyi járadékában részesülő** látási fogyatékos személy **fogyatékosági támogatásának összege**, a vakok személyi járadékának megszüntetését követően, ha önkiszolgálási képességének vizsgálatát nem kéri, az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 65%-a (jelenleg 18525Ft), ha jogosult önkiszolgálási képességének hiányát megállapítják, 80%-a (jelenleg 22800Ft) (Fot. 23/A. § 2. bekezdés).

Az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének változásával a támogatás összege is változik, erről külön határozatot nem kell hozni (Korm. R. 11. § 5. bekezdés).

A fogyatékosági támogatás iránti igény érvényesítése és a jogorvoslati szabályok

A fogyatékosági támogatás megállapítására irányuló eljárás igénybejelentésre indul. A fogyatékosági támogatás megállapítása a kincstár hatáskörébe tartozik. (Fot. 23/B. § 1-2. bekezdés)

A fogyatékosági támogatásra való igény legkorábban abban a hónapban nyújtható be, amikor az igénylő a 18. életévét betölti. A fogyatékosági **támogatás iránti igényt** a rendelet 2. számú mellékletében szereplő „Igénybejelentés fogyatékosági támogatásra” című nyomtatványon kell **előterjeszteni** az igénylő lakóhelye, tartózkodási helye szerint illetékes Magyar Államkincstár területileg illetékes igazgatóságánál, a fővárosban a Magyar Államkincstár Budapesti és Pest Megyei Regionális Igazgatóságánál (a továbbiakban: Igazgatóság). (Korm. R. 4. §)

A támogatás iránti igényhez **mellékelni kell** az igénylő háziorvosa, bentlakásos szociális intézményben élő igénylő esetén az intézmény orvosa által kiállított orvosi beutalót és a fogyatékoságot igazoló orvosi dokumentációt. Amennyiben az igénylő nem rendelkezik a minősítéséhez szükséges iratokkal, a súlyos fogyatékoság minősítésének előkészítése érdekében a háziorvos gondoskodik a megfelelő szakvizsgálatok elvégzéséről. Az Igazgatóság a pontatlanul vagy hiányosan kitöltött, illetve orvosi dokumentáció nélkül benyújtott igény esetén az igénylőt tizenöt napos határidővel hiánypótlásra szólítja fel. (Korm. R. 5. § 1-3. bekezdés)

¹⁵⁶ Az önkiszolgálási képessége annak a személynek hiányzik, aki mások személyes segítsége nélkül nem képes étkezni, vagy tisztálkodni, vagy öltözködni, vagy illemhelyet használni, vagy lakáson belül a szükség szerinti segédeszköz igénybevételével sem képes közlekedni (Korm. R. 3. §).

Az Európai Gazdasági Közösség munkavállalói és családtagjai, továbbá a magyar állampolgárok családtagjai, a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodási jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, valamint az Európai Gazdasági Közösségen belül mozgó munkavállalók, önálló vállalkozók és családtagjaik a támogatás iránti igényhez - az e rendeletben meghatározottakon dokumentumokon túl - csatolják a személyi azonosítóról és a lakcímről szóló hatósági igazolványának a lakcímről szóló hatósági igazolvány részéről készült másolatát (Korm. R. 5/A. §).

A **vakok személyi járadékában** vagy **magasabb összegű családi pótlékban** részesülő személy fogyatékosági támogatásra csak akkor szerezhet jogosultságot, ha az egyéb ellátásáról lemond (Korm. R. 9/B. § 1. bekezdés, 10. § 1. bekezdés).

Ha a fogyatékosági támogatásra irányuló igényt azért utasították el, mert az igénylő nem súlyosan fogyatékos, az elutasító határozat jogerőre emelkedését követő egy éven belül csak akkor lehet **újabb igényt** előterjeszteni, ha orvos igazolja, hogy az igénylő állapota rosszabbodott; egyébként - a jogszabályváltozás esetét kivéve - az igényt el kell utasítani (Fot. 23/B. § 4. bekezdés).

A súlyosan fogyatékos állapot megállapítását, elsősorban a benyújtott orvosi dokumentáció alapján, az orvosszakértői szerv végzi. Ha a rendelkezésre álló orvosi dokumentáció nem alkalmas a minősítés elvégzésére, a szakértői bizottság a támogatást igénylőt a fogyatékoság jellegének megfelelő szakvizsgálatra utalja be, illetve felhívhatja a szakértői bizottság előtti személyes megjelenésre is. (Fot. 23/C. § 1. bekezdés, Korm. R. 8. § 1-2. bekezdés) A támogatás iránti igényt elbíráló határozattal egyidejűleg a szakértői bizottság szakvéleményét is kézbesíteni kell az igénylő számára (Korm. R. 9. §).

Az orvosszakértői szerv a szakvéleményét a megkereséstől számított 40 napon belül köteles előterjeszteni. Az eljáró hatóság az orvosszakértői szerv szakvéleményének megérkezéséig az eljárást felfüggeszti. (Fot. 23/D. § 2. bekezdés)

Ha a támogatást jogerősen megállapítják, az **ellátás az igény benyújtásától esedékes** (Fot. 23/D. § 4. bekezdés).¹⁵⁷

A fogyatékosági támogatást a kincstár folyósítja, teljes fedezetét a központi költségvetés biztosítja (Fot. 23/E. § 1, 3. bekezdés).

A fogyatékosági támogatást az Igazgatóság havonta utólag, a tárgyhónapot követő hónap 5. napjáig folyósítja, belföldre forintban, külföldre az ellátás bankszámlára utalásának, illetve postai feladásának napján érvényes hivatalos devizaárfolyamon, a kifizetés helye szerinti állam hivatalos pénznemében történik. A kifizetés napja alatt a bankszámlára utalás, illetve a postai utalvány feladásának napját kell érteni. (Korm. R. 11. § 1-3. bekezdés)

¹⁵⁷ Ezzel ellentétesen rendelkezik a Korm. R. 11. § 4. bekezdése, mely szerint a támogatás az igénylőt az igénybejelentés hónapjának első napjától illeti meg, de mivel a törvény a magasabb szintű jogszabály, a gyakorlatban azt kell(ene) alkalmazni.

A vakok személyi járadékáról való lemondás következtében fogyatékosági támogatásra jogosult személy felülvizsgálatának időpontjára a vakok személyi járadékát megállapító határozatban megállapított időpont az irányadó. Ha a felülvizsgálat esedékessé válik, erről az Igazgatóság értesíti a jogosultat, egyben a felülvizsgálat elvégzése végett megkeresi a szakértői bizottságot. (Korm. R. 12. § 1. bekezdés) A súlyosan fogyatékos állapot fennállását, ha a szakvélemény eltérően nem rendelkezik, az orvosszakértői szerv öt évente felülvizsgálja (Fot. 23/C. § 2. bekezdés).

Ha a **felülvizsgálat** szerint a súlyosan fogyatékos állapot továbbra is változatlanul fennáll, a fogyatékosági támogatást tovább kell folyósítani. A továbbfolyósításra külön határozatot hozni nem kell, azonban a felülvizsgálat eredményéről a jogosultat értesíteni kell.

Az Igazgatóság az ellátás mértékének a jogosult **állapotváltozásával** összefüggő emeléséről, illetve csökkentéséről határozattal dönt. A határozattal egyidejűleg a felülvizsgálat eredményét tartalmazó szakvéleményt is kézbesíteni kell a jogosult számára. Ha a szakértői bizottság a felülvizsgálat során a jogosult állapotában, illetve önkiszolgálási képességében a fogyatékosági támogatás mértékét befolyásoló rosszabbodást állapít meg, úgy számára a magasabb ellátási összeget annak a hónapnak az első napjától kell megállapítani és folyósítani, amelyben a felülvizsgálatra sor került, ha javulást állapít meg, úgy számára az alacsonyabb ellátási összeget az állapotjavulást megállapító szakvélemény kiállítását követő hónap első napjától kell megállapítani és folyósítani.

Ha a súlyosan fogyatékos állapot már nem áll fenn, a fogyatékosági támogatást a felülvizsgálatot követő hónap első napjától kell **megszüntetni**. Meg kell szüntetni a fogyatékosági támogatás folyósítását abban az esetben is, ha a jogosult a felülvizsgálathoz szükséges orvosi dokumentációt az Igazgatóság kérésére nem küldi meg, illetve a szakértői bizottság előtt nem jelenik meg. Ilyen esetben az ellátást a mulasztást követő hónap első napjától kell megszüntetni. (Korm. R. 13. §)

A jogosult **állapotrosszabbodásra** való hivatkozással - a felülvizsgálat szakvéleményben meghatározott időpontja előtt - maga is kezdeményezheti felülvizsgálatát. Az eljárásra az új igény érvényesítésére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. (Korm. R. 14. § 1. bekezdés)

Ha az Igazgatóság a magasabb összegű ellátási igényt azért utasítja el, mert az igénylő állapotában a fogyatékosági támogatás mértékének megváltozását indokoló rosszabbodás nem következett be, az elutasító határozat jogerőre emelkedésétől számított **egy éven belül** előterjesztett újabb kérelemre a **felülvizsgálatot** csak akkor kell lefolytatni, ha orvosi igazolás megfelelően tanúsítja, hogy az igénylő állapota rosszabbodott (Korm. R. 14. § 2. bekezdés).

Az Igazgatóság soron kívüli felülvizsgálatot kezdeményez, ha tudomására jut, hogy a fogyatékosági támogatásban részesülő a támogatást jogalap nélkül veszi igénybe (Korm. R. 15. §).

A fogyatékosági támogatásban részesülő, illetve annak gondnoka a jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, **körülmények megváltozásáról** 15 napon belül köteles értesíteni a kincstárat (Fot. 23/D. § 3. bekezdés).

A jogosult a **lakóhelyének megváltozását** köteles az ellátást folyósító Igazgatóságnak bejelenteni. Ebben az esetben az ellátást folyósító Igazgatóság - az ügyben keletkezett iratoknak a jogosult új lakóhelye szerinti Igazgatósághoz történő egyidejű áttételével - a támogatás folyósítását megszünteti.

A jogosult új lakóhelye szerint illetékes Igazgatóság a fogyatékosági támogatást az előző lakóhely szerinti folyósítás megszűntetését követő hónap első napjától folyósítja. (Korm. R. 16. § 1. bekezdés)

A jogosultnak a három hónapot meghaladó egybefüggő **külföldi tartózkodását** be kell jelentenie a támogatást folyósító Igazgatóságnak. (Korm. R. 17. § 1. bekezdés).

Az, aki a fogyatékosági támogatást jogalap nélkül vette fel, vagyis arra nem jogosult, vagy kevesebb összegre jogosult, mint amit számára folyósítottak, köteles azt **visszafizetni**, ha erre a felvételtől számított 30 napon belül írásban kötelezték. 30 nap elteltével a jogalap nélkül felvett fogyatékosági támogatást attól lehet visszakövetelni, akinek az ellátás felvétele felróható, feltéve, hogy az ellátás megszűnésétől számított kevesebb, mint három év telt el. Ha a fogyatékosági támogatást jogalap nélkül felvett személy igazolja, hogy tartozásának azonnali vagy egy összegben való megfizetése családi, jövedelmi, vagyoni és szociális körülményeire való tekintettel magának, vagy a tartásra szoruló hozzátartozónak aránytalanul súlyos anyagi megterhelést jelentene, részére a kincstár legfeljebb 12 hónapi halasztást engedélyezhet, illetőleg azt, hogy a tartozást 36 hónapon belül részletekben fizesse meg. (Fot. 23/E. § 4-7. bekezdés)

A fogyatékosági támogatás iránti igény érvényesítésével kapcsolatos valamennyi eljárás **illeték- és költségmentes** (Fot. 23/D. § 5. bekezdés).

II. VAKOK SZEMÉLYI JÁRADÉKA

(A hatályos 141/2000. (VIII. 9.) Korm. rendelet a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól (a továbbiakban: Korm. R.) alapján)

A 1999. évi CXXII. törvény egyes munkaügyi és szociális törvények módosításáról 58. §-ának 5. bekezdése értelmében 2001. június 30-át követő időponttal vakok személyi járadékára való új jogosultság nem állapítható meg. A 2001. július 1-jei időpont előtt megállapított vakok személyi járadékát viszont a 2001. június 30-án hatályban lévő jogszabályok alapulvételével tovább kell folyósítani.

A vakok személyi járadékát 2003. március 1-jétől a Magyar Államkincstár Területi Igazgatósága (a továbbiakban: Igazgatóság) havonta utólag, a tárgy hónapot követő hónap 5. napjáig változatlan feltételekkel folyósítja.

A járadékban részesített személy köteles a lakcímében bekövetkezett változást, illetőleg a járadék folyósításának megszűntetését előidéző okot az Igazgatóságnak 15 napon belül bejelenteni. Ha járadékban részesített vak személy nem jelenti be a körülményeiben bekövetkezett olyan változást, amely a járadék folyósításának megszűntetését idézheti elő, az Igazgatóság őt a jogtalanul felvett járadék visszafizetésére kötelezi.

A járadék folyósításának megszűntetése az Igazgatóság hatáskörébe tartozik. A határozatban a személyi adatokon kívül fel kell tüntetni a megszűntetés időpontját, valamint okát.

A járadékkal kapcsolatos ügyek intézésére a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény rendelkezései az irányadók (Korm. R. 19/A. §).

2008. január 1-jétől a vakok személyi járadékát 15020Ft-ra kell emelni (351/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet a nyugdíjszerű rendszeres szociális ellátások emeléséről 1. § 3. bekezdés).

III. FOGYATÉKKAL ÉLŐ EMBEREK KÖZLEKEDÉSI TÁMOGATÁSA

(A hatályos 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről alapján)

A vasúti személyszállítás vonalain, a helyközi (távolsági) menetrend szerinti autóbusz közlekedésben, HÉV, komp- és révközlekedésben 90%-os kedvezményű (menetjegy vagy bérlet), a menetrend szerinti helyi közúti és kötőtpályás közlekedésben díjmentes utazási kedvezmény igénybevételére jogosult korlátlan számban, vagy bármely viszonylatban:

- az a vak személy, aki vakok személyi járadékában részesül, az erről szóló igazolás alapján, vagy a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének érvényes arcképes igazolványával rendelkezik;
- a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségének érvényes arcképes igazolványával utazó hallássérült személy;
- támogatásáról (a továbbiakban Cst.) alapján magasabb összegű családi pótlékban részesül, a külön az a személy, aki vagy aki után szülője vagy eltartója az 1998. évi LXXXIV. törvény a családok jogszabályban meghatározott okmány¹⁵⁸ alapján;
- a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény alapján fogyatékosági támogatásban részesülő személy, a külön jogszabályban meghatározott okmány¹⁵⁹ alapján;
- és a velük együtt utazó személy
- a rokkantsági járadékos, ha ezt a lakóhelye szerint illetékes jegyző igazolja (a helyi közlekedésben).

Az igényjogosult családtagjának minősül a kedvezményezettel közös háztartásban együtt élő házastárs (élettárs) és gyermek. A családtag igényjogosultságát személyi igazolvánnyal és a jogosultságot megalapozó okmánnal kell igazolni. (8. §. 1. bekezdés a-e, i. pont, 2. bekezdés, 1. sz. melléklet)

Ezen kívül jogosultak a helyi közlekedésben a települési önkormányzat árrendeletében rendszeresített kedvezményes bérlet igénybevételére (10. §).

¹⁵⁸ Értsd alatta a Cst. végrehajtására kiadott 223/1998. Korm. R. 9. § 2-3. bekezdése alapján kiállított hatósági bizonyítványt.

¹⁵⁹ Értsd alatta a 141/2000. (VIII. 09.) Korm. rendelet a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól 19. § alapján kiállított hatósági bizonyítványt.

IV. SÚLYOS MOZGÁSKORLÁTOZOTT SZEMÉLYEK KÖZLEKEDÉSI TÁMOGATÁSA

(A hatályos 164/1995. (XII. 27.) Korm. rendelet a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről alapján)

A súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési támogatását, azok a súlyosan mozgáskorlátozott személyek kaphatják, akik a Magyar Köztársaság területén élő magyar állampolgárok, bevándorlási vagy letelepedési engedéllyel rendelkeznek, továbbá a magyar hatóság által menekültként elismert személyek. Ugyancsak vonatkozik ezen jogszabály a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény (a továbbiakban: Szmvtv.) szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyre és a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK tanácsi rendeletben meghatározott jogosulti körbe tartozó személyre, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodási jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint bejelentett lakóhellyel rendelkezik. (1. § 1. bekezdés)

Nem kaphatnak közlekedési támogatást azok, akik a Szt. szerinti ápolást, gondozást nyújtó és rehabilitációs intézményi ellátásban részesülnek, kivéve a mozgásfogyatékosok rehabilitációs intézményében élő súlyos mozgáskorlátozott személyeket és az életvitelszerűen ágyhoz kötött fekvőbetegeket, akinek szállítása csak mentőjárművel biztosítható (1. § 2. bekezdés).

A közlekedési támogatás iránti **kérelmet** a lakóhely vagy tartózkodási hely szerinti önkormányzat jegyzőjéhez kell a tárgyév április 30-áig **benyújtani** (8. § 1, 3. bekezdés).

Súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési támogatására **jogosult** az a súlyos mozgáskorlátozott személy, aki tömegközlekedési eszközt önerőből nem képes igénybe venni, de életvitelszerűen nem ágyhoz kötött, és családjában a megelőző évben az egy főre jutó nettó átlagjövedelem nem haladja meg a tárgyév január 1-jén érvényes öregségi nyugdíj legkisebb összegének 250%-át (jelenleg 71250Ft) (1. § 3. bekezdés a. pont, 6. § 7. bekezdés).

A közlekedési támogatás egy éves **összege**, ha a mozgáskorlátozott személy 1-62 éves, és tanulói jogviszonyban vagy munkaviszonyban áll, 24500Ft, ha nem áll ilyen jogviszonyokban, vagy a 62. életévét betöltötte, 7000Ft. Ha a mozgáskorlátozott személy kiskorúak eltartásáról saját háztartásában gondoskodik, azok számától függetlenül számára ezen felül évi 3500Ft támogatás is jár. Ha egy háztartásban több súlyos mozgáskorlátozott személy is eltartónak minősül, akkor az eltartottak számától függetlenül valamennyien jogosultak az emelés összegére. (6. § 1-4. bekezdés) Ha a súlyos mozgáskorlátozottság év közben következik be, április 30-át követően is benyújtható a kérelem, ez esetben a benyújtást követő hónap első napjától időarányos összeg jár (6. § 5. bekezdés, 8. § 5. bekezdés).

Nem jogosult közlekedési támogatásra az a súlyos mozgáskorlátozott személy, aki fogyatékosági támogatásban részesül (6. § 6. bekezdés).

A súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési támogatása iránti **kérelemhez mellékelni kell** a súlyos mozgáskorlátozottság tényét igazoló, a rendelet 2. számú mellékletében szereplő háziorvosi szakvéleményt, jövedelemigazolásokat, a munkaviszony, a tanulói jogviszony fennállására vonatkozó igazolást, az eltartott(ak) születési anyakönyvi kivonatát, vagy személyi lapját, és nyilatkozatot arról, hogy az igénylő nem részesül fogyatékosági támogatásban (9. § 1. bekezdés a-b, g-h, j. pont).

Az Európai Közösség érvényes magyarországi **tartózkodási engedéllyel rendelkező** állampolgára **esetében** a kérelemhez - a magyar állampolgárok számára szükséges dokumentumokon túl - csatolni kell a tartózkodási engedély másolatát, a tartózkodás jogcímét igazoló iratokat, így különösen igazolást a munkaviszonyról, illetve önálló vállalkozói tevékenység alapján fennálló biztosítási viszonyról, igazolást a tanulói, hallgatói jogviszony fennállásáról, a rokoni kapcsolatot igazoló irat másolatát, amennyiben hozzátartozóként válik jogosulttá az ellátásra (9/B. §).

A jegyző a kérelemről **határozattal dönt** (11. § 1. bekezdés). Amennyiben a kérelmező az orvosi szakvéleménnyel nem ért egyet, a másodfokú eljárás során az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézetnek a kérelmező lakóhelye szerint illetékes elsőfokú szakértői bizottsága jár el. A másodfokú orvosi szakvélemény ellen további felülvizsgálatnak helye nincs. A súlyos mozgáskorlátozottnak nem minősített személy az orvosi szakvélemény kiállítását követő évben kérheti az újbóli vizsgálatot. (13. § 1-3. bekezdés)

A közlekedési támogatáson kívül a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményként személygépkocsi szerzési és átalakítási támogatást is kérhetnek, de mivel ügyintézésük szociális intézményben nagyon ritkán fordul elő, ezeket nem részletezzük.

..

ILLETÉK, IGAZGATÁSI SZOLGÁLTATÁSI DÍJ, ÉS AZ EZEK ALÓLI MENTESSÉG¹⁶⁰**ILLETÉKEK ÉS ILLETÉKMENTESSÉG AZ ÁLLAMIGAZGATÁSI ELJÁRÁSBAN**

1990. évi XCIII. törvény az illetékről

Az illeték mértéke

29. § (1) Az első fokú államigazgatási eljárásért - ha e törvény melléklete másként nem rendelkezik - 2200 forint illetéket kell fizetni (általános tételű eljárási illeték).

(2) Az első fokú államigazgatási határozat elleni fellebbezés illetéke - ha e törvény melléklete másként nem rendelkezik, és a fellebbezési eljárás tárgyának értéke pénzben megállapítható - a fellebbezéssel érintett, vagy vitatott összeg minden megkezdett 10 000 forintja után 400 forint, de legalább 5000 forint, legfeljebb 500 000 forint. Ha a fellebbezési eljárás tárgyának értéke pénzben nem állapítható meg, a fellebbezés illetéke 5000 forint.

(4) Végzés elleni fellebbezésért - ha e törvény másként nem rendelkezik - 3000 forint illetéket kell fizetni. Ha a végzés csak az eljárást lezáró határozat elleni fellebbezéssel együtt támadható meg, és az ügyfél a végzés felülvizsgálatát is kéri, akkor csak a határozat elleni fellebbezés illetékét kell megfizetni.

(5) A végrehajtási kifogás illetéke 5000 forint. A végrehajtási kifogás tárgyában hozott végzés elleni fellebbezés illetéke 10 000 forint.

(6) Az újrafelvételi eljárásért és a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény szerinti, első fokon jogerőssé vált határozat elleni méltányossági eljárásért az (1) bekezdésben meghatározott, a másodfokon jogerőssé vált határozat elleni méltányossági eljárásért pedig a (2) bekezdésben meghatározott illetéket kell fizetni, tekintet nélkül az alapeljárásban már megfizetett illetékekre.

A jogorvoslati eljárás illetékének visszatérítése

32. § (1) A jogorvoslati eljárásban megfizetett valamennyi illetéket az ügyfélnek vissza kell téríteni, ha az államigazgatási hatóság vagy a bíróság által felülvizsgált államigazgatási határozat vagy intézkedés az ügyfél hátrányára részben vagy egészben jogszabálysértőnek bizonyult.

¹⁶⁰ E fejezet szövege szó szerinti idézet a vonatkozó törvényekből.

(2) A visszatérítést hivatalból, a jogorvoslati eljárás során hozott határozatban kell elrendelni és azt - a visszatérítés foganatosítása végett - az ügyfél lakóhelye, illetőleg a bíróság székhelye szerint illetékes állami adóhatóságnak kell megküldeni.

Illetékmentesség

33. § (1) Nem kötelezhető illeték fizetésére az, akit az államigazgatási hatóság külön jogszabály alapján **költségmentességben** részesített.

(2) Egyes alkotmányos jogok érvényesítése, illetőleg kötelezettségek teljesítése, valamint a társadalmi igazságosság előmozdítása érdekében a mellékletben és a külön jogszabályokban meghatározott illetékmentes eljárásokon felül tárgyuknál fogva illetékmentes eljárások:

1. a választással, valamint a népszavazással kapcsolatos törvényekből folyó jogok érvényesítésével, kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos eljárás;

2. az önálló bírósági végrehajtónak az általa lefolytatott bírósági végrehajtási eljárással összefüggésben kezdeményezett eljárása;

3. a közérdekű bejelentés, javaslat és a panasz elbírálására irányuló eljárás;

4. a születéssel, a házasságkötéssel, az örökbefogadással, tartással, gondozással és a halálessel kapcsolatos, továbbá a nemzeti és etnikai kisebbségek anyakönyvi adatainak első ízben történő kijavításával kapcsolatos eljárás, kivéve

a) a magyar állampolgár, illetőleg Magyarországon lakó hontalan külföldön történő házasságkötéséhez szükséges irat;

b) a nem magyar állampolgár Magyarországon történő házasságkötéséhez szükséges irat, továbbá

c) az anyakönyvi kivonat kiállítása;

5. az **anyakönyvi kivonat** kiállítása az alábbi esetekben illetékmentes, ha

a) a születés, a házasságkötés és a haláleset anyakönyvezését követően az érdekelt részére első ízben;

b) az intézeti vagy állami nevelt gyermek anyakönyvezéséhez;

c) az 1953. január 1-je előtti bejegyzésről a névmutató szerint illetékmentes kivonatot még nem adtak ki, és

ca) a születési anyakönyvből a bejegyzett személy, örökbefogadás esetén az örökbefogadó részére,

cb) a házassági anyakönyvből a házastárs részére,

cc) a halotti anyakönyvből a házastárs vagy a meghalt személy egyenesági rokona részére,

d) a tartásdíj külföldön való behajtása tárgyában New Yorkban 1957. június 20.-án kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 1957. évi 53. tvr. alapján folyó eljárás céljára,

e) a szülők házassági anyakönyvi kivonatának a gyermek születésének anyakönyvezéséhez,

f) az elhunyt születési és házassági anyakönyvi kivonatának a haláleset anyakönyvezéséhez,

g) a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény alapján kijavított anyakönyvi adatokról az érdekelt részére első ízben

történik a kiállítása;

6. a **gyámhatóság** előtt kezdeményezett minden eljárás és az ilyen eljáráshoz szükséges irat;

7. az állami gondoskodás körén kívüli nevelőotthoni térítési díj megállapításához szükséges bizonyítvány;

8. a holtak nyilvánításra, illetőleg halál tényének megállapítására irányuló bírósági eljárás céljára szükséges irat;

9. a házasságon kívül született gyermek családi jogállásának bírósági rendezéséhez szükséges irat;

10. a **bölcsődei, óvodai elhelyezéssel** kapcsolatos eljárás és az ilyen eljáráshoz szükséges irat;

11. a **tankötelezettséggel, valamint a középfokú és felsőoktatási intézménybe való felvétellel**, a tanulmányokat folytatónak a tanulmányokkal, a tandíjjal, vizsgadíjjal és a tanulóotthoni, kollégiumi, diákotthoni, napközi otthoni elhelyezésükkel kapcsolatos eljárás, továbbá az iskolai és tanfolyami bizonyítvány, kivéve a bizonyítvány másolatát, másodlatát;

12. az ösztöndíj adományozásával, a külföldön folytatott iskolai tanulmányok beszámításával, a külföldi oktatási intézményben szerzett bizonyítvány, oklevél, illetőleg tudományos fokozat honosításával, továbbá a külföldi oktatási intézményben szerzett bizonyítvány, valamint oklevél elismerésével kapcsolatos eljárás;

14. **munkaviszony**, szövetkezeti tagsági viszony létesítéséhez, igazolásához szükséges irat;

15. **foglalkoztatáspolitikai** körébe tartozó juttatások (munkanélküli segély, járadék, átképzési támogatás stb.) igénybevétele, **nyugdíjazással** kapcsolatos eljárások és az eljáráshoz szükséges iratok;

18. a **szociálpolitikai feladatot ellátó szervnél** vagy ilyen intézetnél, intézménynél szociális ügyben kezdeményezett minden eljárás;

19. az áldozatsegítő támogatások engedélyezésére irányuló eljárás;

22. a költségmentesség engedélyezése iránti eljárás, valamint a költségmentesség feltételei fennállásának igazolásához kiállított irat;

23. az adó és járulék ügyben az adóhatóságnál, vámigazgatási ügyben a vámhatóságnál kezdeményezett első fokú eljárás - ideértve más hatóság adó, adó jellegű kötelezettség megállapításával kapcsolatos ilyen eljárását is -, kivéve a méltányossági eljárást, a fizetési könnyítésre (halasztás, részletfizetés) irányuló eljárást, továbbá az adó-, a vám-, az illeték- és a társadalombiztosítási kötelezettség teljesítéséről szóló igazolás kiadása, valamint az adó- és értékbizonyítvány kiállítása iránt kezdeményezett eljárást;

24. a birtokösszevonási célú önkéntes földcsere megszervezése iránt a ingatlanügyi hatóságnál kezdeményezett eljárás, valamint a **kárpótlási** eljárás, a részaránytulajdonnal kapcsolatos eljárás és az ilyen eljárásokhoz szükséges irat, továbbá a kisajátítási eljárás;

26. államigazgatási szervnél nyilvántartott adatokban bekövetkezett változások jogszabályi előíráson alapuló, kötelező bejelentése;

28. a jogi segítségnyújtás engedélyezésére irányuló eljárás;

29. a rendőrhatalósági kényszerintézkedés alá helyezési eljárásban az eljárás alá vont személy által előterjesztett panasz és fellebbezés;

30. az adóhatóság által az adózó adószámlájának egyenlegéről készített értesítés tárgyában hozott határozat elleni jogorvoslati eljárás.

31. az egyenlő bánásmód követelményének megsértésével kapcsolatban indított eljárás.

73. § (1) Az államigazgatási eljárási illetéket az eljárás megindításakor illetékbélyeggel az eljárást kezdeményező iraton kell megfizetni a (2)-(4), a (7) és (8), valamint a (11) bekezdésekben foglaltak kivételével.

(2) Az okmányirodánál nem elektronikus úton kezdeményezett államigazgatási eljárás illetékét

a) az eljárás megindítását megelőzően készpénzáttalási megbízás útján, vagy

b) amennyiben az okmányirodán erre lehetőség van, az eljárás megindításával egyidejűleg bankkártyával vagy házipénztárba készpénzzel

kell megfizetni a kincstár illetékbevételei számlája javára azzal, hogy a házipénztárba fizetett illetéket készpénzáttalási megbízással az okmányiroda naponta fizeti meg az említett számla javára.

(3) Az elsőfokú adóhatóságnál és az elsőfokú vámhatóságnál (a továbbiakban: adóhatóság) indított eljárás - ideértve az elektronikus úton kezdeményezett eljárást is - illetékét - a másolat, kivonat illetékének kivételével -, valamint az adóhatóság határozata ellen benyújtott fellebbezés illetékét az illetékes adóhatóság illetékbeszedési számlája javára kell megfizetni. A 73/A. § (1) bekezdésében foglaltaktól eltérően az esedékességkor meg nem fizetett eljárási illeték és a mulasztási bírság összegét az adóhatóság határozatban közli az ügyféllel, azzal hogy az eljárási illetéket a határozat kézhezvételétől számított 8 napon belül az adóhatóság illetékbeszedési számlájára mulasztási bírság nélkül fizetheti meg. Az így meg nem fizetett illetéket és a mulasztási bírságot az adóhatóság hajtja be.

(4) Elektronikus úton kezdeményezett államigazgatási eljárás esetén az eljárási illetéket az eljárás megindítását megelőzően készpénzáttalási megbízás vagy azt követően az eljáró szerv által az ügyfél rendelkezésére bocsátott ügyiratszámra hivatkozással áttalási megbízás útján kell megfizetni az elektronikus közigazgatási ügyintézésről és a kapcsolódó szolgáltatásokról szóló 184/2004. (VI. 3.) Korm. rendelet szerint.

(5) Az eljárási illeték előzetes megfizetését az eljárás megindításakor a (2) bekezdés a) pontjában szabályozott esetben a feladóvevénynek a kérelemhez csatolásával, a (4) bekezdésben szabályozott esetben pedig a készpénzáttalási megbízás feladóvevényén szereplő azonosító szám (8 számjegyű azonosító), a megfizetett eljárási illeték összegének és a befizetés időpontjának feltüntetésével kell közölni az eljáró szervvel.

(7) A (2)-(4) bekezdésben meghatározott eljárások kivételével a 10000 forintot meghaladó eljárási illeték az állami adóhatóságnál kiszabás alapján készpénzzel, vagy amennyiben erre lehetőség van, bankkártyával is megfizethető. Ebben az esetben az illetékköteles iratot ennek egy másolatával az adóhatósághoz kell benyújtani. Az illeték megfizetését az eredeti iraton igazolja az állami adóhatósághoz.

(8) A külképviseletnél, illetőleg ennek útján kezdeményezett magyar hatósági eljárás esetén az eljárás illetékét a konzuli díjakra vonatkozó külön jogszabályban meghatározott módon kell megfizetni.

(12) Ha az ügyfél az eljárás megindítása nélkül a (2) bekezdés *a)* pontja vagy a (4) bekezdés szerinti módon fizetett illetéket, akkor a készpénzátutalási megbízás feladóvevényével az állami adóhatóságnál kérheti az illeték visszatérítését. Az állami adóhatóság a kincstár megkeresésével ellenőrzi a visszatérítési igényt, melynek eredményeként az illetéket visszatéríti vagy határozatot hoz a visszatérítés megtagadásáról.

Melléklet a 29. § 4. bekezdéséhez az egyes államigazgatási eljárások külön illetékéről

I. A szabálysértési eljárás illetéke

1. A becsületsértés és magánlaksértés miatt indult szabálysértési eljárás illetéke 3000 forint, az ilyen eljárásban hozott büntetést vagy intézkedést alkalmazó határozat elleni kifogás, valamint az eljárást megszüntető határozat elleni panasz illetéke 3500 forint.

2. Az 1. pontban nem említett szabálysértési eljárás illetékmentes, kivéve a részletfizetési kedvezmény, halasztás engedélyezésére irányuló eljárást, amelyre a törvény 29. §-ában foglaltak az irányadóak.

II. Az állampolgársággal kapcsolatos eljárás illetéke

1. A magyar állampolgársági bizonyítvány kiállítására irányuló eljárás illetéke 1500 forint.

4. Illetékmentes a honosítás, visszahonosítás, a magyar állampolgárság nyilatkozattal történő visszaszerzésére, valamint a magyar állampolgárságról történő lemondásra irányuló eljárás.

IV. A másolat és kivonat illetéke

1. Az államigazgatási eljárásban készített hitelesített vagy hitelesítetlen másolat, illetőleg kivonat illetéke - ha e Melléklet kivételt nem tesz - oldalanként magyar nyelvű másolat esetében 100 forint, idegen nyelvű másolat esetében 300 forint. A nem hitelesített fénymásolat illetéke oldalanként 100 forint.

3. Az illetéket a másolat átvételekor az eredeti iraton illetékbélyeggel kell megfizetni.

4. Illetékmentes az a hitelesített vagy nem hitelesített másolat, amely illetékmentes eljáráshoz szükséges.

5. A már egyszer hitelesített másolatra, kivonatra vezetett olyan záradék, amely azt bizonyítja, hogy az eredeti iraton változás nem történt, vagy azt kiegészítik, 1000 forint illeték alá esik.

V. A fordítás illetéke

1. Az eljáró hatóság által készített fordítás illetéke oldalanként 1000 forint.

2. Illetékmentes: a tárgynál fogva illetékmentes eljáráshoz (Tv. 33. §) szükséges irat fordítása.

VI. A hitelesítés illetéke

1. Az eljáró hatóság által végzett hitelesítés illetéke, ha jogszabály kivételt nem tesz:

a) másolat, kivonat vagy fordítás után oldalanként 100 forint;

b) iraton levő aláírás után aláírásonként 500 forint;

c) külföldi használatra szánt iraton levő aláírásnak bármely hatóság, bíróság vezetője általi hitelesítése (közbenső felülhitelesítése) esetében minden aláírás után 1000 forint; az ilyen hitelesítésnek miniszter általi felülhitelesítése 2000 forint.

3. Az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda által végzett hitelesítés illetéke oldalanként 300 forint. Ezt az illetéket kell fizetni a másodlat, a másolat és fénymásolat hitelesítéséért is.

VII. Az állami levéltár által készített másolat illetéke

1. Az állami levéltár által készített egyszerű vagy hiteles másolatért, továbbá az ügyfél által készített másolatnak és fénymásolatnak a levéltár által történő hitelesítéséért - ideértve az állami vagy felekezeti anyakönyvi másodpéldányokból anyakönyvi kivonat kiállítását - oldalanként 200, de legalább 2000 forint illetéket kell fizetni.

2. Állami levéltárban őrzött irat alapján kiállított, tény, körülményt igazoló irat kiadása iránt indított eljárásban az általános tételű eljárási illetéket (29. §) kell fizetni.

VIII. Az iskolai, tanfolyami bizonyítványmásolat, másodlat illetéke

Iskolai bizonyítvány - ideértve a felsőfokú oktatási intézmény által kiállított oklevelet is -, továbbá a tanfolyami bizonyítvány másolatának, másodlatának kiállításáért 2000 forint illetéket kell fizetni.

IX. Egyes okmányok kiadásával kapcsolatos eljárások illetéke

I. Az **úti okmányok** kiadásával kapcsolatos eljárás illetéke

2. A magánútlevel, a szolgálati és a hajós szolgálati útlevel kiadásának illetéke 6000 forint, ha a magánútlevel érvényességi ideje 10 év, 10000 forint. A kérelem benyújtásának időpontjában 18.

életévét be nem töltött személy és a 70. életévét betöltött személy magánútleveleinek illetéke 1500 forint.

3. A második magánútlevel kiadásának valamint a magánútlevel soron kívüli kiadásának illetéke a 2. pontban meghatározott mérték kétszerese.

4. A határátlépési engedély kiadásának illetéke 1500 forint.

5. Illetékmentes:

a) a diplomata-útlevel,

b) a külügyi szolgálati útlevel,

c) a határátlépési igazolvány,

d) az úti okmány cseréje, amennyiben arra azért kerül sor, mert az úti okmány biometrikus azonosítót tartalmazó tároló eleme nem tartalmazza vagy hibásan tartalmazza a külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény 7. §-ának (1) bekezdésében foglalt adatokat.

6. Az elveszett, megsemmisült, továbbá - az 5. pont d) alpontjában meghatározott eset kivételével - a megrongálódott és utazásra alkalmatlanná vált úti okmány helyett kiállított új úti okmány kiadásának illetéke a 2-4. pontban meghatározott illeték kétszerese.

8. Az útlevel-hatósági eljárásban benyújtott fellebbezés illetéke 5000 forint.

II. Személyazonosító igazolvány, valamint a személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolvány kiadásával kapcsolatos eljárás illetéke

1. Az állandó személyazonosító igazolvány kiadására irányuló eljárás illetéke 1500 forint. Ha az eljárásban az állandó személyazonosító igazolvány átmenetileg nem adható ki és ezért ideiglenes személyazonosító igazolvány kiadása is szükséges, az eljárás illetéke összesen 3000 forint.

2. Illetékmentes a más személyazonosító okmánnyal nem rendelkező

a) 14. életévet betöltő polgár első állandó személyazonosító igazolványa, ha azt annak a naptári évnek a végéig kéri, amelyben a 14. életévét betölti,

b) 70. életévét betöltött polgár állandó személyazonosító igazolványa.

3. **Illetékmentes** a személyazonosító igazolvány kiadásához szükséges - jogszabályban meghatározott - **anyakönyvi kivonat** kiállítása.

4. A személyi azonosítót és a lakcímet igazoló hatósági igazolvány illetéke - ha az eljárás a személyi azonosítót vagy a lakcímet nem érintő adatváltozás miatt indult - 500 forint.

5. Illetékmentes a személyi azonosítót és a lakcímet igazoló hatósági igazolvány kiadása, ha arra a személyazonosító igazolvány kiadása vagy **lakcímváltozás** miatt kerül sor.

6. Ha a személyi azonosítót és a lakcímet igazoló hatósági igazolvány kiadására irányuló eljárásra az igazolvány elvesztése, megsemmisülése, **megrongálódása** miatt kerül sor, az eljárás illetéke 1000 forint.

III. A gépjárművezetői engedély, a forgalmi engedély és a törzskönyv kiadásával kapcsolatos eljárás illetéke

1. A gépjárművezetői engedély kiadására irányuló eljárás illetéke 4000 forint. A 70. életévét betöltött kérelmező esetében, valamint ha az egészségügyi hatóság előírása alapján a vezetői engedély érvényessége 1 év vagy annál rövidebb, a vezetői engedély kiadásának illetéke 1500 forint.

2. A forgalmi engedély kiadásával kapcsolatos eljárás illetéke 6000 forint. Az ideiglenes forgalmi engedély kiadására irányuló eljárás illetéke 2500 forint.

3. A törzskönyv kiadására irányuló eljárás illetéke 6000 forint.

IV. Egyéb rendelkezések

1. Az I-III. pontokban meghatározott okmányok egy eljárásban történő igénylése esetén is az eljárási illetéket az igényelt okmányonként külön-külön kell megfizetni.

2. Illetékmentes:

a) az e címben meghatározott okmány cseréje, ha a csere a hatóság téves bejegyzésén alapul vagy az okmány gyártáshibás;

b) a személyi azonosító képzése - ideértve a személyi azonosító megváltozását eredményező adatváltozást is - miatt kiállított hatósági igazolvány;

c) az érintett polgár adatainak a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásából való törlésére irányuló eljárás.

d) a lakcímet igazoló hatósági igazolvány és a forgalmi engedély cseréjére irányuló eljárás, amennyiben arra a helység, az utca, egyéb helymeghatározó adat nevének vagy számának megváltozása miatt kerül sor.

X. Anyakönyvi és névváltoztatási eljárás

1. A házassági név megváltoztatására irányuló kérelem illetéke 5000 forint.

2. A születési név megváltoztatására irányuló kérelem illetéke 10000 forint. Az egy családhoz tartozó nagykorúak közös kérelme esetében az illetéket minden nagykorúnak külön-külön kell megfizetni.

3. Az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter által megváltoztatott név ismételt megváltoztatására irányuló kérelem illetéke 20 000 forint.

6. A névváltoztatási okiratmásolat kiállítására irányuló kérelem illetéke 1000 forint.

XVII. A vállalkozói igazolvány és az üzlet működési engedélyének illetéke

1. A vállalkozói igazolvány kiadása iránti eljárás illetéke 10000 forint. A vállalkozói igazolványban feltüntetett adatok módosításáért - a módosítások számára tekintet nélkül - 3000 forint illetéket kell fizetni. A megrongálódott, megsemmisült, elveszett vállalkozói igazolványról kiállított másodlat 5000 forint illeték alá esik.

XXI. A hatósági bizonyítvány kiállítása iránti eljárás illetéke

1. A hatósági bizonyítvány kiállítása 2000 forint illeték alá esik. Ha egy beadványban több hatósági bizonyítványt kérnek, az első példány után 2000 forint, minden további, az első példánnyal azonos tartalmú hatósági bizonyítvány után 600 forint illetéket kell fizetni.

2. Ha egy eljárásban több ügyfél vesz részt, a hatósági bizonyítványért az 1. pont alapulvételével annyi illetéket kell fizetni, mint amennyi akkor járna, ha mindegyik ügyfél ügyében külön eljárás folyrna.

3. Az anyakönyvi kivonat kiállítása iránti eljárás illetéke - kivonatonként - 2000 forint.

AZ ISKOLAI BIZONYÍTVÁNY KIÁLLÍTÁSÁNAK IGAZGATÁSI DÍJA

11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről¹⁶¹

7/A. § (1) Igazgatási díjat kell fizetni, ha az iskola kérelemre

b) névváltozás esetén bizonyítványt cserél.

(2) Az igazgatási díj összege az elkészítés évének első munkanapján érvényes kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) tíz százaléka.

(3) Az igazgatási díjat az iskola által meghatározott módon és számlára kell befizetni. A befizetett igazgatási díj az iskola bevétele. A befizetett díj kezelése és nyilvántartása az államháztartás alrendszerének bankszámla-vezetési, költségvetési, befizetési és letéti kezelési, valamint kötelezettségvállalási rendjéről szóló jogszabályokban meghatározottak szerint történik.

4. számú melléklet:

7. b) Az elveszett vagy megsemmisült bizonyítványról - kérelemre - a törzslap (póttörzslap) alapján másodlat állítható ki. A másodlatért a külön jogszabályban meghatározottak szerint illetéket kell leróni.

¹⁶¹ E jogszabály a közoktatási intézményekre vonatkozik.

AZ ADÓAZONOSÍTÓ JELET ÉS TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI AZONOSÍTÓ JELET IGAZOLÓ HATÓSÁGI IGAZOLVÁNY IGAZGATÁSI SZOLGÁLTATÁSI DÍJA

1996. évi XX. törvény a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról

9. § (1) Az adóazonosító jel és a Társadalombiztosítási Azonosító Jel képzése és az ezekről szóló hatósági igazolványnak a polgár részére első alkalommal történő kiadása díjmentes.

(2) Díjmentesen kell kiadni az (1) bekezdésben meghatározott hatósági igazolványt akkor is, ha a korábban kiadott igazolványban szereplő adat megváltozott, téves, illetve a megváltozott adat beírására szolgáló rovat betelt.

10. § Az adóazonosító jelet, illetőleg a Társadalombiztosítási Azonosító Jelet igazoló hatósági igazolvány kiadásáért az általános tételű eljárási illetéknek megfelelő összegű igazgatási szolgáltatási díjat fizet a polgár, ha az új hatósági igazolvány kiadása a birtokából való elkerülés (lopás, elvesztés, megsemmisülés) vagy megrongálódás miatt válik szükségessé.

A TULAJDONILAP-MÁSOLAT IGAZGATÁSI SZOLGÁLTATÁSI DÍJA

1996. évi LXXXV. törvény az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény módosításáról, valamint a hiteles tulajdonilap-másolat igazgatási szolgáltatási díjáról

27. § A tulajdoni lapról kiállított hiteles másolatért igazgatási szolgáltatási díjat (a továbbiakban: díj) kell fizetni.

28. § (1) A hiteles másolatért 4000 forint összegű díjat kell fizetni.

(2) Kilencven napnál régebben kiadott másolat felülhitelesítéséért az (1) bekezdés szerint járó díj felét kell fizetni, a hiteles másolat kiadását elutasító határozat elleni fellebbezés díja pedig az (1) bekezdésben megállapított díj kétszerese.

29. § (1) A díjat annak kell megfizetnie, aki a hiteles másolat kiadását kéri.

(2) A díjfizetési kötelezettség - ideértve a fellebbezés díját is - kizárólag az ingatlanügyi hatóság pénztárába történő készpénzbefizetéssel vagy az ingatlanügyi hatóság előirányzat-felhasználási keret számlája javára történő átutalási megbízással teljesíthető.

(3) A díj átutalási megbízással történő megfizetése esetén a hiteles másolat iránti kérelem előterjesztésekor mellékelni kell a díj megfizetését igazoló okiratot vagy annak másolatát.

(4) A díj megfizetésének, illetve a megfizetés igazolásának elmulasztása esetén - ha az ügyfél a hiányt felszólítás ellenére nyolc napon belül nem pótolja - az ingatlanügyi hatóság a hiteles másolat iránti kérelmet elutasítja. A hiánypótlásra történő felszólításban az ügyfelet figyelmeztetni kell a mulasztás jogkövetkezményeire.

30. § (1) Teljes személyes díjmentességben részesül:

- a) a Magyar Állam,
- c) a költségvetési szerv, valamint a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.,
- d) a társadalmi szervezet, a köztestület és a közhasznú társaság,
- e) az egyház, egyházak szövetsége, egyházi intézmény,
- f) az alapítvány, ideértve a közalapítványt is,
- g) a vízgazdálkodási társulat,
- h) az egészségbiztosítási szerv, a Nyugdíjbiztosítási Alap kezeléséért felelős nyugdíjbiztosítási szerv.

(2) Az (1) bekezdés b)-g) pontjaiban említett szervezetet a díjmentesség csak abban az esetben illeti meg, ha az eljárás megindítását megelőző naptári évben folytatott vállalkozási tevékenységéből származó jövedelme után társasági adófizetési kötelezettsége, illetve - költségvetési szerv esetében - eredménye után a központi költségvetésbe befizetési kötelezettsége nem keletkezett.

(3) A díjmentességnek a (2) bekezdésben meghatározott feltételei meglétéről a szervezet (alapítvány) az eljárás megindulásakor írásban köteles nyilatkozni.

31. § (1) Tárgyánál fogva díjmentes a hiteles másolat kiadása, ha az

- a) hagyatéki eljáráshoz,
 - b) gyámügyi, szociális vagy kisajátítási eljáráshoz,
 - c) birtokösszevonási célú önkéntes földcsere megszervezése iránt indított eljáráshoz,
 - d) részarány-földtulajdonnal kapcsolatos eljáráshoz
- szükséges, illetve ha azt
- e) az önálló bírósági végrehajtó az általa folytatott bírósági végrehajtási eljárásban történő felhasználás céljából, vagy
 - f) az eljáró szerv hivatalból indult közigazgatási eljáráshoz, közérdekű bejelentés, javaslat és panasz elbírálására irányuló eljáráshoz vagy bírósági eljáráshoz kéri.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott eljárásokhoz szükséges hiteles másolat kiadását kezdeményezők - a személyes díjmentességben részesülőket kivéve - a felhasználás célját hitelt érdemlően igazolják.

32. § (1) A díjat vissza kell téríteni, ha a kérelem visszavonásáról - az ügyfél szóbeli vagy írásbeli bejelentésének az ingatlanügyi hatósághoz történő beérkezése alapján - az ingatlanügyi hatóság az érdemi intézkedést megelőzően tudomást szerzett. A jogorvoslati eljárásban megfizetett díjat az ügyfélnek vissza kell téríteni, ha az államigazgatási hatóság vagy a bíróság által felülvizsgált államigazgatási határozat vagy intézkedés az ügyfél hátrányára részben vagy egészben jogszabálysértőnek bizonyult.

(2) Ha a kérelem és a befizetést igazoló okiratok alapján megállapítható, hogy az ügyfél a törvényes mértéket meghaladó összegű díjat fizetett, a többletet vissza kell téríteni.

(3) A visszatérítést hivatalból kell elrendelni, és annak teljesítéséről harminc napon belül intézkedni kell.

AZ INGATLAN-NYILVÁNTARTÁSI ELJÁRÁS IGAZGATÁSI SZOLGÁLTATÁSI DÍJA

32/A. § (1) Az első fokú eljárásért - ha e törvény másként nem rendelkezik - változással érintett ingatlanonként 6000 forint összegű díjat kell fizetni.

(2) A jelzálogjog bejegyzése, valamint a bejegyzés módosítása iránti eljárás díja változással érintett ingatlanonként 12 000 forint.

(3) A vagyoni értékű jog törlése iránti eljárás díja változással érintett ingatlanonként 2000 forint. E törvény alkalmazásában vagyoni értékű jognak kell tekinteni a földhasználati jogot, a haszonélvezeti jogot, a használat jogát, a lakásszövetkezeti tagot megillető állandó használati jogot és a vagyonkezelői jogot.

(4) Törvényben meghatározott soron kívüli ügyintézés kivételével, az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inyvtv.) 46. §-ában meghatározott soron kívüli eljárás díja ingatlanonként 10 000 forint.

(5) Az ingatlan-nyilvántartási bejegyzésről szóló határozat ellen benyújtott fellebbezés díja 10 000 forint.

(6) Az ingatlan-nyilvántartási eljárásban készített hiteles vagy hitelesítetlen másolatért, illetőleg kivonatért oldalanként 100 forint díjat kell fizetni.

32/B. § (1) Az ingatlan-nyilvántartási eljárás díja alól teljes személyes díjmentességben részesül:

- a) a Magyar Állam,
- b) a helyi önkormányzatok és azok társulásai,
- c) a költségvetési szerv, valamint az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Részvénytársaság,
- d) a társadalmi szervezet, a köztestület és a közhasznú társaság,
- e) az egyház, egyházak szövetsége, egyházi intézmény,
- f) az alapítvány, ideértve a közalapítványt is,
- g) a vízgazdálkodási társulat,
- h) az egészségbiztosítási szerv és a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv abban az esetben, ha országos illetékességgel jár el, valamint a Nyugdíjbiztosítási Alap kezeléséért felelős nyugdíjbiztosítási szerv,
 - i) a Magyar Nemzeti Bank,
 - j) a Magyar Távirati Iroda Részvénytársaság,

(2) Az (1) bekezdés b)-g) pontokban említett szervezetet a díjmentesség csak abban az esetben illeti meg, ha az eljárás megindítását megelőző naptári évben folytatott vállalkozási tevékenységéből

származó jövedelme után társasági adófizetési kötelezettsége, illetve - költségvetési szerv esetében - eredménye után a központi költségvetésbe befizetési kötelezettsége nem keletkezett.

(3) A díjmentességnek a (2) bekezdésben meghatározott feltétele meglétéről a szervezet (alapítvány) az eljárás megindításakor írásban köteles nyilatkozni. A nyilatkozatnak tartalmaznia kell, hogy a szervezet (alapítvány) - az eljárás megindítását megelőző naptári évben folytatott vállalkozási tevékenységéből származó jövedelme után, vagy ilyen tevékenység hiányában - társasági adó fizetésére, illetve eredménye után költségvetési befizetésre nem volt kötelezett.

32/C. § (1) Tárgyánál fogva díjmentes:

b) a kiskorú javára megállapított tartásdíj biztosítására szolgáló jelzálogjog bejegyzésére irányuló eljárás;

c) a jogosult nevének és lakcímének (székhelyének, üzemi központjának) bejelentése;

d) a lakáscélú közvetlen állami támogatás igénybevétele esetén

da) a lakásépítési (-vásárlási) kedvezményt,

db) a fiatalok otthonteremtési támogatását és

dc) a lakásépítési (-vásárlási) kedvezményt megelőlegező kölcsönt

biztosító jelzálogjog, valamint ezzel összefüggően a Magyar Állam, mint a jelzálogjog jogosultja javára a jelzálogjog megszűnéséig fennálló elidegenítési és terhelési tilalom ingatlan-nyilvántartási bejegyzése, illetve törlése iránti eljárás;

e) az olyan jog vagy tény törlésére irányuló kérelem, amelynek megszűnése az ingatlan-nyilvántartásból kétségtelenül megállapítható;

f) a lakástörvény alapján vételi, elővásárlási joggal rendelkező személy részére elidegenített önkormányzati vagy állami tulajdonban álló lakás tulajdonjogának, hasznélvezeti jogának, továbbá az ezzel összefüggő elidegenítési és terhelési tilalomnak, valamint jelzálogjognak az ingatlan-nyilvántartási bejegyzésével vagy törlésével kapcsolatos eljárás;

g) a birtok-összevonási célú önkéntes földcsere keretében létrejött megállapodáson alapuló tulajdonosváltás ingatlan-nyilvántartási bejegyzése;

h) az önálló bírósági végrehajtónak az általa lefolytatott bírósági végrehajtási eljárással összefüggésben kezdeményezett eljárása;

i) a közérdekű bejelentés, javaslat és a panasz elbírálására irányuló eljárás;

j) a költségmentesség engedélyezése iránti eljárás;

k) a birtok-összevonási célú önkéntes földcsere megszervezése iránt az ingatlanügyi hatóságnál kezdeményezett eljárás, valamint a kárpótlási eljárás, a részarány-tulajdonnal kapcsolatos eljárás;

l) az ingatlanügyi hatóságnál nyilvántartott adatokban bekövetkezett változások jogszabályi előírás alapján, kötelező bejelentése.

(2) A mentesség fennállásáról a kérelmező az eljárás megindításakor köteles nyilatkozni.

32/D. § Ha egy ingatlanügyi hatóságnál egyazon ingatlanra vonatkozóan a kérelmező többféle jog vagy tény keletkezésének, módosulásának vagy megszüntetésének a bejegyzését vagy a bejegyzett

ilyen jog vagy tény törlését egy eljárásban kéri, azt az értéket kell a díjfizetés alapjául venni, amely után a legmagasabb díj jár.

32/E. § (1) A díjat annak kell megfizetnie, aki az ingatlan-nyilvántartási eljárás lefolytatását kéri. Ha a kérelmet előterjesztő és a bejegyzés által jogot szerző, illetve a jogosult nem azonos, a díjat - a 32/B. és 32/C. §-okban foglaltak kivételével - annak kell megfizetnie, aki a bejegyzés által jogot szerez, illetve jogosulttá válik. Ha az ingatlanon több személy szerez jogot, illetve válik jogosulttá, a feleket egyetemleges díjfizetési kötelezettség terheli. A meg nem fizetett díj adók módjára behajtandó köztartozásnak minősül.

32/F. § (1) A díjat vissza kell téríteni, ha a kérelmet az ügyfél az Inyvtv.-ben (1997. évi CXLI. Törvény az ingatlan-nyilvántartásról), foglaltak szerint visszavonta, mielőtt abban az ingatlanügyi hatóság érdemben intézkedett. A jogorvoslati eljárásban megfizetett díjat az ügyfélnek vissza kell téríteni, ha a közigazgatási hatóság vagy a bíróság által felülvizsgált határozat vagy intézkedés az ügyfél hátrányára részben vagy egészben jogszabálysértőnek bizonyult.

(2) Ha a kérelem és a befizetést igazoló okiratok alapján megállapítható, hogy az ügyfél a törvényes mértéket meghaladó összegű díjat fizetett, a többletet vissza kell téríteni.

(3) A visszatérítést hivatalból kell elrendelni, és annak teljesítéséről harminc napon belül intézkedni kell.